

ჰაატა ტურავა
ირმა ხარშილაძე

ადმინისტრაციული **წარმოება**

გამომცემლობა „მერიდიანი“
თბილისი
2006

წინამდებარე გამოცემა მომზადებულია თინათინ წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტში პროექტის – „ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებში ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის პროცედურების დანერგვის ხელშეწყობა“ ფარგლებში, შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს მხარდაჭერით გამოცემაში გამოთქმული მოსაზრებები შესაძლებელია არ გამოხატავდეს შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს შეხედულებებს.

პროექტის დირექტორი და წიგნის რედაქტორი:

გიორგი ხუბუა

სამართლის დოქტორი, ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი

პროექტის კოორდინატორი:

რუსუდან ბაქანიძე

თინათინ წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის სწავლული მდივანი

ავტორები:

პაატა ტურავა

სამართლის დოქტორი, თინათინ წერეთლის სახელმწიფოსა და სამართლის ინსტიტუტის მეცნიერ თანამშრომელი

ირმა ხარშილაძე

იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, ივ. ჯავახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი

© გამომცემლობა „მერიდიანი“, 2006

© პაატა ტურავა, ირმა ხარშილაძე

© შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტო

ISBN 99940-46-82-9

შინაარსი

შესავალი	10
თავი I. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება	12
1. ზოგადად	12
2. გადაწყვეტილების მომზადება	13
2. 1. ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება	13
2.1.1. ადმინისტრაციული ორგანოსათვის კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება – გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი	13
2.1.2. დაინტერესებული პირის განცხადება	17
2.1.2.1. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება და სტრუქტურა	19
2.1.2.2. განცხადების დასაშვებობის შემოწმება	22
2.2. ადმინისტრაციული წარმოების სუბიექტები	26
2.2.1. ადმინისტრაციული წარმოების განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანო	27
2.2.1.1 ადმინისტრაციული წარმოების განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილება	27
2.2.1.2. ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის დაუშვებლობა	30
2.2.2. სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში	33
2.2.3. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილე	34
2.3. ადმინისტრაციული წარმოების ენა	36
2.4. ვადა ადმინისტრაციულ წარმოებაში	37
2.5. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეთა უფლებები	38
2.5.1. განმცხადებლის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება	39
2.5.1.1. ნორმის მიზანი	39
2.5.1.2. უფლების განხორციელების წინაპირობები	40
2.5.2. ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება	41

2.5.3. საიდუმლოების დაცვის მოთხოვნის უფლება.....	43
2.5.4. სამართლებრივი დახმარების უფლება.....	43
3. ადმინისტრაციული წარმოების პრინციპები.....	45
3.1. კანონის წინაშე თანასწორობა.....	45
3.2. უფლებამოსილების განხორციელება კანონის საფუძველზე...	47
3.3. საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტა.....	49
3.4. დისკრეციული უფლებამოსილება.....	51
3.4.1. დისკრეციული უფლებამოსილების ცნება და არსი.....	51
3.4.2. დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძველები.....	53
3.4.3. დისკრეციული უფლებამოსილების დანიშნულება.....	54
3.4.4. შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და მისი სამართლებრივი შედეგები.....	56
4. გადაწყვეტილების მიღება.....	57
4.1. გადაწყვეტილების მიღების ფორმები.....	57
4.2. გადაწყვეტილების საფუძველები.....	58
4.3. მტკიცების ტვირთი.....	58
4.4. გადაწყვეტილების მიღების პროცესი.....	60
5. გადაწყვეტილების მიღების ადმინისტრაციულ- სამართლებრივი ფორმები.....	63
5.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.....	64
5.1.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნება.....	64
5.1.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სახეები.....	76
5.1.3. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობა.....	78
5.2. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.....	83
5.3. რეალაქტი.....	88
5.4. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება.....	93
5.4.1. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ფორმალური კანონიერება.....	99
5.4.2. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მატერიალური კანონიერება.....	101

6. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება	103
6.1. ცნება	103
6.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე უფლებამოსილი ორგანო	103
6.3. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საფუძვლები	106
6.4. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საშუალებები	109
6.4.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დაელება სხვა პირისათვის	110
6.4.2. ჯარიმა	111
6.4.3. უშუალო იძულება	113
6.5. ფულადი მოთხოვნების აღსრულება	113

თავი II. ფორმალური ადმინისტრაციული

წარმოება .....

1. დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა ფორმალურ ადმინისტრაციულ წარმოებაში	115
2. მოწვევა და ექსპერტი	116
3. ზემიერი მოსმენა	117

თავი III. საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება ...

1. ზოგადად	120
2. საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების თავისებურებები	121

თავი IV. ადმინისტრაციული წარმოება

ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვასთან

დაკავშირებით .....

1. წარმოების სახე და სამართლებრივი საფუძველი	124
2. საჩივრის წარდგენა	125
3. ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენაზე უფლებამოსილი სუბიექტი	127
4. საჩივრის წარდგენის სამართლებრივი შედეგები	128
5. წარმოების მიმდინარეობა	128

თაზი V. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების გადამოწმება 129

1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური და მატერიალური კანონიერება 130
  - 1.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება 130
  - 1.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება 133
2. უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი 134
3. არარა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი 135
4. ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება 137

თაზი VI. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების გადამოწმება ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით 138

1. სამართლებრივი საფუძვლები 138
2. ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების გამოიყენა აღრესაძემ მათი სამართლებრივი შედეგების მიხედვით 141
3. ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების სამართლებრივი ბუნება 142
4. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადება 143
  - 4.1. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება 143
  - 4.2. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება 145
  - 4.3. მხარის კანონიერი ნდობა და კომპენსაცია 150

5. ამკრძალავი (მაკვალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადება	152
5.1. ამკრძალავი (მაკვალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება	152
5.2. ამკრძალავი (მაკვალებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება	153
თავი VII. საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფერო	155
1. საჯარო მმართველობა	155
2. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით მოწესრიგებული ინფორმაციის თავისუფლების მოქმედების ფარგლები	159
2.1. ინფორმაციის თავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები	159
2.2. ინფორმაციის გამოთხოვის უფლების მატარებელი სუბიექტები	160
2.3. საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უფლებამოსილი სუბიექტები	161
2.4. საჯარო ინფორმაციის ფორმა	162
2.5. ღია და დახურული საჯარო ინფორმაცია	165
2.6. კოლეგიურ საჯარო დაწესებულებათა სხდომების საჯაროობა	172
2.7. ინფორმაციის დაუყონებლივ გაცემა	173
2.8. უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები	174
თავი VIII. ადმინისტრაციული ორგანოს პასუხისმგებლობა	178
1. შესავალი	178
2. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების სახელმწიფოსათვის დაკისრების საფუძვლები	180
3. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლები	181

4. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის წინაპირობები	183
4.1. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით წარმოშობილი ზიანი	183
4.2. სამსახურებრივი მოვალეობა სხვა პირის მიმართ	184
4.3. ბრალი, როგორც ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის ელემენტი	184
4.4. მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებასა და ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირი	186
5. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის გამომრიცხველი ბარემოებები	187
6. დასკვნა	188

თავი IX. სასამართლო წარმომადგენლობა 189

1. ადმინისტრაციული სამართალწარმოების სტადიები	189
1.1. საჩელის მიღება	189
1.2. სარჩელის დასაშვებობის შემოწმება	192
1.3. სარჩელის დასაბუთებულობა	195
2. სარჩელის დასაბუთებულობის დადგენა	198
2.1. სასამართლო გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით	198
2.1.1. ზოგადი	198
2.1.2 უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო	199
2.1.3. მოსარჩელის კანონიერი უფლება ან ინტერესი	200
2.1.4. შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში	202
2.1.5. ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება	203
2.1.6. ადამიანის კონსტიტუციური უფლებები და თავისუფლებები	204
2.2. სასამართლოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით	205

2.3. სასამართლოს გადაწყვეტილება მოქმედების განხორციელების თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით	209
2.3.1. ზოგადი	209
2.3.2 უფლების სამართლებრივი საფუძვლები	209
3. სასელშეპრულუბ(ი) დავები	212
3.1. სახელშეკრულებო დავების გადაწყვეტა საერთო სასამართლოებისათვის მიმართვის გზით	213
3.2. ადმინისტრაციული და კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება	214
3.3. სახელშეკრულებო დავის განხილვა კერძო არბიტრაჟის მიერ	217
4. უფლების კრემენციული დაცვა	218
4.1. დასაშვებობა	220
4.2. დასაბუთებულობა	226
4.3. განჩინება დროებითი განჩინების გამოცემის შესახებ	227
4.4. სასამართლოს დროებითი განჩინებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება	227
5. აპელაცია და კასაცია	228
5.1. სააპელაციო და საკასაციო გასაჩივრების დასაშვებობა	229
5.2. სააპელაციო საჩივარი	230
5.3. საკასაციო საჩივარი	233
ტექსტები	240
პასუხები	254

შესავალი

განახორციელო მმართველობა, ნიშნავს მიიღო გადაწყვეტილება. საჯარო მმართველობის, როგორც აღმასრულებელი ხელისუფლების ამოცანაა კანონმდებლისა და მთავრობის მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებს მისცეს ინდივიდუალურ პირთა წრის სავალდებულო ქცევის წესის დამდგენი და/ან კონკრეტული შემთხვევის მომწესრიგებელი ღონისძიების ფორმა. საჯარო მმართველობის ორგანოების მიერ მიღებულმა გადაწყვეტილებებმა უნდა უზრუნველყოს საზოგადოებაში არსებული ინტერესთა კონფლიქტის მოწესრიგება და ქვეყნის ყოველდღიური ცხოვრების სახელმწიფოს პოლიტიკური ხელისუფლების მიერ განსაზღვრული კურსის შესაბამისად წარმართვა.

გადაწყვეტილება მმართველობითი საქმიანობის არც საწყისი და არც საბოლოო წერტილია. ის, ერთი მხრივ, არის გადაწყვეტილების მიღების პროცესის შედეგი. სანამ გადაწყვეტილება მიიღება, პირველ რიგში, უნდა შეჯერდეს გადაწყვეტილების მიღების საფუძვლები. ამისთვის აუცილებელია:

- ზუსტად განისაზღვროს გადაწყვეტილების მიღების გზით გადასაჭრელი პრობლემა;
- დადგინდეს გადაწყვეტილების მიზნები, ანუ გადაწყვეტილების სამართლებრივი და არასამართლებრივი მასშტაბები;
- შესწავლილ იქნეს გადაწყვეტილების შესაძლო ალტერნატივები;
- განისაზღვროს გადაწყვეტილების მიღების დროს გასათვალისწინებელი სამართლებრივი და ფაქტობრივი შეზღუდვები.

გადაწყვეტილება, მეორე მხრივ, საჭიროებს გაცხადებას, იმისათვის, რომ მას მოჰყვეს სამართლებრივი შედეგი. ამისთვის საჭიროა

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადება და მისი აღრესატიისათვის ოფიციალური გაცნობა.

აქედან გამომდინარე შეიძლება დავასკვნათ, რომ გადაწყვეტილების მიღება მუდმივად ხორციელდება სამი საფეხურის გავლით, ესენია:

- გადაწყვეტილების საფუძვლების თავმოყრა და გადაწყვეტილების მომზადება;
- გადაწყვეტილების მიღების პროცესი და
- გადაწყვეტილების გაცნობა აქტის გამოცემის საშუალებით.

ამ წიგნის განხილვის საგანია ადმინისტრაციული წარმოების სახეები, რომელიც მოცემულია საქართველოს ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსში. ადმინისტრაციული წარმოების ეს სახეებია:

- მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება;
- ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოება;
- საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება;
- ადმინისტრაციული წარმოება ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით;

ადმინისტრაციული წარმოების ამ სახეებს განვიხილავთ ადმინისტრაციული წარმოების პროცესის სამი საფეხურის გათვალისწინებით. ეს საფეხურებია:

- გადაწყვეტილების მომზადება;
- გადაწყვეტილების მიღების პროცესი;
- გადაწყვეტილების გაცნობა.

თავი I. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება

1. ზოგადად

მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება ადმინისტრაციული წარმოების ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სახეა. ადმინისტრაციულ ორგანოში, როგორც წესი, გადაწყვეტილება მიიღება მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების საშუალებით. მას ხშირად არაფორმალურ წარმოებასაც უწოდებენ. ის გამოიყენება ყოველთვის, როდესაც ადმინისტრაციული წარმოების მიზანს წარმოადგენს:

- ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადება, გამოცემა და აღსრულება;
- ადმინისტრაციული საჩივრის გადაწყვეტა;
- ადმინისტრაციული ხელშეკრულებების მომზადება, დადება ან გაუქმება.

მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება ბაზისი და საფუძველია ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით გათვალისწინებული სხვა წარმოების სახეებისა. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის VI თავის საფუძველზე. სზაკ-ის 72-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, თუ კანონი არ ითვალისწინებს სხვა სახის ადმინისტრაციული წარმოების გამოყენებას, ადმინისტრაციული ორგანო ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს ამზადებს მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების წესით.

ამდენად, ადმინისტრაციული ორგანოს წინაშე მდგარი მრავალრიცხოვანი და მრავალფეროვანი ამოცანების სწრაფად და ეფექტურად გადაწყვეტის უზრუნველყოფის მიზნით, კანონმდებელმა ადმინისტრაციულ ორგანოს მიანიჭა უფლებამოსილება, მიიღოს გადაწყვეტილება არაფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების გზით.

2. გადაწყვეტილების მომზადება

2. 1. ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება

ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძვლებია:

- ადმინისტრაციული ორგანოსათვის კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება – გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.
- დანტერესებული პირის განცხადება.

გარდა ზემოაღნიშნული საფუძვლებისა, პრაქტიკაში ხშირია შემთხვევები, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო საკუთარი ინიციატივით იწყებს ადმინისტრაციულ წარმოებას თავის კომპეტენციას მიკუთვნებული საკითხების გადაწყვეტის მიზნით. მთავარია, ამ შემთხვევაში მიღებული გადაწყვეტილება არ ზღუდავდეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატის უფლებებს შესამამისი ნორმატიული საფუძვლების გარეშე და არ ეწინააღმდეგებოდეს მოქმედ სამართლებრივ ნორმებს.

2.1.1. ადმინისტრაციული ორგანოსათვის კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება – გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 76-ე მუხლის პირველი ნაწილის „ბ“ ქვეპუნქტის თანახმად, ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების ერთ-ერთ საფუძველს წარმოადგენს ადმინისტრაციული ორგანოსთვის კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება – გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. აღნიშნული დებულებიდან გამომდინარე, ადმინისტ-

ტრაციული ორგანო ვალდებულია მიიღოს გადაწყვეტილება დაიწყებს, თუ არა და როლის დაიწყებს ადმინისტრაციულ წარმოებას. ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება დაინტერესებული პირის ნებაზე კი არ არის დამოკიდებული, არამედ წარმოადგენს ადმინისტრაციულ ორგანოს გადაწყვეტილების სფეროს, რამდენადაც ადმინისტრაციული წარმოების უპირატესი მიზანია საჯარო ინტერესების დაცვა. ამ შემთხვევაში მოქმედებს ოფიციალურობის პრინციპი, რომელიც შერწყმულია ოპორტუნიტეტის პრინციპთან.

ოფიციალურობის პრინციპის ცნების ქვეშ მოიაზრება ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება, დაიწყოს ადმინისტრაციული წარმოება, ხოლო ოპორტუნიტეტის პრინციპი გულისხმობს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება დაიწყებს თუ არა ადმინისტრაციულ წარმოებას, წარმოადგენს ამ ორგანოს სავალდებულოდ განსახორციელებელ დისკრეციულ უფლებამოსილებას. ასეთ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე, როდესაც პოლიციელი საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვის სფეროში საპოლიციო სამართლის საფუძველზე ახორციელებს ღონისძიებას შესასრულებლად სავალდებულო დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში.

ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებასთან დაკავშირებით დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში გადაწყვეტილებების მიღებისას განსაკუთრებით უნდა შემოწმდეს:

- სახეზეა თუ არა ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით გათვალისწინებული წარმოების დაწყების საფუძველები (განსაკუთრებით, სზაკის მე-2 მუხლის I ნაწილის „კ“ ქვეპუნქტით დადგენილი ადმინისტრაციული წარმოების მიზანი);
- სახეზეა თუ არა იმ ვარაუდისათვის საკმარისი საფუძველი, რომ არსებობს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების მატერიალურ-სამართლებრივი წინაპირობები.

კონკრეტული შემთხვევის თავისებურებებიდან გამომდინარე, შესაძლებელია ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციული უფლებამოსილება ისე იყოს შეზღუდული, რომ სხვაგვარი გადაწყვეტილება, ვიდრე წარმოების დაწყება, იქნებოდა შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში. დისკრეციული უფლებამოსილების ნულამდე დაყვანის შემთხვევები განსაკუთრებით ხშირია საპოლიციო სამართალში. ეს ისეთი შემთხვევებია, როდესაც რეალური საფრთხე, რომელიც ადგება სამართლებრივ სიკეთეს, ადმინისტრაციულ ორგანოს აიძულებს განახორციელოს კონკრეტული ღონისძიება. მაგალითად, იმ შემთხვევაში, როდესაც შეკრება ან მანიფესტაცია კანონსაწინააღმდეგო ხასიათს მიიღებს, პოლიციეს არ რჩება სხვა გამოსავალი, გარდა მისი იძულებითი წესით დაშლისა.

ადმინისტრაციული ორგანოს კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება, განახორციელოს ადმინისტრაციული წარმოება, არ გამორიცხავს დაინტერესებული პირის ინიციატივას. ამ შემთხვევაში არა გვაქვს განცხადება სზაკ-ის მე-2 მუხლის I ნაწილის „კ“ ქვეპუნქტის მიხედვით. რაც გულისხმობს, რომ დაინტერესებული პირის უარი საკუთარ ინიციატივაზე არ აჩერებს ადმინისტრაციულ წარმოებას.

იმ შემთხვევაში, როდესაც გადაწყვეტილების მისაღებად სახელმძღვანელო ნორმა ასევე მიმართულია პირის ინტერესების დაცვისაკენ, ამ ნორმის ადრესატს აქვს ფორმალური სუბიექტური უფლება, მოითხოვს ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებაზე უშეცდომო გადაწყვეტილების მიღება.

რამდენადაც გადაწყვეტილების მიღების სამართლებრივი საფუძველი ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალდებულებს გარკვეული მოქმედების შესრულებას, დაუშვებელია ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება წარმოადგენდეს ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას. ამ შემთხვევაში საუბარია მხოლოდ და მხოლოდ ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებაზე,

განხორციელოს ესა თუ ის ქმედება. მაგალითად, როდესაც კანონი განსაზღვრავს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან უნებართო სამშენებლო საქმიანობის აკრძალვას, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ამ სამშენებლო საქმიანობაში მონაწილეთა და მეზობლად მცხოვრები პირების ინტერესების გათვალისწინებით, განხორციელოს ადმინისტრაციული წარმოება და მიიღოს შესაბამისი გადაწყვეტილება უნებართვო მშენებლობის აკრძალვის მიზნით.

ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება ყოველთვის არ არის იდენტური წარმოების დაწყების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებისა. ადმინისტრაციული წარმოება ეს არის ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობა, რომელიც მიმართულია ადმინისტრაციული ორგანოს ფარგლებს გარეთ სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ. ადმინისტრაციული წარმოება იწყება იმის გათვალისწინებით, რომ ადმინისტრაციულ ორგანოსა და ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეებს შორის მხოლოდ მაშინ შეიძლება წარმოიშვას სამართლებრივი ურთიერთობა გარკვეული უფლებებითა და მოვალეობებით, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო თავისი ქმედებებით ამ ღონისძიების ადრესატებს აგრძნობინებს, რომ ის ამოწმებს მათთან დაკავშირებით ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების შესაძლებლობას.

ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მიზნით განხორციელებულ ადმინისტრაციულ წარმოებაში წარმოება-სამართლებრივი ურთიერთობა მყარდება იმ პირების მიმართ:

- რომლებიც მოიაზრებიან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატებად და ადმინისტრაციული ორგანო ამის შესახებ მათ ატყობინებს.

- რომლებიც ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით ან კანონით დადგენილ შემთხვევაში ჩართულ იქნენ ადმინისტრაციულ წარმოებაში.
- რომლებთან დაკავშირებით ყოველგვარი წინასწარი გაფრთხილების გარეშე (გადაუღებელი აუცილებლობის შემთხვევაში) გამოიციემა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

ხელშეკრულების დადების მიზნით ადმინისტრაციული წარმოება იწყება მაშინ, როდესაც მხარეები შეთანხმდებიან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების გამო წარმოების განხორციელებაზე ან როდესაც ხდება ერთ-ერთი მხარის მიერ წარმოდგენილი წინასწარ მომზადებული ხელშეკრულების ხელმოწერა.

ადმინისტრაციულ წარმოებას წინ უსწრებს პერიოდი, როდესაც ხდება ადმინისტრაციული ორგანოს ნების ჩამოყალიბება, დაიწყებს თუ არა ადმინისტრაციულ წარმოებას.

2.1.2. დაინტერესებული პირის განცხადება

თანამედროვე მმართველობის პრაქტიკაში უფრო ხშირად ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველია არა ადმინისტრაციული ორგანოსათვის კანონმდებლობით დაკისრებული ვალდებულება – გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, არამედ დაინტერესებული პირის განცხადება.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში დაინტერესებული პირის განცხადებას აქვს ორი ფუნქცია:

- ის ხდება იმპულსის მიმცემი – ადმინისტრაციულმა ორგანომ დაიწყოს ადმინისტრაციული წარმოება კანონმდებლობით დადგენილი უფლებამოსილების ფარგლებში;
- ის ასრულებს შებოჭვით ფუნქციას – ადმინისტრაციული წარმოება იწყება და გადაწყვეტილება მი-

იღება მხოლოდ დაინტერესებული პირის განცხადების საფუძველზე.

ნორმატიულ აქტებში, სადაც განსაზღვრულია დაინტერესებული მხარის განცხადების წარდგენის სავალდებულობა, იმპულსისა და შეზღუდვის ფუნქციები ერთმანეთს კი არ გამოორიცხავენ, არამედ ერთმანეთს ავსებენ. მაგალითად, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო დაინტერესებული პირის განცხადების საფუძველზე გასცემს ნებართვას კონკრეტული სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელებაზე, ის, ერთი მხრივ, განცხადების საფუძველზე ვალდებული ხდება შეამოწმოს არსებობს თუ არა ნებართვის გაცემის წინაპირობები, მეორე მხრივ, ის უფლებამოსილია ეს შემოწმება განახორციელოს მხოლოდ განცხადების საფუძველზე.

განცხადების შეტანის ვალდებულება, როგორც წარმოების დაწყების საფუძველი, ხშირ შემთხვევაში კანონის ნორმითაა დადგენილი, მაგრამ ეს ასევე შეიძლება გამომდინარეობდეს საქმის ბუნებიდან. სანებართვო საქმიანობასთან დაკავშირებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი შესაძლებელია გამოიცეს მხოლოდ განცხადების საფუძველზე, რამდენადაც დაინტერესებული პირის ნებაზეა დამოკიდებული მოახდინოს ამ უფლების რეალიზება. მაგ., სააფთიაქო საქმიანობის განხორციელება საჭიროებს შესაბამის ნებართვას, რომელიც გაიცემა მხოლოდ დაინტერესებული პირის მიერ შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოში წარდგენილი განცხადების საფუძველზე.

დაინტერესებული მხარის განცხადება არის ისეთი საჯარო-სამართლებრივი ნების გამოხატვა, რომელიც საჭიროებს მეორე მხრიდან მის მიღებას. განცხადება, როგორც ნების გამოხატვა, ძალას იძენს შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოში წარდგენისთანავე. მისი ამოქმედებისათვის აუცილებელია ის მოხვედეს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მოქმედების არეალში იმგვარად, რომ შესაძლებელი იყოს მისი შინაარსის გაცნობა. ყოვე-

ლივე ეს შესაძლებელია მხოლოდ სამუშაო საათების პერიოდში. იმისათვის, რომ ღროულად მოხდეს განცხადებაზე რეაგირება, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მიღებისთანავე იგი გაატაროს რეგისტრაციაში და დასვას შესაბამისი თარიღი და ნომერი. ასევე მას ეკრძალება მოსთხოვოს განმცხადებელს სხვა რაიმე დამატებითი საბუთის ან ინფორმაციის წარდგენა, რასაც კანონი არ ითვალისწინებს და რაც ხელოვნურად გააჭიანურებს საქმის განხილვის პროცესს.

განცხადების ნამდვილობისათვის მნიშვნელობა არა აქვს ფორმას, შინაარსს, ვადებსა და სხვა კანონით დადგენილ მოთხოვნებს. განცხადებები, რომლებიც არ პასუხობენ ამ მოთხოვნებს, წარმოშობენ წარმოება-სამართლებრივ ვალდებულებებს, კერძოდ:

- ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება არა აქვს უარი თქვას განცხადების მიღებაზე იმ მოტივით, რომ ის არის დაუსაბუთებელი ან დაუსაბუთებელი.
- ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია დაინტერესებულ მხარეს განუმარტოს ის მოთხოვნები, რომლებსაც უნდა აკმაყოფილებდეს განცხადება და მიუთითოს დაშვებული შეცდომების შესახებ.
- არაუფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია დაადგინოს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო და გადაუგზავნოს მას განცხადება და ამის შესახებ აცნობოს განმცხადებელს.

2.1.2.1. მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების დაწყება და სტრუქტურა

აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების დროის განსაზღვრის საკითხი. გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველია დაინტერესებული პირის განცხადება. ამის საპირისპიროდ

ავტორთა მეორე ჯგუფს მიაჩნია, რომ ადმინისტრაციული წარმოება იწყება მხოლოდ მაშინ, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო მიიღებს გადაწყვეტილებას ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარების შესახებ. გაბატონებულ მოსაზრებას საფუძველად უდევს ის არგუმენტი, რომ ადმინისტრაციულ ორგანოს არა აქვს დისკრეციული უფლებამოსილება, დაიწყებს თუ არა ადმინისტრაციულ წარმოებას, რამდენადაც კანონი ითვალისწინებს წარმოების განხორციელებას განცხადების საფუძველზე. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის ეს დებულება იმპერატიული ხასიათისაა, რამდენადაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალდებულებს დაიწყოს ადმინისტრაციული წარმოება. აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციულ ორგანოში ნამდვილი განცხადების შეტანით ავტომატურად იწყება ადმინისტრაციული წარმოება.

ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება ორსაფეხურიანი პროცესის გავლით:

- განცხადების დასაშვებობის შემოწმება.
- განცხადების დასაბუთების შემოწმება.

ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების ეს მეთოდი ადმინისტრაციულ ორგანოს უადვილებს მუშაობას, რამდენადაც, პირველ რიგში, შემოწმდება განცხადების დასაშვებობა და მხოლოდ ამის შემდეგ მისი დასაბუთებულობა. თუკი განცხადება დაუშვებელია, ადმინისტრაციული წარმოება წყდება მისი დასაბუთებულობის შემოწმების გარეშე.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია რეგისტრაციაში გაატაროს განცხადება და შესაბამისი მოთხოვნის შემთხვევაში დაუყოვნებლივ გადასცეს განმცხადებელს განცხადების რეგისტრაციაში გატარების დადასტურება.

ადმინისტრაციული ორგანო 3 დღის ვადაში ამოწმებს განცხადების შესაბამისობას ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით დადგენილი განცხადების რეკვიზიტებთან. განცხადება უნდა იყოს

წერილობითი ფორმის და უნდა იქნეს შეტანილი იმ ადმინისტრაციულ ორგანოში, რომელიც უფლებამოსილია განცხადებაში დასმული საკითხის გადაწყვეტაზე.

განცხადება უნდა შეიცავდეს:

- იმ ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელებას, რომელსაც მიმართავს განმცხადებელი;
- განმცხადებლის ვინაობასა და მისამართს; მოთხოვნას;
- განცხადების წარდგენის თარიღსა და განმცხადებლის ხელმოწერას;
- განცხადებაზე ღართული საბუთების ნუსხას, ასეთის არსებობის შემთხვევაში.

განცხადებას უნდა დაერთოს ყველა ის საბუთი, რომლის წარდგენის ვალდებულებაც განმცხადებელს კანონით აქვს დაკისრებული.

განმცხადებელს უფლება აქვს შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოს წარუდგინოს ყველა ის საბუთი, რომელსაც იგი მიიჩნევს მტკიცებულებად და შეიძლება საფუძვლად დაედოს განმცხადებლის მიერ მოთხოვნილი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას.

ადმინისტრაციული ორგანო არ არის უფლებამოსილი მოსთხოვოს განმცხადებელს წარადგინოს სხვა რაიმე დამატებითი დოკუმენტი კანონმდებლობით გათვალისწინებული საბუთის ან ინფორმაციის გარდა. დაუშვებელია ადმინისტრაციული წარმოების შეჩერება ან განცხადების განხილვაზე უარის თქმა კანონმდებლობით გათვალისწინებული საბუთის ან ინფორმაციის მოთხოვნის საფუძველით.

თუ განმცხადებელი მიიჩნევს, რომ მის მიერ წარდგენილი ინფორმაცია კომერციულ ან პირად საიდუმლოებას შეიცავს, იგი უფლებამოსილია წერილობით მოითხოვოს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ამ ინფორმაციის საიდუმლოების უზრუნველყოფა.

თუ განმცხადებელი არ წარადგენს კანონმდებლობით დადგენილ რაიმე დოკუმენტს ან ინფორმაციას, რაც აუცილებელია საქმის გადაწყვეტილებისთვის, ეს შეიძლება გახდეს ხარვეზად მიჩნევის საფუძველი. ამ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია განმცხადებელს განუმარტოს, თუ რაში მდგომარეობს განცხადების ხარვეზი და მისცეს ვადა აღნიშნული ხარვეზის გამოსასწორებლად, რომელიც არ უნდა იყოს 5 დღეზე ნაკლები.

შესაბამისი გარემოების არსებობის შემთხვევაში, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია მხარის მოთხოვნით გააგრძელოს დოკუმენტის ან ინფორმაციის წარდგენის ვადა, მხოლოდ ერთხელ და არა უმეტეს 15 დღით.

დამატებითი დოკუმენტის ან ინფორმაციის წარდგენამდე განცხადების განხილვის ვადა შეჩერებულად ითვლება და განახლდება წარდგენისთანავე.

თუ დადგენილ ვადაში განმცხადებელი არ წარადგენს შესაბამის დოკუმენტს ან ინფორმაციას, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოიტანოს გადაწყვეტილება განცხადების განუხილველად დატოვების შესახებ.

2.1.2.2. განცხადების დასაშვებობის შემოწმება

განცხადების ნამდვილობა არ ნიშნავს, ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლებამოსილებას. საქმეზე მიიღოს გადაწყვეტილება. ამისათვის აუცილებელია, პირველ რიგში, განცხადების დასაშვებობის წინაპირობების შემოწმება. განცხადების დასაშვებობის წინაპირობებია:

განმცხადებლის მოთხოვნის შესაბამისობა ადმინისტრაციული წარმოების კოდექსით დადგენილ მიზნებთან;

- ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილება;
- განცხადების შესაბამისობა კანონის მოთხოვნებთან, განსაკუთრებით

- ფორმა,
- ვადები,
- შინაარსობრივი სრულყოფა.

- განმცხადებლის ქმედუნარიანობა და მონაწილეობა-უნარიანობა;
- განცხადების შეტანის უფლებამოსილება და ინტერესი;
- საქმეზე კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების არარსებობის დადგენა.

განცხადება, პირველ რიგში, უნდა შეეხებოდეს ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების მიზანს, ანუ განცხადება მიმართული უნდა იყოს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების, გამოცემისა და აღსრულებისაკენ, ან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მომზადებისა და დადებისაკენ.

მართალია, ადმინისტრაციული წარმოების მიზანს ასევე წარმოადგენს საჩივრის განხილვაც, მაგრამ განცხადება და საჩივარი ერთმანეთისაგან მკვეთრად განსხვავდება.

თუ განცხადება მოქალაქის პირველი უფლების განხორციელებას ემსახურება, საჩივარი არის ადმინისტრაციულ ორგანოში დავა დარღვეული უფლებების აღდგენის მიზნით იმავე ან ქვემდგომი ორგანოს მიერ მოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების, შეცვლის ან ახალი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის, ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ისეთი მოქმედების განხორციელების, ან ისეთი მოქმედების განხორციელებისაგან თავის შეკავების შესახებ, რომელიც არ გულისხმობს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას.

თუ განცხადება მიმართულია ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებისაკენ, ადმინისტრაციული ორგანო ამოწმებს

საგნობრივად, ტერიტორიულად და ინსტანციურად არის თუ არა უფლებამოსილი განიხილოს იგი.

გარდა ზემოთ აღნიშნულისა, განცხადების შინაარსი უნდა შეესაბამებოდეს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 78-ე მუხლის მოთხოვნებს. შესაძლებელია კანონი ან კანონქვემდებარე აქტები ითვალისწინებდეს განცხადების შეტანის ვადებს, რაც აუცილებლად უნდა იქნეს დაცული; შესაძლებელია, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგინდეს განცხადების სპეციალური ფორმულარების გამოყენების გზით წარდგენის ვალდებულება. ასეთ შემთხვევაში ამ მოთხოვნის დაუცველობა შეიძლება გახდეს განცხადების განუხილველად დატოვების საფუძველი.

განმცხადებელი უნდა იყოს მონაწილეუნარიანი და ქმედუნარიანი.

მონაწილეობაუნარიანობა ნიშნავს განმცხადებლის უნარს, მონაწილეობა მიიღოს ადმინისტრაციულ წარმოებაში. ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობაუნარიანი არის დაინტერესებული მხარე, ანუ ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირი, ადმინისტრაციული ორგანო, რომლებთან დაკავშირებითაც გამოცემულია ან გამოიცემა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, აგრეთვე, რომლის კანონიერ ინტერესზე პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 88-ე მუხლის თანახმად, მათ შეუძლიათ ადმინისტრაციულ ორგანოსთან ურთიერთობა აწარმოონ წარმომადგენლის მეშვეობით, აგრეთვე ისარგებლოს დამცველის დახმარებით. აღნიშნული უფლება არ ზღუდავს მათ დაესწრონ ყველა ზეპირ მოსმენას.

რაც შეეხება ქმედუნარიანობას, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე პირის ქმედუნარიანობის მიმართ გამოიყენება სამოქალაქო კოდექსის მე-12-მე-16 მუხლები.

განცხადების დასაშვებობის შემოწმებისას უნდა დადგინდეს თუ რა ინტერესი ამოძრავებს განმცხადებელს. იმის მიხედვით, პირს აქვს თუ არა განცხადების შეტანის უფლებამოსილება, დავადგენთ შესაბამის ინტერესსაც. განცხადების წარდგენის უფლებამოსილება იმ შემთხვევაში აქვს განმცხადებელს, თუ, ის საკუთარი უფლებების დასაცავად მოქმედებს. განმცხადებელმა უნდა ამტკიცოს, რომ განცხადებაში მოყვანილი უფლება არსებობს და ეს მისი უფლებაა, რომ ამ უფლების რეალიზაცია პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს მის კანონიერ ინტერესზე. თუკი განცხადებაში მოყვანილი მოთხოვნა ზოგადი უფლებაა ან სხვისი, ან საჯარო ინტერესების დაცვას ემსახურება, ასეთ შემთხვევაში ის უნდა შეფასდეს არა როგორც განცხადება, არამედ როგორც შეტყობინება, წინადადება ან სხვა არაფორმალური მიმართვა.

როგორც აღვნიშნეთ, განცხადების შეტანისას აუცილებელია დადგინდეს რამდენად უფლებამოსილმა პირმა შეიტანა აღნიშნული მოთხოვნა და რა ინტერესი ამოძრავებს მას. თუკი დადგინდა განცხადების წარდგენის უფლებამოსილება, ეს, როგორც წესი, გვაძლევს შესაძლებლობას, დავადგინოთ უფლებადაცვის ინტერესის არსებობა. იმ შემთხვევაში, როცა მივალთ პოზიტიურ დასკვნამდე, რომ განმცხადებელს არა აქვს მოთხოვნილ უფლებაზე კანონიერი ინტერესი, შეგვიძლია დავადგინოთ, რომ მას არა აქვს განცხადების შეტანის უფლებამოსილება. განსაკუთრებით ასეთ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე, როდესაც:

- განცხადებაში დასმული გადაწყვეტილების მიღება არსებული ობიექტური სამართლებრივი მდგომარეობის გათვალისწინებით არ არის საჭირო;
- მოთხოვნილი გადაწყვეტილება განმცხადებლისათვის აშკარად არაფრის მომტანია;
- განმცხადებელმა დაკარგა ინტერესი აღნიშნულ მოთხოვნასთან დაკავშირებით;

- აშკარაა, რომ ადმინისტრაციული ორგანოსადმი მიმართვა უფლების ბოროტად გამოყენებაა.

ასევე დაუშვებელია განცხადების განხილვა, როდესაც საქმეზე მიღებულია კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება. ასეთ შემთხვევაში წარმოების დაწყების საფუძველი შეიძლება იყოს მხოლოდ ახლად აღმოჩენილი გარემოება.

თუკი სახეზე გვაქვს განცხადების დაუშვებლობის ერთ-ერთი საფუძველი, ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 85-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია სამართლებრივი დახმარება გაუწიოს განმცხადებელს: გააცნოს საკუთარი უფლებები და მოვალეობები, გააცნოს განცხადების განხილვის წესი, წარმოების სახე და ვადა, აგრეთვე ის მოთხოვნები, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს განცხადება. ე.ი. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ქმედითი ღონისძიება განახორციელოს არსებული ხარვეზის შესავსებად, რამდენადაც ეს შესაძლებელია განცხადების წარდგენის ვალებში.

თუკი განცხადება დაუშვებელია, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია შეწყვიტოს ადმინისტრაციული წარმოება განცხადების დასაბუთებულობის შემოწმების გარეშე.

2.2. ადმინისტრაციული წარმოების სუბიექტები

ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებისას ჩნდება კითხვა, თუ ვინ მონაწილეობს ამ წარმოებაში კანონით დადგენილი მოთხოვნის შესაბამისად და ვინ უნდა ჩაებას დამატებით. ადმინისტრაციული წარმოება-სამართლებრივი ურთიერთობის ერთ მხარეს აუცილებლად დგას ადმინისტრაციული ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია განახორციელოს ადმინისტრაციული წარმოება. სხვა ადმინისტრაციული ორგანოები ასევე შეიძლება ჩართულ იქნენ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ადმინისტრაციული წარმოების მეორე მხარეს მდგარი სუბიექტების ჩამონათვალი

მოცემულია სზაკ-ის 75-ე მუხლით დადგენილ ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეების ცნებაში.

2.2.1. ადმინისტრაციული წარმოების განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანო

2.2.1.1 ადმინისტრაციული წარმოების განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილება

ადმინისტრაციული ორგანოები ძალზე მრავალფეროვან საქმიანობას ახორციელებენ. სამუშაოსა და ძალაუფლებების დანაწილების ინტერესებიდან გამომდინარე, ზღედა ფუნქციების გადანაწილება სხვადასხვა სამსახურზე. თითოეული ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებამდე გადაამოწმოს არის თუ არა უფლებამოსილი განიხილოს და გადაწყვიტოს მის წინაშე მდგარი საკითხი. ამისათვის აუცილებელია უფლებამოსილების გადამოწმების ტექნიკის ცოდნა.

კანონით განსაზღვრულ უფლებამოსილებათა დადგენა ძნელია იმდენად, რამდენადაც კანონმდებელი არ ახდენს უფლებამოსილი ორგანოს დეფინიციას ორგანიზაციულ-სამართლებრივი გაგებით, არამედ ფუნქციონალურად ახდენს ამოცანათა განსაზღვრას. ზოგჯერ კანონი შემოიფარგლება მხოლოდ უფლებამოსილების მითითებით, მაგრამ უშუალოდ ვინ უნდა აღასრულოს ადმინისტრაციული ორგანო, არ ახდენს ამის განმარტებას. მაგალითად, ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 169-ე მუხლის პირველი ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტის თანახმად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველყოფის ერთ-ერთ სახეს წარმოადგენს უშუალო იძულება, მაგრამ კონკრეტულად ვინ ახორციელებს ამ ღონისძიებას საკანონმდებლო აქტში, არ არის გაწერილი. ამას აქვს როგორც დადებითი, ისე უარყოფითი მხარეები. ნეგატიური მხარე არის ის, რომ კოდექსში არ არის

მითითებული, თუ რომელი ადმინისტრაციული ორგანოა უფლებამოსილი გამოიყენოს უშუალო იძულება, რაც მმართველობის პრაქტიკაში ხშირად გაუგებრობას იწვევს, ხოლო, მეორე მხრივ, ვინაიდან საერთოდ არ ხდება ასეთი ორგანოების დადგენა, ამ ღონისძიების განხორციელების არეალი საკმაოდ ფართოა და იგი შესაძლებელია გამოყენებულ იქნეს სხვადასხვა ადმინისტრაციული ორგანოების მიერ.

უფლებამოსილების განსაზღვრისას მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციული ორგანო, ორგანიზაციულ-სამართლებრივი გაგებით. ფუნქციონალურ განსაზღვრებას აქვს დამხმარე ხასიათი. ადმინისტრაციული ორგანოების უფლებამოსილების განსაზღვრა ხდება სამი კრიტერიუმის გამოყენებით:

- განსახორციელებელი ამოცანების მიხედვით – საგნობრივი უფლებამოსილება;
- უფლებამოსილებათა იერარქიის მიხედვით-ინსტანციურ უფლებამოსილება;
- ტერიტორიული პრინციპით – ტერიტორიული უფლებამოსილება.

საგნობრივი უფლებამოსილება განსაზღვრავს, თუ რომელ ადმინისტრაციულ ორგანოს აქვს ესა თუ ის მმართველობითი ფუნქცია გადაცემული. უნდა შემოწმდეს ეს კონკრეტული დაწესებულება წარმოადგენს თუ არა იმ საჯარო მმართველობის მატარებელ სტრუქტურულ ერთეულს, რომელსაც მინიჭებული აქვს ეს უფლებამოსილება.

მმართველობის ფუნქციები გადანაწილებულია ცენტრალურ და ადგილობრივ ორგანოებს შორის. ამ დაყოფის შიგნით ასევე ხდება დაქვემდებარებული სტრუქტურების შექმნა. მათ მიეკუთვნება: საჯარო-სამართლებრივი კორპორაციები, ფონდები, იურიდიული პირები. მათზე დაკისრებული ამოცანების სიმრავლიდან გამომდინარე, ხდება მრავალი დამოუკიდებელი სამსახურების შექმნა. როგორცაა: პოლიციის, კულტურის, საფინანსო განყოფილებები

და ა.შ. სწორედ ამიტომ მათ მიმართ უნდა დაისვას შეკითხვა: არიან ეს ორგანოები იმ ადმინისტრაციული სტრუქტურის ერთეულები, რომლებსაც მინიჭებული აქვთ კონკრეტული უფლებამოსილება, რომელსაც ისინი ახორციელებენ.

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი არ ახდენს ადმინისტრაციული ორგანოების საგნობრივი უფლებამოსილებების განსაზღვრას. ამ საკითხის მოწესრიგება ადმინისტრაციული სამართლის განსაკუთრებული ნაწილის სფეროა. ცალკეული კანონები განზალღვრებენ ამ კანონის მიზნების განხორციელებაზე უფლებამოსილ ორგანოებს. თუკი მმართველობის ორგანო, რომელსაც მინიჭებული აქვს ესა თუ ის უფლებამოსილება, იერარქიული სტრუქტურისაგან შედგება, პირველ ყოვლისა, უნდა გაირკვეს, თუ რომელ საფეხურზე მდგომი ადმინისტრაციული ორგანოა უფლებამოსილი განახორციელოს მმართველობის ესა თუ ის ფუნქცია. როგორც წესი, ინსტანციური უფლებამოსილება ისეა მოწყობილი, რომ მმართველობითი ფუნქციების შესრულება ქვედა რგოლებზეა გადატანილი. ადმინისტრაციული ორგანოს ზედა რგოლები მხოლოდ კანონით განსაზღვრულ შემთხვევებში ახორციელებენ მმართველობას და მათ ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს ქვემდგომი ორგანოების საქმიანობის კონტროლი.

გადაუღებელი აუცილებლობის შემთხვევაში, როდესაც დაყოვნებამ შეიძლება არსებითი ზიანი მიაყენოს სახელმწიფოს, ადგილობრივი თვითმმართველობის ან ცალკეული კერძო პირის ინტერესებს, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია განახორციელოს სხვა ინსტანციურად თანასწორი ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქცია.

თუ განცხადებით მოთხოვნილი საკითხის გადაწყვეტა მიეკუთვნება სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილებას, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია არა უგვიანეს 5 დღისა, გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს.

უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში განცხადებისა და მასზე დართული საბუთების გადაგზავნის შესახებ ადმინისტრაციული ორგანო ორი დღის განმავლობაში წერილობით აცნობებს განმცხადებელს შესაბამისი დასაბუთებით.

უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოსათვის განცხადების გადაგზავნისას, დაუშვებელია რაიმე მოსაზრების წარდგენა განცხადებაში დასმული საკითხების გადაწყვეტის შესახებ, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

განცხადების წარდგენისათვის კანონმდებლობით დადგენილი ვადა დაცულად ჩაითვლება იმ შემთხვევაშიც, თუ პირმა განცხადება დადგენილ ვადაში წარადგინა არაუფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში.

თუ განცხადებაში აღნიშნული საკითხი სასამართლოს განსჯადია ან შეუძლებელია უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს დადგენა, ადმინისტრაციული ორგანო განცხადებას დაუბრუნებს განმცხადებელს მისი შეტანიდან 5 დღის განმავლობაში შესაბამისი დასაბუთებით.

2.2.1.2. ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის დაუშვებლობა

სამართლებრივად გამართული ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელებისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღების უზრუნველსაყოფად სხაკ-ი განსაზღვრავს საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტის პრინციპს, რაც გულისხმობს იმ თანამდებობის პირების ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის აკრძალვას, რომლებსაც აქვთ პირადი ინტერესი, ანდა არსებობს სხვაგვარი გარემოება, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს საქმის გადაწყვეტაზე. კოდექსის ამ დებულების რეალიზაცია ვლინდება შესაბამისი თანამდებობის პირის თვითაცილებასი ან დაინტერესებული მხარის მიერ აცილების განცხადების წარდგენაში.

სზაკ-ს 92-ე მუხლში განმარტებულია, რომ ადმინისტრაციულ წარმოებაში არ შეიძლება მონაწილეობდეს ადმინისტრაციული ორგანოს ის თანამდებობის პირი, რომელიც:

- თვითონ არის დაინტერესებული მხარე საქმეში; საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის ან მისი წარმომადგენლის ნათესავია;
- საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის წარმომადგენელია; იყო ექსპერტი მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით; შრომით ურთიერთობაშია საქმეში მონაწილე დაინტერესებულ მხარესთან;
- თვითონ ან მისი ოჯახის წევრი ფლობს აქციებს ან საწესდებო კაპიტალის წილს იმ საწარმოში, რომელიც წარმომადგენს დაინტერესებულ მხარეს.
- საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის ან მისი წარმომადგენლის ოჯახის წევრია.

ზემოაღნიშნული ერთ-ერთი საფუძვლის არსებობის შემთხვევაში საქმის განმხილველი თანამდებობის პირი ვალდებულია ამის შესახებ აცნობოს ზემდგომ თანამდებობის პირს, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას აცილების შესახებ.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე დაინტერესებულ მხარეს, რომელიც მიიჩნევს, რომ არსებობს ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე თანამდებობის პირის აცილების საფუძველი, უფლება აქვს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემამდე განუცხადოს მას აცილება. აცილებისა და თვითაცილების შესახებ განცხადება წერილობითი ფორმით უნდა იქნეს შედგენილი, რომელიც აუცილებლად უნდა შეიცავდეს დასაბუთებას იმის შესახებ, თუ რომელი გარემოება უღვევს მას საფუძვლად.

აცილების შესახებ განცხადებას იხილავს და აცილების ან თვითაცილების საკითხს წყვეტს იმ თანამდებობის პირის ხელმძღ-

ვანელი თანამდებობის პირი, რომლის მიმართაც განცხადებულია აცილება, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც ასეთი თანამდებობის პირი არ არსებობს – ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელი თანამდებობის პირი.

კოლეგიური ორგანოს შემადგენლობაში შემავალი თანამდებობის პირის აცილების საკითხი განიხილება იმ კოლეგიური ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ იმ თანამდებობის პირის მონაწილეობის გარეშე, რომელსაც აცილება გამოუცხადეს.

იმ შემთხვევაში, თუ დღის წესრიგში დადგა მთელი კოლეგიური ორგანოს ან კოლეგიური ორგანოს წევრთა იმ რაოდენობის აცილების ან თვითაცილების საკითხი, რომელიც გადაწყვეტილების მისაღებად არაუფლებამოსილს ხდის ამ ორგანოს, აგრეთვე იმ თანამდებობის პირის აცილების ან თვითაცილების შემთხვევაში, რომელსაც არ ჰყავს ზემდგომი ორგანო, ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს გამოსცემს კანონმდებლობის შესაბამისად ამ საკითხის გადასაწყვეტად დანიშნული, მისი მოვალეობის შემსრულებელი ან დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული ორგანო.

დაინტერესებული მხარე ვალდებულია განცხადება თანამდებობის პირის აცილების შესახებ წარადგინოს ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებიდან ან იმ მომენტიდან ორი დღის ვადაში, როდესაც მისთვის ცნობილი გახდა ფაქტი ან გარემოება, რომელიც იძლევა აცილების საფუძველს. ამ ვადის გაშვება დაინტერესებულ მხარეს უფლებას ართმევს დააყენოს შუამდგომლობა აცილებაზე, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ მან ეს ვადა საპატიო მიზეზით გაუშვა.

2.2.2. სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში

კანონი შეიძლება ითვალისწინებდეს სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობას გადაწყვეტილების მიღების პროცესში. ამ მოთხოვნას საფუძვლად უდევს შემდეგი მიზანი:

- მოხდეს სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს კანონით დადგენილი უფლებამოსილებების გათვალისწინება, რომელსაც შეიძლება შეეხოს გადაწყვეტილება. მაგალითად, მოძველებული შენობის აღება საჭიროებს კულტურისა და ძეგლთა დაცვის სამსახურში გადამოწმებას.
- განხორციელდეს კონტროლი ერთიანი მმართველობითი პრაქტიკის დამკვიდრებისა და განხორციელების მიზნით (ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში).

სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში შეიძლება გამოიხატოს სხვადასხვა ფორმით. მაგალითად:

- თუ კანონი საუბრობს სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობაზე, ასეთ შემთხვევაში მას აქვს მნიშვნელოვანი ზეგავლენა გადაწყვეტილების მიღებაზე, ანუ ღონისძიება შეიძლება მხოლოდ მაშინ განხორციელდეს, თუ სახეზეა ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობა.
- ადმინისტრაციულ ორგანოს მონაწილეობას ადმინისტრაციულ წარმოებაში აქვს რჩევითი ხასიათი, როდესაც კანონი საუბრობს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს მოსმენაზე, მის მიერ თავისი შეხედულების გამოთქმაზე.

ორივე შემთხვევაში სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში არის წმინდა შიდაორგანიზაციული შეთანხმების პროცესი. ორგანიზაციის გარეთ მოქალაქესთან ურთიერთობაში გამოდის ის ადმინისტრაციული ორგანო, რომელიც უფლებამოსილია მიიღოს გადაწყვეტილება და გამოსცეს ადმინისტრაციული აქტი ადმინისტრაციული წარმოების საგანზე სავალდებულო უფლებებისა და მოვალეობების დადგენის მიზნით. ადმინისტრაციული აქტის გამომცემი ორგანო მონაწილეობს მოქალაქესთან სამართლებრივ ურთიერთობაში და ადრესატს მხოლოდ მის მიმართ შეუძლია გამოიყენოს უფლების დაცვის სამართლებრივი მექანიზმი. მაშინაც კი, როდესაც უფლებამოსილმა ადმინისტრაციულმა ორგანომ უარი განაცხადა აღმჭურველი ადმინისტრაციული აქტის გამოცემაზე იმ მოტივით, რომ კანონით გათვალისწინებულმა წარმოებაში მონაწილე ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ გასცა თანხმობა, მოქალაქეს არა აქვს უფლება გაასაჩივროს ამ ორგანოს უარი. საჩივრის ან სარჩელის სუბიექტი შეიძლება იყოს მხოლოდ ის ადმინისტრაციული ორგანო, რომელმაც გამოსცა ადმინისტრაციული აქტი.

2.2.3. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილე

ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეებს, ანუ იმ პირების წრეს, რომლებსაც ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის მიღების უფლება აქვთ, განსაზღვრავს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი.

ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეთა წრის განსაზღვრას აქვს გადამწყვეტი მნიშვნელობა, რამდენადაც მასზეა დამოკიდებული, თუ ვის შეუძლია აქტიური ზეგავლენის მოხდენა ადმინისტრაციული წარმოებაზე.

ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილის სტატუსი მნიშვნელოვანია არა მხოლოდ იმისთვის, რომ მხარემ შეძლოს შუა-

მდგომლობების დაყენება, არამედ ეს წარმოადგენს მრავალი წარმოება-სამართლებრივი უფლებების წარმოშობის საფუძველს. განსაკუთრებით ისეთი უფლებების, როგორიცაა: მოსმენის უფლება, წარმოების მასალების გაცნობის უფლება, ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაცნობის უფლება და ა.შ.

ერთმანეთისაგან უნდა გაიმიჯნონ ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეები, რომლებიც კანონით დადგენილი საფუძველით აუცილებლად უნდა იქნენ ადმინისტრაციულ წარმოებაში ჩაბმული და პირები, რომლებიც ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით ან საკუთარი განცხადების საფუძველზე იქნებიან ჩართული ადმინისტრაციულ პროცესში.

კანონით დადგენილი საფუძველით ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობენ:

- განმცხადებელი და მოპასუხე.
- ისინი, ვის მიმართაც გამოიცა ან უნდა გამოიცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი;
- ისინი, ვისთანაც დაიდო ან უნდა დაიდოს ადმინისტრაციული ხელშეკრულება.

განმცხადებელი არის ის პირი, რომელსაც უფლების მოპოვებაზე ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მიზნით შეაქვს წერილობითი მოთხოვნა ადმინისტრაციულ ორგანოში, ე.ი. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ადმინისტრაციული წარმოება იწყება განცხადებლის საფუძველზე. რაც შეეხება მოპასუხის ცნებას, ეს არ გულისხმობს იმ ადმინისტრაციულ ორგანოს, სადაც შედის ეს განცხადება, არამედ იმ პირს, რომლის ინტერესების საწინააღმდეგოდ ადმინისტრაციულმა ორგანომ განცხადების საფუძველზე უნდა გამოსცეს შემზღვეველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

მონაწილეები, რომლებიც ადმინისტრაციულ წარმოებაში ერთვე-
ბიან ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით, იყოფიან ორ
ჯგუფად:

1) უბრალო მონაწილეები, რომელთა კანონიერ ინტერესაც
შეიძლება შეეხოს ეს გადაწყვეტილება;

2) აუცილებელი მონაწილეები, რომელთა მონაწილეობას წარ-
მოების განხორციელებისათვის გადამწყვეტი მნიშვნელობა აქვს.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში ადმინისტრაციული ორგანო
სარგებლობს იმავე უფლებით, რა უფლებითაც სარგებლობს კერ-
ძო პირი.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე პირის ქმედუნარი-
ანობის მიმართ გამოიყენება სსკ-ის მე-12-16 მუხლები, თუ კანო-
ნით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

ადმინისტრაციული წარმოებისას ადმინისტრაციულ ორგანოს
წარმოადგენს პასუხისმგებელი თანამდებობის პირი ან მისი ოფი-
ციალური წარმომადგენელი.

2.3. ადმინისტრაციული წარმოების ენა

ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება ქართულ ენაზე,
ხოლო აფხაზეთში – აგრეთვე აფხაზურ ენაზე.

თუ დაინტერესებული მხარის განცხადება ან მის მიერ წარდ-
გენილი სხვა დოკუმენტი შედგენილია არასახელმწიფო ენაზე,
ადმინისტრაციული ორგანო მას განუსაზღვრავს ვადას დოკუმენ-
ტის თარგმანის წარსადგენად. დაინტერესებული მხარე ვალდებუ-
ლია წარადგინოს განცხადების ან დოკუმენტის ნოტარიულად
დამოწმებული თარგმანი. თუ კანონით დადგენილია ვადა, რომლის
განმავლობაშიც ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია შეას-
რულოს გარკვეული მოქმედება, ეს ვადა აითვლება მხოლოდ თარგ-
მანის წარდგენის დღიდან. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ამ
მიზნით დადგენილი ვადა არ შეიძლება იყოს 3 დღეზე ნაკლები.

თუ კანონით განსაზღვრულია ვადა, რომლის განმავლობაში დაინტერესებული მხარე ვალდებულია შეასრულოს გარკვეული მოქმედება, ეს ვადა დაცულად ჩაითვლება დოკუმენტის არასახელმწიფო ენაზე წარდგენის შემთხვევაშიც.

2.4. ვადა ადმინისტრაციულ წარმოებაში

ადმინისტრაციულ წარმოებაში ვადის გამოთვლისას გამოიყენება სსსკ-ის 59-69-ე მუხლებით დადგენილი წესი. ადმინისტრაციულ წარმოებასთან დაკავშირებული მოქმედების შესრულების ვადა განისაზღვრება ზუსტი კალენდარული თარიღით, იმ გარემოებებზე მითითებით, რომელიც აუცილებლად უნდა დადგეს, ან დროის მონაკვეთით. უკანასკნელ შემთხვევაში მოქმედება შეიძლება შესრულდეს დროის მთელი მონაკვეთის განმავლობაში.

თვეებით ან დღეებით გამოსათვლელი ადმინისტრაციულ წარმოებასთან დაკავშირებული მოქმედების შესრულების ვადა იწყება იმ კალენდარული თარიღის ან იმ მოვლენის დადგომის შემდგომი დღიდან, რომლითაც განსაზღვრულია მისი დასაწყისი.

წლებით გამოსათვლელი ვადა დამთავრდება ვადის უკანასკნელი წლის შესაბამის თვესა და რიცხვში. თვეებით გამოსათვლელი ვადა გასულად ჩაითვლება ვადის უკანასკნელი თვის შესაბამის თვესა და რიცხვში. თუ თვეებით გამოსათვლელი ვადის უკანასკნელ თვეს სათანადო რიცხვი არა აქვს, მაშინ ვადა დამთავრებულად ჩაითვლება ამ თვის უკანასკნელ დღეს.

თუ ვადის უკანასკნელი დღე ემთხვევა უქმე და დასვენების დღეს, ვადის დამთავრების დღედ ჩაითვლება მისი მომდევნო პირველი სამუშაო დღე.

ადმინისტრაციულ წარმოებასთან დაკავშირებული მოქმედება, რომლის შესასრულებლადაც დადგენილია ვადა, შეიძლება შესრულდეს ვადის უკანასკნელი დღის ოცდამეათხუთე საათამდე. თუ საბუთე-

ბი ან ღოკუმენტები ფოსტას ჩაბარდა ვადის უკანასკნელი დღის ოცდართხ საათამდე, ვადა გასულად არ ჩაითვლება.

თუ დაინტერესებული მხარე ვალდებულია დაიცვას დადგენილი ვადა, აღნიშნული ვადის დინება დაიწყება მხოლოდ დაინტერესებული მხარისათვის შესაბამისი ღოკუმენტის ან ინფორმაციის გადაცემის, ან ამ ინფორმაციის ოფიციალური გამოქვეყნების დღიდან.

გაშვებული ვადა უნდა აღდგეს, თუ დაინტერესებულმა მხარემ კანონით ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგენილი ვადა გაუშვა არაბრალეულად – დაუძლეველი ძალის, ავადმყოფობის, ადმინისტრაციული ორგანოს მიზეზით ან სხვა საპატიო მიზეზით. დაინტერესებული მხარე გაშვებული ვადის აღდგენის შესახებ წერილობითი განცხადებით მიმართავს ადმინისტრაციულ ორგანოს ზემოაღნიშნულ გარემოებათა აღმოფხვრიდან არა უგვიანეს 15 დღისა. განცხადებას უნდა დაერთოს შესაბამისი ღოკუმენტები და მასალები, რომლებიც ადასტურებენ ვადის გაშვების საპატიო საფუძვლის არსებობას. ადმინისტრაციული ორგანო განცხადებას გაშვებული ვადის აღდგენის შესახებ განიხილავს 5 დღის ვადაში.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია აღადგინოს დაინტერესებული მხარის მიერ საპატიო მიზეზით გაშვებული, ამავე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგენილი ვადაც, თუ ეს არ არის აკრძალული კანონით და ზიანს არ აყენებს მესამე პირის უფლებას ან კანონიერ ინტერესს.

2.5. ადმინისტრაციული წარმოების მონაწილეთა უფლებები

საქართველოს კონსტიტუციით აღიარებული სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპის გათვალისწინებით მოწყობილ თანამედროვე ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში მოქალაქეს ენიჭება აქტიური როლი. მოქალაქის წარმოება-სამართლებრივი უფლებების რეალიზაციას ემსახურება სზაკ-ით დადგენილი:

- განმცხადებლის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება;
- ადმინისტრაციული მასალების გაცნობის უფლება;
- ინფორმაციის საიდუმლოების უზრუნველყოფა.

ამ სპეციალური უფლებების სრულყოფას ემსახურება სზაკ-ის ისეთი ზოგადი დებულება, როგორცაა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სამართლებრივი დახმარების გაწევის მოვალეობა.

2.5.1. განმცხადებლის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება

2.5.1.1. ნორმის მიზანი

მხარის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება წარმოადგენს სამართალწარმოების აღიარებულ პრინციპს. ადმინისტრაციულ წარმოებაში ამ პრინციპის გადმოტანის მიზანია, ერთი მხრივ, შექმნას ნორმატიული საფუძველი სამართლებრივი სახელმწიფოს მოთხოვნების შესაბამისი ადმინისტრაციული წარმოების განსახორციელებლად და, მეორე მხრივ, უზრუნველყოს მოქალაქესა და ადმინისტრაციულ ორგანოს შორის ნდობის გამყარება. სზაკ-ის 101-ე მუხლის მოთხოვნა, განცხადების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემამდე განმცხადებელს მიეცეს განცხადების უარყოფელ გარემოებათა შესახებ საკუთარი აზრის წარდგენის შესაძლებლობა, ემსახურება არა მარტო განმცხადებლის ინტერესების დაცვას, არამედ წარმოადგენს მნიშვნელოვან დამხმარე საშუალებას საქმის ფაქტობრივი გარემოებების ობიექტური შეფასებისა და სამართლიანი გადაწყვეტილების მისაღებად.

2.5.1.2. უფლების განხორციელების წინაპირობები

სზაკ-ის 101-ე მუხლის თანახმად, მოსმენის უფლება ადგენს ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას განცხადების დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემამდე მისცეს განმცხადებელს განცხადების უარყოფელ გარემოებათა შესახებ საკუთარი აზრის წარდგენის შესაძლებლობა. მოცემული ნორმა აწესრიგებს იმ შემთხვევას, როდესაც ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება განცხადების საფუძველზე. ნორმა ემსახურება განმცხადებლის უფლებების დაცვას. იმ შემთხვევაში, როდესაც ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით, განმცხადებელსა და სხვა დაინტერესებულ მხარეებს ასევე აქვთ უფლება წარადგინონ შუამდგომლობები და მტკიცებულებები საქმის გარემოებებთან დაკავშირებით. მათი ეს უფლება გარანტირებულია სზაკ-ის 98-ე მუხლით.

სზაკ-ის 101-ე მუხლი ადგენს განმცხადებლის მიერ საკუთარი მოსაზრების წარდგენის უფლების განხორციელების წინაპირობებს. ადმინისტრაციული ორგანო იმ შემთხვევაში არის ვალდებული მისცეს განმცხადებელს განცხადების უარყოფელ გარემოებათა შესახებ საკუთარი აზრის წარდგენის შესაძლებლობა, თუ:

- ა) უარი ეფუძნება ინფორმაციას განმცხადებლის შესახებ;
- ბ) ინფორმაცია, რომელსაც ეფუძნება უარი, განსხვავდება განმცხადებლის მიერ წარდგენილი ინფორმაციისაგან.

სზაკ-ის აღნიშნული ნორმა ასევე ადგენს შემთხვევებს, როდესაც შესაძლებელი ხდება განმცხადებლის მოსმენის უფლების შეზღუდვა. ადმინისტრაციული ორგანო განმცხადებლის მიერ საკუთარი მოსაზრების წარდგენის გარეშე იღებს გადაწყვეტილებას ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის თქმის შესახებ, თუ:

ა) განმცხადებელს უკვე წარდგენილი აქვს საკუთარი მოსაზრება აღნიშნულ გარემოებასთან დაკავშირებით;

ბ) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოიცემა გადაუდებელ შემთხვევებში, რამეთუ აქტის გამოცემის დაყოვნებამ შეიძლება არსებითი ზიანი მიაყენოს საჯარო ინტერესს.

სზაკ-ის 98-ე მუხლით დადგენილი დაინტერესებული მხარის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება არის ზოგადი, ხოლო 101-ე მუხლი აწესრიგებს კონკრეტულად მხოლოდ განმცხადებლის შესაძლებლობას, ეფექტურად დაიცვას საკუთარი უფლება.

2.5.2. ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება

ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება დაკავშირებულია დაინტერესებული მხარის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლებასთან. ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლების მიზანია დაინტერესებულ მხარეს მისცეს აზრის გამოთქმისათვის აუცილებელი სრული ინფორმაცია საქმის ფაქტობრივ და სამართლებრივ გარემოებებთან დაკავშირებით.

სზაკ-ის 99-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციულ წარმოებაში დაინტერესებულ მხარეს გააცნოს ადმინისტრაციული წარმოების მასალები, რამდენადაც ეს აუცილებელია მისი კანონიერი ინტერესების წარმოსაჩენად ან დასაცავად. მოცემული დებულება ვრცელდება მიმდინარე ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში და მხოლოდ მასში მონაწილე დაინტერესებული მხარის მიმართ. მოთხოვნის საგანია ყველა მასალა, რომელიც წარმოდგენილ იქნა მხარეების მიერ ან მოპოვებულ იქნა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ.

ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება არ შეიძლება იყოს განუსაზღვრელი. სზაკ-ის 99-ე მუხლი მასალებ-

ის გაცნობის უფლებას არ ავრცელებს იმ მასალებზე, რომელიც წარმოადგენს უშუალოდ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადებასთან დაკავშირებულ, შიდაუწყებრივი ხასიათის დოკუმენტაციას. კანონის ეს შეზღუდვა გამართლებულია ადმინისტრაციული გადაწყვეტილების პროცესის შეუფერხებლობის მოსაზრებით.

სზაკ-ის 99-ე მუხლი უშვებს საიდუმლო ინფორმაციის შემცველი საქმის მასალების მოთხოვნის შესაძლებლობას, თუ დოკუმენტის გაცნობის ინტერესი აღემატება საიდუმლოების დაცვის ინტერესს. ამისათვის აუცილებელია ორი წინაპირობის ერთდროულად არსებობა; პირველი, რომ კანონით იყოს გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების მასალის გაცნობის შესაძლებლობა და მეორე, სასამართლომ უნდა მიიღოს გადაწყვეტილება წარმოების მასალების გაცნობის დასაშვებობაზე.

ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება გულისხმობს დაინტერესებული მხარის მიერ მასალების გაცნობას იმ ადმინისტრაციულ ორგანოში, რომელიც ახორციელებს ადმინისტრაციულ წარმოებას. ცალკეულ შემთხვევებში შესაძლებელია დაინტერესებული მხარის წერილობითი თხოვნის საფუძველზე ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობა მოხდეს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოში, აგრეთვე სხვა სახელმწიფოში არსებულ საქართველოს საკონსულო დაწესებულებაში. ამასთან დაკავშირებით გადაწყვეტილებას ადმინისტრაციული ორგანო იღებს საკუთარი დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში. საკუთარი გადაწყვეტილების მიღების დროს ის ითვალისწინებს, ერთი მხრივ იმას, რომ ამ აქტების გაცემა ხომ არ აფერხებს მისი მუშაობის პროცესს და, მეორე მხრივ, ხომ არ არსებობს ამ დოკუმენტების დაკარგვის შესაძლებლობა. თუ წარმოების მხარედ გამოდის 25-ზე მეტი პირი, ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება აქვს მათ წარმომადგენელს.

ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობის უფლება გულისხმობს როგორც მის ადგილზე გაცნობას, ასევე ასლების მოთხოვნას. არ შეიძლება დაწესდეს რაიმე გადასახადი ან შეიქმნას სხვა დაბრკოლება დოკუმენტის ან სხვა მასალის ასლის მისაღებად, გარდა ასლის გადაღებისათვის, აგრეთვე ფოსტის მეშვეობით გაგზავნისათვის საჭირო თანხის ანაზღაურების მოთხოვნისა.

ადმინისტრაციული ორგანოს უარი ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობაზე, წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს და საჩივრდება საბოლოო გადაწყვეტილებასთან ერთად.

2.5.3. საიდუმლოების დაცვის მოთხოვნის უფლება

მოქალაქეს მხოლოდ მაშინ აქვს ნდობა ადმინისტრაციულ ორგანოს მიმართ, როდესაც ის დარწმუნებულია, რომ ის ფაქტები, რომელთა საიდუმლოდ დაცვის ინტერესიც მას აქვს, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ არ იქნება გამჟღავნებული. სზაკ-ის 82-ე მუხლი განმცხადებელს აძლევს უფლებას, მოითხოვოს წარდგენილი პირადი ან კომერციული საიდუმლოების შემცველი ინფორმაციის დაცვა. განმცხადებლის ამ მოთხოვნის დაუცველობა წარმოშობს მის უფლებას ზიანის ანაზღაურებაზე, თუ ის შეძლებს ასეთი შედეგების დადგომის დასაბუთებას.

2.5.4. სამართლებრივი დახმარების უფლება

სამართლებრივ სახელმწიფოში მოქალაქე არ შეიძლება საკუთარი უფლებების უცოდინარობის შედეგად დაზარალდეს. სახელმწიფოს ვალდებულება, დახმარება გაუწიოს მის მოქალაქეს, გულისხმობს ასევე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სამართლებრივი დახმარების გაწევის ვალდებულებას. ეს ვალდებულება

მოიცავს განმარტებას დაინტერესებული მხარის უფლებებსა და მოვალეობებზე. სამართლებრივი დახმარების გაწევის ვალდებულება წარმოიშობა არა მარტო ადმინისტრაციული წარმოების მიმდინარეობის ეტაპზე, არამედ მოქალაქის მიერ განცხადების ან საჩივრის წარდგენის მომენტიდანვე. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მოქალაქეს გაუწიოს დახმარება განცხადებისა და საჩივრის კანონის მოთხოვნის დაცვით წარდგენაში, მოქალაქეს უნდა განემარტოს ის მოთხოვნები, რომელსაც უნდა აკმაყოფილებდეს განცხადება ან საჩივარი. კანონის ამ მოთხოვნების დაუცველობა არ შეიძლება გახდეს განცხადების ან საჩივრის მიღებაზე უარის თქმის საფუძველი, არამედ მოქალაქეს უნდა მიეთითოს დაშვებული შეცდომების შესახებ და მიეცეს ვადა ხარვეზის გამოსასწორებლად. სამართლებრივი დახმარების ვალდებულება ასევე ვრცელდება ადმინისტრაციული წარმოების მიმდინარეობის პროცესში. ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე დაინტერესებულ მხარეს უნდა გაეცნოს განცხადების ან საჩივრის განხილვის წესი, წარმოების სახე და ვადა.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სამართლებრივი დახმარების გაწევის მოვალეობის დაუცველობა იწვევს ადმინისტრაციული წარმოების პროდუქტის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის უკანონობას, თუკი არსებობს საფუძველი ვარაუდისათვის, რომ საქმეზე სხვაგვარი გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა არსებობდა. აღნიშნული მოთხოვნის დარღვევასთან დაკავშირებით საჩივარი ან სარჩელი დაიშვება საბოლოო გადაწყვეტილებასთან ერთად.

3. ადმინისტრაციული წარმოების პრინციპები

3.1. კანონის წინაშე თანასწორობა

„ყველა ადამიანი დაბადებით თავისუფალია და კანონის წინაშე თანასწორია განურჩევლად რასისა, კანის ფერისა, ენისა, სქესისა, რელიგიისა, პოლიტიკური და სხვა შეხედულებებისა, ეროვნული, ეთნიკური და სოციალური კუთვნილებისა, წარმოშობისა, ქონებრივი და წოდებრივი მდგომარეობისა, საცხოვრებელი ადგილისა“ (საქართველოს კონსტიტუცია, მუხლი მე-14).

„1. ყველა თანასწორია კანონისა და ადმინისტრაციული ორგანოს წინაშე.

2. დაუშვებელია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილე რომელიმე მხარის კანონიერი უფლებისა და თავისუფლების, კანონიერი ინტერესის შეზღუდვა ან მათი განხორციელებისათვის ხელის შეშლა, აგრეთვე მათთვის კანონმდებლობით გაუთვალისწინებელი რაიმე უპირატესობის მინიჭება ან რომელიმე მხარის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული ზომების მიღება.

3. საქმის გარემოებათა იდენტურობის შემთხვევაში, დაუშვებელია სხვადასხვა პირის მიმართ განსხვავებული გადაწყვეტილების მიღება, გარდა კანონით გათვალისწინებულ საფუძვლის არსებობისას“ (სზაკ-ი, მუხლი მე-4).

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით გარანტირებული კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპი გამომდინარეობს საქართველოს კონსტიტუციის მე-14 მუხლით აღიარებული ყველა ადამიანის დაბადებით თავისუფლებისა და კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპიდან. კანონის წინაშე თანასწორობის ეს ზოგადი დებულება გულისხმობს სახელმწიფო აპარატის მხრიდან თვითნებობის აკრძალვას; დაუშვებელია არსებითად იდენტური საქმის გარემოებების თვითნებურად არათაბრად შეფასება და, პირიქით, არსებითად არათანაბარი საქმის გარემოებების თვითნებურად თანაბარი შეფასება და, აქედან გამომდინარე, უკანონო გადაწყვეტილების მიღება. ამ კონსტიტუციური პრინციპის ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში ასახვა ემსახურება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეთა უფლებების დაცვას, რამდენადაც ის გულისხმობს, რომ დაუშვებელია ამ ურთიერთობის რომელიმე

მხარის კანონიერი უფლებისა და თავისუფლების, კანონიერი ინტერესის შეზღუდვა ან მათი განხორციელებისათვის ხელის შეშლა, აგრეთვე, მათთვის კანონმდებლობით გაუთვალისწინებელი რაიმე უპირატესობის მინიჭება ან რომელიმე მხარის მიმართ რაიმე დისკრიმინაციული ზომების მიღება. ეს მოთხოვნა ირღვევა იმ შემთხვევაში, როდესაც არ იკვეთება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის ერთ-ერთი მხარის შეზღუდვის ან მისთვის უპირატესობის მინიჭების გონიერი, საქმის არსიდან გამომდინარე საფუძველი, არამედ აშკარაა შეუსაბამობა განხორციელებულ ღონისძიებასა და საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს შორის.

კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპის არსის განსაზღვრისას უნდა გავითვალისწინოთ, რომ სამართლის თითოეული ნორმა კონკრეტულ სამართლებრივ შედეგებს უკავშირებს განსაზღვრულ ფაქტობრივ გარემოებებს, რომლებიც სხვა ფაქტობრივი გარემოებებისგან განსხვავებული წესით მოწესრიგდება. თანასწორობის პრინციპი არ შეიძლება გავიგოთ, როგორც ფაქტებისადმი დიფერენციული მიდგომის აკრძალვა. ის არ მოითხოვს, ყველაფერი თანაბრად შევაფასოთ, რამდენადაც ყოველდღიური ცხოვრების ფაქტობრივი გარემოებები იმდენად მრავალფეროვანია, რომ შეუძლებელია მათი „ერთი საზომით“ გაზომვა. არ არსებობს აბსოლუტურად იდენტური ფაქტები; თითოეული კონკრეტული შემთხვევა მისი თავისებურებების გათვალისწინებით შეფასებას მოითხოვს. კანონის წინაშე თანასწორობის პრინციპის არსი, არსებითად ერთნაირი საქმის გარემოებების შემთხვევაში, ერთნაირი გადაწყვეტილებების მიღებაში მდგომარეობს. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ საქმის გარემოებათა იდენტურობის შემთხვევაში ერთი პირის მიმართ უკანონო გადაწყვეტილების მიღება არ წარმოშობს მეორე პირის უფლებას იმავე სახის გადაწყვეტილებაზე. მაგ., თუ საპატრულო პოლიციელი არ აჩერებს გადაჭარბებული სიჩქარით მიმავალ სამთავრობო ავტომანქანას, ეს უფლებას არ აძლევს სხვა

ავტომანქანების მძღოლებს, იმოდროს გადაჭარბებული სიჩქარით, რამდენადაც „არ არსებობს თანასწორობა უკანონობაში“.

3.2. უფლებამოსილების განხორციელება კანონის საფუძველზე

„1. ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება არა აქვს კანონმდებლობის მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ განახორციელოს რაიმე ქმედება.

2. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ან სხვა სახის ქმედება, რომელიც იწვევს ადამიანის საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებების ან თავისუფლებების შეზღუდვას, დაიშვება მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავის შესაბამისად, კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით მინიჭებული უფლებამოსილების საფუძველზე.

3. უფლებამოსილების გადამეტებით გამოცემულ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, აგრეთვე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებულ ქმედებას არა აქვს იურიდიული ძალა და ბათილად უნდა გამოცხადდეს.

4. ადმინისტრაციული ორგანოს თანამდებობის პირების მიერ სამსახურბრივი უფლებამოსილების ჯეროვნად შეუსრულებლობა ან სამსახურბრივი უფლებამოსილების გადამეტება იწვევს კანონით დადგენილ პასუხისმგებლობას“ (სზაკ, მუხლი მე-5).

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-5 მუხლი აყალიბებს ადმინისტრაციული ორგანოების საქმიანობის კანონიერების პრინციპს, რაც გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოების კანონმდებლობის საფუძველზე შებოჭვას.

სზაკ-ის მე-5 მუხლის I ნაწილის შესაბამისად, ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება არა აქვს კანონმდებლობის მოთხოვნების საწინააღმდეგოდ განახორციელოს რაიმე ქმედება. კანონის უზენაესობის პრინციპი, რომელიც ჩადებულია ნორმის ამ ნაწილში, ადმინისტრაციულ ორგანოებს უკრძალავს კანონისგან გადახვევას. ამასთან, იგი მათ ავალდებულებს კანონის გამოყენებას. ადმინისტრაციულ ორგანოებს უფლება არა აქვთ, მიმართონ რაიმე კანონსაწინააღმდეგო ღონისძიებას. კანონის უზენაესობის პრინცი-

პის უგულებელყოფა იწვევს მმართველობითი ღონისძიების მართლ-წინააღმდეგობას.

სზაკ-ის მე-5 მუხლის II ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ან სხვა სახის ქმედება, რომელიც იწვევს ადამიანის საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებების ან თავისუფლებების შეზღუდვას, დაიშვება მხოლოდ საქართველოს კონსტიტუციის მეორე თავის შესაბამისად, კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით მინიჭებული უფლებამოსილების საფუძველზე. ნორმის ეს დებულება გამომდინარეობს კანონისმიერი დათქმის პრინციპიდან, რომლის თანახმადაც, ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობა მხოლოდ კანონით მინიჭებული უფლებამოსილებით განისაზღვრება. კანონმდებელი ყურადღებას ამახვილებს შემზღუდავი ხასიათის მმართველობით საქმიანობაზე და მოითხოვს, რომ ადამიანის თავისუფლების შეზღუდვა ემყარებოდეს ნორმატიულ საფუძველს. შემზღუდავი ხასიათის მმართველობითი საქმიანობის უფლებამოსილება კანონში ან მის საფუძველზე გამოცემულ კანონქვემდებარე აქტში დეტალურად უნდა იყოს მოწესრიგებული; კერძოდ, მკაცრად განისაზღვროს შეზღუდვის ობიექტი, მიზანი და მოცულობა. აღმჭურველი ხასიათის მმართველობითი ღონისძიება არ საჭიროებს კონკრეტულ ნორმატიულ საფუძველს, რამდენადაც ის არ ზღუდავს არც ადრესატის და არც მესამე პირების უფლებებს. ასეთ შემთხვევაში მმართველობითი ღონისძიება არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს საქართველოს კანონმდებლობას და მისი განმახორციელებელი ადმინისტრაციული ორგანო არ უნდა გასცდეს თავისი უფლებამოსილების საზღვრებს.

კანონისმიერი დათქმის პრინციპი კონსტიტუციით განმტკიცებული დემოკრატიის, სამართლებრივი სახელმწიფოსა და ძირითადი უფლებების აღიარების პრინციპებიდან გამომდინარეობს.

სზაკ-ის მე-5 მუხლის III ნაწილი დაადგენს კანონიერების პრინციპის დარღვევის სამართლებრივ შედეგებს. მმართველობით ღონისძიებას, რომელიც ადმინისტრაციულმა ორგანომ უფლებამოსილების გადამეტებით განახორციელა, არა აქვს იურიდიული ძალა. თუმცა უფლებამოსილების გადამეტება ყოველთვის არ გვაძლევს იმის საფუძველს, რომ ღონისძიება იურიდიულ ძალადაკარგულად მივიჩნიოთ. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად მიჩნევისათვის აუცილებელია, მისი გამოცემის უფლებამოსილება მნიშვნელოვნად იყოს გადამეტებული. სხვა შემთხვევაში ის შეიძლება გახდეს აქტის უკანონობის და, შესაბამისად, ბათილად გამოცხადების საფუძველი.

3.3. საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტა

„1. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია თავისი უფლებამოსილება განახორციელოს მიუკერძოებლად.

2. ადმინისტრაციულ წარმოებაში არ შეიძლება მონაწილეობა მიიღოს თანამდებობის პირმა, რომელსაც აქვს პირადი ინტერესი, ანდა არსებობს სხვა გარემოება, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს საქმის გადაწყვეტაზე“ (სზაკ-ი, მუხლი მე-8).

„ადმინისტრაციულ წარმოებაში არ შეიძლება მონაწილეობდეს ადმინისტრაციული ორგანოს ის თანამდებობის პირი, რომელიც:

- ა) თვითონ არის დაინტერესებული მხარე საქმეში;
  - ბ) საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის ან მისი წარმომადგენლის ნათესავია;
  - გ) საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის წარმომადგენელია;
  - დ) იყო ექსპერტი მოცემულ საკითხთან დაკავშირებით;
  - ე) შრომით ურთიერთობაშია საქმეში მონაწილე დაინტერესებულ მხარესთან;
  - ვ) თვითონ ან მისი ოჯახის წევრი ფლობს აქციებს ან საწესდებო კაპიტალის წილს იმ საწარმოში, რომელიც წარმომადგენს დაინტერესებულ მხარეს.
  - ზ) საქმეში მონაწილე დაინტერესებული მხარის ან მისი წარმომადგენლის ოჯახის წევრია.
2. ამ კოდექსის მიზნებისათვის ნათესავად ჩაითვლება:

- ა) პირდაპირი ხაზის ნათესავი;
- ბ) მეუღლე, მეუღლის და-ძმა და პირდაპირი ხაზის ნათესავი;
- გ) აღმავალი ხაზის პირდაპირი ნათესავის და-ძმა;
- დ) და-ძმა, მათი მეუღლეები და შვილები.

3. თანამდებობის პირი ვალდებულია ზემდგომ თანამდებობის პირს აცნობოს ამ მუხლის პირველ ნაწილში აღნიშნული გარემოებისა და თვითაქცილების შესახებ. განცხადება თვითაქცილების თაობაზე განიხილება ამ კოდექსის 93-ე მუხლით დადგენილი წესით“ (სზაკ-ი, მუხლი 92-ე).

საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტის პრინციპი ადმინისტრაციული სამართლის ერთ-ერთი ძირითადი პრინციპია. ფაქტობრივად, მასშია ასახული ადმინისტრაციული წარმოების არსი. ადმინისტრაციული წარმოება და მის შედეგად მიღებული გადაწყვეტილება აზრს კარგავს, თუკი გადაწყვეტილების აღრესატს არ ექნება იმისი გარანტია და რწმენა, რომ ადმინისტრაციულმა ორგანომ თავისი უფლებამოსილება განახორციელა მიუკერძოებლად.

პრინციპი – არავინ შეიძლება იყოს მოსამართლე თავის საქმეში (*nemo iudex in causa sua*) – ადმინისტრაციულ სამართალზე გაცილებით ძველია. ამ პრინციპმა თავისი ადგილი დაიმკვიდრა სამართლებრივი სახელმწიფოების (მათ შორის საქართველოს) ადმინისტრაციულ სამართალში. სზაკ-ის მე-8 მუხლის II ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციულ წარმოებაში არ შეიძლება მონაწილეობა მიიღოს თანამდებობის პირმა, რომელსაც აქვს პარადი ინტერესი ანდა არსებობს სხვა გარემოება, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს საქმის გადაწყვეტაზე.

საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტის პრინციპის შინაარსის გასარკვევად უნდა დადგინდეს, თუ რას გულისხმობს „პარადი ინტერესი“ და რას წარმოადგენს „სხვა გარემოება, რომელიც ზეგავლენას მოახდენს საქმის გადაწყვეტაზე“. საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტის პრინციპის კონკრეტიზაციასა და რეალიზაციას ემსახურება სზაკ-ის 92-ე მუხლი, რომელიც განსაზღვრავს იმ თანამდებობის პირთა წრეს, რომელთაც ეკრძალებათ საქმესთან

დაკავშირებით ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობის მიღება. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია სზაკ-ის მე-8 და 92-ე მუხლების ერთობლივად შეფასება.

საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტა გულისხმობს, რომ საქმეზე გადაწყვეტილების მიღებაზე უფლებამოსილ პირს ან იმ პირს, რომელსაც შეუძლია, ზეგავლენა მოახდინოს გადაწყვეტილების მიღებაზე, არ უნდა ჰქონდეს პარადი ინტერესი, ანუ გადაწყვეტილებას სარგებელი არ უნდა მოჰქონდეს მისთვის ან მისი ოჯახის წევრებისა და ახლო ნათესავებისთვის. საქმის მიუკერძოებლად გადაწყვეტაზე ზეგავლენის მქონე „სზვა გარემოებაში“ მოიაზრება ის შემთხვევა, როდესაც აშკარაა გადაწყვეტილების მიმღები პირის დაინტერესებული მხარისადმი დადებითი ან უარყოფითი დამოკიდებულება და, აქედან გამომდინარე, ტენდენციური გადაწყვეტილების მიღების შესაძლებლობა.

3.4. დისკრეციული უფლებამოსილება

3.4.1 დისკრეციული უფლებამოსილების ცნება და არსი

„დისკრეციული უფლებამოსილება – უფლებამოსილება, რომელიც ადმინისტრაციულ ორგანოს ან თანამდებობის პირს ანიჭებს თავისუფლებას საჯარო და კერძო ინტერესების დაცვის საფუძველზე კანონმდებლობის შესაბამისი რამდენიმე გადაწყვეტილებიდან შეარჩიოს ყველაზე მისაღები გადაწყვეტილება“ (სზაკ-ი, მუხლი 2.1. „ლ“).

აღმასრულებელი ხელისუფლების ძირითადი ფუნქციაა სამართალგამოყენებითი, ნორმათშეფარდებითი საქმიანობა. მმართველობის ორგანოების კანონიერების პრინციპიდან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედების ფარგლებს ქმნის ის ნორმატიული აქტი, რომლის აღსრულებასაც ეს ქმედება ისახავს მიზნად. სამართლის ნორმის სტრუქტურაც ამ პრინციპით არის აგებული.

სამართლის ნორმა შედგება ორი ნაწილისაგან: ნორმის ამოქმედების წინაპირობები და სამართლებრივი შედეგები.

სამართლის შეფარდება მოიცავს შემდეგ სტადიებს:

- ფაქტის დადგენა: რა მოხდა ფაქტობრივად, რა შემთხვევა-ასთან გვაქვს საქმე?
- სამართლის სათანადო ნორმის მოძიება; ფაქტობრივი შემადგენლობის გარკვევა, რაც გულისხმობს იმ სინამდვილის ნორმატიულ აღწერას, რომელსაც უკავშირდება იურიდიული შედეგის დადგომა;
- იმის დადგენა, შეესაბამება თუ არა ფაქტი ფაქტობრივ შემადგენლობას;
- სამართლებრივი შედეგების განსაზღვრა.

ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებასთან გვაქვს საქმე, როდესაც სამართლის ნორმის ფაქტობრივი შემადგენლობისა და ფაქტის შესაბამისობის დადგენის შემთხვევაში მას რჩება შესაძლებლობა, აირჩიოს მისაღები ღონისძიება. ასეთ შემთხვევაში კანონი ერთ კონკრეტულ სამართლებრივ შედეგს კი არ განსაზღვრავს, არამედ ადმინისტრაციულ ორგანოს აღჭურავს უფლებამოსილებით, თვითონ განსაზღვროს სამართლებრივი შედეგები იმდენად, რამდენადაც ორ ან რამდენიმე შესაძლო სამართლებრივ შედეგს ადგენს და აძლევს შესაძლებლობას, აირჩიოს ყველაზე მისაღები საშუალება.

პოლიციელის კანონით დადგენილი ამოცანა – თავიდან იქნეს აცილებული მოსალოდნელი საფრთხე – გულისხმობს ორსაფეხურიანი დისკრეციული უფლებამოსილების მინიჭებას: პოლიციელი, პირველ რიგში, იღებს გადაწყვეტილებას, მიიღოს თუ არა შესაბამისი ღონისძიება და მხოლოდ ამის შემდეგ განსაზღვრავს, თუ რა ღონისძიებას განახორციელებს.

ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულმა უფლებამოსილებამ შეიძლება მოიცვას ადმინისტრაციული ორგანოს არჩევანის შესაძლებლობა – კონკრეტულ შემთხვევაში განახორციელოს თუ არა

რაიმე ღონისძიება ან მისაღები ღონისძიებებიდან რომელი გამოიყენოს. მაგალითად, პოლიცია უფლებამოსილია, დაშალოს უნებართვო დემონსტრაცია. ეს უფლებამოსილება მოიცავს პოლიციის არჩევანს, დაშალოს თუ არა ეს ღონისძიება. მაგრამ, როდესაც საფრთხე ემუქრება საზოგადოებრივ წესრიგსა და უსაფრთხოებას, ის ვალდებულია, მიმართოს სათანადო ღონისძიებას. ამ შემთხვევაში მისი არჩევნის თავისუფლება მოიცავს მისაღები ღონისძიების ერთ-ერთი სახის არჩევნის შესაძლებლობას. ასევე, არჩევნის თავისუფლებასთან გვაქვს საქმე, როდესაც კანონი ადგენს დამრღვევისთვის ჯარიმის დაკისრების შესაძლებლობას 50-დან 100 ლარამდე. კანონით დადგენილ ამ ფარგლებში ადმინისტრაციული ორგანო თვითონ იღებს გადაწყვეტილებას ჯარიმის ოდენობაზე.

3.4.2. დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძვლები

ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას ადგენს კანონმდებელი. აქედან გამომდინარე, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში აუცილებელია სამართლის ნორმის შინაარსის გარკვევა. კანონის ტექსტში უშუალოდ არ არის ნახმარი ტერმინი „დისკრეციული უფლებამოსილება“, მას აქ ცვლის სიტყვები: ადმინისტრაციულ ორგანოს „შეუძლია“, „უფლება აქვს“ ან „უფლებამოსილია“. მთელ რიგ შემთხვევაში ეს გამომდინარეობს ნორმის შინაარსიდან. ამის საპირისპიროდ, როდესაც კანონმდებელი მიუთითებს ადმინისტრაციული ორგანო „ვალდებულია“, „უნდა განახორციელოს“, „უფლება არა აქვს“, „უნდა აიკრძალოს“ და ა.შ. ასეთ შემთხვევებში აშკარაა კანონმდებლის ნება: ადმინისტრაციულ ორგანოს მინიჭებული არა აქვს დისკრეციული უფლებამოსილება.

3.4.3. დისკრეციული უფლებამოსილების დანიშნულება

„1. თუ ადმინისტრაციულ ორგანოს რომელიმე საკითხის გადასაწყვეტად მინიჭებული აქვს დისკრეციული უფლებამოსილება, იგი ვალდებულია ეს უფლებამოსილება განახორციელოს კანონით დადგენილ ფარგლებში.

2. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია განახორციელოს დისკრეციული უფლებამოსილება მხოლოდ იმ მიზნით, რომლის მისაღწევადაც მინიჭებული აქვს ეს უფლებამოსილება“ (სზაკ-ი, მუხლი მე-6).

„1. დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას არ შეიძლება გამოიყენოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ პირის კანონით დაცული უფლებებისა და ინტერესებისათვის მიყენებული ზიანი არსებითად აღემატება იმ სიკეთეს, რომლის მისაღებადაც იგი გამოიყენა.

2. დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებისას გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით გათვალისწინებულმა ზომებმა არ შეიძლება გამოიწვიოს პირის კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაუსაბუთებელი შეზღუდვა“ (სზაკ-ი, მუხლი მე-7).

დისკრეციული უფლებამოსილება ადმინისტრაციულ ორგანოს აძლევს შესაძლებლობას, მიიღოს გადაწყვეტილება საკუთარი პასუხისმგებლობით. ის, პირველ რიგში, კონკრეტულ შემთხვევაში სამართლიანი გადაწყვეტილების მიღებას ისახავს მიზნად. დისკრეციული უფლებამოსილების მინიჭებით ადმინისტრაციულ ორგანოს ეძლევა შესაძლებლობა, კანონის ნორმის მიზნებისა და კონკრეტული გარემოებების გათვალისწინებით მიიღოს კონკრეტული შემთხვევისთვის სათანადო გადაწყვეტილება. აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია, გაიაზროს, თუ რა მიზნის მისაღწევად მიენიჭა ეს უფლებამოსილება და რომელი ფაქტობრივი გარემოებები გაითვალისწინოს. მხოლოდ ამის შემდეგ ის შეაფასებს შემთხვევას და მიიღებს გადაწყვეტილებას.

მაგალითად, უნებართვო შეკრებების აკრძალვა ემსახურება საზოგადოებრივი წესრიგისა და უშიშროების დაცვას, ასევე, წინასწარი ნებართვის მიღების მოთხოვნის დაცვას. თუკი იმართება ასეთი უნებართვო შეკრება, პოლიციელი ვალდებულია, შეამოწმოს:

- თუ რა უარყოფით შედეგებს იწვევს ეს ფეხით მოსიარულეებისთვის, ავტოტრანსპორტისა და თვით შეკრების მონაწილეებისთვის;
- რა მასშტაბებს იღებს ის და იზრდება თუ არა მონაწილეთა რაოდენობა;
- შესაძლებელია თუ არა მისი ეფექტურად დაშლა, რაც დამოკიდებულია მონაწილეთა ოდენობაზე, მათ აგრესიულობაზე, ასევე, პოლიციელთა რაოდენობაზე.

დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელების პროცესში აუცილებელია, ყურადღება მიექცეს საჯარო და კერძო ინტერესების პროპორციულობის პრინციპს. შეუძლებელია ცალკე აღებული რომელიმე საჯარო ან კერძო ინტერესისთვის უპირატესობის მინიჭება. ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა მოხდეს მათი შეპირისპირება. საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით პირის კანონით დაცული უფლებებისა და ინტერესებისთვის მიყენებული ზიანი არსებითად არ უნდა აღემატებოდეს საჯარო ინტერესებისთვის მიყენებულ სიკეთეს. ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძველზე შერჩეულმა და ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით გათვალისწინებულმა ღონისძიებამ არ შეიძლება გამოიწვიოს პირის კანონიერი უფლებებისა და ინტერესების დაუსაბუთებელი შეზღუდვა, ანუ მიზნის მიღწევის საშუალება უნდა შეესაბამებოდეს ამ მიზანს. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო მის ხელთ არსებული რამდენიმე საშუალებიდან იყენებს იმას, რომელიც ყველაზე ნაკლები ზიანის მომტანია პირის კანონიერი ინტერესებისა და უფლებებისთვის.

3.4.4. შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და მისი სამართლებრივი შედეგები

დისკრეციული უფლებამოსილების მინიჭება არ გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოსთვის სრული თავისუფლების მინიჭებას. ის აკისრებს გარკვეულ უფლებამოსილებას, საჯარო და კერძო ინტერესების დაცვის საფუძველზე კანონმდებლობის შესაბამისი რამდენიმე გადაწყვეტილებიდან შეარჩიოს ყველაზე მისაღები. როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო ანგარიშს არ უწევს კანონმდებლის მიერ მისთვის მინიჭებული მოქმედების თავისუფალ სივრცეს, ასეთ შემთხვევაში შედეგად ვიღებთ შეცდომას დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და ღონისძიება არის უკანონო. ასეთი სახის შეცდომებიდან შესაძლებელია 3 შემთხვევის გამოყოფა:

1. როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო არ იყენებს მისთვის მინიჭებულ დისკრეციულ უფლებამოსილებას, უშვებს შეცდომას და განხორციელებული ღონისძიება ხდება უკანონო;

2. როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო აჭარბებს დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებს (მაგალითად, კონკრეტული ადმინისტრაციული გადაცდომისთვის ადგენს ჯარიმას 60 ლარის ოდენობით, როდესაც კანონი ამ სამართალდარღვევისთვის ითვალისწინებს დაჯარიმებას 10-დან 50 ლარამდე) და ახორციელებს ისეთ ღონისძიებას, რომელიც არ არის გათვალისწინებული კანონით. ეს არის შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და, შესაბამისად, უკანონო მმართველობითი ღონისძიება.

3. როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო ანგარიშს არ უწევს კანონის ნორმის მიზნებს და არ იყენებს მისთვის მინიჭებულ დისკრეციულ უფლებამოსილებას იმ მიზნისთვის, რა მიზანიც კანონმდებელმა მასში ჩადო, ასეთ შემთხვევაშიც ეს არის შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში და, შესაბამისად, უკანონო მმართველობითი ღონისძიება.

4. გადაწყვეტილების მიღება

4.1. გადაწყვეტილების მიღების ფორმები

გადაწყვეტილების მიღების საფუძველია: წარმოების ერთიანი შედეგებიდან გამომდინარე, მტკიცებულებათა თავისუფალი შეფასების პრინციპი.

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, ადმინისტრაციული წარმოების პროდუქტს შეიძლება წარმოადგენდეს:

- ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა;
- ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადება.

მმართველობით პრაქტიკაში გადაწყვეტილებები ასევე ვლინდება სხვა ფორმებითაც, განსაკუთრებით

- რეალაქტი;
- კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულების დადება;
- შიდაორგანიზაციული ღონისძიებები.

ადმინისტრაციული წარმოება შეიძლება დასრულდეს სხვა სახით, ვიდრე საქმეზე გადაწყვეტილების მიღება:

- წარმოების ადრესატის გარდაცვალება;
- განცხადებაზე უარის თქმა;
- ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საკუთარი ინიციატივით დაწყებულ წარმოების გაგრძელებაზე უარის თქმა.

ასეთ შემთხვევებში აუცილებელია გადაწყვეტილების მიღება წარმოების აქტით, ე.წ. შეწყვეტის გადაწყვეტილებით. ეს ღონისძიება გარკვეულ ფორმასთან არ არის დაკავშირებული და იგი შეიძლება კონკლუდენტურად განხორციელდეს.

4.2. გადაწყვეტილების საფუძვლები

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია მიიღოს კონკრეტული გადაწყვეტილება, როდესაც ის წარმოების საერთო შედეგებიდან გამომდინარე, დარწმუნებულია, რომ კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღებისათვის სახეზეა აუცილებელი ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები.

გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, დარწმუნება არ გულისხმობს აბსოლუტურ სისწორეს, არამედ საკმარისია, ალბათობის დიდი ხარისხით გამოირიცხოს ეჭვი უსწორობის შესახებ.

4.3. მტკიცების ტვირთი

ყველა სავარაუდო მტკიცებულების გამოყენების მიუხედავად, შეიძლება საქმის გარემოებები კონკრეტულ არსებით ნაწილში გაურკვეველი დარჩეს. აქედან გამომდინარე, იბადება კითხვა, თუ საქმის რომელი გარემოებები უნდა ჩაითვალოს არსებითად კონკრეტული გადაწყვეტილების მიღებისას. გაბატონებული მოსაზრების თანახმად, პასუხი მიმართულია, როგორც ამას ადგილი აქვს სასამართლოში სამართალწარმოების დროს, მტკიცების ტვირთზე.

სამოქალაქო პროცესისაგან განსხვავებით, ადმინისტრაციულ წარმოებაში, ისევე, როგორც ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში, მხარეს არა აქვს ფორმალური მტკიცების ტვირთი, რამდენადაც ადმინისტრაციული ორგანო და ადმინისტრაციული სასამართლო თვითონ არიან ვალდებული გამოიკვლიონ შესაბამისი მტკიცებულებები.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში, რომელსაც ახასიათებს საქმის გარემოებათა გამოკვლევის პრინციპი, ჩნდება კითხვა მატერიალური მტკიცების ტვირთისა, რაც იმას ნიშნავს, თუ ვის საზიანოდ უნდა გადაწყდეს, როდესაც საქმის ფაქტობრივი გარემოებები, რომელიც კანონის ნორმის მიერ შედეგის დადგომის აუცილებელ წინა-

პირობად არის დადგენილი, ვერ დასტურდება. რამდენადაც ასეთ შემთხვევაში საჯარო მოხელეს მოსამართლის მსგავსად არ შეუძლია გვერდი აუაროს გადაწყვეტილების მიღებას იმ მოტივით, რომ ეჭვი საქმის ფაქტობრივ გარემოებებთან დაკავშირებით გაქარწყლებული არ არის, ხოლო სამართლებრივი ურთიერთობა საჭიროებს მოწესრიგებას, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია მიიღოს გადაწყვეტილება.

მატერიალური მტკიცების ტვირთი აქვს იმ მხარეს, რომელიც წარმოდგენილ ფაქტობრივ გარემოებებს იყენებს მისთვის სასარგებლო სამართლებრივი შედეგების მისაღწევად. ვინც უფლების მოპოვებას ცდილობს, ის არის ვალდებული დაადასტუროს ამ უფლების მოპოვების ფაქტობრივი საფუძვლები, ხოლო ვინც უარყოფს ასეთი უფლების არსებობას, უნდა ამტკიცოს უფლების მოპოვების შემაფერხებელი ან გამომრიცხავი ფაქტობრივი გარემოებების არსებობა. თუ რომელი ფაქტობრივი გარემოებები ითვლება უფლების დამადასტურებელ და უარყოფელ გარემოებებად, ეს დამოკიდებულია სამართლის ნორმის ფორმულირებაზე. ასევე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ისეთი არსებითი ასპექტები, როგორცაა:

- ნორმის მომწესრიგებელი და საგამონაკლისო ბუნება;
- სამართლის ნორმის მიზანი;
- ის მოტივაცია, რომელიც სამართლის ნორმას უძევს საფუძვლად;
- სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპის მოთხოვნები;
- კონსტიტუციით დაცული პოზიციები.

როდესაც ადმინისტრაციული წარმოება ხორციელდება დაინტერესებული მხარის განცხადების საფუძველზე და მიმართულია აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისაკენ, მტკიცების ტვირთი ეკისრება განმცხადებელს.

ადმინისტრაციულ ორგანოს შეუძლია განცხადების დაკმაყოფილება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, როდესაც ის დარწმუნდება მოთხოვნის წინაპირობების არსებობაში. სხვაგვარადაა საქმე, როდესაც კანონი პირის აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნის უფლებიდან გამომდინარე, დაწერილებით მხოლოდ იმას ადგენს, თუ როდის შეიძლება ეს უფლება შეიზღუდოს. ასეთ შემთხვევებში ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია დაადასტუროს უფლების შემზღუდველი გარემოებების არსებობა.

შემზღუდველი ხასიათის ღონისძიებების განხორციელების ფაქტობრივი წინაპირობების დაუდასტურებლობის შემთხვევაში მტკიცების ტვირთი ეკისრება ადმინისტრაციულ ორგანოს. ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოსცეს ამკრძალავი ხასიათის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მხოლოდ მაშინ, როდესაც სახეზეა საამისოდ კანონით დადგენილი წინაპირობები. იგივე მოთხოვნა ვრცელდება აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის შემთხვევაშიც.

4.4. გადაწყვეტილების მიღების პროცესი

გადაწყვეტილების მიღების პროცესს ახასიათებს შემდეგი სტადიები:

- გადაწყვეტილებისათვის მნიშვნელოვანი გარემოებების დადგენა;
- შესაბამისი სამართლის ნორმის მოძიება;
- სამართლის ნორმის ახსნა-განმარტება;
- ფაქტისა და ფაქტობრივი გარემოებების შეპირისპირება;
- სამართლებრივი შედეგების დაკონკრეტება;

- შესაძლო მოქმედების კანონიერებისა და უკანონობის შეფასება.

სამართლის ნორმის საფუძველზე გადაწყვეტილების მიღების პროცესი დამოკიდებულია ორ ფაქტორზე: საქმის ფაქტობრივ გარემოებასა და სამართლის ნორმაზე. თეორიულად ორივე მათგანი წარმოადგენს მყარ მოცემულობას: საქმის ფაქტობრივ გარემოებებს ახასიათებს კონკრეტულ-ინდივიდუალური ნიშნები, რომლებიც ჩვენს ყოველდღიურ ცხოვრებაში ვლინდება. სამართლის ნორმას აქვს განსაზღვრული შინაარსი და მთელ რიგ შემთხვევაში აღგენს კონკრეტულ სამართლებრივ შედეგებს. თუმცა სამართლის ნორმის პრაქტიკული გამოყენება ამის საწინააღმდეგო სურათს გვაძლევს: საქმის ფაქტობრივი გარემოება არის ჯერ კიდევ უცნობი მოცულობა. საჯარო მოხელემ ის მხოლოდ აღმინისტრაციული წარმოების დროს უნდა გამოიკვლიოს. ამასთანავე, მას ადამიანის შეზღუდული შესაძლებლობისა და მის ხელთ არსებული მწირი საშუალებების გათვალისწინებით, არ ძალუძს აღმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში შექმნას სრული და ზუსტი სურათი რეალურად არსებულ საქმის ფაქტობრივ გარემოებებზე. აქედან გამომდინარე, საქმის ფაქტობრივი გარემოება შეგვიძლია მივიჩნიოთ გადაწყვეტილების მიღების პროცესის არამყარ ფაქტორად: მუშაობის მიზანმიმართულება, ინტენსიურობა და შედეგები ზემოქმედებენ გადაწყვეტილებაზე.

თუ სამართლის ნორმის შინაარსს ზუსტად დავაკვირდებით, იგი ასევე კარგავს მყარი მოცემულობის ხასიათს. კანონმდებელი სიტყვიერად აყალიბებს სამართლებრივი შედეგების გამოყენების სფეროს. ენა არ არის აზრის სრული მოცულობით გადმოცემის სრულყოფილი საშუალება, რამდენადაც ნათქვამის აღთქმა ინდივიდუალურად, რეგიონულად და დროის მიხედვით განსხვავებულად ხდება. ასევე გასათვალისწინებელია კანონმდებლის მიზანი. კანონი გამიზნულია ხანგრძლივი დროის მანძილზე მრავალჯერადი გამოყენებისათვის. აქედან გამომდინარე, კანონის ნორმების

ფორმულირება ხდება ზოგადად, ზოგადი ცნებების გამოყენებით, რომლის შინაარსი მხოლოდ ნორმის ახსნა-განმარტების გზით არის შესაძლებელი.

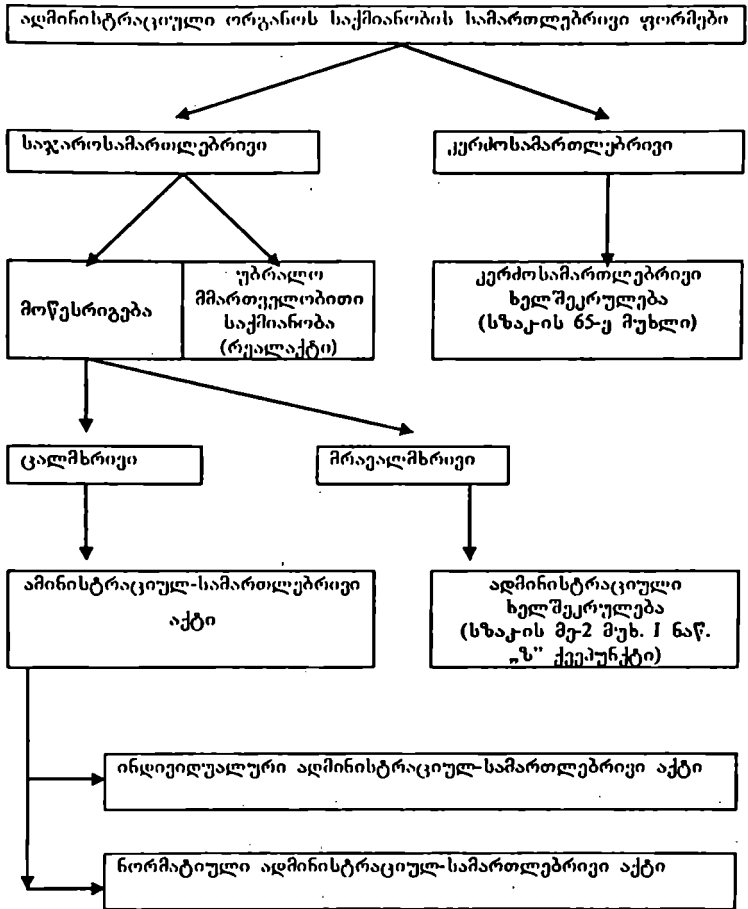
შესაბამისად, ფაქტისა და ფაქტობრივი გარემოებების დადგენის შემდეგ უნდა მოხდეს სამართლებრივი შედეგების განსაზღვრა. სამართლის ნორმის ფორმულირების თვალსაზრისით, რომელიც ადმინისტრაციულ ორგანოს აღჭურავს მოქმედების უფლებამოსილებით, შეიძლება გამოყვით ფაქტისა და ფაქტობრივი შემადგენლობის განსაზღვრის შედეგად სამი სამართლებრივი შედეგის დადგომა:

პირველ შემთხვევაში სამართლებრივი შედეგი, ანუ სანქცია მხოლოდ ერთია და მმართველობის ორგანო შებოჭილია მხოლოდ ერთი სამართლებრივი შედეგის განსაზღვრის შესაძლებლობით, ე.ი. მას არ გააჩნია დისკრეციული უფლებამოსილება.

მეორე შემთხვევაში კანონმდებელი ერთ კონკრეტულ სამართლებრივ შედეგს განსაზღვრავს, მაგრამ გადაწყვეტილება, მას გამოიყენებს თუ არა ადმინისტრაციული ორგანო, წარმოადგენს ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას. ამ დროს სახეზეა დისკრეცია ღონისძიების განხორციელების სფეროში.

მესამე შემთხვევაში ადმინისტრაციულ ორგანოს აქვს არა მხოლოდ ღონისძიების განხორციელების სფეროში დისკრეციული უფლებამოსილება, არამედ კონკრეტული ღონისძიების არჩევანიც აქვს, რამდენადაც კანონმდებელი სანქციის არა ერთ, არამედ რამდენიმე ალტერნატივას განსაზღვრავს.

5. გადაწყვეტილების მიღების ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ფორმები

ადმინისტრაციული ორგანოს საჯარო-სამართლებრივი საქმიანობის ფორმებია:

- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი;
- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი;
- რეალური მოქმედება (რეალაქტი);
- ადმინისტრაციული ხელშეკრულება.

5.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

5.1.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნება

„ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი – ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე გამოცემული ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი, რომელიც აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს პირის ან პირთა შეზღუდული წრის უფლებებსა და მოვალეობებს (სზაკ-ის 2-ე მუხლის „დ“ ქვეპუნქტი).

მმართველობითი ღონისძიების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისათვის აუცილებელია, რომ ის ფორმალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით შეიცავდეს ლეგალურ დეფინიციაში მოცემულ ცნების ელემენტებს.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ეს ლეგალური დეფინიცია იძლევა მის ოთხ შემადგენელ ნაწილად დაყოფის შესაძლებლობას.

ცნების ელემენტებია:

I. ადმინისტრაციული ორგანო

„ყველა სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ორგანო ან დაწესებულება, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი, აგრეთვე, ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს“ (სზაკ-ის მე-2 მუხლის „ა“ ქვეპუნქტი).

ადმინისტრაციული ორგანოს ცნების ლეგალური დეფინიცია ორი ნაწილისაგან შედგება. დეფინიციის პირველი ნაწილი მოიცავს ადმინისტრაციული ორგანოს ორგანიზაციულ-სამართლებრივ ცნებას:

სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ყველა ორგანოსა და დაწესებულებას.

ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქციონალური გაგება, რომელიც ცნების დეფინიციის მეორე ნაწილშია მოცემული, აერთიანებს იმ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, რომლებიც არ არიან სახელმწიფო მმართველობის ორგანოთა სისტემის სუბიექტები, მაგრამ კანონმდებლობის საფუძველზე ახორციელებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებებს და ამ მიზნით გამოსცემენ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტებს. „ნებისმიერი სხვა პირი“ გულისხმობს იმ კერძო პირებს, რომელთა საქმიანობა კანონით განსაზღვრულ და სახელმწიფოს მიერ აღიარებულ შემთხვევებში ადმინისტრაციული ორგანოების ქმედებათა ტოლფას მოქმედებად მიიჩნევა. მმართველობითი უფლებამოსილებებით კერძო პირების აღჭურვა ხდება იმ შემთხვევაში, როდესაც რაიმე საქმიანობის განხორციელება მოითხოვს სპეციალურ ცოდნას და ამ მიზნით შესაბამისი სახელმწიფო ორგანოების შექმნა დიდ ფინანსურ დანახარჯებთან იქნებოდა დაკავშირებული მაშინ, როდესაც კერძო პირებს მისი შესრულება იმავე ხარისხით და, ამასთან, ნაკლები დანახარჯებით შეუძლიათ. ასეთი შემთხვევის ერთ-ერთი კლასიკური მაგალითია ავტოტრანსპორტის სავალდებულო ტექნიკური დათვალიერება კერძო პირების მიერ.

საკანონმდებლო და სასამართლო ორგანოები ისევე, როგორც მთავრობა, როგორც წესი, არ ახორციელებენ მმართველობით საქმიანობას. ადმინისტრაციული ფუნქციების განხორციელებისას, გამონაკლისის სახით, ისინი იყენებენ საქმიანობის ისეთ ფორმას, როგორიც არის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. სწორედ ამიტომ ექცევა ეს ორგანოები საქმიანობის ამ პროცესში ადმინისტრაციული ორგანოს ცნების ლეგალური დეფინიციის ფარგლებში.

„ამ კოდექსის მოქმედება არ ვრცელდება აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოთა იმ საქმიანობაზე, რომელიც დაკავშირებულია:

ა) დანაშაულის ჩადენის გამო პირის სისხლისსამართლებრივ დევნასთან და სისხლის სამართლის საქმის წარმოებასთან;

ბ) ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობასთან;

გ) სასამართლოს მიერ გამოტანილი და კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილების აღსრულებასთან;

დ) სამხედრო საკითხებზე გადაწყვეტილების მიღებასთან, აგრეთვე სამხედრო დისციპლინის საკითხებთან, თუ ეს არ ეხება პირის საქართველოს კონსტიტუციით მინიჭებულ უფლებებსა და თავისუფლებებს;

ე) საქართველოს პრეზიდენტის მიერ პირთა საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ თანამდებობებზე დანიშნვისა და გათავისუფლების, აგრეთვე საქართველოს კონსტიტუციის 73-ე მუხლის პირველი პუნქტის „ა“, „დ“, „ე“, „ზ“, „თ“, „ო“ ქვეპუნქტებით, ასევე მე-2, მე-4 და მე-5 პუნქტებით გათვალისწინებულ უფლებამოსილებათა განხორციელებასთან;

ვ) საერთაშორისო ხელშეკრულებებისა და შეთანხმებების შესრულებასა და საგარეო პოლიტიკის განხორციელებასთან“ (სზაკ-ი, მუხლი 3.4.).

აღმასრულებელი ორგანოების საქმიანობა ყოველთვის არ არის მმართველობითი საქმიანობა, ხშირ შემთხვევაში მათი საქმიანობა სცილდება სზაკ-ის მოქმედების სფეროს. თეორიული საკითხის ნათლად წარმოსაჩინად განვიხილოთ პოლიციის ორგანოსა და პრეზიდენტის საქმიანობა.

პოლიციის პრევენციული და რეპრესიული ფუნქციები

- დაკავება, ჩხრეკა, იდენტიფიკაცია და ა.შ. როგორც პრევენციული ღონისძიება, ხორციელდება სზაკ-ით განსაზღვრული საქმიანობის სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით.
- დაკავება, ჩხრეკა, იდენტიფიკაცია და ა.შ., როგორც მომხდარ დანაშაულზე რეაგირება, წარმოადგენს პოლიციის რეპრესიულ ღონისძიებას და ხორციელდება სისხლის სამართლის საპროცესო კოდექსის თანახმად.

პოლიცია არის აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანო, რომლის ძირითადი ამოცანაა საზოგადოებრივი წესრიგისა და

საზოგადოებრივი უსაფრთხოების დაცვა, დანაშაულისა და სხვა სამართალდარღვევათა თავიდან აცილება. პოლიციის შესახებ საქართველოს კანონით განსაზღვრულ პოლიციის ამ პრევენციული ფუნქციების განხორციელება ხდება სზაკ-ით განსაზღვრული საქმიანობის სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით.

პოლიციის საქმიანობა, რომელიც დაკავშირებულია დანაშაულის ჩადენის გამო პირის სისხლისსამართლებრივ დევნასა და სისხლის სამართლის საქმისწარმოებასთან, ოპერატიულ-სამძებრო საქმიანობასთან, ხორციელდება სისხლის სამართლის კანონმდებლობის საფუძველზე. პოლიციის შესახებ კანონით დადგენილი რეპრესიული ფუნქციების განმხორციელებელი პოლიციის ორგანო არის არა ადმინისტრაციული, არამედ იუსტიციის ორგანო.

საქართველოს პრეზიდენტი, როგორც კონსტიტუციური ორგანო

მსჯავრდებულმა განცხადებით მიმართა საქართველოს პრეზიდენტს და მოითხოვა, პრეზიდენტისთვის კონსტიტუციით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებში მის მიმართ შეწყალების აქტის გამოცემა. პრეზიდენტმა არ დააკმაყოფილა მსჯავრდებული მოქალაქის ეს თხოვნა.

საქართველოს პრეზიდენტი საქართველოს კონსტიტუციით გათვალისწინებულ უფლებამოსილებებს (საერთაშორისო ხელშეკრულებისა და შეთანხმებების დადება; კანონის ხელმოწერა და გამოქვეყნება; პარლამენტის რიგგარეშე სესიის ან სხდომის მოწვევა და ა.შ.) ახორციელებს როგორც კონსტიტუციური ორგანო. საქართველოს პრეზიდენტის უარი შეწყალებაზე არ არის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რამდენადაც, ამ შემთხვევაში, პრეზიდენტი არის არა ადმინისტრაციული, არამედ კონსტიტუციური ორგანო.

2. ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე

მმართველობითი ღონისძიება, რომელსაც ადმინისტრაციული ორგანო კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის მოსაწესრიგებლად ახორციელებს, ადმინისტრაციული კანონმდებლობიდან უნდა გამომდინარეობდეს. ღონისძიების სამართლებრივი ბუნება გამომდინარეობს მისი განხორციელების სამართლებრივი საფუძვლის სამართლებრივი ბუნებიდან. რამდენადაც უმეტესწილად უმნიშვნელოვანესი მმართველობითი ამოცანები ადმინისტრაციულ კანონებშია მოცემული, მმართველობის საჯარო-სამართლებრივი ფორმების გამოყენება წარმოადგენს ჩვეულებრივ შემთხვევას.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოიყენოს საქმიანობის კერძო-სამართლებრივი ფორმები.

მმართველობითი ღონისძიების სამართლებრივი ბუნების განსაზღვრისათვის, პირველ რიგში, ყურადღება უნდა მიექცეს ორგანიზაციული მოწყობის ფორმას. სახელმწიფო, როგორც წესი, საკუთარი ორგანოების მეშვეობით ახორციელებს საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელებას და, ამდენად, ორგანიზაციული მოწყობის საჯარო-სამართლებრივი ფორმის გამოყენებით.

მმართველობითი ფუნქციების განხორციელების კერძო-სამართლებრივი ორგანიზაციის ფორმებია: სამოქალაქო სამართალიდან ცნობილი სააქციო საზოგადოება, შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოება და ფონდები.

ერთმანეთისაგან უნდა გავმიჯნოთ ორგანიზაციული მოწყობის ფორმები და მოქალაქეებთან ურთიერთობის სამართლებრივი ფორმები. ორგანიზაციული მოწყობის კერძო-სამართლებრივი ფორმის არჩევა გულისხმობს კერძო-სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობას, რამდენადაც სააქციო საზოგადოებას ან შეზღუდული პასუხისმგებლობის საზოგადოებას არა აქვს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილება.

მისი საქმიანობის სამართლებრივ ფორმას წარმოადგენს კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება.

ამის საპირისპიროდ, თუკი არჩევანი შეჩერდა ორგანიზაციული მოწყობის საჯარო-სამართლებრივ ფორმაზე, შესაძლებელი ხდება საქმიანობის როგორც საჯარო-სამართლებრივი, ისე კერძო-სამართლებრივი ფორმების გამოყენება.

თუკი კანონმდებლის მიერ უშუალოდ არ არის განსაზღვრული, ადმინისტრაციულ ორგანოს აქვს ორგანიზაციული მოწყობის ფორმის არჩევანი, ხოლო ორგანიზაციული მოწყობის საჯარო-სამართლებრივი ფორმის არჩევის შემთხვევაში, ასევე საქმიანობის საჯარო-სამართლებრივ და კერძო-სამართლებრივ ფორმებს შორის არჩევანის თავისუფლება. საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელება შესაძლებელია კერძო-სამართლებრივი ფორმით. საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებებისა და ინტერესების არსებობა თავისთავად არ გულისხმობს ორგანიზაციული მოწყობის საჯარო-სამართლებრივი ფორმის არსებობას.

თუკი კონკრეტულ შემთხვევაში დგება განხორციელებული ღონისძიების საჯარო-სამართლებრივი და კერძო-სამართლებრივი ბუნების დადგენის პრობლემა, გამოყენებულ უნდა იქნეს შემდეგი კრიტერიუმები:

1. კანონმდებლის ნების განსაზღვრა. საპოლიციო სამართალში კანონმდებლის მიერ კონკრეტულად განსაზღვრულია ღონისძიების განხორციელების ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საფუძვლები და ადმინისტრაციულ ორგანოს არ რჩება დისკრეტია არჩევანი გააკეთოს საქმიანობის საჯარო-სამართლებრივ და კერძო-სამართლებრივ ფორმებს შორის.

2. ადმინისტრაციული ორგანოს ნების განსაზღვრა. თუკი ადმინისტრაციული ორგანო იყენებს ორგანიზაციული მოწყობის ისეთ სამართლებრივ ფორმას, როგორცაა სააქციო საზოგადოება, ეს აშკარად მიუთითებს მის ნებაზე, კონკრეტული ურთიერთო-

ბა მოაწესრიგოს კერძო-სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით. ამის საპირისპიროდ, როდესაც ხდება საჯარო სამართლის იურიდიული პირის შექმნა ან, როდესაც ღონისძიება ხორციელდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმით, მიუხედავად სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსისა, აშკარაა ადმინისტრაციული ორგანოს ნება, ურთიერთობა მოაწესრიგოს ორგანიზაციული მოწყობისა და საქმიანობის საჯარო-სამართლებრივი ფორმების გამოყენებით.

ცნების ეს ელემენტი არსებითი არ არის ქმედების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისათვის, რამდენადაც სწორედ ასეთი საკანონმდებლო საფუძვლის არარსებობის დროს ხდება გამოცემული აქტების, ანუ უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების ლეგალური დეფინიციის ფარგლებში მოქცევა. არსებობს თუ არა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისათვის საჭირო საკანონმდებლო საფუძვლები ან სწორად გამოიყენეს თუ არა ის ქმედების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისათვის, ამას არსებითი მნიშვნელობა არა აქვს; უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიც შესასრულებლად სავალდებულო ძალის მქონეა, თუ ის კანონით განსაზღვრულ ვადებში არ გასაჩივრდება.

აქედან გამომდინარე, უნდა ითქვას, რომ ცნების ეს ელემენტი არ შეიძლება მივიღოთ ერთადერთ განმსაზღვრელ კრიტერიუმად ადმინისტრაციული ქმედების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისათვის.

3. ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ინდივიდუალური ხასიათის განმსაზღვრელი კრიტერიუმები

- ინდივიდუალურ პირთა წრე;
- კონკრეტული შემთხვევა.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ეს ნიშანი ახასიათებს მას, როგორც ინდივიდუალურ სამართლებრივ აქტს, და ემსახურება მის გამიჯვნას ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისგან, რომელიც ქცევის ზოგად წესს ადგენს.

ინდივიდუალურია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, თუ ადმინისტრაციული ორგანოს ღონისძიება მიმართულია პირის ან პირთა შეზღუდული წრისკენ. კონკრეტულია პირთა წრე მაშინ, როდესაც გადაწყვეტილების მიღების დროს გარკვეულია თუ ვის ეხება ის. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ინდივიდუალურად განსაზღვრული პირებისკენ უნდა იყოს მიმართული ან შეეხებოდეს ცალკეულ კონკრეტულ შემთხვევებს.

მხოლოდ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისა და ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ურთიერთგამიჯვნითა და ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ორივე სამართლებრივი ფორმის ადრესატისა და ობიექტის შეჯერებით არის შესაძლებელი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის, როგორც ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტის, ცნების გაგება.

სამართლებრივი აქტების ინდივიდუალურად და ნორმატიულად დაყოფა მხოლოდ იმ კრიტერიუმით, პირთა როგორ წრეზე ვრცელდება იგი, ვერ მოგვცემს სასურველ შედეგს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისა და სამართლის ნორმის ურთიერთდამოკიდებულებისათვის არსებითი მნიშ-

ენელობა აქვს „მოწესრიგების“ ორ სტრუქტურულ ელემენტს, ესენია: „ადრესატთა წრე“ და „კონკრეტული შემთხვევა“. ნებისმიერი აქტი მიმართულია ერთი ან რამდენიმე პიროვნებისკენ და, იმავედროულად, აწესრიგებს კონკრეტულ შემთხვევებს.

მოწესრიგების ადრესატთა წრე ინდივიდუალურად ან გენერალურად უნდა განისაზღვროს მაშინ, როდესაც შესაძლებელია შემთხვევის კონკრეტულად ან აბსტრაქტულად აღწერა.

სამართლებრივი აქტი ინდივიდუალური ხასიათისაა, როდესაც ის მიმართულია კონკრეტული პიროვნებისკენ, რომელსაც აქტი სახელობით აღწერს ან უშუალოდ მიმართავს. ამის მაგალითთა პიროვნებისთვის კერძო სახლის მშენებლობის ნებართვის გაცემა.

აქტი ინდივიდუალურია მაშინაც, როდესაც ის არა ერთ პიროვნებას, არამედ მისი გამოცემის დროს ობიექტურად განსაზღვრულ ან განსაზღვრებად პირთა ჯგუფს მოიცავს. ზღვარს ინდივიდუალურ და გენერალურ მოწესრიგებას შორის განაპირობებს არა პირთა რიცხობრივი ოდენობა, არამედ ის, განსაზღვრებადია თუ არა ეს წრე. ასე, მაგალითად, პოლიციელის მოთხოვნის – პირებმა, რომლებიც იმ დროისთვის შენობაში იმყოფებიან, დატოვონ იგი – ადრესატია ყველა პირი, ვინც შენობაში იმყოფება. ადრესატთა წრის სახელობითი აღწერა შეუძლებელია, მაგრამ შესაძლებელია მათი საერთო ნიშნით – „დროისთვის შენობაში ყოფნა“ – განსაზღვრა. გენერალური მოწესრიგების დროს სამართლებრივი აქტი პირთა განუსაზღვრელ წრეს შეეხება. მისთვის დამახასიათებელია ის, რომ იგი მიმართულია „ყველასკენ“, რომ მისი გამოცემის დროს ჯერ კიდევ არ არის განსაზღვრული სუბიექტთა წრე, რომელზეც ეს აქტი გავრცელდება.

კონკრეტულია სამართლებრივი აქტი, რომელიც კონკრეტული საქმის ვითარებას ასახავს და თავისი ბუნებით „ერთჯერადაა“. ამის მაგალითთა ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება,

რომელიც კონკრეტულ შენობას ანიჭებს კულტურის ძეგლის სტატუსს.

აბსტრაქტული სამართლებრივი აქტი ასახავს საქმის გარემოებებს ზოგადად და მის საფუძველზე შესაძლებელია კონკრეტული შემთხვევის განუსაზღვრელი რაოდენობა წარმოიშვას. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მოქალაქისათვის საპენსიო დახმარების გაცემის თაობაზე მიღებული კონკრეტული გადაწყვეტილების საფუძველია სწორედ სამართლის ნორმით (კანონით) განხორციელებული აბსტრაქტული მოწესრიგება (კანონი საპენსიო უზრუნველყოფის შესახებ).

4. „აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს“

ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება მაშინ შეიძლება მივიჩნიოთ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად, როდესაც ეს ქმედება ცალმხრივად მკაცრად განსაზღვრული სამართლებრივი შედეგისკენ (ე.ი. ქმედების შედეგი, მოწესრიგება) არის მიმართული.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ეს ელემენტი აღწერს მის ბუნებას, როგორც ღონისძიებას, რომელიც მიმართულია ურთიერთობის სამართლებრივი მოწესრიგებისაკენ, ე.ი. ის აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს პირის სამართლებრივ მდგომარეობას.

სამართლებრივი მოწესრიგების არსი იმაში მდგომარეობს, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემით განხორციელებული ღონისძიება ადმინისტრაციული ორგანოს ნების შესაბამისად იქითკენ არის მიმართული, რომ ცალმხრივად და შესასრულებლად სავალდებულო ძალით უშუალო სამართლებრივი შედეგი წარმოშვას.

მოწესრიგება, როგორც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ელემენტი, არა გვაქვს, როდესაც საჯარო-სამართლებრივი ღონისძიება პირდაპირ სამართლებრივ

შედეგს არ იწვევს, ე.ი., როდესაც საჯარო დაწესებულების მხრიდან მხოლოდ ინფორმაციის, რჩევა-დარიგების ან ახსნა-განმარტების მიწოდებასთან, ან ფაქტობრივ გარემოებათა დადგენის მიზნით განხორციელებულ მოქმედებასთან გვაქვს საქმე.

მმართველობითი ღონისძიება, რომელიც მიმართული არ არის კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის მოწესრიგებისკენ, არის უბრალო მმართველობითი საქმიანობა, ანუ რეალაქტი.

კ ა ზ უ ს ი

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი?

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს 2005 წლის 10 მაისის №2.408 ბრძანებით შპს „ბავარიას“ გაუუქმდა ლიცენზია ტოტალიზატორზე და მიეცა გაფრთხილება, დაუყოვნებლივ შეწყვიტოს ტოტალიზატორის ფუნქციონირება, თანახმად „სამეწარმეო საქმიანობის ლიცენზირებისა და ნებართვების შესახებ“ კანონის 17.2. მუხლისა და „სალიცენზიო საქმიანობის წესის შესახებ“ დებულების 5.2. მუხლის მოთხოვნებისა.

ფინანსთა სამინისტროს ღონისძიების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისთვის უნდა შემოწმდეს, ის ფორმალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით შეიცავს თუ არა ლეგალური დეფინიციის ელემენტებს.

1. ადმინისტრაციული ორგანო

განსახილველ შემთხვევაში საქართველოს ფინანსთა სამინისტრო აღმასრულებელი ხელისუფლების დაწესებულებაა. ბრძანების ავტორი ორგანოა ადმინისტრაციული ორგანო ორგანიზაციულ-სამართლებრივი გაგებით. ის ახორციელებს საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს.

2. ადმინისტრაციული კანონმდებლობის საფუძველზე

განსახილველ შემთხვევაში ფინანსთა სამინისტროს აქტი ეფუძნება კანონს „სამეწარმეო საქმიანობის ლიცენზირებისა და ნებართვების შესახებ“ და „სალიცენზიო საქმიანობის წესის შესახებ“ დებულების შესაბამის ნორმებს. მითითებული ნორმატიული აქტები არეგულირებენ საქმიანობის კონკრეტულ სფეროში სახელმწიფოს მიერ ნებართვების გაცემის, შეჩერებისა და გაუქმების მატერიალურ და ფორმალურ საფუძველებს. კერძო სამართლის იურიდიულ პირს მხოლოდ სახელმწიფოს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს სათანადო ნებართვის მიღების შემდეგ შეუძლია განახორციელოს რიგი სამეწარმეო საქმიანობა.

3. ინდივიდუალური სამართლებრივი აქტი

განსახილველ შემთხვევაში საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს ღონისძიება – აკრძალვა – ეხება კონკრეტულ სუბიექტს – შპს „ბავარიას“. სუბიექტი ინდივიდუალურად არის განსაზღვრული და აკრძალვა შეეხება კონკრეტულ შემთხვევას, სამეწარმეო საქმიანობის განხორციელების უფლების ჩამორთმევას. აქტი კონკრეტულია, ვინაიდან საწარმოს კონკრეტულ საქმიანობას ეხება და თავისი ბუნებით ერთჯერადია.

4. აწესებს, ცვლის წყვეტს ან ადასტურებს

განსახილველ შემთხვევაში საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ განხორციელებული ღონისძიება იქითკენ არის მიმართული, რომ ცალმხრივად და შესასრულებლად სავალდებულო ძალით უშუალო სამართლებრივი შედეგი წარმოშვას. ის საწარმოს უკრძალავს კონკრეტულ სამეწარმეო საქმიანობას და აკისრებს მოვალეობას, შეწყვიტოს ეს კონკრეტული საქმიანობა.

საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს მიერ განხორციელებული ღონისძიება აკმაყოფილებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ლეგალური დეფინიციის ელემენტებს, რაც გვაძლევს ამ ღონისძიების ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევის საფუძველს.

5.1.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სახეები

შესაძლებელია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების კლასიფიკაცია სხვადასხვა ნიშნის მიხედვით. გვინდა, განსაკუთრებით გამოვყოთ შემდეგი კრიტერიუმები:

ბამოცემის შორის მიხედვით:

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი უშვებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას წერილობითი და ზეპირი ფორმით, აგრეთვე, მართვის ავტომატური საშუალებების გამოყენებით (სზაკ-ი, მუხლი 51-ე). გარდა წერილობითი და ზეპირი ადმინისტრაციული აქტისა, ის მმართველობის პრაქტიკაში გვხვდება უმოქმედობის, დუმილის, სხეულის მოძრაობისა და სხვა სახით.

ურთიერთობის შინაარსის მიხედვით:

კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის დამდგენი ხასიათის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი აწესებს, ცვლის ან წყვეტს კონკრეტულ სამართლებრივ ურთიერთობას. მაგ., მშენებლობის ნებართვა, უკანონო მშენებლობის აკრძალვა, ფულადი დახმარებების გამოყოფა და ა.შ.

უფლების ან სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა-არარსებობის დადგენი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი განსაზღვრავს პირის უფლებებს ან პირისა ან საგნის სამართლებრივად მნიშვნელოვან თვისებებს. მაგ., არჩევნებში მონაწილეობის უფლების დადგენა; I კატეგორიის ინვალიდობის დადგენა; შენობის კულტურის ძეგლის სტატუსის დადგენა და ა.შ.

მაგალითად, თბილისის ვაკე-საბურთალოს რაიონის გამგეობის გადაწყვეტილებით, ბახტრიონის ქუჩაზე გამწვანებულ ტერიტორიას მიენიჭა სკვერის სტატუსი და სკვერის აღრიცხვაზე აყვანის მიზნით, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გაეგზავნა გარემოს დაცვის სამინისტროს. მითითებული ინდივიდუალური აქტით დადგინდა გამწვანებული ტერიტორიის სამართლებრივად მნიშვნელოვანი თვისება, ტერიტორია სკვერის სტატუსით ექცევა ნორმატიული აქტით განსაზღვრული პარკების, ბაღებისა და სკვერების ნუსხაში, შესაბამისად, იძენს განსაკუთრებულ სამართლებრივ რეჟიმს და ხდება მოსახლეობისა და სახელმწიფო ორგანოების მხრიდან მოვლა-პატრონობისა და ზრუნვის ობიექტი.

აღრმსატყუი ზემოქმედების ხასიათის მიხედვით:

აღმჭურველია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც დაინტერესებულ მხარეს ანიჭებს რაიმე უფლებას ან სარგებელს.

შემზღუდველია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც ამძიმებს პირის სამართლებრივ მდგომარეობას, რაც, შესაძლოა, გამოიხატოს კონკრეტული ქმედების აკრძალვით (ამკრძალავი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი) ან კონკრეტული ქმედების განხორციელების ვალდებულებაში (მაგალბელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი).

5.1.3. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობა

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიცი-ალური გაცნობის სახეებია:

- დაინტერესებული მხარისთვის გადაცემა;
- ფოსტის მეშვეობით გაგზავნა;
- გამოქვეყნება ბეჭდვით ორგანოში;
- საჯაროდ გამოცხადება.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობის სახეებია: დაინტერესებული მხარისთვის აქტის გადაცემა ან ფოსტის მეშვეობით გაგზავნა (სზაკ-ის 58-ე მუხლი), ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნება შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოს ბეჭდვით ორგანოში (სზაკ-ის 56-ე მუხლი) და საჯაროდ გამოცხადება (სზაკ-ის 57-ე მუხლი).

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატისთვის გაცნობის ამ ფორმების გამოყენება დაკავშირებულია ადმინისტრაციული წარმოების ფორმებსა და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატთა რაოდენობასთან, ასევე, მოწესრიგებული სამართლებრივი ურთიერთობის მნიშვნელობის ხარისხთან. ოფიციალურობის თვალსაზრისით, ეს სამივე ფორმა თანაბარი სამართლებრივი ძალის მქონეა და თანაბარ სამართლებრივ შედეგებს იწვევს.

„თუ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის განსაზღვრული, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ძალაში შედის მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობისთანავე ან გამოქვეყნების დღეს“ (სზაკ-ი, მუხლი 54.1).

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მხარისათვის ოფიციალური გაცნობის მოთხოვნა არის ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის იმპერატიული ნორმა. კოდექსის ეს მოთხოვნა გამომდინარეობს იქიდან, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნება, მისი ადრესატისათვის გაცნობა ადმინისტრაციული წარმოების ფინალია და მისი პროდუქტი – ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი – ძალაში შედის მხარისათვის ოფიციალური გაცნობით (სზაკ-ის 54-ე მუხლი); გასათვალისწინებელია ისიც, რომ კანონმდებლობით, შესაძლებელია, მისი ძალაში შესვლის სხვა ვადები იყოს დადგენილი. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალაში შესვლის ზუსტი დროის განსაზღვრა მნიშვნელოვანია აქტის მიმართ საჩივრისა და სარჩელის შეტანისთვის კანონით დადგენილი ვადების დასაცავად. სწორედ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალაში შესვლის, ანუ მხარისთვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობისთანავე, იწყება მისი გასაჩივრების (სარჩელის შეტანის) ვადების ათვლა.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობა არა მარტო აქტის კანონიერების კრიტერიუმია, არამედ მისი არსებობის წინაპირობაც. როგორც კანონი შედის ძალაში მისი ოფიციალური გამოქვეყნებით, ასევე ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიც შესასრულებლად სავალდებულო ძალას იძენს მისი ადრესატისთვის ოფიციალური გაცნობით.

თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი რამდენიმე ადრესატისკენ არის მიმართული, აუცილებელია თითოეული მათგანისთვის მისი ოფიციალური გაცნობა. აქედან გამომდინარე, შესაძლებელია, თითოეული პირის მიმართ აქტი ძალაში შევიდეს სხვადასხვა დროს. ამან შეიძლება კონკრეტულ შემთხვევაში გარკვეული პრობლემები წარმოშვას, მაგრამ, მიუხედავად

ამისა, შეუძლებელია, პირს მოეთხოვოს მისთვის ჯერ კიდევ უცნობი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით განსაზღვრული ვალდებულებების შესრულება. ასეთი შემთხვევების თავიდან აცილებას ემსახურება ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 55-ე მუხლში მოცემული მოწესრიგება. ოღონდ ეს მუხლი გამოიყენება მაშინ, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ეხება 50-ზე მეტ პირს.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობის პროცესში ყურადღება უნდა მიექცეს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 55-ე-58-ე მუხლებს, ასევე სპეციალურ კანონებში მოცემულ თავისებურებებს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მხარისთვის გადაცემის კანონით განსაზღვრული ფორმის დაუცველობა ყოველთვის არ აბრკოლებს მის ძალაში შესვლას, ეს აქტს უკანონოს ხდის. მაგ., თუ წერილობითი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მხარეს ზეპირი ფორმით გააცნეს, ასეთი აქტი მისი მხარისთვის გაცნობის კანონით დადგენილი წესის დარღვევის გამო უკანონოა, მაგრამ, მიუხედავად ამისა, რამდენადაც ადრესატს ოფიციალურად გააცნეს, აქტი შეიძენს შესასრულებლად სავალდებულო ძალას. თუ კანონით გათვალისწინებული აქტის მხარისთვის ინდივიდუალური გადაცემის მიუხედავად (სზაკის 58-ე მუხლის შესაბამისად), მოხდება მისი საჯაროდ გამოცხადების გზით გაცნობა, ამ შემთხვევაში თვითონ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობის ფორმა უკანონო და, ამდენად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არ შედის ძალაში, ანუ აქტი ვერ გახდება მხარისთვის შესასრულებლად სავალდებულო ძალის მქონე.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მხარისათვის გაცნობის პროცესში ყურადღება უნდა მიექცეს შემდეგ გარემოებებს:

– მხარეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა ეცნობოს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მითითების შედეგად განხორციელებული მოქმედებით (ე.ი. ოფიციალურად. ტერმინი „ოფიციალური“ გამოხატავს ადმინისტრაციული ორგანოს ნებას, მიმართულს იქითკენ, რომ მოხდეს ადრესატისთვის მისი გაცნობა. ეს ოფიციალურობა აქტს შესასრულებლად სავალდებულო ძალას აძლევს და შესაძლებელს ხდის მის იძულებით აღსრულებას). სხვაგვარად ინფორმაციის მიღება, როგორც არის კერძო საუბრები ან არაუფლებამოსილი ორგანოს საშუალებით, ან შემთხვევით, ადრესატისათვის აქტის ოფიციალურ გაცნობად არ ითვლება.

– მხარისთვის აქტის გაცნობა უნდა ატარებდეს ინდივიდუალურ ხასიათს, ანუ ადრესატი კონკრეტულად უნდა იყოს მითითებული, რამდენადაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაცნობა – ეს არის ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ისეთი ცალმხრივი ნების გამოვლენა, რომელიც საჭიროებს მეორე მხარის მიერ მიღებას. შესაბამისად, მოქმედებს სამოქალაქო სამართლის ნორმები მისი ნამდვილობის დასადგენად. დაინტერესებული მხარისათვის ფოსტის მეშვეობით გაგზავნილი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მიღებულად ითვლება მას შემდეგ, რაც ის მოხვდება ადრესატის საფოსტო ყუთში (გარდა დაზღვეული წერილისა, რაზეც ქვემოთ ვიმსჯელებთ) და არსებითი არ არის, გაეცნო თუ არა ადრესატი მის შინაარსს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფოსტის მეშვეობით გაგზავნის შემთხვევაში ის ძალაში შედის გაგზავნიდან არა უგვიანეს მე-7 დღისა. კანონმდებელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატის მიერ მიღებასთან დაკავშირებული დავის შემთხვევაში მტკიცების ტვირთს აკისრებს ადმინისტრაციულ ორგანოს და არა აქტის ადრესატს.

– ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაცნობის განსაკუთრებული ფორმაა მისი გადაცემა, რომელიც ფორმალურ ხასიათს ატარებს. ასევე უნდა შედგეს სპეციალური ოქმი, რომელშიც შედის მონაცემები აქტის ოფიციალური გადაცემის ადგილისა და დროის შესახებ და დასტურდება გადაცემი და მიმღები მხარეების ხელმოწერით. გადაცემა შეიძლება მოხდეს ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენლის ან სპეციალურად საამისოდ უფლებამოსილი ორგანოს წარმომადგენლის მიერ, ან, უბრალოდ, ფოსტის თანამშრომლის (ფოსტალიონის) მეშვეობით. ყველა შემთხვევაში დგება სპეციალური აქტი გადაცემის შესახებ, რომელიც ბარდება აქტის გამომცემ ორგანოს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გადაცემის ეს ფორმა უზრუნველყოფს აქტის მხარისთვის გადაცემის ზუსტი დროის დადგენას და აქტის გამომცემ ადმინისტრაციულ ორგანოს თავიდან აცილებს მის გადაცემასა და, შესაბამისად, ძალაში შესვლასთან დაკავშირებით წარმოშობილ პრობლემებს.

– ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ოფიციალური გაცნობის ერთ-ერთი ფორმაა მისი საჯაროდ გამოცხადება. საჯარო გამოცხადება ხდება ადმინისტრაციული ორგანოს ბეჭდვით ორგანოში ან მის სამოქმედო ტერიტორიაზე გავრცელებულ ყოველდღიურ ან ყოველკვირეულ ბეჭდვით ორგანოში, ან ადმინისტრაციულ ორგანოში ყველასთვის ხელმისაწვდომ ადგილზე ღიად მოთავსებით.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მხარისთვის გაცნობის ეს ფორმა გამოიყენება იმ აქტებისთვის, რომლებიც გამოიცემა ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების წესით და მიმართულია 50-ზე მეტ პირზე. ეს არის ის შემთხვევა, როდესაც აქტის ადრესატებისთვის ინდივიდუალური გაცნობა, ფაქტობრივად შეუძლებელია ან დიდ ფინანსურ დანახარჯებთან იქნებოდა დაკავშირებული. გარდა ამისა, ეს დამოკიდებულია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამო-

ცემისთვის გათვალისწინებული ადმინისტრაციული წარმოების ფორმაზე. ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების ჩატარებისას, ისედაც უზრუნველყოფილია დაინტერესებული მხარეების მონაწილეობა წარმოების პროცესში; ის ღიაა ყველასათვის და, თუ პროცესში ჩართულია 50 პირზე მეტი, მაშინ განმცხადებელი ან განცხადებაზე პირველი ხელმომწერი ვალდებულია, უზრუნველყოს სხვა პირებისთვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შინაარსის გაცნობა.

5.2. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

1. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნება

„ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი – უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე გამოცემული სამართლებრივი აქტი, რომელიც შეიცავს მისი მუდმივი ან დროებითი და მრავალჯერადი გამოყენების ქცევის ზოგად წესს.“

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი სამართლებრივი ფორმაა, რომელიც კანონის საფუძველზე და მისი აღსრულების მიზნით მიმართულია პირთა განუსაზღვრელ წრეზე და ადგენს მრავალჯერადი გამოყენების ქცევის ზოგად წესს.

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ძირითადი ელემენტებია:

- უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო;
- საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე;
- ქცევის ზოგადი წესი.

ა. უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო

კანონშემოქმედება – ეს არის ქვეყნის საკანონმდებლო ხელისუფლების ფუნქცია. დაუშვებელია საკანონმდებლო ორგანოს მიერ საკუთარი ფუნქციების შესრულებაზე უარის თქმა და უფლებამოსილებათა სხვა სახელმწიფო ორგანოზე გადაცემა. რამდენადაც საკანონმდებლო ხელისუფლებას ძალა არ შესწევს, უზრუნველყოს ქვეყნის საზოგადოებრივი ცხოვრების ყველა საკითხის ნორმატიული მოწესრიგება, ნორმათშემოქმედება მოითხოვს სამუშაოს გაყოფას საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებებს შორის. კანონმდებელი ვალდებულია, კანონის გამოცემის გზით თვითონ მოაწესრიგოს მნიშვნელოვანი საკითხების ნორმატიული სფერო და სპეციფიკური და წვრილმანი საკითხების მოწესრიგების პრეროგატივა დაუტოვოს მმართველობის ორგანოებს. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილებით მმართველობის ორგანოების აღჭურვის მიზანია, ხელი შეეწყოს საკანონმდებლო ორგანოს ეფექტურობას; სპეციფიკური და წვრილმანი საკითხების მოწესრიგებისგან გამოთავისუფლება კანონმდებელს შესაძლებლობას აძლევს, სრულყოფილად მოაწესრიგოს ქვეყნის საშინაო ცხოვრებისა და საგარეო ურთიერთობის უმნიშვნელოვანესი საკითხები.

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისთვის უფლებამოსილი ორგანო განისაზღვრება იმ კანონით, რომელიც შესაბამის ორგანოებს აღჭურავს ასეთი აქტის გამოცემის უფლებამოსილებით. შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოსთვის მოქმედი კანონმდებლობის თანახმად მინიჭებული ადმინისტრაციული ნორმათშემოქმედების უფლება მისი კომპეტენციის უმნიშვნელოვანესი ელემენტიც არის, ვინაიდან აღმასრულებელი ხელისუფლების ძირითადი ფუნქციაა სამართალგამოყენებითი, ნორმაშეფარდებითი საქმიანობა. ადმინისტრაციული ორგანოების ნორმაშემოქმედებითი ხასიათის საქმიანობა მხოლოდ ამ მიზანს ემსახურება და ამ ფუნქციით არის დეტერმინირებული. ამდენად,

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ ნორმებს ორგვარი – სამართალ-გამოყენებითი და სამართალდამდგენი – იურიდიული დატვირთვა აქვს; ეს ნორმები ემსახურება სამართალგამოყენების, ანუ აღსრულების მიზანს, რის გამოც, მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით, აღმასრულებელი ორგანოს ნორმატიული აქტები გამოიცემა კანონის აღსრულების მიზნით, ანუ ისინი კანონქვემდებარე აქტები.

ბ. საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილების ზოგადი სამართლებრივი საფუძველები ჩადებულია საქართველოს კონსტიტუციაში, საქართველოს კანონში „ნორმატიული აქტების შესახებ“ და საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში. ასევე, ცალკეული კანონები შეიცავს სპეციალურ მითითებას, რომ კონკრეტული მმართველობის ორგანო აღჭურვილია, ამავე კანონის საფუძველზე გამოსცეს ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის შემთხვევაში მნიშვნელოვანია, რომ თვით ამ კანონში განისაზღვროს ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილების „შინარსი, მიზანი და მოცულობა“. ე.ი. თვითონ კანონმდებელმა უნდა განსაზღვროს მომავალში ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემით განხორციელებული სამართლებრივი მოწესრიგების ჩარჩოები და მიმართულებები ისე, რომ მმართველობის ორგანოს შეეძლოს კანონმდებლის ნების ფარგლებში და შესაბამისად მოქმედება.

გ. ქვევის ზოგადი წესი

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ეს ელემენტი მას ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართ-

ლებრივი აქტისაგან მიჯნავს. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ადგენს ქცევის ზოგად წესს, რომელიც მიმართულია მისი გამოცემის დროს განუსაზღვრელად ბევრი სახის ურთიერთობების განუსაზღვრელი რაოდენობის მონაწილეებისკენ.

2. ადმინისტრაციული წარმოება ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან დაკავშირებით

ადმინისტრაციული წარმოება ნორმატიული აქტის გამოსაცემად დაიწყება მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში, რომელიც ადმინისტრაციულ ორგანოს აღჭურავს ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილებით. ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის უფლებამოსილების დამდგენი კანონი შეიძლება გახდეს დაინტერესებული ფიზიკური ან იურიდიული პირის, ან ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნის საფუძველი.

უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო გადაწყვეტილებას ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოსაცემად ადმინისტრაციული წარმოების შესახებ იღებს წერილობით და წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს.

ადმინისტრაციული წარმოება ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მიზნით შესაძლებელია, დაიყოს შემდეგ სტადიებად:

- გადაწყვეტილება ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოსაცემად ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების შესახებ (სზაკ-ის 211-ე მუხლი);
- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტის მომზადება (სზაკ-ის 212-ე მუხლი);

- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტის გამოქვეყნება (სზაკ-ის 213-ე მუხლი);
- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტთან დაკავშირებული მოსაზრებების განხილვა (სზაკ-ის 216-ე მუხლი);
- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიღება;
- ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნება.

კ ა ზ უ ს ი

ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი?

ბორჯომის რაიონის საკრებულოს გადაწყვეტილებით, შემოღებულ იქნა ადგილობრივი გადასახადი – საკურორტო გადასახადი, რომლის გადამხდელი სუბიექტია ყველა არაადგილობრივი ავტომანქანის მფლობელი, რომელიც შევა ბორჯომის რაიონის ტერიტორიაზე. ჩარიცხული თანხები მიიმართება ადგილობრივ ბიუჯეტში გზებისა და საკურორტო ცენტრების კეთილმოსაწყობად. საკრებულოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოქვეყნდა ადგილობრივ პრესაში.

ბორჯომის რაიონის საკრებულოს გადაწყვეტილების ნორმატიულ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად მიჩნევისთვის უნდა შემოწმდეს, ის ფორმალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით, შეიცავს თუ არა ლეგალური დეფინიციის ელემენტებს.

ა) უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო

ბორჯომის რაიონის საკრებულო, რომელსაც საგადასახადო კოდექსისა და „ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის შესახებ“ კანონის საფუძველზე გააჩნია ნორმათშემოქმედებითი ფუნქცია, წარმოადგენს უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს;

ბ) საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე

ბორჯომის რაიონის საკრებულოს ღონისძიება განხორციელებულია საკანონმდებლო აქტის – საგადასახადო კოდექსის საფუძველზე, რომლის თანახმადაც, ადგილობრივ გადასახადებს ადგენენ ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოები.

გ) ქცევის ზოგადი წესი

ბორჯომის რაიონის საკრებულოს გადაწყვეტილებით დადგინდა ქცევის ზოგადი წესი – გადასახადის სახე, ოდენობა და გადახდის წესი, რომელიც მიმართულია განუსაზღვრელი რაოდენობის პირთა მიმართ.

დასკვნა

სახეზეა ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

5.3. რეალაქტი

1. რეალაქტის ცნება

რეალაქტი (დე ფაქტო მოქმედება, რეალური მოქმედება, უბრალო მმართველობითი საქმიანობა) – ეს არის ადმინისტრაციული ორგანოს ისეთი საჯარო-სამართლებრივი ღონისძიება, რომელიც მიმართულია არა სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ, არამედ ფაქტობრივი შედეგების დადგომისაკენ.

რეალაქტი, როგორც ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ერთ-ერთი ფორმა, საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ კოდექსში ცალკე არ არის გამოყოფილი. კოდექსი ითვალისწინებს ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედების გასაჩივრების შესაძლებლობას. ასევე, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი სრულყოფილად ადგენს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული რეალური მოქმედებისგან პირის უფლებისა და კანონიერი ინტერესის დაცვის სამართლებრივ საშუალებებს (სასკ-ის 24-ე მუხლი: სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე). ადმინისტრაციული ორგანოს მოქმედების განხორციელების უფლებამოსილება ჩადებულია სპეციალურ კანონებში. მაგ., პოლიციის მიერ პირის პერსონალური მონაცემების მოპოვებისა და დამუშავების მიზნით განხორციელებულ მოქმედებას აწესრიგებს საპოლიციო სამართლის სფეროში მოქმედი ნორმატიული აქტები.

2. რეალაქტის გამოვლენის ფორმები

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებულ რეალურ მოქმედებას დიდი პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს. ამის საილუსტრაციოდ საკმარისია რამდენიმე მათგანის ჩამოთვლა: მოსახლეობის სასმელი წყლით მომარაგება, ქუჩების შეკეთება და დასუფთავება, პენსიების დარიგება და ა.შ.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული რეალური მოქმედება შეიძლება გამოვლინდეს როგორც ორგანიზაციის შიგნით, ასევე მის გარეთ.

შიდორგანიზაციული რეალაქტივიზი

შიდორგანიზაციულ რეალაქტივთან მაშინ გვაქვს საქმე, როდესაც მისი ფაქტობრივი შედეგები არ სცილდება ამ ორგანიზაციის ფარგლებს. ასეთ შემთხვევას მიეკუთვნება, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანოს მუშაკი:

- ადგენს დოკუმენტებს და ასრულებს სხვა წერით სამუშაოებს;
- ამზადებს მუშაობისთვის საჭირო საშუალებებს;
- აწყობს თათბირებს;
- ახდენს დოკუმენტებისა და სხვა საქმიანი ქაღალდების სისტემატიზაციას და ა.შ.

საინფორმაციო ხასიათის რეალაქტივები და ფაქტობრივი ქმედებები ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული რეალაქტივების დიდი ნაწილი მიმართულია ორგანიზაციის გარეთ ფაქტობრივი შედეგების დადგომისკენ. იურიდიულ ლიტერატურაში ხდება ორგანიზაციის გარეთ გამოვლენილი რეალაქტივების ორჯგუფად სისტემატიზაცია: საინფორმაციო ხასიათის რეალაქტივები (მოქალაქებისთვის ახსნა-განმარტებების მიცემა; საჯარო გაფრთხილება მოსალოდნელი საშიშროების თავიდან ასაცილებლად; საჯარო წლიური მოხსენებები და ა.შ.) და ფაქტობრივი ქმედებები (ქუჩების შეკეთება, დასუფთავება; სკვერების მოწყობა; სოციალური ფულადი და მატერიალური დახმარებების გაცემა და ა.შ.).

ადმინისტრაციული რეალაქტივის გამოვლენის ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფორმაა საჯარო გაფრთხილება. ეს ის შემთხვევებია, როდესაც მმართველობის ორგანო აკეთებს საჯარო განცხადებას და აფრთხილებს მოსახლეობას ბუნების მოვლენების (დიდთოვლობის, წყალდიდობის) შედეგად მოსალოდნელ უარყოფით შედეგებზე (მეწყერზე, სასმელი წყლის დაბინძურებაზე, ელექტროენერჯის მიწოდების შეფერხებაზე და ა.შ.) ან კონკრეტული სოფ-

ლის მეურნეობის პროდუქტის, კონკრეტული წარმოშობის საკვების ვარგისიანობაზე (უხარისხო ბრაზილიური ქათმის ბარკლების არალეგალური შემოსვლა და ჯანმრთელობისთვის შესაძლო მავნე შედეგები). საჯარო გაფრთხილების კლასიკური მაგალითია სიგარეტის კოლოფზე ჯანდაცვის სამინისტროს გაფრთხილება სიგარეტის მოწვევის მავნე შედეგებზე.

საჯარო გაფრთხილების შედეგების ხასიათი დამოკიდებულია განცხადების გაკეთების ფორმაზე, დაცვის ობიექტის მნიშვნელობაზე, საშიშროების ხასიათზე, საინფორმაციო საშუალებებისა და მოსახლეობის რეაქციაზე და ა.შ. მაგალითად, ჯანდაცვის სამინისტროს გაფრთხილებას თამბაქოს მოწვევის მავნე შედეგებზე თითქმის არაინ აქცევს ყურადღებას, მაგრამ კონკრეტული კვების პროდუქტების ვარგისიანობაზე ინფორმაცია მოსახლეობის სწრაფ რეაქციას იწვევს; მცირდება ან თითქმის წყდება ამ პროდუქტის რეალიზაცია, რაც უარყოფით გავლენას ახდენს ამ საწარმოს ბიზნესინტერესებზე. ამ ინფორმაციით სარგებლობენ ასევე ამ ფირმის კონკურენტი მეწარმეები.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული საჯარო გაფრთხილებისა (რეალაქტი) და აკრძალვის (ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი) შედარება ნათლად წარმოაჩენს საჯარო გაფრთხილების ნაკლებ სამართლებრივ მნიშვნელობას, თუმცა შესაძლებელია, ორივე შემთხვევაში მსგავს შედეგებთან გვექონდეს საქმე. მაგ., როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო აფრთხილებს მოსახლეობას კონკრეტული საკვები პროდუქტის ჯანმრთელობისთვის საშიშ შედეგებზე, ეს იწვევს არა მართლ ამ კონკრეტული პროდუქტის რეალიზაციის შეწყვეტას, რაც მეწარმისთვის ამ პროდუქტის წარმოების აკრძალვის ტოლფასია, არამედ ეს საწარმო მოსახლეობაში კარგავს რეპუტაციას და ეჭვქვეშ დგება მის მიერ სარეალიზაციოდ გამოტანილი სხვა პროდუქტებიც. აქედან გამომდინარე, შეიძლება ითქვას, რომ აკრძალვის შედეგები უფრო ვიწროა, ვიდრე საჯარო გაფრთხილებისა, რამ-

დენადაც აკრძალვა ერთ კონკრეტულ პროდუქტს მოიცავს, ხოლო გაფრთხილების შემთხვევაში ის გავლენას ახდენს მთლიანად პროდუქციის დამზადება-რალიზაციის პროცესზე.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული საჯარო გაფრთხილების კანონიერების დასადგენად უნდა შემოწმდეს ამ ღონისძიების

1. დასაშვებობა;
  2. სამართლებრივი საფუძვლები;
  3. კონსტიტუციასთან, განსაკუთრებით, პიროვნების ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებთან შესაბამისობა.
3. რეალაქტის განხორციელების სამართლებრივი საფუძვლები

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რეალაქტის განხორციელების სამართლებრივ საფუძველს შეიძლება ქმნიდეს კონკრეტული კანონი, ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. აღმჭურველი ხასიათის რეალაქტი, ასევე, შესაძლებელია, განხორციელდეს კონკრეტული ნორმატიული საფუძვლების გარეშეც.

ღონისძიება, რომელსაც ადმინისტრაციული ორგანო ახორციელებს საკუთარი უფლებამოსილების ფარგლებში და მიმართულია კონკრეტული ფაქტობრივი მიზნის მისაღწევად, არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს ქვეყანაში მოქმედ სამართლის ნორმებს. ადმინისტრაციული რეალაქტი ისე, როგორც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, არის კანონსაწინააღმდეგო, როდესაც მას ახორციელებს ტერიტორიულად ან საგნობრივად არაუფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო ან როდესაც ის უკანონოდ ზღუდავს პირის ძირითად კონსტიტუციურ უფლებებსა და თავისუფლებებს.

5.4. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება

1. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნება

„ადმინისტრაციული ხელშეკრულება – ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით, ფიზიკურ ან იურიდიულ პირთან, აგრეთვე სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოსთან დადებული სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულება“ (სზაკ-ი, მუხლი 2. 1. „ზ“).

ხელშეკრულება, როგორც სამოქალაქო სამართლის ინსტიტუტი, არის ორმხრივი (ან მრავალმხრივი) ნების გამოვლენა, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისკენ. ხელშეკრულება იდება მხარეების ურთიერთთანხვედრი, საერთო მიზნისკენ მიმართული ნების გამოხატვის შედეგად. თუ არ არის ორმხრივი ნება, შესაბამისად, არ არის ადმინისტრაციული ხელშეკრულებაც.

ცნების ელემენტებია:

ა. ადმინისტრაციული ორგანო

როგორც ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნების ლეგალური დეფინიციიდან ირკვევა, მისი ერთ-ერთი სავალდებულო მხარეა ადმინისტრაციული ორგანო.

ადმინისტრაციული ორგანოს ცნება, როგორც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ცნების ელემენტი, და ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნების ელემენტი, თავიანთი არსით, იდენტურია. ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქციონალური გაგება („ნებისმიერი პირი, რომელიც კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს“), რომელსაც აღიარებს საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი, აერთიანებს როგორც ადმინისტრაციულ ორგანოებს ორგანიზაციულ-სამართლებრივი გაგებით, ასევე, იმ ფიზიკურ და

იურიდიულ პირებს, რომლებიც არ არიან სახელმწიფო ორგანოს სისტემის სუბიექტები, მაგრამ კანონმდებლობის საფუძველზე ახორციელებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს და მის ჩარჩოებში დებენ ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებას.

ადმინისტრაციული ორგანო ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებისას ვერ იმოქმედებს კერძო პირებისათვის დამახასიათებელი კერძო ავტონომიის თავისუფლებით, რამდენადაც მისი საქმიანობა მიმართულია საჯარო უფლებამოსილებების განხორციელებლად და მოქმედებს მხოლოდ კანონით მისთვის მინიჭებული უფლებამოსილებების ფარგლებში.

ბ. „საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით“

ადმინისტრაციული და სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულების გამიჯვნას ემსახურება ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნების ლეგალურ დეფინიციის მოცემული ელემენტი: „საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით“.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია, გამოიყენოს საქმიანობის როგორც საჯარო-სამართლებრივი, ასევე, კერძო-სამართლებრივი ფორმები. აქედან გამომდინარე, იბადება კითხვა – რა შემთხვევაში იძენს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული ხელშეკრულება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ ხასიათს.

ამ კითხვაზე პასუხის გაცემას საპროცესო-სამართლებრივი მნიშვნელობა აქვს: ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებასთან, შეცვლასთან ან შეწყვეტასთან დაკავშირებით წარმოშობილ დავებს განიხილავს და წყვეტს საერთო სასამართლოები ადმინისტრაციული სამართალწარმოების წესით.

ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებას სხვა სახის ხელშეკრულებისაგან მიჯნავს ხელშეკრულების საგანი. ხელშეკრულების ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი თუ სამოქალაქო-სამართლებრივი ბუნება უნდა განისაზღვროს ობიექტურად. ხელშეკრულების მხარეების სუბიექტური შეხედულება არ არის არსებითი. ამასთანავე,

გასათვალისწინებელია ის გარემოება, რომ ადმინისტრაციულ ორგანოს, უმეტეს შემთხვევაში, კანონმდებლობით განსაზღვრული აქვს როგორც კომპეტენცია, ასევე მისი განხორციელების სამართლებრივი საშუალება. ასეთ შემთხვევებში ის ნორმატიული აქტი, რომელიც ადმინისტრაციულ ორგანოს აღჭურავს ქმედების უფლებამოსილებით, გვაძლევს ინფორმაციას მისი საქმიანობის ფორმის სამართლებრივ ბუნებაზე, ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანოს მინიჭებული აქვს დისკრეციული უფლებამოსილება – შეარჩიოს ყველაზე მისაღები საქმიანობის ფორმა, მისი ნება განსაზღვრავს საქმიანობის ფორმის (ხელშეკრულების) სამართლებრივ ბუნებას (საქმიანობის სამართლებრივი ფორმის არჩენის თავისუფლება).

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის I ნაწილის „ზ“ ქვეპუნქტის თანახმად, ხელშეკრულების სამართლებრივ ბუნებას განსაზღვრავს ხელშეკრულების მიზანი. არ არის არსებითი ხელშეკრულების მხარეების სამართლებრივი სტატუსი; ის ფაქტი, რომ ხელშეკრულების ერთ-ერთი ან ორივე მხარე ადმინისტრაციული ორგანოა, არ გვაძლევს შესაძლებლობას, იგი ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებად მივიჩნიოთ. შესაძლებელია, ორ ადმინისტრაციულ ორგანოს შორის დაიდოს სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულება.

ხელშეკრულების მიზანი უნდა განვსაზღვროთ მისი შინაარსიდან გამომდინარე. არსებითია იმის დადგენა, თუ როგორია საქმის ფაქტობრივი გარემოებების, განსაკუთრებით, ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების ან დადგენილი მოთხოვნების სამართლებრივი ბუნება. ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებასთან გვაქვს საქმე, როდესაც:

- ა. ის ადმინისტრაციული სამართლის ნორმების შესრულებას ემსახურება;

- ბ. ის ადმინისტრაციული აქტის გამოცემის ან სხვა მმართველობითი ღონისძიების განხორციელების ვალდებულებას შეიცავს;
- გ. ის მოქალაქის საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს ან ვალდებულებებს ადგენს.

2. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების საკანონმდებლო საფუძველი

ადმინისტრაციული ხელშეკრულების, როგორც ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ერთ-ერთი საჯარო-სამართლებრივი ფორმის, საკანონმდებლო საფუძველს ქმნის საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი. იგი აყალიბებს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ლეგალურ დეფინიციას (სზაკ-ის 2-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის „ზ“ ქვეპუნქტი) და მის მარეგულირებელ სპეციალურ ნორმებს კოდექსის V თავში (მუხლები 65-71-ე) უყრის თავს.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებისას, ასევე გამოიყენება ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით ადმინისტრაციული წარმოებისთვის VI თავით დადგენილი წესები და სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისი ნორმები (სზაკ-ის 65-ე მუხლის II ნაწილი; 70-ე მუხლის I ნაწილი).

3. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

ადმინისტრაციული ხელშეკრულება ისევე, როგორც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, აწესებს, ცვლის ან წყვეტს პირის ან პირთა შეზღუდული წრის უფლებებსა და მოვალეობებს. მათი საერთო მახასიათებელია ის, რომ ორივე ადმინისტრაციული წარმოების პროდუქტია. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისა და ადმინისტრაციული

ხელშეკრულების განმასხვავებელი ნიშანია ის, რომ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ადმინისტრაციული ორგანოს ცალმხრივი ნების გამოხატვის შედეგია, ხოლო ადმინისტრაციული ხელშეკრულება ორმხრივი ნების გამოვლენის აქტია. ამ განსხვავებას უკავშირდება ის თავისებურებები, რომლებიც ახასიათებს ამ ორ ინსტიტუტს მათ ამოქმედებასთან, კანონიერებასთან, ცვლილებების შეტანასთან, ბათილობასა თუ აღსრულებასთან დაკავშირებით.

აუცილებელია ზღვარის გავლება ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებასა და იმ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს შორის, რომლის გამოცემაც დაინტერესებული პირის თანხმობას საჭიროებს. ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ამ ორ სამართლებრივ ფორმას ერთმანეთისგან მიჯნავს ის გარემოება, რომ ასეთი სახის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიც ადმინისტრაციული ორგანოს ცალმხრივი ნების გამოვლენის შედეგია. პირის თანხმობის მოთხოვნის მიზანი არ არის, ჩართოს ადრესატი გადაწყვეტილების მიღების პროცესში (რასაც ადგილი აქვს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების დროს), არამედ მიზნად ისახავს, ადრესატს ააცილოს ისეთი აღმჭურველი ხასიათის ღონისძიება, რომელიც მის სურვილს არ შეესაბამება. ადრესატის მხრიდან ნების გამოხატვა ადმინისტრაციული ხელშეკრულების არსებობის წინაპირობაა, ხოლო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შემთხვევაში კი, მისი კანონიერების განმსაზღვრელი კრიტერიუმი. ადრესატის ნების გარეშე არა გვაქვს ადმინისტრაციული ხელშეკრულება, ხოლო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომლის გამოცემაც დაინტერესებული პირის თანხმობას საჭიროებს, შეიძლება გამოიცეს მისი ნების გაუთვალისწინებლად. ასეთი აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უკანონოა და შესაძლებელია მისი გასაჩივრება და გაუქმება (ასე-

თი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მაგალითებია სამსახურში დანიშვნა, უნივერსიტეტში ჩარიცხვა, სამეწარმეო საქმიანობის ნებართვა და ა.შ. ადრესატი ვალდებულია, დროულად გამოხატოს საკუთარი უარყოფითი დამოკიდებულება ამ აქტის მიმართ, წინააღმდეგ შემთხვევაში შესაძლებელია, ამ აქტით მინიჭებულ პრივილეგიებთან ერთად მთელი რიგი ვალდებულებებიც წარმოიშვას).

ცალკეულ შემთხვევებში ძნელია იმის ცალსახად გარკვევა, რასთან გვაქვს საქმე – ეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულებაა თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც საჭიროებს დაინტერესებული მხარის თანხმობას. არსებითაა სამართლებრივი ურთიერთობის მონაწილეთა ნება, განსაკუთრებით, ადმინისტრაციული ორგანოს ნება, რომელიც უნდა დადგინდეს ნების გამოხატვის ფორმითა და ურთიერთობის ზოგადი შეფასებით. თუ ადრესატს შესაძლებლობა აქვს, ზეგავლენა მოახდინოს სამართლებრივი ურთიერთობის შინაარსის განსაზღვრაზე, ეს მეტყველებს მმართველობის ორგანოს მხრიდან ღონისძიების ადმინისტრაციული ხელშეკრულების სახით განხორციელების ნებაზე, ხოლო, როდესაც ღონისძიების ადრესატს შესაძლებლობა ეძლევა, მხოლოდ (თანხმობაზე) უარის თქმით წინააღმდეგობა გაუწიოს ღონისძიების სამართლებრივ შედეგებს, უნდა ვივარაუდოთ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ნება.

შესაძლებელია, ადმინისტრაციული ორგანოსა და მოქალაქის ნება არ ემთხვეოდეს ერთმანეთს. როდესაც ადმინისტრაციულ ორგანოს მიზანია, დადოს ადმინისტრაციული ხელშეკრულება, ხოლო მოქალაქეს მისი ნება ისე ესმის, როგორც აღმჭურველი აქტის გამოცემაზე მიმართული განცხადება, ასეთ შემთხვევაში არა გვაქვს არც ადმინისტრაციული ხელშეკრულება და არც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ამის საპირისპიროდ, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანოს მიზანია,

გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, ხოლო მოქალაქე მის მიერ გაცემულ თანხმობას აფასებს, როგორც ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებაზე თანხმობას, ასეთ შემთხვევაში არა გვაქვს ადმინისტრაციული ხელშეკრულება, მაგრამ გვაქვს (უკანონო) აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულების კანონიერება

ადმინისტრაციული ორგანო მოქალაქეს გასაცნობად უგზავნის ხელშეკრულების ჯერ კიდევ ხელმოწერილ ეგზემპლარს, რომელშიც მოცემულია მოქალაქის ვალდებულება, გადაიხადოს 10 000 ლარი, ხელშეკრულებაში შეთავაზებული მომსახურების საფასურად. მოქალაქე თანხმობის ნიშნად ხელს აწერს ხელშეკრულებას და უბრუნებს ადმინისტრაციულ ორგანოს. ადმინისტრაციული ორგანო ხელს აწერს ხელშეკრულებას და ინახავს მას საქმიანი ქაღალდების განყოფილებაში. რამდენადაც მოქალაქეს არ დაბრუნებია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ხელმოწერილი ხელშეკრულება, ვარაუდობს, რომ შეთანხმება არ შედგა. ორი თვის შემდეგ ადმინისტრაციულ ორგანოს სასამართლოში შეაქვს სარჩელი მოქალაქის მხრიდან ხელშეკრულებით გათვალისწინებული თანხის გადაუხდელობის გამო. მოქალაქეს მხოლოდ ამჯერად ეძლევა შესაძლებლობა, იხილოს ორმხრივად ხელმოწერილი ხელშეკრულება. სახეზეა თუ არა ხელშეკრულებითი ვალდებულება?

5.4.1. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ფორმალური კანონიერება

ა. ორმხრივი ნება. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება იდება ორმხრივი, შინაარსობრივად თანმხვედრი ნების გამოვლენის შედეგად. ხელშეკრულების ერთი მხარის მიერ გაკეთებული შეთავაზება (ოფერტი) და მეორე მხარის მიერ გამოხატული თანხმობა (აქცეპტი) ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების აუცილებელი წინაპირობებია.

იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმული მოსაზრების თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ხელშეკრულების მეორე მხარისთვის გაგზავნილი ხელმოწერილი ხელშეკრულების ბლანკი არ წარმოადგენს შეთავაზებას (ოფერტს) ხელშეკრულების დადებაზე. სწორედ მოქალაქის მიერ ხელმოწერილი ხელშეკრულება შეთავაზება (ოფერტი), რაც საჭიროებს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ხელმოწერის საშუალებით მიღებასა (აქცეპტს) და მოქალაქისთვის გადაცემას. რამდენადაც ჩვენ მიერ განსახილველ შემთხვევაში ადმინისტრაციულ ორგანოს მოქალაქისთვის არ გაუგზავნია მის მიერ ხელმოწერილი ხელშეკრულება, ამდენად, ხელშეკრულება არ შეიძლება დადებულად ჩაითვალოს და, შესაბამისად, არ შეიძლებოდა დამდგარიყო ვალდებულებით-სამართლებრივი ურთიერთობა.

ბ. ფორმა. ადმინისტრაციული ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს მხოლოდ წერილობითი ფორმით, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი. კანონით დადგენილი ფორმის დაუცველობა შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ბათილობის საფუძველი.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ფორმალური კანონიერების ერთ-ერთი კრიტერიუმია მესამე პირის მონაწილეობა ადმინისტრაციული გარიგების დადებაში. ადმინისტრაციული გარიგება, რომელიც ზღუდავს მესამე პირის უფლებას ან აკისრებს მას რაიმე ვალდებულებას, ძალაში შეიძლება შევიდეს მხოლოდ მესამე პირის წერილობითი თანხმობის წარდგენის შემდეგ.

სზაკ-ის ნმ-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია, კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობა, რომლის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის გზით მოწესრიგების უფლებაც მას აქვს, მოაწესრიგოს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადების გზით. თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომლის მაგივრადაც ადმინისტრაციული ხელშეკრულება დაიდო,

საჭიროებდა რომელიმე სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს წერილობით თანხმობას, ეს თანხმობა ასევე აუცილებელია ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ძალაში შესასვლელად. კანონის ამ მოთხოვნის დაუცველობა შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ბათილობის საფუძველი.

5.4.2. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მატერიალური კანონიერება

ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მატერიალური კანონიერება გულისხმობს მის შესაბამისობას საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული და სამოქალაქო კოდექსების სათანადო ნორმებთან. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული ადმინისტრაციული ხელშეკრულება ასევე არ უნდა ეწინააღმდეგებოდეს საქართველოს კონსტიტუციასა და კანონმდებლობას.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ბათილად გამოცხადებას აწესრიგებს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსი. გარდა სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი საფუძველებისა, სზაკ-ი ითვალისწინებს მოთხოვნებს, რომელთა დაუცველობაც შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ბათილობის საფუძველი. აქედან გამომდინარე, ადმინისტრაციული ხელშეკრულება არის ბათილი, მაგალითად, როდესაც:

- ხელშეკრულების ერთ-ერთი მხარე ქმედუუნარო პირია ან ის დადებულია ფსიქიკური მოშლილობის დროს, ან სულით ავადმყოფის მიერ (სსკ-ის 58-ე მუხლი);
- ის დადებულია მხოლოდ მოსაჩვენებლად, იმ განზრახვის გარეშე, რომ მას შესაბამისი იურიდიული შედეგი მოჰყვეს (სსკ-ის 56-ე მუხლი);
- ნება გამოვლენილია არასერიოზულად (ხუმრობით) იმ ვარაუდით, რომ არასერიოზულობას მიუხვდებოდნენ (სსკ-ის 57-ე მუხლი);

- ის დადებულია კანონით გათვალისწინებული ფორმის დაუცველად (წერილობითი ფორმა ან სანოტარო დამოწმების კანონით დადგენილი ვალდებულება);
- იმ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების შემთხვევაში, რომლის საფუძველზეც დაიღო ეს ადმინისტრაციული ხელშეკრულება.

6. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება

6.1. ცნება

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება ადმინისტრაციული წარმოების მნიშვნელოვანი ეტაპია. ადმინისტრაციული წარმოების საფუძველზე მიღებული გადაწყვეტილების შედეგები ვლინდება მის აღსრულებაში. აღსრულების ცნების ქვეშ მოიაზრება მოქალაქის ან სხვა სამართლის სუბიექტების საჯარო-სამართლებრივი ვალდებულებების იძულების წესით განხორციელების შესაძლებლობა.

6.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე უფლებამოსილი ორგანო

ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს აღასრულებს მისი გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანო. სხაკ-ის მე-19 მუხლით გათვალისწინებული სამართლებრივი ურთიერთდახმარების ფარგლებში, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, შესაძლებელია, აღასრულოს სხვა ადმინისტრაციულმა ორგანომ. ამ შემთხვევაში აღსრულების უფლებამოსილების გადაცემა ერთჯერადი ან განსაზღვრული ვადით დელეგირების საფუძველზე უნდა მოხდეს. აღსრულების უფლების დელეგირების აქტში უნდა განისაზღვროს, თუ რა სახის და უშუალოდ რომელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება უნდა გადაეცეს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს; ზოლო, თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უფლებამოსილების დელეგირება ხდება განსაზღვრული ვადით, აქტში მიეთითება აგრეთვე დელეგირების ვადა.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უფლება აქვს მხოლოდ იმ თანამდებობის პირს, რომელსაც სამსახურებრივი მოვალეობის შედეგად ან დელეგირების შესახებ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით აქვს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უფლებამოსილება.

აღსრულებაზე პასუხისმგებელი თანამდებობის პირი ვალდებულია იქონიოს შესაბამისი უფლების დამადასტურებელი პირადობის მოწმობა და წარადგინოს იგი იმ პირების მოთხოვნით, რომელთა მიმართაც ხორციელდება აღსრულება.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაში დახმარების აღმოჩენის თხოვნით წერილობით მიმართოს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს, თუ აქტის აღმსრულებელ ორგანოს:

- არ შეუძლია თვითონ განახორციელოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება სამართლებრივი ან ფაქტობრივი მიზეზების გამო;
- არ გააჩნია მოქმედების შესასრულებლად აუცილებელი ფაქტების საკმარისი ცოდნა, ხოლო ამ ცოდნას ფლობს შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანო;
- დოკუმენტები ან სხვა რაიმე მტკიცებულება, რომელიც აუცილებელია საკითხის გადასაწყვეტად, იმყოფება შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოში;
- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საკუთარი საშუალებით აღსრულებისათვის აუცილებელი ხარჯები არსებითად აღემატება სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს მიერ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებისათვის გასაწევ ხარჯებს.

ყველა ვალდებულია შეასრულოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებასთან დაკავშირებით უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს კანონიერი მოთხოვნა. მესამე პირი, რომელსაც ეხება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, უფლებამოსილია უარი განაცხადოს აღსრულებასთან დაკავშირებული მოთხოვნის შესრულებაზე, თუ ეს ეწინააღმდეგება მისთვის კანონით დაკისრებულ ვალდებულებას ან გამოიწვევს სახელმწიფო, კომერციული, პროფესიული ან პირადი საიდუმლოების გამჟღავნებას, რომლის დაცვის ვალდებულებაც კანონით მას აკისრია. პირს, რომლის მიმართაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტია გამოცემული, არა აქვს უფლება უარი განაცხადოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით გათვალისწინებული მოვალეობის შესრულებაზე.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანო ვალდებულია კანონით მინიჭებული უფლებამოსილება გამოიყენოს იმ ზომით, რაც აუცილებელია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველსაყოფად.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანოს უფლებამოსილების გადამეტებად ჩაითვლება ორგანოს მიერ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსასრულებლად, თუნდაც, კანონით გათვალისწინებული საშუალების გამოყენება, თუ მისი გამოყენება არ წარმოადგენს აუცილებლობას.

აღსრულებაზე პასუხისმგებელი ორგანოს ან პირის უფლებამოსილება შეიძლება შეიზღუდოს ზემდგომი ორგანოს ან თანამდებობის პირის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით.

6.3. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საფუძველები

აღსრულების პროცესის დაწყების საფუძველია გადაწყვეტილება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ. გადაწყვეტილება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ, შესაძლებელია, გამოიცივს როგორც დამოუკიდებელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სახით, ასევე მის შესახებ განისაზღვროს შესასრულებელ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გამოცემულ უნდა იქნეს მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების წესით, დაინტერესებული მხარის მონაწილეობისა და აღსრულების საკითხებთან დაკავშირებით საკუთარი აზრის გამოთქმის შესაძლებლობის გარეშე.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ ყოველი გადაწყვეტილება უნდა შეიცავდეს:

- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სახეს;
- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამომცემ ორგანოს;
- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სათაურს;
- უფლებამოსილი თანამდებობის პირის გვარს, სახელსა და ხელმოწერას;
- გამოცემის დროსა და ადგილს;
- ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, რომლის აღსრულება უნდა მოხდეს;

– აღსრულების უზრუნველყოფისათვის გამოსაყენებელ საშუალებას;

– ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემი ორგანოს მიერ მინიჭებულ სარეგისტრაციო ნომერს;

– იმ ორგანოს დასახელებას, რომელშიც შეიძლება ამ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრება, მისი მისამართი და საჩივრის (სარჩელის) წარდგენის ვადა;

– აღსრულების ხარჯების ოდენობასა და მისი განაწილების წესს.

აკრძალულია გადაწყვეტილებაში აღსრულების ერთზე მეტი საშუალების განსაზღვრა.

გადაუდებელ შემთხვევაში აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილება შეიძლება გამოიქვს ზეპირად. ამ შემთხვევაში ორგანო ვალდებულია აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილება გამოსცეს წერილობით, აღსრულების უზრუნველყოფის ზომის განხორციელებიდან 3 დღის ვადაში.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია განახორციელოს სხვა პირის მიმართ კანონით გათვალისწინებული რაიმე ქმედება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების მიზნით, მხოლოდ აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილების გამოცემის შემდეგ.

აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილება შეიძლება გამოიქვს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულების ვადის გასვლის შემდეგ ან ამ ვადის გასვლამდე. თუ აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილება გამოიქვმა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულების ვადის გასვლამდე, მასში უნდა მითითოს, რომ მისი გამოყენება შესაძლებელია მხოლოდ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით აღსრულების ვადის გასვლის შემდეგ.

თუ შეუძლებელია აღსრულების უზრუნველყოფის ერთი საშუალების გამოყენება, უნდა გამოიციკოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი აღსრულების სხვა საშუალების გამოყენების შესახებ.

თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება არ არის შესაძლებელი მხოლოდ იმ პირის ნების გამოვლენით, რომლის მიმართაც ადმინისტრაციული აქტითა გამოცემული, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია, გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მესამე პირის მიმართაც.

დანიტერესებულ მხარეს უფლება აქვს განცხადებით მიმართოს ადმინისტრაციულ ორგანოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილების გამოცემის მოთხოვნით.

დანიტერესებული მხარის განცხადება უნდა შეიცავდეს:

– იმ ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელებას, რომელსაც მიმართავს განმცხადებელი;

– განმცხადებლის ვინაობასა და მისამართს;

– მოთხოვნას;

– განცხადების წარდგენის თარიღსა და განმცხადებლის ხელმოწერას;

– განცხადებაზე დართული საბუთების ნუსხას, მათი არსებობის შემთხვევაში.

აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ განცხადების შეტანის შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო საკითხს წყვეტს 10 დღის ვადაში.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია პირს, რომლის მიმართაც ხორციელდება აღსრულების უზრუნველყოფის საშუალება, მისცეს ვადა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულებისათვის. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგენილი ვადა ინდივიდუალური ადმინისტრაცი-

ულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულებისათვის უნდა იყოს რეალური და საკმარისი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებისათვის.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ზუსტად განსაზღვროს, თუ რა ქმედების განხორციელება ევალება პირს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებისათვის. პირი უფლებამოსილია, შეასრულოს შესაბამისი ვალდებულება მისთვის ყველაზე ხელსაყრელი საშუალებით.

იმ პირის მიმართ, რომელიც დადგენილი ვადის განმავლობაში შეასრულებს აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილებაში მითითებულ ვალდებულებას, აღსრულების უზრუნველყოფის ზომა არ გამოიყენება და აღსრულების შესახებ გადაწყვეტილება ავტომატურად შეწყვეტს მოქმედებას.

6.4. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების საშუალებები

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულების შესახებ პირისათვის მიცემული ვადის გასვლის შემდეგ მიიღოს ზომები ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსასრულებლად. ასეთ შემთხვევაში ორგანოს შეუძლია გამოიყენოს აღსრულების უზრუნველყოფის ერთ-ერთი შემდეგი საშუალება:

- სხვა პირისათვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტის აღსრულების დავალება;
- ჯარიმა;
- უშუალო იძულება.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოიყენოს აღსრულების უზრუნველყოფის მხოლოდ ის საშუალება, რომელიც გათვალისწინებულია გადაწყვეტილებაში აღსრულების უზრუნ-

ველყოფის შესახებ. აღსრულების უზრუნველყოფის საშუალებები გამოიყენება ერთიმეორის შემდგომ, სიმძიმის ხარისხის გათვალისწინებით.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია, აირჩიოს აღსრულების უზრუნველყოფის მხოლოდ ის საშუალება, რომელიც უზრუნველყოფს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ყველაზე სწრაფად და ნაკლები დანახარჯებით შესრულებას და ნაკლებ ზიანს მიაყენებს საზოგადოებასა და შესაბამის პირს.

აღსრულების უზრუნველყოფის საშუალების გამოყენება უნდა შეწყდეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებისთანავე.

6.4.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალება სხვა პირისათვის

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია სხვა პირს დაავალოს აღსრულება. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალება უნდა მოხდეს ადმინისტრაციულ ორგანოსა და იმ პირს შორის დადებული ადმინისტრაციული ხელშეკრულების საფუძველზე, რომელსაც დაევალია აქტის აღსრულება. დაუშვებელია პირის იძულება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაზე. გამონაკლისია შემთხვევა, როდესაც შეუძლებელია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სხვაგვარად აღსრულება და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დროულად აღსრულებლობა საფრთხეს შეუქმნის სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ უშიშროებას, მოსახლეობის ჯანმრთელობას, ადამიანის სიცოცხლეს ან სხვაგვარად შეუძლებელია დანაშაულებრივი ქმედების აღკვეთა. ამ შემთხვევაში პირს, რომელმაც აღასრულა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი

აქტი, აუნაზღაურდება მის მიერ აქტის იძულებით აღსრულების გამო მიყენებული ზიანი.

სხვა პირისათვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტის აღსრულების დავალება შესაძლებელია იმ შემთხვევაში, თუ აქტის აღსრულებაზე ვალდებული პირი არ აღასრულებს ამ აქტს. პირს, რომელიც აღასრულებს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, ამისთვის გაწეულ ხარჯებს აუნაზღაურებს ორგანო. აღნიშნული ხარჯი რეგრესის წესით ამოღებულ იქნება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ადრესატისაგან.

6.4.2. ჯარიმა

ჯარიმა გამოიყენება იმ შემთხვევაში, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება შესაძლებელია მხოლოდ შესაბამისი პირის მიერ ნების გამოვლენით. დაუშვებელია პირის დაჯარიმება იმ შემთხვევაში, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება მხოლოდ ამ პირის ნებაზე არ არის დამოკიდებული.

ჯარიმა, როგორც აღსრულების უზრუნველყოფის საშუალება, შეიძლება აგრეთვე გამოყენებულ იქნეს იმ შემთხვევაშიც, თუ არსებობს სხვა პირისათვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებასთან დაკავშირებული მოქმედების დავალების შესაძლებლობა. დაჯარიმება არ ათავისუფლებს პირს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების ვალდებულებისაგან.

ჯარიმის თანხის ოდენობა განისაზღვრება გადაწყვეტილებით აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ. ჯარიმის ოდენობა შეიძლება განისაზღვროს საერთო თანხით ან თანხით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევის ყოველი

დღისათვის ანდა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევით ჩადენილი ყოველი ქმედებისათვის.

საერთო თანხით განსაზღვრული ჯარიმა გამოიყენება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ერთჯერადი დარღვევის დროს, როდესაც მისი განმეორებით დარღვევა შეუძლებელია. საერთო თანხით განსაზღვრული ჯარიმის შეფასება შეიძლება იმ შემთხვევაშიც, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო თვლის, რომ პირის ერთჯერადი დაჯარიმება საკმარისი ფაქტორია იმისათვის, რომ მოხდეს მის მიერ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულება.

საერთო თანხით განსაზღვრული ჯარიმის ოდენობა არ უნდა აღემატებოდეს 1000 ლარს ფიზიკური პირისათვის და 5000 ლარს იურიდიული პირისათვის.

ჯარიმა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევის ყოველი დღისათვის პირს შეიძლება დაეკისროს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით აღსრულების ვადის დამთავრების დღიდან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულებაამდე.

ჯარიმა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევით ჩადენილი ყოველი ქმედებისათვის გამოიყენება ამკრძალავი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით გათვალისწინებული აკრძალული ქმედების განხორციელებისას.

ჯარიმის თანხა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევის ყოველი დღისათვის ან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დარღვევით ჩადენილი ყოველი ქმედებისათვის არ შეიძლება აღემატებოდეს 50 ლარს ფიზიკური პირისათვის და 200 ლარს იურიდიული პირისათვის.

ჯარიმის თანხის მინიმალური ოდენობაა 5 ლარი.

6.4.3. უშუალო იძულება

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოიყენოს უშუალო იძულება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების მიზნით, მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ აქტი არ აღსრულდა სხვა პირისათვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალებისა და ჯარიმის გამოყენების მიუხედავად.

უშუალო იძულება შეიძლება აგრეთვე გამოყენებულ იქნეს გადაუდებელ შემთხვევაში გამოცემული აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ ზეპირი გადაწყვეტილებისას.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია გამოიყენოს უშუალო იძულების ის საშუალება, რომელიც გათვალისწინებულია კანონით (პოლიციის შესახებ კანონი) ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით.

უშუალო იძულება გამოყენება ისე, რომ არ იქნეს გამოყენებული სხვა პირისთვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალება და ჯარიმა, შესაძლებელია, ფორსმაჟორულ შემთხვევაში, როდესაც საფრთხე ექმნება სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ უშიშროებას, მოსახლეობის ჯანმრთელობას, ადამიანის სიცოცხლეს, ან სხვაგვარად შეუძლებელია დანაშაულებრივი ქმედების აღკვეთა.

6.5. ფულადი მოთხოვნების აღსრულება

ფულადი თანხის გადახდევინებასთან დაკავშირებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების მიმართ არ გამოიყენება სხვა პირისთვის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსრულების დავალება, ჯარიმა ან უშუალო იძულების საშუალებები.

ფულადი თანხის გადახდევინებასთან დაკავშირებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-საქართვებრივ აქტის აღსრულებისათვის აუცილებელია შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ.

თანხის ნებაყოფლობით გადახდაზე უარის შემთხვევაში ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლება აქვს აღსრულების უზრუნველყოფის შესახებ გადაწყვეტილებით დააკისროს პირს ვალდებულება, ჩარიცხოს თანხა ადმინისტრაციულ ორგანოს ანგარიშზე.

პირისაგან თანხის იძულებით ამოღება, ქონებაზე ყადაღის დადება წარმოებს სააღსრულებლო ფურცლის საფუძველზე, „სააღსრულებლო წარმოებათა შესახებ“ საქართველოს კანონით დადგენილი წესით.

თავი II. ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოება

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების საფუძველზე გამოიცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს პირდაპირ არის გათვალისწინებული კანონით. კანონმდებლის მიერ გაკეთებული ეს დათქმა გულისხმობს ისეთ შემთხვევებს, როდესაც მიღებული გადაწყვეტილებების შედეგად მოსალოდნელია ადამიანის უფლებების არსებითი შეზღუდვა ან საჯარო ინტერესებზე არსებითი ზეგავლენა.

ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების თავისებურებებია:

- დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა ფორმალურ ადმინისტრაციულ წარმოებაში;
- მოწმე და ექსპერტი ფორმალურ ადმინისტრაციულ წარმოებაში;
- ზეპირი მოსმენა;
- ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

1. დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა ფორმალურ ადმინისტრაციულ წარმოებაში

მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების შემთხვევაში დაინტერესებული მხარის მონაწილეობა განსხვავდება ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოებისაგან. ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ყველა დაინტერესებულ მხარეს აცნობოს ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების შესახებ და უზრუნველყოს მათი მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში. დაინტერესებულ მხარეს უნდა მიეცეს შესაძლებლობა, წარადგინოს თავისი მოსაზრება ან შეამდგომლობა ადმინისტრაციული წარმოების ყველა გარემოებასთან დაკავშირებით.

2. მოწმე და ექსპერტი

იმის გათვალისწინებით, რომ ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოება კანონით დადგენილ განსაკუთრებით მნიშვნელოვან შემთხვევებში გამოიყენება, მოითხოვს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან გამორკვევის შესაძლებლობას. აქედან გამომდინარე, სზაკ-ის 109-ე მუხლის თანახმად, ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების დროს მოწმე ვალდებულია მისცეს ჩვენება, ხოლო ექსპერტი – დასკვნა. მოწმის მიერ ჩვენებისა და ექსპერტის მიერ დასკვნის მიცემის, ისევე როგორც მათი აცილების საკითხი, წესრიგდება სზაკ-ის 109-ე მუხლისა და საქართველოს სამოქალაქო საპროცესო კოდექსის შესაბამისი ნორმებით. მოწმის მიერ ჩვენების მიცემაზე ან ექსპერტის მიერ დასკვნაზე უარის შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია მიმართოს ადმინისტრაციულ სასამართლოს ჩვენების ან დასკვნის მოპოვების თხოვნით.

3. ზეპირი მოსმენა

სზაკ-ის 110-ე მუხლის თანახმად, ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების დროს ადმინისტრაციული ორგანო გადაწყვეტილებას იღებს მხოლოდ ზეპირი მოსმენის გამართვის საფუძველზე. ზეპირ მოსმენას, ისევე როგორც სასამართლო პროცესს, აქვს შემდეგი ფუნქცია:

- გადაწყვეტილების მიმღებ უფლებამოსილ პირს ეძლევა შესაძლებლობა, უშუალოდ გაეცნოს და შეექმნას წარმოდგენა გადაწყვეტილების მისაღებად მნიშვნელოვან ფაქტობრივ გარემოებებსა და სამართლებრივ შეხედულებებზე (უშუალობის პრინციპი);

- პროცესის მონაწილეების მოსმენის უფლების შეუზღუდავად უზრუნველყოფა;

- გადაწყვეტილების შინაარსობრივი სისწორის გარანტიის ამაღლება;

- ზეპირი მოსმენის ერთ სამუშაო დღეზე კონცენტრაციით პროცესის დაჩქარების უზრუნველყოფა.

დაინტერესებულ მხარეებს უნდა ეცნობოთ ზეპირი მოსმენის შესახებ მის გამართვამდე 7 დღით ადრე მაინც და მოწვეულ იქნენ ზეპირ მოსმენაში მონაწილეობის მისაღებად.

მოსაწვევში მიეთითება ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილება – საქმე განიხილოს და გადაწყვიტოს დაინტერესებული მხარის მონაწილეობის გარეშე.

თუ დაინტერესებულ მხარეთა რიცხვი აღემატება 50-ს, მაშინ ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია დაინტერესებული მხარეები ზეპირ მოსმენაში მონაწილეობის მისაღებად მიიწვიოს ოფიციალურ ბეჭდვით ორგანოში ცნობის გამოქვეყნების მეშვეობით. ცნობაში უნდა მიეთითოს საკითხი, რომლის თაობაზეც უნდა მოეწყოს ზეპირი მოსმენა, ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება, რომელიც აწყობს მოსმენას, ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველი, ზეპირი მოსმენის დრო და ადგილი.

ზეპირი მოსმენა, როგორც წესი, არ უნდა გაგრძელდეს ერთ სამუშაო დღეზე მეტხანს.

სხდომა ზეპირ მოსმენასთან დაკავშირებით საჯაროა. სხდომის თავმჯდომარე უფლებამოსილია სხდომა დახურულად გამოაცხადოს სახელმწიფო, კომერციული, პროფესიული ან მხარის პირადი საიდუმლოების დაცვის უზრუნველყოფის მიზნით.

ზეპირ მოსმენაში მონაწილეობის მიღების უფლება აქვთ ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილ თანამდებობის პირს, ზემდგომი ორგანოს წარმომადგენელს, დაინტერესებულ მხარეს, განხილვაზე მოწვეულ ექსპერტს, მოწმეს.

ზეპირი მოსმენის სხდომა, ძირითადად, ემსგავსება სასამართლოს სხდომას. ზეპირი მოსმენის სხდომას, ისევე როგორც სასამართლო სხდომას, ჰყავს თავმჯდომარე, რომელიც ხსნის სხდომას და აცხადებს, თუ რომელი საქმე იქნება განხილული. ზეპირი მოსმენის სხდომის თავმჯდომარე ადგენს, განსაზღვრულ საქმეზე მოწვეულ პირთაგან ვინ გამოცხადდა, ჩაჰბარდათ თუ არა გამოუცხადებელ პირებს შეტყობინებები და რა ცნობები არსებობს მათი გამოუცხადებლობის მიზეზების შესახებ. თავმჯდომარე ადგენს გამოცხადებულთა ვინაობას, აგრეთვე ამოწმებს წარმომადგენელთა უფლებამოსილებას.

სზაკ-ის III-ე მუხლის თანახმად, ზეპირი მოსმენის სხდომის თავმჯდომარე წარმართავს სხდომის მუშაობას; სხდომის თავმჯდომარე უზრუნველყოფს საქმისთვის მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა გამოკვლევას ზეპირ მოსმენაზე და დამსწრე დაინტერესებულ მხარეს აძლევს საქმესთან დაკავშირებით საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლებას. სხდომის თავმჯდომარე ვალდებულია უზრუნველყოს სხდომაზე წესრიგის დაცვა. ამ მიზნით იგი უფლებამოსილია გააფრთხილოს წესრიგის დამრღვევი პირი, ხოლო განსაკუთრებულ შემთხვევაში – გააძევოს დარბაზიდან. ზემოთ აღნიშნული ნორმის 7-მდე ნაწილი ცალსხად უშვებს სხდომის გაგრძელებას დარბაზიდან გაძევებული პირის მონაწილეობის გარეშე.

სხდომის დროს იწარმოება ოქმი. სხდომის ოქმში უნდა მიეთითოს:

- ა. ადმინისტრაციული წარმოების დასახელება, რომლის თაობაზედაც ეწყობა მოსმენა;
- ბ. ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება;
- გ. განხილვის დრო და ადგილი;
- დ. სხდომის თავმჯდომარის, ზეპირ მოსმენაში მონაწილე დაინტერესებული მხარის, ექსპერტის, მოწმის ვინაობა;
- ე. ზეპირი მოსმენის საგანი, წარდგენილი განცხადების მოკლე მიმოხილვა;
- ვ. მოწმეთა და ექსპერტთა ჩვენების მოკლე აღწერა;
- ზ. შემთხვევის ადგილის დათვალიერების შედეგის აღწერა.

1. ზოგადად

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი საჯარო ადმინისტრაციული წარმოებისათვის სზაკ-ით დადგენილი წესის შესაბამისად გამოიცემა მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეს პირდაპირ არის გათვალისწინებული კანონით. შეგვიძლია გამოვყოთ სამი შემთხვევა, როდესაც კანონი ითვალისწინებს ადმინისტრაციული წარმოების ამ სახის გამოყენების შესაძლებლობას:

პირველ რიგში, თვით სზაკ-ი განსაზღვრავს საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების ვალდებულებას. ეს ის შემთხვევებია, როდესაც გადაწყვეტილება მიიღება სახელმწიფო ან მუნიციპალური საკუთრების განკარგვასთან, ლიცენზირებასთან, გარემოსდაცვითი და მშენებლობის ნებართვების გაცემასთან, სტანდარტიზაციასა და სატელეკომუნიკაციო სიხშირის განაწილებასთან დაკავშირებით.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით შეიძლება გამოიცეს საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების გზით იმ შემთხვევაში, თუ იგი ეხება პირთა ფართო წრის ინტერესებს.

ასევე შესაძლებელია ცალკეულ კანონებში გაკეთდეს დათქმა გადაწყვეტილების საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების შედეგად მიღების შესახებ.

საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება მიმდინარეობს მარტივი ადმინისტრაციული წარმოებისათვის დამახასიათებელი წესების გამოყენებით და იმ თავისებურებების გათვალისწინებით, რომელიც სზაკ-ის IX თავით არის დადგენილი.

2. საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების თავისებურებები

საჯარო ადმინისტრაციულ წარმოებას ახასიათებს მთელი რიგი თავისებურებები, რომელიც განასხვავებს მას მარტივი ადმინისტრაციული წარმოებისაგან.

საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებამდე ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია გამოაქვეყნოს ცნობა საჯარო გაცნობისათვის დოკუმენტების წარდენის შესახებ.

ცნობაში უნდა მიეთითოს:

– ადმინისტრაციული ორგანო, რომელშიც მიმდინარეობს ადმინისტრაციული წარმოება და მისი მისამართი. თუ ადმინისტრაციული წარმოების მასალების გაცნობა შესაძლებელია სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოშიც – ამ ორგანოს დასახელება და მისამართი;

– განცხადების ან/და ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების თაობაზე ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილების მოკლე შინაარსი;

– ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ვადა;

– საკუთარი მოსაზრების წარდგენის ვადა.

საჯარო წარმოების შესახებ ინფორმაციის გავრცელება დანტერესებულ მხარეებს შესაძლებლობას აძლევს, გაეცნენ საჯარო გაცნობისთვის წარდგენილ მასალებს. ესენია:

– განცხადება და მასზე დართული დოკუმენტები, აგრეთვე ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების თაობაზე;

– დასკვნა ან მოსაზრება, რომელიც ამ განცხადებასთან დაკავშირებით იქნა წარდგენილი ადმინისტრაციულ ორგანოში;

– იმ დოკუმენტების ნუსხა, რომლებიც არ არის საჯარო გაცნობისათვის წარდგენილი.

ყველას აქვს უფლება დაუბრკოლებლად გაეცნოს საჯარო გაცნობისთვის წარდგენილ დოკუმენტებს და მოითხოვოს მათი ასლები იმ ადმინისტრაციულ ორგანოში, რომელშიც მიმდინარეობს საჯარო ადმინისტრაციული წარმოება. კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში ან ადმინისტრაციული ორგანოს დასაბუთებული გადაწყვეტილებით, საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების დოკუმენტების საჯაროდ გაცნობისათვის წარდგენა შეიძლება მოხდეს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოში, ამ უკანასკნელის თანხმობით.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის შესახებ განცხადების ან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტის საჯარო გაცნობისათვის წარდგენის დღიდან 20 დღის განმავლობაში ყველას აქვს უფლება, წარადგინოს თავისი წერილობითი მოსაზრება. მოსაზრების წარმდგენი პირი უფლებამოსილია არ მიუთითოს თავისი ვინაობა.

ადმინისტრაციული ორგანო კერძო პირების მიერ წარდგენილ მოსაზრებებს რეგისტრაციიდან ერთი დღის განმავლობაში უგზავნის სხვა შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოსა და საზოგადოებრივ ექსპერტს.

თუ კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით სხვა ვადა არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციული ორგანო ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის პროექტს ამზადებს განცხადების რეგისტრაციიდან ერთი თვის განმავლობაში.

საჯარო ადმინისტრაციული წარმოებისათვის მახასიათებელ მორიგ თავისებურებას წარმოადგენს სზაკ-ით დადგენილი ზეპირი მოსმენის გამართვის ვალდებულება. ზეპირი მოსმენა ტარდება ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში ზეპირი მოსმენისათვის კოდექსით დადგენილი წესების დაცვით.

ადმინისტრაციული ორგანო ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს გამოსცემს ზეპირი მოსმენის გამართვიდან 10 დღის ვადაში.

სზაკ-ის იმპერატიული მოთხოვნაა, რომ საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების საფუძველზე გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოქვეყნდეს.

თავი IV. ადმინისტრაციული წარმოება

ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვასთან დაკავშირებით

1. წარმოების სახე და სამართლებრივი საფუძველი

სამართლებრივი სახელმწიფოს ძირითადი მახასიათებელია ის, რომ დაინტერესებულ მხარეს შესაძლებლობა ეძლევა მოითხოვოს ადმინისტრაციული წარმოების შედეგად მიღებული საბოლოო გადაწყვეტილების გადასინჯვა. სზაკ-ის 177-ე მუხლის თანახმად, დაინტერესებულ მხარეს უფლება აქვს გაასაჩივროს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ადმინისტრაციული საჩივარი ასევე შესაძლებელია ადმინისტრაციული რეალაქტის განხორციელების ან განხორციელებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნით.

მიუხედავად იმისა, რომ დაინტერესებულ მხარეს უფლება აქვს პირდაპირ მიმართოს სასამართლოს დარღვეული უფლების დაცვის მიზნით, ადმინისტრაციულ საჩივარს აქვს მთელი რიგი უპირატესობები: ადმინისტრაციულ საჩივარზე ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებში მოწმდება გადაწყვეტილების მიზანშეწონილობა და კანონიერება; ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენა მოსარჩელეს ათავისუფლებს სასამართლო ბაჟის გადახდის ვალდებულებისაგან.

ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წარმოებისას გამოიყენება მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების დებულებანი.

2. საჩივრის წარდგენა

ადმინისტრაციული წარმოება დაიწყება მხოლოდ ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის შემთხვევაში. ე.ი. ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველია, მხოლოდ დაინტერესებული მხარის ინიციატივა, მის მიერ წერილობითი ფორმით წარდგენილი საჩივარი. თუკი ადმინისტრაციული ორგანო საკუთარი ინიციატივით ახდენს მიღებული გადაწყვეტილების კანონიერების გადამოწმებას, ეს ზორციელდება არა სზაკ-ის XIII თავის საფუძველზე, არამედ კოდექსის 60-62-ე მუხლებზე დაყრდნობით.

რამდენადაც ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძველია ადმინისტრაციული საჩივარი, კანონმდებელი განსაზღვრავს მის რეკვიზიტებს. სზაკ-ის 181-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციულ საჩივარში აღნიშნული უნდა იყოს:

ა) ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება, რომელშიც შეიტანება ადმინისტრაციული საჩივარი;

ბ) ადმინისტრაციული საჩივრის წარმდგენი პირის ვინაობა და მისამართი;

გ) იმ ადმინისტრაციული ორგანოს დასახელება, რომლის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან მოქმედება საჩივრდება;

დ) გასაჩივრებული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასახელება;

ე) მოთხოვნა;

ვ) გარემოებანი, რომელთაც ეფუძნება მოთხოვნა;

ზ) ადმინისტრაციულ საჩივარზე დართული საბუთების ნუსხა, თუ საჩივარზე რაიმე დოკუმენტი დაერთვის.

ადმინისტრაციული საჩივარი წარდგენილ უნდა იქნეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნების ან ოფიციალური წესით გაცნობიდან ერთი თვის ვადაში აქტის გამომცემ ადმინისტრაციულ ორგანოში, თუ იქ არსებობს მისი გამომცემი

თანამდებობის პირი ან სტრუქტურული ქვედანაყოფის ზემდგომი თანამდებობის პირი, ხოლო, თუ აქტი გამოცემულია ადმინისტრაციული ორგანოს ხელმძღვანელი თანამდებობის პირის მიერ – ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში. ადმინისტრაციული რეალაქტი საჩივრდება ერთი თვის ვადაში იმ დღიდან, როდესაც დაინტერესებული მხარისათვის ცნობილი გახდა ამ მოქმედების განხორციელების ან განხორციელებისაგან თავის შეკავების შესახებ.

დაუშვებელია ადმინისტრაციული საჩივარი ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებასთან, შესრულებასთან ან შეწყვეტასთან დაკავშირებით წარმოშობილი დავების განხილვისა და გადაწყვეტის მოთხოვნით. ასევე, ცალკე გასაჩივრებას არ ექვემდებარება ადმინისტრაციული წარმოების საკითხთან დაკავშირებით მიღებული ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ ეს პირდაპირ არ არის გათვალისწინებული კანონით ან შესაბამისი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისაგან დამოუკიდებლად არღვევს პირის უფლებას ან კანონიერ ინტერესს.

3. ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენაზე უფლებამოსილი სუბიექტი

ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის უფლება აქვს დაინტერესებულ მხარეს. დაინტერესებული მხარე არის ნებისმიერი ფიზიკური ან იურიდიული პირი, ადმინისტრაციული ორგანო, რომელთან დაკავშირებითაც გამოცემულია ან უნდა გამოიცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, აგრეთვე, რომლის კანონიერ ინტერესზე პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება.

მაგ., ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის უფლება აქვს პირს, რომელიც ინდივიდუალური ადმინისტრაციული აქტის (მშენებლობის აკრძალვის შესახებ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების) აღრესატია. ასევე საჩივრის შეტანის უფლება აქვს იმ პირს, რომელიც არ არის ადმინისტრაციული ღონისძიების უშუალო აღრესატი, არამედ იმ პირის მეზობელია, რომლის მიმართაც გამოიცა მშენებლობის ნებართვა, რამდენადაც ეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი პირდაპირ და უშუალო გავლენას ახდენს მის კანონიერ ინტერესზე.

4. საჩივრის წარდგენის სამართლებრივი შედეგები

ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენა წარმოშობს ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას, დაიწყოს ადმინისტრაციული წარმოება. ასეთ შემთხვევაში ადმინისტრაციული წარმოება წარმოადგენს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან დაკავშირებით განხორციელებული წარმოების გაგრძელებას, რომლის მიზანია ახალი გადაწყვეტილების, ანუ დაინტერესებული მხარისათვის მისაღები ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა.

ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენა იწვევს გასაჩივრებული აქტის მოქმედების შეჩერებას.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მოქმედება არ შეჩერდება, თუ:

ა) გამოიწვევს სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის ან მმართველობის ორგანოების ხარჯების გაზრდას;

ბ) წარმოადგენს პოლიციის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, რომელიც მიღებულია საზოგადოებრივი წესრიგის დაცვასთან დაკავშირებით;

გ) გამოცემულია საგანგებო ან საომარ მდგომარეობაში შესაბამისი კანონის საფუძველზე;

დ) აღსრულების გადადება გამოიწვევს მნიშვნელოვან მატერიალურ ზარალს, ან მნიშვნელოვან საფრთხეს შეუქმნის საზოგადოებრივ წესრიგს ან უშიშროებას.

5. წარმოების მიმდინარეობა

ადმინისტრაციული წარმოება ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით გულისხმობს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების გადამოწმებას.

თავი V. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის კანონიერების გადამოწმება

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის კანონიერების წინაპირობაა, პირველ რიგში, ამ საქმის გამოცემაში ადმინისტრაციული ორგანო იყოს უფლებამოსილი, კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობა მოაწესრიგოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის გამოცემის გზით. საქმიანობის სწორი სამართლებრივი ფორმის არჩევასთან ერთად მნიშვნელოვანია, რომ ის უფლებამოსილი ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული წარმოების სათანადო სახის და საქმის გამოცემისათვის კანონით გათვალისწინებული ფორმის დაცვით იყოს გამოცემული.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმიანობის მისთვის კანონით დადგენილ მოთხოვნებს და არის კანონიერი, როდესაც:

(1) კონკრეტულ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია, გამოიყენოს საქმიანობის ეს სამართლებრივი ფორმა (ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის, როგორც საქმიანობის სამართლებრივი ფორმის დასაშვებობა);

(2) კონკრეტულ შემთხვევაში დაცულია საქმის გამოცემისათვის საჭირო საგნობრივი და ტერიტორიული კომპეტენცია, ადმინისტრაციული წარმოების სახე და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის გამოცემის ფორმა (ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმის ფორმალური კანონიერება);

(3) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი საქმიანობის შინაარსობრივად შეესაბამება მისი გამოცემის სამართლებრივ საფუძ-

ვლებს (ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება).

1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური და მატერიალური კანონიერება

1.1. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება

ა) უფლებამოსილება. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა გამოიცეს საგნობრივად და ტერიტორიულად უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ. საგნობრივი უფლებამოსილება უკავშირდება მოწესრიგების საგანს (ობიექტს), ანუ იმას, არის თუ არა ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი მოაწესრიგოს კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობა. ტერიტორიული უფლებამოსილება გულისხმობს საგნობრივად უფლებამოსილი ორგანოს სამოქმედო ტერიტორიას.

ბ) ადმინისტრაციული წარმოების სათანადო სახე. ადმინისტრაციული წარმოება – ეს არის ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობა, რომელიც მიმართულია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების, გამოცემისა და აღსრულებისაკენ. ადმინისტრაციული კოდექსი ჩამოთვლის ადმინისტრაციული წარმოების სახეებს და ამკვიდრებს პრინციპს, რომელიც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალდებულებს, გამოსცეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მარტივი ადმინისტრაციულ წარმოების წესით, თუ კანონი კონკრეტულ შემთხვევაში არ ითვალისწინებს სხვა სახის ადმინისტრაციული წარმოების გამოყენების აუცილებლობას. საქმიანობის ამ პროცესში აუცილებელია მთელი რიგი ნორმების დაცვა, რომლებიც განსაკუთრებით თავ-

მოყრილია ადმინისტრაციული კოდექსის VI თავში და მოქმედებს ადმინისტრაციული წარმოების ყველა სახისათვის. განსაკუთრებით შეიძლება გამოეყოს ის მოთხოვნები, რომლებიც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების საფუძვლებია: ესენია: ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების საფუძვლების დაცვა; კანონით გაუთვალისწინებელი მოთხოვნების დაწესების დაუშვებლობა; დაინტერესებული მხარის მიერ საკუთარი აზრის გამოთქმის უფლება; აცილების უფლება; სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მონაწილეობა ადმინისტრაციულ წარმოებაში და ა.შ.

გ) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმა. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 51-ე მუხლის თანახმად, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი შეიძლება გამოიცეს წერილობით ან ზეპირი ფორმით.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის წერილობითი ფორმით გამოცემა – ეს არის გავრცელებული და ძირითადი ფორმა. სამართლებრივი ურთიერთობის გამჭვირვალობის, მტკიცებულების პროცესის გამარტივებისა და მმართველობითი აქტების ადმინისტრირების უზრუნველსაყოფად უპირატესობა ენიჭება წერილობით ფორმას. თანამედროვე მმართველობის პრაქტიკაში ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ხდება წერილობითი, ზეპირი ან სხვა ფორმით (მაგ., შექნიშნებით მოწესრიგებული სამართლებრივი ურთიერთობა).

დ) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერების განსაზღვრის პროცესში აუცილებელია ყურადღება მიექცეს მის დასაბუთებას – ყოველი წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უნდა შეიცავდეს წერილობით დასაბუთებას. მასში უნდა იყოს მოცემული ის სამართლებრივი და ფაქტობრივი წინამძღვრები, რომელთა საფუძველზეც გამოიცა ეს

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. თუ ადმინისტრაციული ორგანო მოქმედებდა დისკრეციული უფლებამოსილების საფუძველზე, იგი ვალდებულია, აქტის დასაბუთებაში მიუთითოს იმ გარემოებებზე, რომელიც საფუძველად დაუდო მის გადაწყვეტილებას.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთების მოთხოვნა ემსახურება, პირველ რიგში, ადმინისტრაციული ორგანოების თვითკონტროლს, რამდენადაც ის იძულებული ხდება, დასაბუთების ჩამოყალიბების პროცესში თავისი გადაწყვეტილება სამართლებრივი და ფაქტობრივი თვალსაზრისით ზუსტად მოიაზროს და გაამაგროს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთება, მეორე მხრივ, აადვილებს ადრესატის მხრიდან მისი კანონიერებისა და გასაჩივრების შესაძლო შედეგების შეფასებას, დაბოლოს, ის აადვილებს საჩივრის ან სარჩელის განმხილველი ორგანოების მიერ მისი კანონიერებისა და მიზანშეწონილობის გადამოწმების პროცესს.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც აკმაყოფილებს ადრესატის მოთხოვნას და, ამასთან, არ ახდენს მესამე პირის უფლებების შეზღუდვას, არ საჭიროებს დასაბუთების დართვას. სზაკ-ის 53-ე მუხლის მე-7 ნაწილის თანახმად, წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არ საჭიროებს დასაბუთებას, თუ:

ა. ის გამოცემულია დაინტერესებული მხარის მოთხოვნის საფუძველზე და არ ზღუდავს მესამე პირების კანონიერ უფლებებსა და ინტერესებს;

ბ. დაინტერესებული მხარისათვის ცნობილია ის ფაქტობრივი და სამართლებრივი წინაპირობები, რომელთა საფუძველზედაც გამოიცა ეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი;

ბ. კანონი ითვალისწინებს მისი დასაბუთების გარეშე გამოცემის შესაძლებლობას.

ე. კანონიერ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში უნდა მიეთითოს ის ორგანო, რომელშიც შეიძლება ამ აქტის გასაჩივრება, და მისი მისამართი, ასევე, აუცილებელია მითითება საჩივრის (ან სარჩელის) შეტანის ვადაზე (სზაკ-ის 52 II მუხლი). რამდენადაც ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი არაფერს ამბობს ამ მოთხოვნის დარღვევის სამართლებრივ შედეგებზე, შესაძლებელია, სასკ-ის მე-12 მუხლის ადმინისტრაციული აქტის გამოცემის პროცესზე ანალოგიის სახით გავრცელება, რომლის თანახმადაც, თუ მხარეს არ განემარტა გასაჩივრების შესაძლებლობა, გასაჩივრების ვადა და წესი, მაშინ გასაჩივრება შეიძლება სასამართლო აქტის გამოტანიდან ერთი წლის განმავლობაში.

აქედან გამომდინარე, შეიძლება დავასკვნათ, რომ ამ მოთხოვნის დაუცველობა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონწინააღმდეგობასა და ბათილობას კი არ იწვევს, არამედ ზემოქმედებას ახდენს გასაჩივრების ვადის ათვლაზე და, ამდენად, აფერხებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერ ძალაში შესვლას, რამდენადაც ის (მყარად) შესასრულებლად სავალდებულო ძალას სწორედ გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ იძენს.

1.2. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მატერიალური კანონიერება დაკავშირებულია აქტის შინაარსთან და მოითხოვს, მასში ასახული კონკრეტული ურთიერთობის მოწესრიგება შეესაბამებოდეს აქტის გამოცემის სამართლებრივ საფუძ-

ვლებს და წინააღმდეგობაში არ მოდიოდეს ქვეყანაში მოქმედ საკანონმდებლო აქტებთან.

2. უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების ზემოთ მოყვანილი კრიტერიუმებიდან – დასაშვებობა, კანონიერების ფორმალური და მატერიალური წინაპირობები – ერთ-ერთის დარღვევა, ისე, როგორც სამართლის ნორმის გამოყენება საქმის გარემოებათა არასწორი გამოკვლევის შედეგად, შესაძლოა იქცეს მისი უკანონობის საფუძველად.

ერთმანეთისაგან უნდა გავმიჯნოთ უკანონო და არარა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები.

ასევე ერთმანეთისგან უნდა გაიმიჯნოს უკანონო და მიზანშეუწონელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტები. უნდა აღინიშნოს, რომ მიზანშეუწონილობას გადაამოწმებს მხოლოდ ადმინისტრაციული ორგანო საჩივარზე ადმინისტრაციული წარმოების გზით, სასამართლო კი იფარგლება აქტის მხოლოდ კანონიერების შემოწმებით.

აუცილებელია უკანონო და შეცდომიანი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ერთმანეთისაგან გამიჯვნა. აქ იგულისხმება აქტის გამოცემის დროს დაშვებული ტექნიკური შეცდომა წერის, გამოთვლების დროს და სხვა ამგვარი ამკარა შეცდომები. ადმინისტრაციულ ორგანოს ნებისმიერ დროს შეუძლია ასეთი შეცდომების გასწორება და ეს ხდება ადმინისტრაციული წარმოების ფორმალური მოთხოვნების დაუცველად. ბუნებრივია, რომ ასეთ კორექტურას აქვს უკუქცევითი ძალა და ის მოქმედებს აქტის გამოცემის დღიდან.

დაბოლოს, უნდა მოხდეს კანონიერი და კანონიერ ძალაში შესული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქ-

ტის ცნებების გამოიყენა. კანონიერება, პირველ შემთხვევაში, გულისხმობს აქტის შინაარსის სამართლის ნორმებთან შესაბამისობას, ხოლო, მეორე შემთხვევაში, ამ აქტის სამართლებრივ შედეგებს. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სამართლებრივი შედეგები ღება მის კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ. მისი ძალაში შესვლა არ არის დამოკიდებული ამ აქტის შინაარსზე, ანუ მის კანონიერებასა და უკანონობაზე, არამედ ის ძალაში შედის მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობისთანავე ან გამოქვეყნების დღეს, ან კიდევ სზაკ-ის 54-ე მუხლით დადგენილ სხვა შემთხვევებში.

3. არარა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი

კანონის მოთხოვნათა დარღვევით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა ყოველთვის არ წარმოშობს მის არარა აქტად ცნობის საფუძველს. ეს დამოკიდებულია სამართალდარღვევის ხასიათზე. უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისაგან განსხვავებით, არარა ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს მისი გამოცემის მომენტიდან არა აქვს შესასრულებლად სავალდებულო ძალა და არ საჭიროებს არავის მხრიდან (მოქალაქე, ადმინისტრაციული ორგანო, სასამართლო) ანგარიშის გაწევას. როგორც კანონიერი, ისე უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, განსხვავებით არარა ადმინისტრაციული აქტისაგან, მისი გამოცემის მომენტიდან იძენს შესასრულებლად სავალდებულო ძალას და საჩივრისა და სარჩელის შეტანის ვადის გასვლის შემდეგ ხდება შესასრულებლად სავალდებულო ძალის მქონე.

სზაკ-ის მე-60 მუხლში განსაზღვრულია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად ცნობის საფუძვლები:

- ა) შეუძლებელია მისი გამოცემი ორგანოს დადგენა;
- ბ) ის გამოცემულია არაუფლებამოსილი ორგანოს ან არაუფლებამოსილი პირის მიერ;
- გ) მისი შესრულება შეუძლებელია ფაქტობრივი მიზეზის გამო;
- დ) მისი შესრულება გამოიწვევს სისხლისსამართლებრივ ან ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევას.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია, საკუთარი ინიციატივით ან დაინტერესებული მხარის მოთხოვნით, აღიაროს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არარა აქტად. არარა ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტებზე ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტების გასაჩივრებისათვის სზაკ-ით დადგენილი ვადები არ ვრცელდება.

4. ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება

თუ კანონით ან კანონქვემდებარე აქტით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციული ორგანო ადმინისტრაციულ საჩივარს განიხილავს და შესაბამის გადაწყვეტილებას იღებს ერთი თვის ვადაში. თუ საქმისათვის არსებითი მნიშვნელობის მქონე გარემოებათა დადგენისათვის აუცილებელია მეტი დრო, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია ადმინისტრაციული წარმოების დაწყებიდან არა უგვიანეს 7 დღისა, გამოიტანოს დასაბუთებული გადაწყვეტილება ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვის ვადის გაგრძელების შესახებ. ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვის ვადა შეიძლება გაგრძელდეს არა უმეტეს ერთი თვით.

ადმინისტრაციულ ორგანოს ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვის შედეგად გამოაქვს ერთ-ერთი შემდეგი გადაწყვეტილება:

- ადმინისტრაციული საჩივრის დაკმაყოფილების შესახებ;
- ადმინისტრაციული საჩივრის დაკმაყოფილებაზე უარის თქმის შესახებ;
- ადმინისტრაციული საჩივრის ნაწილობრივ დაკმაყოფილების შესახებ.

ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვის თაობაზე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს და იგი უნდა აკმაყოფილებდეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისათვის სზაკ-ით დადგენილ მოთხოვნებს.

თავი VI. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერების გადამოწმება ადმინისტრაციული ორგანოს ინიციატივით

1. სამართლებრივი საფუძვლები

კანონიერ ძალაში შესული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი (ანუ საჩივრისა და სარჩელის შეტანის ვადების გასვლის შემდეგ) შესასრულებლად სავალდებულო ძალის მქონეა თვით მისი გამოძევი ადმინისტრაციული ორგანოსთვისაც. სასამართლო გადაწყვეტილებებისგან განსხვავებით, ეს კანონიერი ძალა არ არის აბსოლუტური ხასიათისა და კანონმდებლობა უშვებს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ასეთი აქტების საკუთარი ინიციატივით, და მთელ რიგ შემთხვევებში – ვალდებულების სახით, გაუქმების შესაძლებლობას. ეს შესაძლებლობა გამომდინარეობს მმართველობითი საქმიანობის თავისებურებებიდან. ეფექტური მმართველობითი საქმიანობის განხორციელების პრინციპი აღჭურავს ადმინისტრაციულ ორგანოს უფლებამოსილებით, მმართველობითი აქტები შესაბამისობაში მოიყვანოს რეალურ სამართლებრივ და ფაქტობრივ ცვლილებებთან და ახლებურად მოაწესრიგოს კონკრეტული ურთიერთობა. ამასთან, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია, დაიცვას კერძო და საჯარო ინტერესების თანაზომიერების პრინციპი.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმება ზოგადი ტერმინია და გულისხმობს როგორც აქტის ბათილად, ისე ძალადაკარგულად გამოცხადებას. ორივე შემთხვევაში აქტი წყვეტს მოქმედებას, მაგრამ მათ შორის განსხვავება მდგომარეობს ძალადაკარგულად გამოცხადებული აქტის

სამართლებრივ ბუნებაში. ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა და ძალადაკარგულად გამოცხადება მოწესრიგებულია სზაკ-ის მე-60-62-ე მუხლებით. ბათილად ცნობის ობიექტია უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, ხოლო ძალადაკარგულად ცხადდება კანონიერი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

რაც შეეხება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების ამ ორი სახის სამართლებრივ შედეგებს, ბათილად ცნობა ავტომატურად არ იწვევს აქტის ძალაში შესვლიდან წარმოშობილი სამართლებრივი შედეგების გაუქმებას. ადმინისტრაციული ორგანო ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობასთან ერთად განსაზღვრავს მისი მოქმედების შეწყვეტის სამართლებრივ შედეგებს. პირის კანონიერი ნდობისა და საჯარო ინტერესების გათვალისწინებით, შესაძლებელია განისაზღვროს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მოქმედების შეწყვეტა

- ა) მისი ძალაში შესვლის დღიდან;
- ბ) მისი ბათილად ცნობის დღიდან;
- გ) მომავალში, კონკრეტული თარიღის მითითებით.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება იწვევს მისი მოქმედების შეწყვეტას ძალადაკარგულად გამოცხადების დღიდან. თუმცა ეს მიგვიყვანდა არახელსაყრელ შედეგამდე, თუ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ძალადაკარგულად გამოცხადდებოდა იმის გამო, რომ პირმა არ შეასრულა აქტით დადგენილი ვალდებულება (ნ1-ე მუხლის II ნაწ. „გ“ ქვეპუნქტი), ხოლო ეს არ გამოიწვევდა ძალადაკარგულად გამოცხადებამდე წარმოშობილი სამართლებრივი შედეგების გაუქმებას. ამის გათვალისწინებით, სზაკ-ის ნ1-ე მუხლის მე-ნ ნაწილი უშეუბნებლად ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი

აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაში მისი ძალაში შესვლიდან წარმოშობილი სამართლებრივი შედეგების გაუქმების შესაძლებლობას.

ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს ბათილად ან ძალადაკარგულად აცხადებს მისი გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანო.

2. ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების გამიჯვნა აღრესატივი მათი სამართლებრივი შედეგების მიხედვით

ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადების ობიექტი შეიძლება იყოს როგორც აღმჭურველი, ასე ამკრძალავი (მავალბელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. აღრესატის ინტერესების გათვალისწინებით განსხვავებულ შედეგებთან გვაქვს საქმე: მაშინ, როდესაც ის დაინტერესებულია ამკრძალავი ან მავალბელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმებით, აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების დროს, შესაძლებელია მან ამ აქტის მიმართ კანონიერი ნდობის პრინციპზე დაყრდნობით წინააღმდეგობა გაუწიოს მის გაუქმებას. თავის მხრივ, აღრესატის ამ კონონიერ ინტერესებს აქვს განსხვავებული დატვირთვა, იმის გათვალისწინებით, თუ როგორი – კანონიერი თუ უკანონო – ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმება ხდება.

ზემოთ თქმულიდან გამომდინარე, შეიძლება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების ოთხი სახის გამოყოფა:

(1) აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება;

(2) ამკრძალავი (მავალბელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება

(3) აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება;

(4) ამკრძალავი (მავალბელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება.

3. ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადების ინსტიტუტების სამართლებრივი ბუნება

ბათილად და ძალადაკარგულად ცხადდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ამასთან ერთად, თვით ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადება წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს და მისი გამოცემისათვის ვრცელდება ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისათვის გათვალისწინებული წესები და პირობები.

თვით უკანონო ბათილად და ძალადაკარგულად გამოცხადება, თუ ის არ გასაჩივრდება კანონით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრებისათვის გათვალისწინებულ ვადებში, შეღის კანონიერ ძალაში და იწვევს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმებას.

გასაჩივრების ვადებში აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების შემთხვევაში მის ადრესატს არ შეუძლია ამ აქტის მიმართ კანონიერი ნდობის პრინციპის მოშველიება, მაშინ, როდესაც გასაჩივრების ვადის გასვლის შემდეგ ეს პრინციპი მისი ინტერესების დაცვის მნიშვნელოვან არგუმენტს წარმოადგენს.

4. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადება

4.1. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ- სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება

აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების საფუძველია მმართველობის „კანონიერების პრინციპი“, რომელიც მოითხოვს კანონიერების აღდგენის მიზნით უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმებას. ამ მნიშვნელოვან პრინციპს უპირისპირდება კანონმდებლის მიერ აღიარებული „ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობის პრინციპი“. ორივე პრინციპი კონსტიტუციური რანგისაა და გამომდინარეობს სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპიდან. ამდენად, შეუძლებელია ცალსახად პრობლემის გადაწყვეტა. ადმინისტრაციული წარმოებისა და ადმინისტრაციული სასამართალწარმოების ამოცანაა კონკრეტული პრობლემის გადაწყვეტისას მოახდინონ ამ ორი პრინციპის უპირისპირება და თანაზომიერი გადაწყვეტილების მიღება.

უკანონო აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არ შეიძლება ბათილად გამოცხადდეს, თუ დაინტერესებულ მხარეს კანონიერი ნდობა აქვს ამ აქტის მიმართ. დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობა არსებობს იმ შემთხვევაში, როდესაც მან ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე განახორციელა იურიდიული მნიშვნელობის მოქმედება, მისი ნდობა ამ აქტისადმი არის დაცვის ღირსი და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადებით მას მიაღება ზიანი.

დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობა არ არის დაცვის ღირსი, ანუ სახეზე არა გვაქვს კანონიერი ნდობა, თუ (ა) მას საფუძველად უდევს დაინტერესებული მხარის უკანონო ქმედება (მაგ., არასწორი მონაცემების ან ყალბი დოკუმენტების წარმოდგენა თუ მოტყუება), (ბ) ან, როდესაც მისთვის ამ აქტის უკანონობა ცნობილი იყო ან უნდა სცოდნოდა.

თუ აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე განხორციელდა იურიდიული მნიშვნელობის მოქმედება, ანუ ადრესატმა დახარჯა ის ფინანსური შემოსავლები (უმუშევრობაზე დახმარება, სტიპენდია, ერთჯერადი სოციალური დახმარებები და ა.შ.), რომელიც მან მიიღო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე და რომლის უკან დაბრუნება შეუძლებელია, ან მისი ამოღების შედეგად მიყენებული ზიანი არსებითად აღემატება ამ სიკეთეს, არ შეიძლება ასეთი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილად გამოცხადდეს, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არსებითად არღვევს სახელმწიფო, საზოგადოებრივ ან სხვა პირის კანონიერ უფლებებს ან ინტერესებს. ამ საფუძველებით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების შემთხვევაში დაინტერესებულ მხარეს, რომლის კანონიერი ნდობაც ამ აქტის მიმართ არის დაცვის ღირსი, უნდა აუნაზღაურდეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადებით მიყენებული ქონებრივი ზიანი.

მმართველობის კანონიერების პრინციპსა და ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობის პრინციპს შორის შეპირისპირების დროს თითოეულ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა მოხდეს აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადებით ადრესატისადმი მიყენებული ზიანის და ამ აქტის ბათილად გამოუცხადებლობით შესამე პირებისა და სა-

ზოგადოებისათვის მიყენებული ზიანის შეპირისპირება, ასევე გათვალისწინებულ უნდა იქნეს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმა და წარმოების სახე (წერილობითი ფორმით გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი უფრო მეტ ნდობას იმსახურებს, ვიდრე ზეპირი. ასევე, რაც უფრო ფორმალურია ადმინისტრაციული წარმოება, მით უფრო მეტია პირის კანონიერი ნდობის ხარისხი), მისი უკანონობის სიმძიმე, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის შემდეგ გასული დრო. ყოველივე ამის გათვალისწინებით, შესაძლებელია, შეიზღუდოს აქტის ბათილად გამოცხადების შესაძლებლობები. განგრძობადი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შემთხვევაში, რომელთა საფუძველზეც ხდება ფულადი დახმარების მიღება, შესაძლებელია უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება მისი მოქმედებით შეწყვეტით ბათილად გამოცხადების დღიდან, ასევე შეიძლება ადმინისტრაციული აქტის ბათილად გამოცხადება მომავალში, კონკრეტული თარიღის მითითებით, შეწყვეტით (სზაკ-ის მე-60 მუხლის მე-7 ნაწილი).

4.2. აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება

კანონის შესაბამისად გამოცემული აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაში ამ აქტის მიმართ მხარის კანონიერი ნდობის პრინციპი უფრო მეტად მნიშვნელოვანი ხდება, ვიდრე უკანონო აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების შემთხვევაში. აღმჭურველი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაში ასევე არა აქვს ადგილი მმართველობის კანონიერების პრინ-

ციას და აქტის მიმართ მხარის კანონიერი ნდობის პრინციპს შორის ურთიერთდაპირისპირებას, არამედ ორივე პრინციპი ერთმანეთის გვარდიგვერდ დგას და ურთიერთგამყარებას ახდენენ. თუმცა ეს ურთიერთდაპირისპირებულობა ისევ სახეზეა, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველია მისი გამოცემის ფაქტობრივი ან სამართლებრივი საფუძველების შეცვლა. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი მისი გამოცემის დროს კანონიერია და მისი გამოცემის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძველების შემდგომი შეცვლა მას ხდის უკანონოს.

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მე-2 ნაწილის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის ძალადაკარგულად გამოაცხადოს კანონიერი აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც:

ა) ეს პირდაპირ არის მითითებული კანონში ან მის საფუძველზე გამოცემულ შემდგომი ორგანოს კანონქვემდებარე აქტში; ის სამართლებრივი ნორმა, კანონი ან კანონქვემდებარე აქტი, რომლის საფუძველზეც გამოიცა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, შესაძლებელია, პირდაპირ უთითებდეს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან კონკრეტულ შემთხვევებში ამ აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების შესაძლებლობაზე.

ბ) კანონმდებლობის შესაბამისად თვით ეს აქტი ითვალისწინებს მისი ძალადაკარგულად გამოცხადების შესაძლებლობას;

შესაძლებელია, თვით ამ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში იყოს ჩადებული მისი ძალადაკარგულად გამოცხადების შესაძლებლობის შესახებ დათქმა, გარკვეულ წინაპირობებზე მითითებით. ასეთ შემთხვევაში აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების კანონიერების შემოწმებისას, მოწმდება თვით ამ დათქმის კანონიერება და ის, თუ რამდენად არის მისი რეალ-

იზაცია ფაქტობრივი საფუძვლებით გამართლებული. სახეზეა თუ არა ასეთი დათქმის რეალიზაციის ფაქტობრივი საფუძვლები, ეს დგინდება იმ კანონის მიზნებიდან, რომელიც საფუძვლად უდევს ამ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას.

გ) დაინტერესებულმა მხარემ არ შეასრულა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი ვალდებულება, რომლის შეუსრულებლობაც კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველი.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც ადრესატს აძლევს ერთჯერადი ან დენადი ფულადი დახმარებისა ან სხვა მატერიალური სიკეთის კონკრეტული მიზნების განსახორციელებლად მიღების შესაძლებლობას, შეიძლება ძალადაკარგულად გამოცხადდეს, თუ არ მოხდება ამ ფინანსური და მატერიალური საშუალებების დათქმულ დროის ფარგლებში ათვისება ან კიდევ, თუ არ მოხდება მისი გამოყენება იმ მიზნებისათვის, რა მიზნის მისაღწევადაც მოხდა მისი გამოყოფა. იგივე წესი მოქმედებს, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემულია დამატებითი მოთხოვნების დართვით. ამ შემთხვევაში განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მიექცეს აუცილებლობასა და პროპორციულობას. ასე მაგალითად, გაუმართლებელი იქნებოდა უკვე აშენებული შენობის მშენებლობის ნებართვის ძალადაკარგულად გამოცხადება მხოლოდ იმ საფუძველით, რომ მისმა ადრესატმა არ შეასრულა ამავე აქტით განსაზღვრული უბრალო დამატებითი მოთხოვნა. აკრძალვის აუცილებლობასთან გვაქვს საქმე, როდესაც ამ პირობის (დამატებითი მოთხოვნის) დაცვა აუცილებელი წინაპირობაა კონკრეტული უფლების განხორციელებისათვის, ხოლო ეს ღონისძიება (აკრძალვა) მაშინ არის პროპორციული, თუ ადმინისტრაციული ორგანო მიზნის მისაღწევად, პირველ რიგში, მის ხელთ არსებულ სხვა უფრო მსუბუქ

საშუალებებს გამოიყენებს და აკრძალვა, როგორც უკანასკნელი საშუალება, რჩება.

დ) გაუქმდა ან შეიცვალა შესაბამისი ნორმატიული აქტი, რომლის საფუძველზე ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტია გამოცემული.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სამართლებრივი საფუძვლების გაუქმება ან შეცვლა ავტომატურად არ იწვევს ამ აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების აუცილებლობას. ამისათვის აუცილებელია ორი წინაპირობის არსებობა: ახალი კანონი ან კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი ადმინისტრაციულ ორგანოს უნდა ართმევდეს ასეთი შინაარსის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის შესაძლებლობას და, ამასთან ერთად, ამ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალაში დატოვება მნიშვნელოვან ზიანს უნდა აყენებდეს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს.

ე) არსებობს ახლად აღმოჩენილი ან ახლად გამოვლენილი გარემოება, აგრეთვე შესაბამისი სამეცნიერო-ტექნიკური აღმოჩენა ან გამოგონება, რაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ართმევს შესაძლებლობას, გამოსცეს ასეთი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი.

ამ საფუძვლებით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების შემთხვევაშიც აუცილებელია ასევე იმ ორი პირობის დაკმაყოფილება, რომლებზედაც ზემოთ უკვე გვქონდა საუბარი: პირველი, რომ ამ გარემოებების ცოდნის ან სამეცნიერო-ტექნიკური აღმოჩენის ან გამოგონების არსებობის შემთხვევაში ამგვარი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არ გამოიცემოდა და მეორეც, ეს აქტი მნიშვნელოვან ზიანს უნდა აყენებდეს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს.

სახელმწიფო და საზოგადოებრივი ინტერესების ცნებას არ შეიძლება მიეცეს ფართო დატვირთვა, არამედ უნდა მოვახდინოთ მისი, როგორც „ულტიმა რატიო“ განსაკუთრებულ შემთხვევებში გამოყენება, მისი ვიწრო ინტერპრეტაციის საფუძველზე.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება არის ადმინისტრაციული ორგანოს უფლება და არა ვალდებულება, აქედან გამომდინარე, მას შეუძლია მხარის კანონიერი ნდობის გათვალისწინებით, უარი თქვას ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადებაზე, მიუხედავად მისი წინაპირობების არსებობისა.

ნ1-ე მუხლის მე-6 და მე-7 ნაწილების თანახმად, ძალადაკარგულად გამოცხადება ნიშნავს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მოქმედების შეწყვეტას მისი ძალადაკარგულად გამოცხადების დღიდან და ეს არ იწვევს ძალადაკარგულად გამოცხადებამდე წარმოშობილი სამართლებრივი შედეგების გაუქმებას. ეს შეზღუდვა ემსახურება ასევე დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობის დაცვას. თუმცა ამ მოთხოვნამ შეიძლება მთელ რიგ შემთხვევებში არახელსაყრელ შედეგამდე მიგვიყვანოს. მაგალითად, თუ დაინტერესებულმა მხარემ არ შეასრულა ადმინისტრაციული აქტით დადგენილი ვალდებულება, რომლის შეუსრულებლობაც კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველი. ასეთ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია სზაკ-ის ნ1-ე მუხლის მე-7 ნაწილის თანახმად, დაადგინოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალაში შესვლიდან წარმოშობილი სამართლებრივი შედეგების გაუქმება.

4.3. მხარის კანონიერი ნდობა და კომპენსაცია

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 61-ე მუხლის მე-2 ნაწილის „ა“, „ბ“ და „გ“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებულ შემთხვევებში არ ხდება ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ მხარის კანონიერი ნდობის ხელყოფა, რამდენადაც კანონში ან კანონქვემდებარე აქტში, რომელიც კონკრეტული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის საფუძველი გახდა, ან თვით ამ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში მითითებულია მისი ძალადაკარგულად გამოცხადების შესაძლებლობის შესახებ. ასეთი მითითების დანიშნულება სწორედ ის არის, რომ დაინტერესებულ მხარეს წინასწარ მიუთითოს ასეთი შედეგის დადგომის შესაძლებლობაზე და თავიდან აიცილოს მხარის კანონიერი ნდობის წარმოშობა. ეს, თავის მხრივ, ავალდებულებს ადმინისტრაციულ ორგანოს დაიცვას ასეთი წინაპირობის ადმინისტრაციულ აქტში ჩადების სამართლებრივი საზღვრები.

კანონიერი ნდობა არ არსებობს განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც მხარე არ ასრულებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილ ვალდებულებებს, ანუ, როდესაც მისი ქმედება ხდება აქტის გაუქმების საფუძველი. ამის საპირისპიროდ შესაძლებელია სახეზე გვექონდეს კანონიერი ნდობის ხელყოფა, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება ხდება ზაკ-ის 61-ე მუხლის „დ“ და „ე“ ქვეპუნქტებით გათვალისწინებული საფუძველებით. ასეთი შემთხვევებისათვის კანონის 61-ე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, გათვალისწინებულია ზიანის ანაზღაურება დაინტერესებული მხარის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ კანონიერი ნდობის გათვალისწინებით და მისი მოთხოვნის საფუძველზე.

ამდენად, ნათელია აქტის ბათილად გამოცხადების შესაძლებლობის წინასწარ განსაზღვრის დანიშნულება. ამ შემთხვევებშიც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების საფუძველია სამართლებრივი ან ფაქტობრივი გარემოებების შეცვლა, მაგრამ წინასწარი გაცხადებიდან გამომდინარე, ადვილია მისი რეალიზება და ხდება ზიანის ყოველგვარი ანაზღაურების გარეშე.

5. ამკრძალავი (მაკვალეხელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად და კალადაკარგულად გამოცხადება

5.1. ამკრძალავი (მაკვალეხელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადება

ამკრძალავი (მაკვალეხელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების შემთხვევაში, ძირითადად, სახეზე გვაქვს იგივე პრობლემა, რაც აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად გამოცხადების დროს: მმართველობის კანონიერების პრინციპი მოითხოვს უკანონო ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღმოფხვრას, სამართლებრივი სტაბილურობის პრინციპი კი მოითხოვს გამოცემული და კანონიერ ძალაში შესული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შენარჩუნებას. რაც შეეხება სამართლებრივი ურთიერთობის მხარეების ინტერესთა ფაქტორს, თვით ადრესატია დაინტერესებული მოხდეს ამ ამკრძალავი აქტის ბათილად გამოცხადება და მმართველობის კანონიერების პრინციპიც უკვე მის სასარგებლოდ მოქმედებს. ადმინისტრაციულ ორგანოს ასევე არ შეუძლია მოიშველიოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ მხარის კანონიერი ნდობის პრინციპი. ერთადერთი არგუმენტი, რისი მოშველიებითაც შესაძლებელია ადმინისტრაციულმა ორგანომ დაასაბუთოს ამ აქტის მოქმედების შენარჩუნება, ეს არის სამართლებრივი ურთიერთობის სტაბილურობის მოსაზრება.

5.2. ამკრძალავი (მაველებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება

ძალადაკარგულად გამოცხადების ობიექტია კანონის მოთხოვნათა დაცვით გამოცემული, ანუ გამოცემის დროს კანონიერი და მისი გამოცემის სამართლებრივი საფუძვლების შეცვლის შედეგად უკანონოდ ქცეული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ისევე, როგორც აღმჭურველი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შემთხვევაში, ამკრძალავი (მაველებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება ხდება, როდესაც განგრძობადი ადმინისტრაციული აქტების შემთხვევაში იცვლება ამ აქტის გამოცემის ფაქტობრივი ან სამართლებრივი საფუძვლები.

სზაკ-ის 61-ე მუხლი არ განსაზღვრავს იმ შემთხვევებს, როდესაც შესაძლებელია კანონის შესაბამისად გამოცემული ამკრძალავი (მაველებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება. მიუხედავად ამისა, ამ მუხლში ჩადებულია საკმარისი მოქმედების თავისუფალი სივრცე ასეთი შემთხვევების მოსაწესრიგებლად. შეიძლება ითქვას შემდეგი:

ამკრძალავი (მაველებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადება არის ადმინისტრაციული ორგანოს უფლება და არა ვალდებულება.

ამკრძალავი (მაველებელი) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი შეიძლება მხოლოდ მაშინ გამოცხადდეს ძალადაკარგულად, როდესაც მისი გამოცემის ფაქტობრივი ან სამართლებრივი საფუძვლები შეიცვლება, რაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ართმევს შესაძლებლობას, გამოსცეს ასეთი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. ეს პრინციპი

გამოიყენება განსაკუთრებით, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ზღუდავს პიროვნების ძირითად უფლებებსა და თავისუფლებებს და სამართლებრივი ან ფაქტობრივი საფუძვლების შეცვლით ასეთი შეზღუდვის საფუძვლები აღარ არსებობს. კანონიერების პრინციპი მოითხოვს ასეთი „უკანონოდ ქცეული“ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმებას. ეს არ ეწინააღმდეგება სამართლებრივი ურთიერთობის სტაბილურობის პრინციპს, რამდენადაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის შესასრულებლად სავალდებულო ძალა მისი გამოცემის მომენტს უკავშირდება და არ მოიცავს და არც შეუძლია მოიცვას სამართლებრივი და ფაქტობრივი საფუძვლების შემდგომი შეცვლა. ეს კიდევ უფრო ნათელი გახდება, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ამ შემდგომში მომხდარი ცვლილებების უფლების დაცვის საშუალების (საჩივარის, სარჩელის) გამოყენების ვადებში მოქცევა შეუძლებელია.

თავი VII. საქართველოს გოგადი აღმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფერო

1. საჯარო მმართველობა

მმართველობა ხორციელდება ადამიანის საქმიანობის ყველა სფეროში: კერძო პირები ახორციელებენ საკუთარი მეურნეობის, ხოლო მეწარმეები საკუთარი საწარმოს მართვას.

საჯარო მმართველობა გულისხმობს სახელმწიფო აპარატის მიერ განხორციელებულ მართვას. „სახელმწიფო აპარატი“ ფართო გაგებით გულისხმობს ცენტრალურ და რეგიონულ ხელისუფლებას, საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებს.

საჯარო მმართველობად წოდებული სახელმწიფოს საქმიანობის განსაზღვრისათვის არსებითია კონსტიტუციით აღიარებული ხელისუფლების დანაწილების პრინციპი, რომელიც გულისხმობს სახელმწიფო ხელისუფლების განხორციელებას საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ორგანოების მეშვეობით. საჯარო მმართველობის ცნების ლეგალური დეფინიცია არ მოგვეპოვება არც ერთ საკანონმდებლო აქტში. საქართველოს ზოგადი აღმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფეროს განსაზღვრისათვის აუცილებელი ხდება საჯარო მმართველობის ცნების შინაარსის განსაზღვრა.

აღმასრულებელი ხელისუფლების ცნების ქვეშ ერთმანეთისაგან უნდა გამიჯნოთ მთავრობა და მმართველობა. მთავრობა პარლამენტთან ერთად ახორციელებს ქვეყნის პოლიტიკურ მართვას. მთავრობის ფუნქციაა კანონპროექტების მომზადება და მიღებული კანონების შესრულებაზე კონტროლი. როდესაც მთავრობა და თითოეული სამინისტრო ამ ამოცანებს ახორციელებს, ის იმყოფება საკონსტიტუციო სამართლის მოქმედების სფეროში და არ წარ-

მოადგენს საჯარო მმართველობის ორგანოს ადმინისტრაციული სამართლის გაგებით.

ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფეროს განსაზღვრისათვის აუცილებელია იმ შეზღუდვების გათვალისწინება, რომელსაც კანონმდებელი განსაზღვრავს:

- სზაკ-ი აწესრიგებს საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელების პროცესს. კანონმდებელი მმართველობით ფუნქციებს მიჯნავს მმართველობის ორგანოების მიერ განხორციელებული კერძო-სამართლებრივი საქმიანობისაგან, ასევე იმ ღონისძიებებისაგან, რომლის სამართლებრივ მოწესრიგებას არ ახდენს ადმინისტრაციული კანონმდებლობა (მაგ., დაჯილდოება, შეწყალება და ა.შ.);
- საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელების თავისებურებების გათვალისწინებით, მთელ რიგ შემთხვევებში სპეციფიკური თავისებურებები შეუძლებელს ხდის სზაკ-ის გამოყენებას. ამ გამონაკლისი სფეროებისთვის კანონმდებელი სპეციალურ ნორმებს ადგენს, რომელიც ცალკეულ კანონშია მოცემული (ამის მაგალითად შეიძლება დავასახელოთ საქართველოს ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსი);
- სზაკ-ის განსაზღვრავს ადმინისტრაციული წარმოების ცნებას ამ კოდექსის მიზნებისათვის და, ამდენად, განსაზღვრავს კოდექსის მოქმედების სფეროს. სზაკ-ის მე-2 მუხლის 1-ლი ნაწილის „კ“ ქვეპუნქტის თანახმად, ადმინისტრაციული წარმოება არის „ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადების, გამოცემისა და აღსრულების, ადმინისტრაციული საჩივრის გადაწყვეტის, აგრეთვე ადმინისტრაციული ხელშეკრულების მომზადების, დადების ან გაუქმების მიზნით.“ აქედან გამომდინარე, უბრალო მმართველობითი საქმიანო-

ბა (რელაქტი) და შიდაორგანიზაციული ღონისძიებები კოდიფიცირებული ადმინისტრაციული წარმოების ფარგლებს მიღმა რჩება.

სზაკ-ის მოქმედების სფეროს განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია კანონმდებლის მიერ ამ კოდექსის მიზნებისათვის დადგენილი „ადმინისტრაციული ორგანოს“ ცნება.

ადმინისტრაციული ორგანოს ცნება იძლევა არაერთგვაროვანი ინტერპრეტაციის შესაძლებლობას. კანონმდებელმა კოდექსში ჩადო მისი ლეგალური დეფინიცია, რომელიც, თავის მხრივ, ცალსახად ვერ ხსნის პრობლემას. ამ შემთხვევაში განსაკუთრებულია ადმინისტრაციული სამართლის მეცნიერების როლი.

სზაკ-ის მე-2 მუხლის პირველი ნაწილის „ა“ ქვეპუნქტის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო არის „ყველა სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ორგანო ან დაწესებულება, საჯარო სამართლის იურიდიული პირი (გარდა პოლიტიკური და რელიგიური გაერთიანებებისა), აგრეთვე ნებისმიერი სხვა პირი, რომელიც კანონმდებლობის საფუძველზე ასრულებს საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს“.

ადმინისტრაციული ორგანოს ცნების განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია მისი ფუნქციონალური გაგება. ადმინისტრაციული ორგანოს ცნების ლეგალური დეფინიცია ორი ნაწილისაგან შედგება. დეფინიციის პირველი ნაწილი მოიცავს ყველა სახელმწიფო და ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ორგანოებს, აგრეთვე საჯარო სამართლის იურიდიულ პირებს. როდესაც ეს სუბიექტები ასრულებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს, ისინი წარმოადგენენ ადმინისტრაციულ ორგანოს სზაკ-ის გაგებით. როგორც ვხედავთ, კოდექსისთვის არსებითი არ არის ხელისუფლების რომელი შტოს სტრუქტურულ ერთეულს წარმოადგენს ესა თუ ის ორგანო, არამედ მნიშვნელოვანია ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში რა ფუნქციის განხორციელებასთან გვაქვს საქმე. საჯარო უფლებამოსილების განხორციელება გულისხმობს

საქმიანობას, რომელიც არ არის კონსტიტუციური უფლებამოსილებების განხორციელება, პოლიტიკური გადაწყვეტილებები, საკლესიო საქმიანობა, კანონშემოქმედება და მართლმსაჯულება.

საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელება გულისხმობს მმართველობის განხორციელებას. მმართველობას ახორციელებენ აღმასრულებელი ხელისუფლების ორგანოები, თუმცა მმართველობა ეს ისეთი სფეროა, რომელიც არ იფარგლება აღმასრულებელი ხელისუფლებით. საკანონმდებლო და სასამართლო ორგანოები ვერ შეძლებენ თავიანთი ფუნქციების განხორციელებას, თუ არ მოხდება მათი საქმიანობის ორგანიზაციული მართვა.

ადმინისტრაციული ორგანოს ფუნქციონალური გაგება, რომელიც ცნების დეფინიციის მეორე ნაწილშია მოცემული, აერთიანებს იმ ფიზიკურ და იურიდიულ პირებს, რომლებიც არ არიან სახელმწიფო მმართველობის ორგანოთა სისტემის სუბიექტები, მაგრამ კანონმდებლობის საფუძველზე ახორციელებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებებს და ამ მიზნით გამოსცემენ ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტებს. „ნებისმიერი სხვა პირი“ გულისხმობს იმ კერძო პირებს, რომელთა საქმიანობა კანონით განსაზღვრულ და სახელმწიფოს მიერ აღიარებულ შემთხვევებში ადმინისტრაციული ორგანოების ტოლფას მოქმედებად მიიჩნევა.

2. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით მოწესრიგებული ინფორმაციის თავისუფლების მოქმედების ფარგლები

2.1. ინფორმაციის თავისუფლების სამართლებრივი საფუძვლები

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მოქმედების სფეროს განსაზღვრა მნიშვნელოვანია კოდექსში მოწესრიგებული ინფორმაციის თავისუფლების თავის გამოყენების სფეროს განსაზღვრისათვის.

ინფორმაციის თავისუფლებისა და ხელმისაწვდომობის პრინციპის რეგლამენტაცია ემსახურება საქართველოს კონსტიტუციითა და საერთაშორისო აქტებით აღიარებული ინფორმაციისა და გამოხატვის თავისუფლების რეალიზაციას. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-10 მუხლის თანახმად, ყველას აქვს გამოხატვის თავისუფლება. ეს უფლება მოიცავს ადამიანის თავისუფლებას, ჰქონდეს მოსაზრებანი და მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია და იდეები საჯარო ხელისუფლების ჩარევისა და საზღვრის მიუხედავად. იდენტური შინაარსის მატარებელია საქართველოს კონსტიტუციის 24-ე მუხლი, რომელიც ადგენს, რომ ყოველ ადამიანს აქვს უფლება თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია, გამოთქვას და გაავრცელოს თავისი აზრი ზეპირად, წერილობით ან სხვა საშუალებით.

კონსტიტუციის 41-ე მუხლი ყველა მოქალაქეს ანიჭებს უფლებას, კანონით დადგენილი წესით გაეცნოს სახელმწიფო დაწესებულებაში მასზე არსებულ ინფორმაციას, აგრეთვე იქ დაცულ სხვა ოფიციალურ დოკუმენტს, თუ ისინი არ შეიცავენ სახელმწიფო, პროფესიულ ან კომერციულ საიდუმლოებას. ადამიანის უფლება, მიიღოს სრული, ობიექტური და დროული ინფორმაცია მისი სამუშაო და საცხოვრებელი გარემოს მდგომარეობის შესახ-

ებ, გარანტირებულია საქართველოს კონსტიტუციის 37-ე მუხლით.

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 37-ე მუხლის თანახმად, ყველას აქვს უფლება, მოითხოვოს საჯარო ინფორმაცია. ამ უფლების რეალიზაციის მექანიზმი განსაზღვრულია კოდექსის III თავში.

2.2. ინფორმაციის გამოთხოვის უფლების მატარებელი სუბიექტები

საჯარო ინფორმაციის გამოთხოვის უფლებამოსილების მატარებელია „ყველა“. სზაკ-ის 37-ე მუხლში ნახმარი ეს ტერმინი გულისხმობს როგორც ფიზიკურ, ისე იურიდიულ პირებს. ინფორმაციის მოსაპოვებლად წერილობითი განცხადების წარდგენის უფლება აქვს ფიზიკური პირის წარმომადგენელსაც. იურიდიული პირის შემთხვევაში განცხადების წარდგენა ხდება წარმომადგენლის მეშვეობით. იურიდიული პირის წარმომადგენლობის უფლებამოსილება განისაზღვრება იურიდიული პირის წესდებით. ფიზიკური პირის წარმომადგენლობის შემთხვევაში განცხადებას თან უნდა დაერთოს წარმომადგენლობის დამადასტურებელი საბუთი, რომელიც, შესაძლებელია, შემდეგი სახით იყოს წარმოდგენილი:

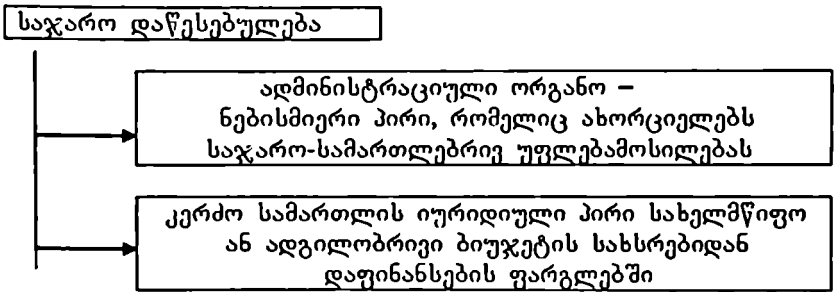
- სანოტარო წესით დამოწმებული მინდობილობა;
- მინდობილობა, დამოწმებული იმ ორგანიზაციის მიერ, სადაც მუშაობს ან სწავლობს განმცხადებელი;
- მინდობილობა, დამოწმებული იმ სტაციონარული სამკურნალო დაწესებულების მიერ, სადაც მისი გამცემი პირი სამკურნალოდ იმყოფება;
- მინდობილობა, დამოწმებული იმ სამხედრო ნაწილის მიერ, სადაც მსახურობს მისი გამცემი პირი;

- მინდობილობა, დამოწმებული იმ საპატიმრო ადმინისტრაციის მიერ, სადაც მოთავსებულია მისი გამცემი დაპატიმრებული პირი.

2.3. საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე უფლებამოსილი სუბიექტები

ინფორმაციის თავისუფლების მოთხოვნა ვრცელდება საჯარო დაწესებულებებზე. საჯარო დაწესებულების ცნება სზაკ-ის III თავის მიზნებისათვის განმარტებულია ამავე თავის 27-ე მუხლში, რომლის თანახმადაც ის მოიცავს ადმინისტრაციულ ორგანოს და სახელმწიფო ან ადგილობრივი ბიუჯეტის სახსრებიდან დაფინანსებულ კერძო სამართლის პირს ასეთი დაფინანსების ფარგლებში.

2.4. საჯარო ინფორმაციის ფორმა

სზაკ-ის თანახმად, საჯარო ინფორმაცია არის ოფიციალური დოკუმენტი (რომელიც შესაძლებელია იყოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის, ნახაზის, მაკეტის, გეგმის, სქემის, ფოტოსურათის, ელექტრონული ინფორმაციის, ვიდეო და აუდიო ჩანაწერის სახით), რომელიც საჯარო დაწესებულების ან მოსამსახურის მიერ მიღებული, დამუშავებული, შექმნილი ან გაგზავნილია სამსახურებრივ საქმიანობასთან დაკავშირებით დაინტერესებულ პირს შეუძლია მოითხოვოს საჯარო ინფორმაცია მისი ფიზიკური ფორმისა და შენახვის მდგომარეობის მიუხედავად და აირჩიოს მისი მიღების ფორმა, თუ იგი სხვადასხვა სახით არსებობს. დაინტერესებული პირი უფლებამოსილია გაეცნოს ინფორმაციას ღებანში და ასევე, მოითხოვოს მისი ასლი.

მიუხედავად საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის მე-2 მუხლის „მ“ ქვეპუნქტში მოცემული „საჯარო ინფორმაციის“ ლეგალური დეფინიციისა, პრაქტიკაში კვლავ სადავოა, თუ რა არის საჯარო ინფორმაცია. პრობლემას წარმოშობს ის შემთხვევა, როდესაც დაინტერესებული პირი ითხოვს ინფორმაციას, რომელსაც შეიცავს არა ერთი რომელიმე კონკრეტული დოკუმენტი, არამედ ის გაბნეულია დიდი რაოდენობისა და მოცულობის სხვადასხვა დოკუმენტში. ლოგიკურად იბადება კითხვა, თუ როგორ უნდა მოიქცეს საჯარო დაწესებულება? ამ კითხვას არაერთგვაროვნად პასუხობენ არა მარტო საჯარო დაწესებულებებში, არამედ სასამართლოში.

საქმეზე – „არასამთავრობო ორგანიზაცია დემოკრატი მესხთა კავშირი ახალციხის რაიონული სახელმწიფო არქივის წინააღმდეგ“ – მოსარჩელე ითხოვს ახალციხის რაიონის ცენტრალურ არქივს დაევალოს მის მიერ გამოთხოვილი ინფორმაციის გაცემა. კერძოდ, რაიონის 1944 წლის დემოგრაფიული მდგომარეობა, სასოფლო საბჭოებისა და დასახლებული პუნქტების სახელწოდე-

ბა, ინფორმაცია მასში მცხოვრებ კომლთა და სულთა რაოდენობის, მათი ეთნიკური და ეროვნული შემადგენლობის შესახებ. რაიონულმა სასამართლომ განმარტა, რომ „მოსარჩელის მიერ გამოთხოვილი ინფორმაცია, ეს არის შესაქმნელი ინფორმაცია, ეს არ არის მზა და დამუშავებული ინფორმაცია, რომელიც უკვე დევს და შესაძლებელია მისი ასლის გადაღება და მიწოდება დაინტერესებული მხარისათვის. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის თანახმად, გაცემას ექვემდებარება საჯარო ინფორმაცია, ხოლო მოსარჩელის მიერ მოთხოვილი ინფორმაცია, არის შესაქმნელი ინფორმაცია. არქივის საქმიანობაში არ შედის საბჭოების მიხედვით კომლთა და სულთა რაოდენობის, ეთნიკური და ეროვნული შემადგენლობით დაჯგუფება. იგი მხოლოდ აგროვებს და ინახავს შემოსულ ინფორმაციას. მოსარჩელის მიერ გამოთხოვილი ინფორმაცია არაკონკრეტულია. იგი ვერ გაიცემა ღედნიდან ქსეროასლის სახით, რადგან ფიზიკურად არქივში ასეთი... არ არსებობს“.

ის ფაქტი, რომ ინფორმაცია კონკრეტული დოკუმენტის სახით არ არსებობს და გაბნეულია ძალიან დიდი მოცულობისა და რაოდენობის დოკუმენტებში, არ შეიძლება გახდეს ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის საფუძველი. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია დაინტერესებულ პირს გადასცეს ყველა ის დოკუმენტი, რომელშიც გაბნეულია მისთვის საინტერესო ინფორმაცია.

საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფის მიზნით სზაკ-ი ავალდებულებს საჯარო დაწესებულებას, დაადგინოს საჯარო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის უზრუნველყოფაზე პასუხისმგებელი საჯარო მოსამსახურე. ამავე მიზანს ემსახურება სზაკ-ის მოთხოვნა საჯარო დაწესებულებაში საჯარო რეესტრის წარმოების შესახებ. საჯარო დაწესებულება ვალდებულია ორი დღის ვადაში შეიტანოს საჯარო რეესტრში ყველა ის ინფორმაცია, რომელიც ამ დაწესებულებაში შეიქმნა, გადამუშავდა, გამოიცა, გაიგზავნა ან მიღებულ იქნა.

საჯარო რეესტრში შეტანილი მონაცემები ხელმისაწვდომია ნებისმიერი პირისათვის. დაინტერესებულ პირს შეუძლია მოითხოვოს როგორც საჯარო რეესტრის გაცნობა, ისე მისი მთლიანად ან გარკვეული ნაწილის ასლის გადაღება.

სზაკ-ის 38-ე მუხლის თანახმად, დაუშვებელია საჯარო სამსახურის მიერ საჯარო ინფორმაციის გაცემისათვის რაიმე სახის საფასურის დაწესება, გარდა ასლის გადაღებისათვის აუცილებელი თანხის ანაზღაურებისა.

საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის ოდენობასა და მისი გადახდის წესს ადგენს „საქართველოს კანონი საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის შესახებ“, რომელიც მიღებულია 2005 წლის 13 მაისს.

კანონის მე-2 მუხლი გვაძლევს საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების ცნებას, რომლის თანახმადაც, საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღება გულისხმობს საჯარო ინფორმაციის დენდიდან ტექნიკური საშუალებების გამოყენებით, ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების გარეშე ინფორმაციის ზუსტად გადატანას (ჩაწერას, გადაღებას) ინფორმაციის მატარებელზე.

საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებელი არის სავალდებულო გადასახდელი საქართველოს ბიუჯეტში, რომელსაც იხდის საჯარო ინფორმაციის მიღებით დაინტერესებული პირი. მოსაკრებლის ოდენობა განსაზღვრულია ზემოთ ხსენებული კანონის მე-6 მუხლით.

კანონი ასევე ითვალისწინებს საჯარო ინფორმაციის ასლის გადაღების მოსაკრებლის გადახდისაგან გათავისუფლების პირობებს. ეს ის შემთხვევებია, როდესაც ხდება საჯარო ინფორმაციის გაცემა:

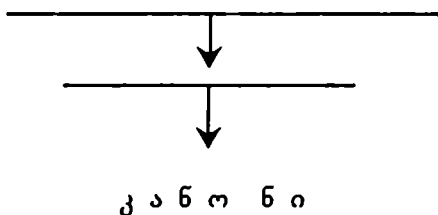
- ა) ინფორმაციის მომთხოვნის დისკეტაზე ან კომპაქტურ დისკზე ინფორმაციის ჩაწერის გზით;
- ბ) საჯარო ინფორმაციის ელექტრონული ფოსტის გაგზავნის გზით;
- გ) რომელიც შეეხება საჯარო დაწესებულებაში ინფორ-

მაციის მომთხოვნ ფიზიკურ პირზე არსებულ პერსონალურ მონაცემებს.

2.5. ღია და დახურული საჯარო ინფორმაცია

ნებისმიერი საჯარო ინფორმაცია არის ღია, გარდა კანონით გათვალისწინებული შემთხვევებისა.

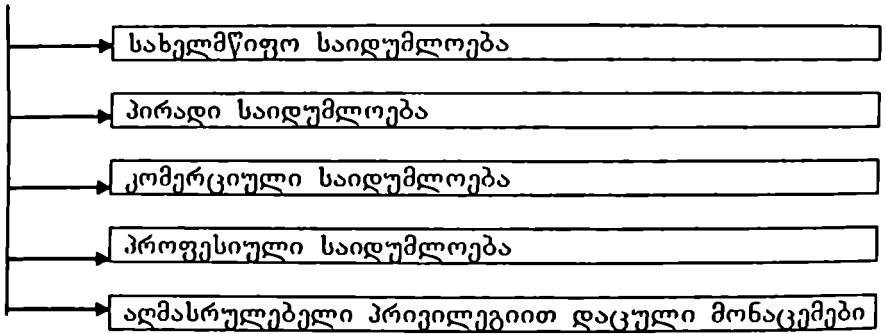
საჯარო ინფორმაციის გასაიდუმლოება დასაშვებია იმ შემთხვევაში, თუ:

- აწესებს მისი გამხელისაგან დაცვის პირდაპირ მოთხოვნას;
- ადგენს ინფორმაციის გამხელისაგან დაცვის კონკრეტულ კრიტერიუმებს; და
- შეიცავს საიდუმლოდ დასაცავი ინფორმაციის ამომწურავ ჩამონათვალს.

სზაკ-ზე დაყრდნობით შესაძლებელია ინფორმაციის 5 ტიპის გამოყოფა, რომელიც დახურულ ინფორმაციად მიიჩნევა.

დახურული საჯარო ინფორმაცია

ა. სახელმწიფო საიდუმლოება. ინფორმაციის სახელმწიფო საიდუმლოებად მიჩნევა ხდება „სახელმწიფო საიდუმლოების შესახებ“ კანონის საფუძველზე, რომლის თანახმადაც, კონკრეტული ინფორმაციის სახელმწიფო საიდუმლოებად მიჩნევისათვის აუცილებელია ორი წინაპირობის ერთდროულად არსებობა:

1. იგი შეიცავდეს ინფორმაციას თავდაცვის, ეკონომიკის, საგარეო ურთიერთობის, დაზვერვის, ან სახელმწიფო უშიშროებისა და მართლწესრიგის სფეროში;

2. არსებობდეს რეალური საფუძველი იმის სავარაუდოდ, რომ ამ ცნობის გამჟღავნება ან დაკარგვა ზიანს მიაყენებს ქვეყნის სუვერენიტეტს, კონსტიტუციურ წყობილებას, პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ინტერესებს.

ინფორმაციათა ნუსხა, რომელიც შეიძლება მიჩნეულ იქნეს სახელმწიფო საიდუმლოებად, დადგენილია პრეზიდენტის ბრძანებულებით „სახელმწიფო საიდუმლოებას მიკუთვნებულ ცნობათა ნუსხის შესახებ“. ასევე პრეზიდენტის მიერ განისაზღვრება იმ პირთა წრე, რომელიც უფლებამოსილია ინფორმაციას მიაკუთვნოს სახელმწიფო საიდუმლოების სტატუსს.

სახელმწიფო საიდუმლოების სტატუსის განსაზღვრასთან ერთად ხდება საიდუმლოების გრაფის მინიჭება, რომელზეც აღინიშნება:

- საიდუმლოების ხარისხი;
- გასაიდუმლოების ვადა და;
- პირის ვინაობა, რომელმაც მიანიჭა გრიფი.

საიდუმლოების ხარისხის მიხედვით გამოყოფენ საიდუმლოების სამ კატეგორიას:

1. „განსაკუთრებული მნიშვნელობის“ ინფორმაცია. ამ კატეგორიის ქვეშ მოიაზრებენ ინფორმაციას, რომლის გავრცელება ან დაკარგვა არსებითად იმოქმედებს ქვეყნის სასიცოცხლო ინტერესებზე და გამოიწვევს განსაკუთრებით მძიმე შედეგს. ასეთი ინფორმაციის გასაიდუმლოების მაქსიმალური ვადაა 20 წელი;
2. „სრულიად საიდუმლო“ ინფორმაცია. ეს ისეთი კატეგორიის მონაცემებია, რომელთა გავრცელებამ ან დაკარგვამ შეიძლება გამოიწვიოს მძიმე შედეგები ქვეყნის სასიცოცხლო, აგრეთვე „კონფიდენტების“ ინტერესებისათვის. ასეთი ინფორმაციის გასაიდუმლოების მაქსიმალური ვადაა 10 წელი;
3. „საიდუმლო“ ინფორმაცია. საიდუმლოების ეს კატეგორია ენიჭება ინფორმაციას, რომელთა გავრცელებამ შეიძლება უარყოფითი გავლენა იქონიოს ქვეყნის სასიცოცხლო ინტერესებზე. ასეთი ინფორმაციის გასაიდუმლოების მაქსიმალური ვადაა 5 წელი.

სახელმწიფო საიდუმლოების ხარისხის მიუხედავად, საქართველოს პრეზიდენტს შეუძლია, განსაკუთრებულ შემთხვევებში მიიღოს გადაწყვეტილება კონკრეტული ინფორმაციისათვის საიდუმლოების ვადის გაგრძელების შესახებ.

ბ. პირადი საიდუმლოება. საჯარო ინფორმაცია, რომელიც იძლევა პირის იდენტიფიკაციის შესაძლებლობას, იწოდება პირის პერსონალურ მონაცემებად. პირის პერსონალური მონაცემები არის ღია. კანონი ითვალისწინებს ასეთი სახის ინფორმაციის გასაიდუმლოების ორ შემთხვევას. სზაკ-ის 27-ე მუხლის თანახმად, პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხს წყვეტს პირი, რომლის შესახებაც არსებობს ეს ინფორმაცია. აქვე კანონმდებელი უშვებს შესაძლებლობას, კანონით დაწესდეს ვალდებულება გარკვეული კატეგორიის პერსონალური მონაცემების ავტომატური გასაიდუმლოების შესახებ. ამის კონკრეტული მაგალითია საქართველოს კანონი „პაციენტის უფლებების შესახებ“, რომლის თანახმადაც საიდუმლოდ ცხადდება სამედიცინო დოკუმენტაციაში არსებული მონაცემები პაციენტის ჯანმრთელობის მდგომარეობის შესახებ.

აზრთა სხვადასხვაობას იწვევს ის, თუ რა იგულისხმება პირის მიერ პერსონალური მონაცემის პირად საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხის „გადაწყვეტაში“ და როდის უნდა მიიღოს მან ეს გადაწყვეტილება:

- წინასწარ უნდა მიმართოს ასეთი მონაცემების მფლობელ საჯარო დაწესებულებას და აცნობოს, რომ მის შესახებ არსებულ მონაცემებს პირად საიდუმლოებად მიიჩნევს, თუ პერსონალური მონაცემები თავისთავად პირად საიდუმლოებად ითვლება და პირის მიერ მათი პირად საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხის გადაწყვეტაში იგულისხმება, რომ დაუშვებელია მისი ნებართვის გარეშე მათი გაცემა.

ასევე იბადება კითხვა, პერსონალური მონაცემების მისაღებად წერილობითი თანხმობის წარდგენის აუცილებლობისათვის აქვს თუ არა მნიშვნელობა ამ პერსონალური მონაცემის სტატუსს – მიჩნეულია თუ არა უკვე პირად საიდუმლოებად.

სასამართლო პრაქტიკა ამ პრობლემასთან მიმართებაში არ არის ერთგვაროვანი:

1. საქმეზე „თ.გ. დიდუბის სასამართლოს წინააღმდეგ“ უზენაეს სასამართლოს მიაჩნია, რომ, თუ პირს საჯარო დაწესებულებისათვის არ მიუძღრთავს საკუთარი პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის მოთხოვნით, ეს არ ნიშნავს, რომ პერსონალური მონაცემები ღიაა და ყველასათვის ხელმისაწვდომი. სასამართლოს აზრით, ასეთი ინფორმაციის მისაღებად აუცილებელია წერილობითი თანხმობის წარდგენა.

2. ამისგან განსხვავებით, უზენაესი სასამართლო სხვა მსგავს საქმეზე მიიჩნევს, რომ, თუ პირს საჯარო დაწესებულებისათვის საკუთარი პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის მოთხოვნით წინასწარ არ მიუძღრთავს, მაშინ მისი პერსონალური მონაცემების მისაღებად აუცილებელი არ არის წერილობითი თანხმობა და ის ყველასათვის ხელმისაწვდომია.

3. საგულისხმოა სააპელაციო სასამართლოს განმარტება საქმეზე „გაზეთი „ალია“ საქართველოს გენერალური პროკურატურის წინააღმდეგ“, სადაც სასამართლო საუბრობს პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის შესაძლებლობაზე მათი გამოთხოვის შემდეგ. სასამართლოს ამ გადაწყვეტილების საფუძველზე შეიძლება ითქვას, რომ, თუ პირისათვის ცნობილი გახდა მისი პერსონალური მონაცემების მესამე პირის მიერ გამოთხოვის შესახებ (ასეთი შეტყობინების ვალდებულება გათვალისწინებულია სზაკ-ის 43-ე „თ“ მუხლით) და მან არ მოითხოვა მათი პირად საიდუმლოებად მიჩნევა, პერსონალური მონაცემები ღიაა და ხელმისაწვდომი დაინტერესებული პირისათვის.

სზაკ-ის 27-ე, 37 II, 43-ე „თ“ და 44-ე მუხლების ანალიზის საფუძველზე შესაძლებელია ითქვას, რომ პერსონალური მონაცემების პირად საიდუმლოებად მიჩნევის საკითხს წყვეტს პირი ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, რაც აისახება მის მიერ საჯარო დაწესებულებაში განცხადების შემტანზე სანოტარო წესით ან ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დამოწმებული თანხმობის გაცემაში. ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც განმცხადებელი არ (ან

ვერ) წარადგენს ასეთ თანხმობას, ეს არ შეიძლება გახდეს ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის საფუძველი. ასეთ შემთხვევაში საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, დაუყოვნებლივ აცნობოს შესაბამის პირს მისი პერსონალური მონაცემების მოთხოვნის შესახებ და დაადგინოს მისი ნება. თუ პირი არ მოითხოვს მისი პერსონალური მონაცემების გასაიდუმლოებას, ის ღია და ხელმისაწვდომი ხდება ამ ინფორმაციის მომთხოვნი პირისათვის.

ინფორმაცია, რომელიც პირის მოთხოვნის საფუძველზე იძენს პირადი საიდუმლოების სტატუსს, შეიძლება გაიცეს მხოლოდ თვით ამ პირის თანხმობის ან სასამართლოს გადაწყვეტილებით. ეს წესი არ ვრცელდება თანამდებობის პირებსა და თანამდებობაზე წარდგენილ კანდიდატებზე. ამ პირთა პირად საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაცია არის ღია.

გ. კომერციული საიდუმლოება. ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევისათვის აუცილებელია ის შეიცავდეს სხაჯის 27-ე მუხლით განსაზღვრულ ნიშნებს:

- შესაძლებელი უნდა იყოს მისი გამოყენება საქონლის საწარმოებლად, მოსამზადებლად, გადასამუშავებლად ან მომსახურების გასაწევად ან/და
- უნდა წარმოადგენდეს სიახლეს ან ტექნიკური შემოქმედების მნიშვნელოვან შედეგს ან
- როდესაც შესაძლოა მისმა გამჟღავნებამ ზიანი მიაყენოს პირის კონკურენტუნარიანობას.

არსებობს ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევის ორი გზა:

1. როდესაც პირი მოითხოვს წარდგენილი ინფორმაციის კომერციული საიდუმლოებად მიჩნევას ან
2. კანონი ითვალისწინებს მის კომერციულ საიდუმლოებად ცნობას.

პირის მოთხოვნა ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევის შესახებ საჯარო დაწესებულების მიერ განხილულ და გადაწყვეტილ უნდა იქნეს 10 დღის ვადაში. თუ საჯარო დაწესებულება მიიჩნევს, რომ ინფორმაცია ვერ აკმაყოფილებს ზემოთ ჩამოთვლილთაგან ვერც ერთ კრიტერიუმს და, შესაბამისად, არ წარმოადგენს კომერციულ საიდუმლოებას, იგი იღებს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს დოკუმენტის ღიაობის შესახებ. პირი, რომელიც მოითხოვდა საკუთარი ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევას, უფლებამოსილია 15 დღის ვადაში გაასაჩივროს ეს გადაწყვეტილება ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ან სასამართლოში. ხოლო ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად მიჩნევის შემთხვევაში ნებისმიერ პირს ეძლევა შესაძლებლობა გაასაჩივროს ეს გადაწყვეტილება სზაკ-ით ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრებისათვის დადგენილ ვადაში.

დ. პროფესიული საიდუმლოება. პროფესიული საიდუმლოების ცნებას განსაზღვრავს სზაკ-ის 27-ე მუხლი, რომლის თანახმადაც, პროფესიულ საიდუმლოებას მიეკუთვნება ინფორმაცია, რომელიც წარმოადგენს სხვის პირად ან კომერციულ საიდუმლოებას და პირისათვის ცნობილი გახდა პროფესიული მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით.

ე. აღმასრულებელი პრივილეგია. სზაკ-ის 29-ე მუხლით განსაზღვრული აღმასრულებელი პრივილეგიის ინსტიტუტი ადგენს იმ საჯარო მოსამსახურეთა ვინაობის გასაიდუმლოების ვალდებულებას, რომელიც მონაწილეობას ღებულობს გადაწყვეტილების მომზადების პროცესში. ეს მოთხოვნა არ ვრცელდება სახელმწიფო-პოლიტიკურ თანამდებობის პირებზე.

სზაკ-ის 42-ე მუხლი განსაზღვრავს იმ ინფორმაციათა ნუსხას, რომელიც არ შეიძლება გასაიდუმლოვდეს. ინფორმაციისათვის საიდუმლო ინფორმაციის სტატუსის მინიჭება არ ნიშნავს, რომ ამ ინფორმაციის შემცველი დოკუმენტი მთლიანად უნდა დაიხ-

უროს. საიდუმლო ინფორმაციის ის ნაწილი, რომლის გახსნა დამოუკიდებლად არ გამოიწვევს საიდუმლო ცნობის გამჟღავნებას, უნდა გამოქვეყნდეს. საიდუმლო ინფორმაციის შესახებ რეესტრში შეტანილი მონაცემები ღიაა.

2.6. კოლეგიურ საჯარო დაწესებულებათა სხდომების საჯაროობა

კოლეგიური საჯარო დაწესებულების მიერ გადაწყვეტილების მომზადება და მიღება სპეციალურ სამართლებრივ რეჟიმს ექვემდებარება. ეს განპირობებულია მათ მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებებზე განსაკუთრებული საჯარო ინტერესებიდან. სზაკ-ის 27-ე მუხლის „ბ“ ქვეპუნქტი ახდენს კოლეგიური საჯარო დაწესებულების ცნების დეფინიციას კოდექსის III თავის მიზნებისათვის: კოლეგიური საჯარო დაწესებულება – საჯარო დაწესებულება, რომლის ხელმძღვანელი ან სათათბირო ორგანო ერთზე მეტი პირისაგან შედგება და რომელშიც გადაწყვეტილებებს ერთზე მეტი პირი ერთობლივად იღებს ან ამზადებს. კოლეგიური საჯარო დაწესებულებებია, მაგალითად:

- ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლობითი ორგანოები საკრებულოები;
- ცენტრალური, საოლქო და საუბნო საარჩევნო კომისიები;
- დამოუკიდებელი მარეგულირებელი კომისიები;
- სამინისტროს კოლეგიები.

სზაკ-ის 32-ე მუხლის თანახმად, თითოეული კოლეგიური საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, ღიად და საჯაროდ წარმართოს თავისი სხდომები. კოდექსი ითვალისწინებს სხდომის დახურვის შესაძლებლობას, თუკი ეს აუცილებელია სახელმწიფო, კომერციული ან პირად საიდუმლოებას მიკუთვნებული ინფორმაციის გამჟღავნების თავიდან ასაცილებლად. თუ სხდომის დღის

წესრიგი შედგება რამდენიმე საკითხისაგან, რომელთაგან მხოლოდ ნაწილი შეიცავს საიდუმლო ინფორმაციას, ასეთ შემთხვევაში იხურება სხდომის ის ნაწილი, რომლის დროსაც განიხილება საიდუმლო ინფორმაცია.

კოლეგიური საჯარო დაწესებულება ვალდებულია, ერთი კვირით ადრე გამოაცხადოს მომავალი სხდომის ჩატარების ადგილის, დროისა და დღის წესრიგის თაობაზე, ხოლო შესაბამისი გადაწყვეტილების მიღებისას – აგრეთვე მისი დახურვის შესახებ. გადაუდებელი აუცილებლობისას კოლექსი უშვებს სხდომის ჩატარების შესაძლებლობას ამ წესების დაუცველად. ასეთ შემთხვევაში კოლექსი ადგენს საჯარო დაწესებულების ვალდებულებას, სხდომის გამართვიდან 3 დღის ვადაში განმარტოს სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილების გასაჩივრების წესი.

სზაკ-ის 34-ე მუხლის IV ნაწილის თანახმად, გადაუდებელი აუცილებლობისას ჩატარებული სხდომის, ასევე სხდომის დახურვის კანონიერებაზე დავის შემთხვევაში სარჩელი სასამართლოს უნდა წარედგინოს კოლეგიური საჯარო დაწესებულების სხდომის ჩატარებიდან ერთი თვის ვადაში. თუ სასამართლო დაადგენს სხდომის კანონით დადგენილი წესის დარღვევით ჩატარების ფაქტს, ეს გამოიწვევს ამ სხდომაზე მიღებული გადაწყვეტილების ბათილად გამოცხადებას.

2.7. ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემა

სზაკ-ის მე-40 მუხლის თანახმად, საჯარო დაწესებულებაში დაცული ინფორმაცია უნდა გაიკვს დაუყოვნებლივ. „დაუყოვნებლივ“ გულისხმობს, რომ ინფორმაციის მოთხოვნის შესახებ განცხადება რეგისტრაციისთანავე უნდა მოხვდეს ინფორმაციის გაცემაზე პასუხისმგებელ პირთან, რომელიც ვალდებულია, დაუბრკოლებლად შეუდგეს ამ განცხადების განხილვასა და გადაწყვეტას შემოსული განცხადებების რიგითობის მიხედვით. ინფორმაციის „დაუყოვნებლივ“

გაცემის პროცესი შეიძლება გაგრძელდეს რამდენიმე დღე. ეს დამოკიდებულია საჯარო დაწესებულებაში შემოსული განცხადებების რაოდენობასა და თითოეული მოთხოვნილი ინფორმაციის მოცულობასთან. რიგ შემთხვევებში ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემა შეუძლებელია სხვა ისეთი მიზეზებით, რომელიც გათვალისწინებულია სზაკ-ის მე-40 მუხლში. ასეთ შემთხვევაში დადგინილია საჯარო ინფორმაციის გაცემის ვადა არა უგვიანეს 10 დღისა.

ინფორმაციის დაუყოვნებლივ გაცემის მოთხოვნა მოიცავს ასევე ინფორმაციის გაცემაზე უარის თქმის შესახებ გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ გაცემას. ეს გადაწყვეტილება გამოიცემა წერილობითი ფორმით და, შესაბამისად, შესაძლებელია მისი გასაჩივრება.

2.8. უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები

უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალების სწორი ფორმის განსაზღვრისათვის მნიშვნელოვანია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ განხორციელებული ღონისძიების სწორი სამართლებრივი შეფასება. საჯარო ინფორმაციის მიღებით დაინტერესებულ პირს შეუძლია გაასაჩივროს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან განხორციელებული ქმედება ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში საჩივრით ან სასამართლოში სარჩელის წარდგენით. ამისათვის აუცილებელია, დადგინდეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის რომელ სამართლებრივ ფორმასთან გვაქვს საქმე.

საჯარო დაწესებულების უარი ინფორმაციის გაცემაზე გამოიცემა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმით და შესაძლებელია, გასაჩივრდეს ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში ან სასამართლოში აქტის ოფიციალურად გაცნობიდან, ან ადმინისტრაციულ საჩივარზე გადაწყვეტილების

გაცნობიდან 1 თვის ვადაში. ამავე წესით და ამავე ვადაში საჩივრდება კოლექტიური საჯარო დაწესებულების გადაწყვეტილება სხდომის მთლიანად ან ნაწილობრივ დახურვის შესახებ, აგრეთვე საჯარო დაწესებულების გადაწყვეტილება საჯარო ინფორმაციის გასაიდუმლოების შესახებ

პერსონალური მონაცემების ან არასწორი ინფორმაციის უკანონოდ შეგროვება, დამუშავება, შენახვა, მათი სხვა პირისათვის ან საჯარო დაწესებულებისათვის უკანონოდ გადაცემა, შესაძლებელია, გასაჩივრეს სარჩელით მოქმედების განხორციელების ან განხორციელებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნით.

ინფორმაციის კომერციულ საიდუმლოებად არცნობის თაობაზე საჯარო დაწესებულების გადაწყვეტილების მიმართ სზაკ-ი ადგენს გასაჩივრების 15-დღიან ვადას.

სზაკ-ი ადგენს გადაუდებელი აუცილებლობისას ჩატარებული სხდომის – რეალაქტის – კანონიერების შესახებ საჩივრის წარდგენის სპეციალურ ერთთვიან ვადას, რომელიც აითვლება სხდომის ჩატარების დღიდან.

პერსონალური მონაცემების ხელმისაწვდომობაზე უარის თქმის შესახებ საჯარო დაწესებულების გადაწყვეტილება – ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი – საჩივრდება უარის მიღებიდან 1 თვეში.

დაინტერესებული პირის მოთხოვნა საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე გულისხმობს საჯარო დაწესებულების მხრიდან რეალაქტის განხორციელების მოთხოვნას. საჯარო დაწესებულების მხრიდან უმოქმედობის ან მოქმედების განხორციელების ვადის დარღვევის შემთხვევაში პირი უფლებამოსილია მიმართოს სასამართლოს სარჩელით საჯარო დაწესებულების მიერ მოქმედების განხორციელების მოთხოვნით. იმ შემთხვევაში, როდესაც პირს მიაჩნია, რომ საჯარო დაწესებულების მიერ ინფორმაციის გაცემა ზღუდავს მის კანონიერ უფლებებს, მას ეძლევა შესაძლებლობა, სასამართლოში შეიტანოს სარჩელი საჯარო დაწესებულების მიერ

მოქმედებისაგან თავის შეკავების მოთხოვნით. სასამართლო დაინტერესებული პირის სასარჩელო განცხადების მიღებიდან 2 კვირის ვადაში ამოწმებს სარჩელის დასაშვებობას, ხოლო, თუ სარჩელი დასაშვებია, მიიღებს საქმეს წარმოებაში და ახდენს მისი დასაბუთებულობის დადგენას.

სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე (სასკ-ის 24-ე მუხლი) დასაშვებია, თუ

1. სარჩელის მიზანია (ისეთი ქმედების განხორციელება ან ისეთი ქმედებისაგან თავის შეკავება, რომელიც არ გულისხმობს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას) საჯარო ინფორმაციის გაცემა;
2. ადმინისტრაციული ორგანოს (რაიმე მოქმედების განხორციელება ან უარი რაიმე მოქმედების განხორციელებაზე) უარი საჯარო ინფორმაციის გაცემაზე – პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს;

სარჩელი ქმედების განხორციელების თაობაზე დასაბუთებულია (სასკ-ის 33-ე მუხლი), თუ:

1. ადმინისტრაციული ორგანოს უარი ინფორმაციის გაცემაზე უკანონოა; და
2. ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს.

იმ შემთხვევაში, როდესაც შეუძლებელი ხდება დარღვეული უფლების დაცვა სასკ-ის 24-ე მუხლის საფუძველზე აღძრული სარჩელის საშუალებით, დაინტერესებულ პირს ეძლევა შესაძლებლობა, გამოიყენოს სასკ-ის 25-ე მუხლით დადგენილი აღიარებითი სარჩელი და მოითხოვოს საჯარო დაწესებულების მიერ უკვე განხორციელებული ქმედების უკანონობის აღიარება, რაც შემდგომში შესაძლებლობას მისცემს, მოითხოვოს ქონებრივი ან არაქონებრივი (მორალური) ზიანის ანაზღაურება.

აღიარებითი სარჩელი (სასკ-ის 25-ე მუხლი) დასაშვებია, თუ:

1. სარჩელის მიზანია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად აღიარება ან უფლების, ან სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა-არარსებობის დადგენა;
2. მოსარჩელეს არ შეუძლია აღძრას სარჩელი სასკ-ის 22-24-ე მუხლების საფუძველზე.
აღიარებითი სარჩელი დასაბუთებულია, თუ:
  1. დადგინდა სზაკ-ის მე-60 მუხლით განსაზღვრული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად ცნობის ერთ-ერთი საფუძველის არსებობა, ან სადავო უფლების, ან სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა ან არარსებობა;
  2. თუ მოსარჩელეს აქვს სადავო აქტის არარა აქტად ცნობის ან უფლების, ან სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა ან არარსებობის დადგენის კანონიერი ინტერესი.

თავი VIII. ალმინისტრაციული ორგანოს

პასუხისმგებლობა

1. შესავალი

სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა მისი ორგანოების (საჯარო მოსამსახურეების) მიერ მიყენებული ზიანისათვის სამართლებრივი სახელმწიფოების სამართლის პრაქტიკისა და მეცნიერების ერთ-ერთი აქტუალური საკითხია. საკითხის სირთულე გამომდინარეობს იქიდან, რომ ერთმანეთს უპირისპირდება სახელმწიფოს (ფინანსური) ინტერესი, მისი ქმედუნარიანობის შენარჩუნების პრინციპი და მოქალაქის უფლებების დაცვის უზრუნველყოფის პრინციპი. არსებობს პრობლემის გადაჭრის რამდენიმე გზა:

- საჯარო მოხელეთა პასუხისმგებლობა. საჯარო მოხელე, რომლის ქმედებამაც გამოიწვია ზიანი, უშუალოდ არის პასუხისმგებელი ზიანის ანაზღაურებაზე;
- სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა. სახელმწიფო ვალდებულია თავის თავზე აიღოს პასუხისმგებლობა საჯარო მოხელის მიერ განხორციელებული ქმედების შედეგებზე და ზიანის შემთხვევაში იკისროს ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება;
- სოლიდარული პასუხისმგებლობა. საჯარო მოხელე, რომლის ქმედებამაც გამოიწვია ზიანი, სახელმწიფოსთან ერთად სოლიდარულად აგებს პასუხს.

დასავლურმა სამართლებრივმა სისტემებმა აღიარეს სახელმწიფოს პასუხისმგებლობა მისი ორგანოების (საჯარო მოსამსახურეების) მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისას მიყენებული ზიანის ანაზღაურებაზე. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის უფლების სამართლებრივი საფუძვლები განსაზღვრულია

საქართველოს კონსტიტუციით, საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსითა და სამოქალაქო კოდექსით.

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის მე-9 ნაწილის თანახმად, „ყველასათვის გარანტირებულია სახელმწიფო და თვითმმართველობის ორგანოთა და მოსამსახურეთაგან უკანონოდ მიყენებული ზარალის სასამართლოს წესით სრული ანაზღაურება სახელმწიფო სახსრებიდან“. ამგვარად, საქართველოს კონსტიტუციით დამკვიდრდა ზოგადი პრინციპი, რომელიც სახელმწიფოს აკისრებს მისი ორგანოებისა და მოსამსახურეების უკანონო ქმედებით დამდგარი ზიანის ანაზღაურებას.

კონსტიტუციით აღიარებული ეს პრინციპი აისახა ასევე საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსის 208-ე მუხლში, რომელმაც განსაზღვრა, რომ „სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს, აგრეთვე მისი თანამდებობის პირის ან სხვა სახელმწიფო მოსამსახურის მიერ მისი სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია სახელმწიფო“. ზიანის ანაზღაურების საკითხს აწესრიგებს ასევე საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლი, რომელიც განმარტავს, რომ „თუ სახელმწიფო მოსამსახურე განზრახ ან უხეში გაუფრთხილებლობით არღვევს თავის სამსახურებრივ მოვალეობას სხვა პირის მიმართ, მაშინ სახელმწიფო, ან ის ორგანო, რომელშიც ეს მოსამსახურე მუშაობს, ვალდებულია, აანაზღაუროს დამდგარი ზიანი. განზრახვის, ან უხეში გაუფრთხილებლობის დროს მოსამსახურე სახელმწიფოსთან ერთად სოლიდარულად აგებს პასუხს“.

ამგვარად, კანონმდებლის ანალიზის შედეგად შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ საქართველოში აღიარებულია პრინციპი, რომლის თანახმადაც ადმინისტრაციული ორგანოებისა და მოსამსახურეების ქმედებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურების პასუხისმგებლობა ეკისრება სახელმწიფოს (სამოქალაქო კოდექსის ხარვეზებზე ქვემოთ გვექნება საუბარი).

2. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების სახელმწიფოსათვის დაკისრების საფუძვლები

სახელმწიფოს მიერ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების მოთხოვნას საფუძვლად უდევს შემდეგი მოსაზრება:

- საზოგადოებაში არსებობს იმის პრეზუმფცია, რომ საჯარო მოხელე თავის უფლებამოსილებათა განხორციელებისას მოქმედებს სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობის სახელით და მოქალაქეებიც მათ სწორედ ამიტომ ემორჩილებიან;
- სახელმწიფოს სახით დაზარალებულის წინაშე დგას გადაზღისუნარიანი სუბიექტი; მოქალაქე არ შეიძლება იყოს დამოკიდებული საჯარო მოხელის ფინანსურ შესაძლებლობებზე;
- საჯარო მოხელის მიერ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების დამკვიდრება გამოიწვევდა შიშსა და დაბნეულობას საჯარო მოხელეებში; ზიანის წარმოშობის რისკი და მისი ანაზღაურების ვალდებულების შიში უბიძგებს საჯარო მოხელეს გამოხატოს ნაკლები ინიციატივა და თავი შეიკავოს ქმედითი ღონისძიების განხორციელებისაგან, რაც, საბოლოო ჯამში, ნიშნავს მმართველობის აპარატის ფუნქციონირების შეფერხებას.

სახელმწიფოს მიერ ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება გამომდინარეობს სამართლებრივი სახელმწიფოს პრინციპიდან; როდესაც უფლების დარღვევა გამომდინარეობს სახელმწიფო ძალაუფლების მატარებლის ქმედებიდან და მისი თავიდან აცილება შეუძლებელია (ან უკვე შეუძლებელია) სასამართლოსადმი მიმართვის გზით, სახელმწიფო ვალდებულია, აღმოფხვრას ეს დარღვევა (მისი მანერე შედეგები) ზიანის ანაზღაურების გზით. ევროპის თანამედროვე სამართლის თეორიასა და დოქტრინაში გაგებით ეკიდებიან სახელმწიფოს მხრიდან ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებას. აქტუალური არ არის ის მოსაზრებები, რომლებიც ილაშქრებდნენ ამ პრინციპის წინააღმდეგ.

3. ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლები

ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძვლები მოცემულია, პირველ რიგში, საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის მე-9 ნაწილში. კონსტიტუციის ამ ნორმით გარანტირებული უფლების რეალიზაციას ემსახურება სზაკ-ის XIV თავი, რომელიც უშუალოდ აწესრიგებს ადმინისტრაციული ორგანოს პასუხისმგებლობის საკითხს.

სზაკ-ის 207-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიყენებული ზიანის ანაზღაურებისას გამოიყენება, პირველ რიგში, სზაკ-ით დადგენილი განსაკუთრებული წესი, ხოლო ის საკითხები, რომელსაც არ აწესრიგებს სზაკ-ი, წესრიგდება საქართველოს სამოქალაქო კოდექსით დადგენილი წესით.

ამდენად, როდესაც ვარკვევთ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიყენებული ზიანის ანაზღაურების საკითხს, პირველ რიგში, უნდა განვიხილოთ სასკ-ის XIV თავის ნორმები, როგორც სპეციალური ნორმები.

სზაკ-ის 208-ე მუხლი აწესრიგებს სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოს პასუხისმგებლობის განსაკუთრებულ წესს. მისი თავისებურება მდგომარეობს იმაში, რომ ის აწესრიგებს სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს/ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოსა და მოქალაქის ურთიერთობას ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით: საჯარო მოხელის ქმედებით ან გადაწყვეტილებით მიყენებულ ზიანზე პასუხისმგებელია სახელმწიფო/ადგილობრივი თვითმმართველობა. მაგრამ სახელმწიფოს მხრიდან ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება ავტომატურად არ სპობს სახელმწიფოს წინაშე საჯარო მოხელის პასუხისმგებლობის საკითხს. ამდენად, მეორე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც შეეხება სახელმწიფოსა და ზიანის მიმყენებელს შორის ურთიერთობას, არ არის მოწესრიგე-

ბული ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსით. სწორედ ამ მნიშვნელოვან კითხვას პასუხობს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლი. განზრახვა ან უხეში გაუფრთხილებლობა, როგორც ბრალის შედარებით მაღალი ხარისხის შემცველი ფორმა, საჯარო მოხელის სოლიდარული პასუხისმგებლობის საფუძველი ხდება. ანუ სახელმწიფოს ეძლევა შესაძლებლობა ზიანის ანაზღაურებით მიყენებული ზარალის ერთი ნაწილი რეგრესის სახით ამოიღოს საჯარო მოხელისაგან.

4. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის წინაპირობები

ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება წარმოიშობა, თუ არსებობს ზიანის მიყენებისათვის პასუხისმგებლობის დაკისრების პირობები. ეს წინაპირობები სახეზეა, როდესაც პირი (1) სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების პროცესში (2) ბრალეული ქმედებით (3) არღვევს თავის სამსახურებრივ მოვალეობას სხვა პირის მიმართ, (4) რაც ხდება ზიანის წარმოშობის მიზეზი.

4.1. სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებასთან დაკავშირებით წარმოშობილი ზიანი

ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობა დაკავშირებულია პირის იმ ქმედებებთან, რომელიც უკავშირდება სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებას. „სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულების“ ცნებას უნდა მიეცეს ფუნქციონალური დატვირთვა, რაც გულისხმობს საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების განხორციელების პროცესს. სზაკ-ი გამოყოფს ზიანის წარმოშობის სუბიექტების სამ კატეგორიას: 1. სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანო, მისი თანამდებობის პირი, ან სხვა სახელმწიფო მოსამსახურე; 2. ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის ორგანო), მისი თანამდებობის პირები, ან სხვა მოსამსახურე; 3. კერძო პირები, რომლებიც რაიმე საქმიანობას ახორციელებენ სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოს მიერ დელეგირების, ან დავალების საფუძველზე. ამ კლასიფიკაციის მიზანია განისაზღვროს ზიანის ანაზღაურებაზე პასუხისმგებელი სუბიექტი. სზაკ-ით დადგენილი წესის თანახმად, თუ პირი ახორციელებს სამსახურებრივ მოვალეობას მისი სახელმწიფო სამსახურში ყოფნის, სახელმწიფოსაგან დელეგირების, თუ დავალების საფუძველზე, ასეთ შემთხვევაში

მის მიერ მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია სახელმწიფო, ზოლო, თუ პირის საქმიანობა დაკავშირებულია ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოში სამსახურის გავლასთან ან ამ ორგანოების მიერ დელეგირების, ან დავალების საფუძველზე რაიმე საქმიანობის განხორციელებასთან, ასეთ შემთხვევებში მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანო.

მაგალითად, კერძო პირები, რომლებიც ახორციელებენ ავტომანქანების ტექნიკურ დათვალიერებას ან კიდევ, უკანონოდ გაჩერებული ავტომანქანების ფასიან ავტოსადგომებში გადამზიდი კერძო ფირმები. ეს პირები ორგანიზაციული გაგებით არ არიან სახელმწიფო ორგანოთა სისტემის სუბიექტები, მაგრამ, რამდენადაც ახორციელებენ საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს, მათი საქმიანობიდან წარმოშობილი ზიანის ანაზღაურებაზე წარმოიშობა სახელმწიფოს მხრიდან ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება.

4. 2. სამსახურებრივი მოვალეობა სხვა პირის მიმართ

სამსახურებრივ ვალდებულებათა დარღვევის შედეგად დამდგარი ზიანი თავისთავად არ წარმოშობს სახელმწიფოს პასუხისმგებლობას. კანონმდებლობის თანახმად, ამისთვის აუცილებელია, დარღვეული იყოს სამსახურებრივი მოვალეობა სხვა პირის მიმართ, ე.ი. დარღვეული უნდა იყოს ისეთი სამსახურებრივი ვალდებულება, რომელსაც შეესაბამება სხვა, კერძო პირის უფლება.

4.3. ბრალი, როგორც ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის ელემენტი

ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება რომ დადგეს, აუცილებელია, არსებობდეს ზიანის მიმყენებლის ბრალი. სამოქალაქო

კოდექსის 1005-ე მუხლის თანახმად, ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება წარმოიშობა იმ შემთხვევაში, თუკი ზიანი მიყენებულია განზრახ, ან უხეში გაუფრთხილებლობით.

სამოქალაქო კოდექსში მოცემული ფორმულირება „უხეში გაუფრთხილებლობა“ ტექნიკურ შეცდომას წარმოადგენს. გერმანელი ექსპერტების მიერ შემუშავებულ გერმანულ ვარიანტში ნახმარია ტერმინი „გაუფრთხილებლობა“. გერმანელ ექსპერტებთან საუბარში გაირკვა, რომ ქართულ ტექსტში მოცემული ფორმულირება თარგმნის დროს დაშვებულ შეცდომას წარმოადგენს და ეს არ შეესაბამება კოდექსზე მომუშავე ჯგუფის ნებას. სსკ-ის 1005-ე მუხლი უნდა იკითხებოდეს შემდეგნაირად: სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს, აგრეთვე, მისი თანამდებობის პირის ან სხვა სახელმწიფო მოსამსახურის მიერ სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია სახელმწიფო. ამგვარად, სახელმწიფო პასუხისმგებელი უნდა იყოს ბრალის ნებისმიერი ფორმით მიყენებული ზიანისათვის, ხოლო განზრახვა ან უხეში გაუფრთხილებლობა საფუძველი უნდა გახდეს სახელმწიფოს მხრიდან რეგრესის წესით მოთხოვნის. სწორედ ეს მიზანია ჩადებული ფორმულირებაში: „განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში ზიანის მიმყენებელი საჯარო მოხელე სახელმწიფოსთან ერთად სოლიდარულად აგებს პასუხს“. სოლიდარული პასუხისმგებლობა არ უნდა გავიგოთ მისი კლასიკური გაგებით ისე, რომ ზიანის მიმყენებელი ადმინისტრაციული ორგანო სახელმწიფოსთან ერთად გამოვიყვანოთ როგორც დავის ერთ-ერთი მხარე. ზიანის ანაზღაურებასთან დაკავშირებით წარმოშობილ დავებში, ყველა შემთხვევაში, სახელმწიფო უნდა იყოს მოპასუხე მხარე, ხოლო ზიანის მიმყენებლის განზრახვა ან უხეში გაუფრთხილებლობა, რაც დგინდება დავაზე სამართალწარმოების განხორციელების შედეგად, სახელმწიფოს აძლევს შესაძლებლობას, მოსთხოვოს ზიანის მიმყ-

ენებელ პირს ამ ზარალის რეგრესის წესით მთლიანად ან ნაწილობრივ ანაზღაურება.

4.4. მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებასა და ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირი

ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის შემდგომი აუცილებელი წინაპირობაა, პირის მართლსაწინააღმდეგო მოქმედებასა და ზიანს შორის მიზეზობრივი კავშირის არსებობა.

5. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის გამომრიცხველი გარემოებები

ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის ზემოთ განხილული წინაპირობების არსებობის შემთხვევაში უნდა შემოწმდეს საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1005-ე მუხლის მე-2 ნაწილით გათვალისწინებული ზიანის ანაზღაურების ვალდებულების წარმოშობის გამომრიცხველი გარემოების არსებობა. ზიანის ანაზღაურების ვალდებულება არ წარმოიშობა, თუ დაზარალებული განზრახ ან უხეში გაუფრთხილებლობით არ შეეცადა სამართლებრივი გზებით თავიდან აეცილებინა ზიანი. თუკი პირს მიაჩნია, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ადმინისტრაციული აქტი ან განხორციელებული ქმედება ზიანს აყენებს მის უფლებებს ან კანონიერ ინტერესებს, მან უნდა გამოიყენოს მისი სუბიექტური უფლებების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები: შეიტანოს საჩივარი ან სარჩელი და მოითხოვოს აქტის გაუქმება ან მოქმედების განხორციელება, ან განხორციელებისაგან თავის შეკავება. თუკი დაზარალებული განზრახ, ან უხეში გაუფრთხილებლობით არ გამოიყენებს უფლების დაცვის ამ სამართლებრივ საშუალებებს და არ ეცდება ამ გზით ზიანის დადგომის თავიდან აცილებას, მას არ რჩება სახელმწიფოსგან კომპენსაციის მოთხოვნის უფლება.

ამ პრინციპის თანახმად, უპირატესობა ენიჭება უფლების დაცვის იმ საშუალებებს, რომელიც შესაძლებლობას იძლევა თავიდან იქნეს აცილებული ზიანის დადგომა, ხოლო, როდესაც ეს შეუძლებელია, დგება საკითხი ზიანის ანაზღაურების ვალდებულებაზე.

6. დასკვნა

საქართველოს ზოგად ადმინისტრაციულ და სამოქალაქო კოდექსების ნორმებს აქვთ თანაარსებობის უფლება. უდავოა სსკ-ის 1005-ე მუხლის რედაქციის გაუმართაობა. მიუხედავად ამისა, შეიძლება ითქვას შემდეგი: სზაკ-ის 207-ე და 208-ე მუხლები, როგორც სპეციალური ნორმები, ადგენენ სახელმწიფოს/ადგილობრივი თვითმმართველობის პასუხისმგებლობას მისი ორგანოების/მონხელების მიერ მიყენებული ზიანისათვის. სსკ-ის 1005-ე მუხლი ადგენს პირის სოლიდარულ პასუხისმგებლობას, განზრახვის ან უხეში გაუფრთხილებლობის შემთხვევაში, რაც ღვინდება საქმეზე სამართალწარმოების განხორციელების შედეგად და შეიძლება გახდეს პირის სახელმწიფოს წინაშე (რეგრესის წესით) პასუხისმგებლობის საფუძველი.

თავი IX. სასამართლოში წარმოქმნილი საპროცესო პროცესის მნიშვნელობა

ადმინისტრაციული სამართალწარმოების წესით საერთო სასამართლოში განიხილება დავა იმ სამართლებრივ ურთიერთობებთან დაკავშირებით, რომელიც გამომდინარეობს ადმინისტრაციული კანონმდებლობიდან. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი ურთიერთობის შესაბამისად, ადმინისტრაციული დავის ერთ-ერთ მხარეს წარმოადგენს ადმინისტრაციული ორგანო. ადმინისტრაციული ორგანოს წარმომადგენელს სასამართლოში უწევს სახელმწიფოს ინტერესების დაცვა. სასამართლოში ადმინისტრაციული ორგანოს ინტერესების დაცვა საჭიროებს ადმინისტრაციული საპროცესო სამართლის ძირითადი დებულებების ცოდნას. წიგნის ამ ნაწილში ყურადღებას გაავამახვილებთ ადმინისტრაციული პროცესის მნიშვნელოვან საკითხებზე.

1. ადმინისტრაციული სამართალწარმოების სტადიები

საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი ამკვიდრებს სასამართლოში საქმისწარმოების თანამედროვე მედელს, რომელიც გულისხმობს ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესის სამ სტადიად დაყოფის აუცილებლობას. ეს სტადიებია:

- I. სარჩელის მიღება;
- II. სარჩელის დასაშვებობის შემოწმება;
- III. სარჩელის დასაბუთებულობის დადგენა.

1.1. სარჩელის მიღება

სარჩელის აღძვრა არის დარღვეული ან სადავო უფლების სასამართლოს გზით დაცვის საპროცესო საშუალება. ყოველ პირს აქვს უფლება საჯარო ხელისუფლებისაგან სუბიექტური უფლებე-

ბისა და თავისუფლებების დასაცავად მიმართოს სასამართლოს. სამოქალაქო-საპროცესო კოდექსი განსაზღვრავს უფლების დაცვისათვის სასამართლოში მიმართვის ფორმას – სასარჩელო განცხადების სახით.

სასამართლო სასარჩელო განცხადების შემოსვლიდან ხუთი დღის განმავლობაში ამოწმებს მის შესაბამისობას სამოქალაქო-საპროცესო კოდექსის 177-ე-179-ე მუხლებით დადგენილ მოთხოვნებთან და გამოაქვს განჩინება სარჩელის მიღების შესახებ. ამისთვის აუცილებელია, სარჩელი შედგენილ იქნეს წერილობითი ფორმით და შეესაბამებოდეს 178-ე და 179-ე მუხლებით დადგენილ მოთხოვნებს; სარჩელში აღნიშნული უნდა იყოს: ა) სასამართლოს დასახელება, რომელშიაც შეაქვთ სარჩელი; ბ) მოსარჩელის გვარი, სახელი და მისამართი, ხოლო, თუ მოსარჩელე იურიდიული პირია – მისი სახელწოდება და მისამართი; გ) წარმომადგენლის გვარი, სახელი და მისამართი, თუ სარჩელი შეაქვს წარმომადგენელს; დ) მოპასუხის გვარი, სახელი და მისამართი, ხოლო, თუ მოპასუხე იურიდიული პირია – მისი სახელწოდება და მისამართი; ე) მოსარჩელის მოთხოვნა; ვ) გარემოებები, რომლებზედაც მოსარჩელე ამყარებს თავის მოთხოვნებს; ზ) მტკიცებულებანი, რომლებიც ადასტურებენ ამ გარემოებებს; თ) სარჩელის ფასი, თუ შესაძლებელია სარჩელის შეფასება; ი) სარჩელისათვის დართული საბუთების ნუსხა.

ამასთან, სარჩელი შეიძლება შეიცავდეს მოსარჩელის მოთხოვნას იმის შესახებ, რომ: ა) სასამართლომ დაავალოს მოპასუხეს იმ მტკიცებულებათა წარმოდგენა, რომლებიც მასთან ინახება და რომლებზედაც მოსარჩელე ამყარებს თავის სასარჩელო მოთხოვნებს; ბ) სასამართლომ მისცეს მითითება შესაბამის დაწესებულებებს, რათა მათ წარუდგინონ სასამართლოს ყველა ის წერილობითი თუ ნივთიერი საბუთი და მასალა, რომლებსაც შეუძლიათ დაადასტურონ სარჩელში აღნიშნული გარემოებები და რომელთა გაცემაზე არამართლზომიერად უთხრეს უარი მოსარჩელეს; გ)

სასამართლომ დროულად შეატყობინოს და სასამართლო სხდომაზე გამოიძახოს მოწმეები, რომლებსაც შეუძლიათ დაადასტურონ სარჩელში აღნიშნული გარემოებები.

სარჩელი და მასზე თანდართული საბუთები სასამართლოს უნდა წარედგინოს იმდენი ასლით, რამდენიც მოპასუხეა. სარჩელს უნდა ერთვოდეს სახელმწიფო ბაჟის გადახდის დამადასტურებელი დოკუმენტები, აგრეთვე მინდობილობა, რომელიც ადასტურებს წარმომადგენლის უფლებამოსილებას.

თუ მოსამართლე გამოარკვევს, რომ სარჩელი შეტანილია სსსკ-ის 178-ე და 179-ე მუხლებში მითითებული პირობების დარღვევით, ან სახელმწიფო ბაჟი არ არის გადახდილი, გამოიტანს განჩინებას სარჩელის უმოძრაოდ დატოვების შესახებ, რასაც აცნობებს მოსარჩელეს და მისცემს მას ვადას ხარვეზის შესავსებად. თუ მოსარჩელე დანიშნულ ვადაში შეავსებს განჩინებაში მითითებულ ხარვეზს, მოსამართლე გამოიტანს განჩინებას ამ სარჩელის წარმოებაში მიღების შესახებ. წინააღმდეგ შემთხვევაში სარჩელი შეტანილად არ ჩაითვლება და დაუბრუნდება მოსარჩელეს.

სასკ-ის მე-9 მუხლის I ნაწილის თანახმად, ბაჟი არ გადაიხდება სახელმწიფო სოციალური დაცვის საკითხთან დაკავშირებით აღძრულ სარჩელზე. ამავე მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, ფიზიკური პირის მიერ სახელმწიფო ბაჟის გადაუხდელობა, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ფიზიკური პირი ინდივიდუალური მეწარმეა, არ დააბრკოლებს საქმის განხილვასა და გადაწყვეტას. პირველი ინსტანციის სასამართლოში ფიზიკური პირი მხოლოდ იმ შემთხვევაში არის ვალდებული გადაიხადოს სახელმწიფო ბაჟი, თუ მან არ გამოიყენა ადმინისტრაციული საჩივრის წარდგენის შესაძლებლობა (სასკ-ის მე-10 მუხლი).

სასკ-ის 29-ე მუხლის I ნაწილის თანახმად, სარჩელის მიღება სასამართლოში აჩერებს გასაჩივრებული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მოქმედებას.

1.2. სარჩელის დასაშვებობის შემოწმება

სარჩელის მიღებიდან ორი კვირის ვადაში სასამართლო ამოწებს სარჩელის დასაშვებობის საკითხს. გამწესრიგებელ სხდომაზე სასამართლო მხარეთა მონაწილეობით განიხილავს სასკ-ის 22-25-ე მუხლებით გათვალისწინებული სარჩელის დასაშვებობის საკითხს.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების მოთხოვნით სარჩელის დასაშვებობა მოწმდება სასკ-ის 22-ე მუხლის საფუძველზე. სარჩელი დასაშვებია, თუ:

1. სარჩელის მიზანია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა ან ძალადაკარგულად გამოცხადება (ე.ი. ყურადღება უნდა მიექცეს სარჩელის ფორმულირებას);
2. მოსარჩელე ამტკიცებს, რომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან მისი ნაწილი პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს ან უკანონოდ ზღუდავს მის უფლებებს (სარჩელის დასაშვებობის დადგენისას საემარისია იმის ვარაუდი, რომ ირღვევა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება. ნამდვილად დარღვეულია თუ არა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება, ეს დგინდება სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას);
3. დაცულია გასაჩივრების ვადები (სასკ-ის 22-ე მუხლის III ნაწილის თანახმად, სარჩელი სასამართლოს უნდა წარედგინოს შესაბამისად ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ან ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებული გადაწყვეტილების გაცნობიდან ერთი თვის ვადაში).

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაშვებობა მოწმდება სასკ-ის 23-ე მუხლის საფუძველზე. სარჩელი დასაშვებია, თუ

1. სარჩელის მიზანია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა (ე.ი. ყურადღება უნდა მიექცეს სარჩელის ფორმულირებას);
2. მოსარჩელე ამტკიცებს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს უარი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს (სარჩელის დასაშვებობის დადგენისას საკმარისია იმის ვარაუდი, რომ ირღვევა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება. ნამდვილად დარღვეულია თუ არა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება, ეს დგინდება სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას);
3. დაცულია გასაჩივრების ვადები (სასკ-ის 23-ე მუხლის III ნაწილის თანახმად, სარჩელი სასამართლოს უნდა წარედგინოს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის მიღებიდან ერთი თვის ვადაში).

ქმედების განხორციელების თაობაზე სარჩელის დასაშვებობა მოწმდება სასკ-ის 24-ე მუხლის საფუძველზე. სარჩელი დასაშვებია, თუ

1. სარჩელის მიზანია ისეთი ქმედების განხორციელება ან ისეთი ქმედებისაგან თავის შეკავება, რომელიც არ გულისხმობს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას (ე.ი. ყურადღება უნდა მიექცეს სარჩელის ფორმულირებას);
2. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება ან უარი რაიმე მოქმედების განხორციელებაზე პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს (სარ-

ჩელის დასაშვებობის დადგენისას საკმარისია იმის ვარაუდი, რომ ირღვევა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება. ნამდვილად დარღვეულია თუ არა მოსარჩელის სუბიექტური უფლება, ეს დგინდება სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას).

აღიარებითი სარჩელის დასაშვებობა მოწმდება სასკ-ის 25-ე მუხლის საფუძველზე. სარჩელი დასაშვებია, თუ

1. სარჩელის მიზანია ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად აღიარება ან უფლების, ან სამართლებრივი ურთიერთობის არსებობა-არარსებობის დადგენა (ე.ი. ყურადღება უნდა მიექცეს სარჩელის ფორმულირებას);

2. მოსარჩელეს არ შეუძლია აღძრას სარჩელი სასკ-ის 22-24-ე მუხლების საფუძველზე (აღიარებით სარჩელს აქვს უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალების სრულყოფის ფუნქცია. ის მოიცავს იმ შემთხვევებს, როდესაც შეუძლებელია დარღვეული უფლების დაცვა სასკ-ის 22-24-ე მუხლების საფუძველზე; მაგ., სარემონტო სამუშაოების ჩატარების მიზნით, ქალაქის გამგეობამ გადააკეტა ჭყონდიდელის ქუჩა. ამ ქუჩაზე მდებარე ბენზინგასამართი სადგურის მეპატრონეს მიაჩნია, რომ დაუსაბუთებლად ჭიანჭურდება გზის განხნა, რაც ზიანს აყენებს მის სუბიექტურ უფლებებს. მას შეუძლია აღძრას სარჩელი სასკ-ის 24-ე მუხლის თანხმად და მოითხოვოს გზის განხნა, მაგრამ, როდესაც სარჩელის შეტანამდე იხსნება ქუჩა, ასეთ შემთხვევაში რჩება უფლების დაცვის ერთადერთი საშუალება – აღიარებითი სარჩელი, რომელიც ბენზინგასამართი სადგურის მეპატრონეს აძლევს შესაძლებლობას, მოითხოვოს გზის გადაკეტვით მისი უფლების დარღვევის აღიარება,

რაც შესაძლებელია გახდეს სახელმწიფოს მხრიდან ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნის საფუძველი).

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის არარა აქტად აღიარების მოთხოვნის შემთხვევაში მოსარჩელეს შესაძლებლობა ეძლევა სასარჩელო ხანდაზმულობის ვადების გარეშე, ნებისმიერ დროს მოითხოვოს ამ აქტით მისი სუბიექტური უფლებების დარღვევის აღიარება, შესაბამისად, აქტის არარა აქტად ცნობა.

1.3. სარჩელის დასაბუთებულობა

სასამართლო სარჩელის დასაშვებობის შემოწმებისა და სარჩელის მიღებაზე განჩინების გამოტანასთან ერთად ადგენს საქმის მთავარ სხდომაზე განხილვის თარიღს. მოსამართლის განკარგულებით სარჩელისა და თანდართული დოკუმენტების ასლები ეგზავნება მოპასუხეს.

სასამართლოს მთავარ სხდომაზე საქმის არსებითად განხილვის შედეგად დგინდება სარჩელის დასაბუთებულობა.

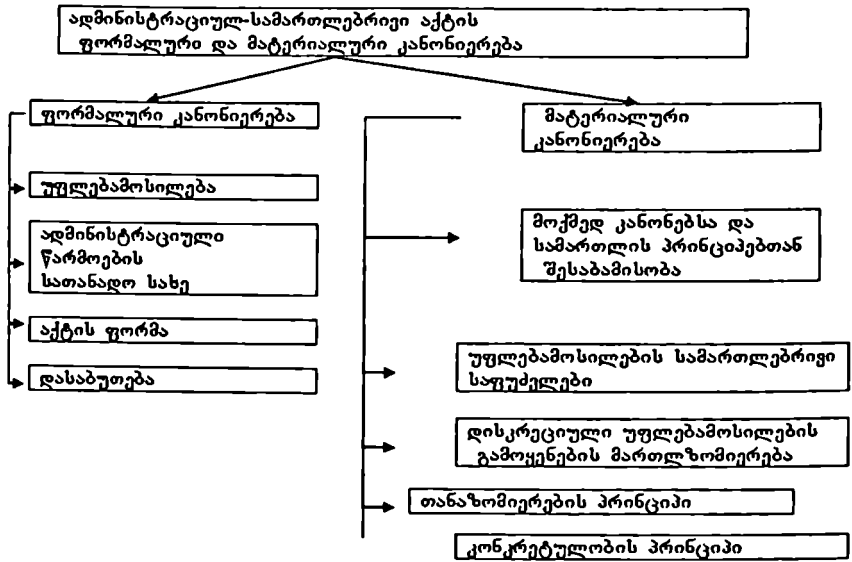
ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობის ან ძალადაკარგულად გამოცხადების მოთხოვნით სარჩელის დასაბუთებულობა მოწმდება სასკ-ის 32-ე მუხლის საფუძველზე. სარჩელი დასაბუთებულია, თუ

1. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი კანონსაწინააღმდეგოა და

2. ის პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, ან უკანონოდ ზღუდავს მის უფლებებს.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის კანონიერებისა და უკანონობის დასადგენად სასამართლო ხელმძღვანელობს ადმინისტრაციული სამართლის მეცნიერებისა და პრაქტიკის მიერ შემუშავებული საქმის განხილვის სქემის მიხედვით, რაც აადვილებს სამოსამართლო საქმიანობას. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი

აქტის დასაბუთებულობის შემოწმებისას, პირველ რიგში, მოწმდება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერება და შემდგომში მატერიალური კანონიერება.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ფორმალური კანონიერების შემოწმებისას ერთ-ერთი რომელიმე ელემენტით დადგენილი მოთხოვნის დარღვევის გამოვლენა გვაძლევს შესაძლებლობას, აქტი მივიჩნიოთ კანონსაწინააღმდეგოდ და არ არის საჭირო მოვახდინოთ მატერიალური კანონიერების შემოწმება. ე.ი. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის დასაბუთებულობის შემოწმება წყდება იმ ელემენტთან, სადაც აღმოჩნდება მისი კანონწინააღმდეგობა.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის უკანონობის დადგენა არ არის საკმარისი, რომ სარჩელი მივიჩნიოთ დასაბუთებულად. აუცილებელია იმის დადგენა, ეს უკანონო აქტი პირდაპირ

და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს თუ არა მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, ან უკანონოდ ზღუდავს თუ არა მის უფლებებს. ჩვენ მიერ განსახილველ შემთხვევაში სასამართლომ ასევე დაადგინა მოსარჩელის სუბიექტური უფლებების ხელყოფა, რაც გახდა სარჩელის დაკმაყოფილების საფუძველი.

2. სარჩელის დასაბუთებულობის დადგენა

2.1. სასამართლო გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით

2.1.1. ზოგადი

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაშვებობის საკითხს აწესრიგენს სასკ-ის 23-ე მუხლი, ხოლო მისი დასაბუთებულობის დადგენის საფუძველია სასკ-ის 33-ე მუხლი.

სასკ-ის 33-ე მუხლის თანახმად, სარჩელი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნით დასაბუთებულია, თუ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარი კანონს ეწინააღმდეგება ან დარღვეულია მისი გამოცემის ვადა და ეს პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის კანონიერებისა თუ უკანონობის დადგენისას უნდა შემოწმდეს:

1. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველები და
2. ადმინისტრაციული ორგანოს საგნობრივი, ტერიტორიული და ინსტანციური უფლებამოსილება.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის კანონიერების დასადგენად მოწმდება არა უარის თქმის სამართლებრივი საფუძველები, არამედ აქტის გამოცემაზე მოსარჩელის უფლების სამართლებრივი საფუძველი. აქტის გამოცემაზე უარი

ან მისი გამოცემის ვადის დარღვევა უკანონოა, როდესაც მოსარჩელეს აქვს აქტის გამოცემაზე კანონიერი უფლება ან ინტერესი.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის უკანონობის დადგენის შემთხვევაში ფაქტობრივად დადგენილია მოსარჩელის სუბიექტური უფლების ხელყოფის ფაქტი, რამდენადაც ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი არის, როგორც ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ვალდებულების, ასევე მოსარჩელის სუბიექტური უფლების წარმოშობის საფუძველი. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ვადის დარღვევა კი აუცილებლად არ იწვევს პირის სუბიექტური უფლების ხელყოფას და, ამდენად, ის განსაკუთრებულ შემოწმებას საჭიროებს.

2.1.2 უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო

აქტის გამოცემაზე უარის კანონიერების შემოწმებისას მოწმდება ადმინისტრაციული ორგანოს უფლებამოსილება. არაუფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს უარი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უკანონოა, მაგრამ ეს სარჩელს არ ხდის დასაბუთებულს, რამდენადაც სასამართლოს შეუძლია გააუქმოს არაუფლებამოსილი ორგანოს უარი (ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი), მაგრამ არ შეუძლია დაავალოს მას (არაუფლებამოსილ ორგანოს) გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. როდესაც დაინტერესებულ პირს განცხადება შეაქვს არაუფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოში და ეს უკანასკნელი არ გამოსცემს მოთხოვნილ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს, ის არ არღვევს კანონს. ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან კანონის დარღვევა მდგომარეობს იმაში, რომ ის არღვევს მის მიმართ სზაკ-ის 85-ე მუხლით დადგენილ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სამართლებრივი დახმარების გაწე-

ვის მოვალეობას და სზაკ-ის მე-80 მუხლით დადგენილ უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოსათვის განცხადების გადაგზავნის ვალდებულებას.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის აუცილებელი წინაპირობაა, რომ აქტის გამოცემაზე უარის ან უმოქმედობის სუბიექტი იყოს უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო.

2.1.3. მოსარჩელის კანონიერი უფლება ან ინტერესი

მოსარჩელის კანონიერი უფლებისა და ინტერესის არსებობას ვადგენთ მატერიალური სამართლის ნორმის საფუძველზე. კანონიერი უფლებისა და ინტერესის სამართლებრივი საფუძველი შეიძლება იყოს კანონი, კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტი, ადამიანის კონსტიტუციური უფლებებისა და თავისუფლებების განმსაზღვრელი ნორმა, ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება ან ადმინისტრაციული ხელშეკრულება.

მარტივია მოსარჩელის კანონიერი უფლების დადგენა, როდესაც კანონი ზუსტად განსაზღვრავს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის (უფლების წარმოშობის) სამართლებრივ საფუძვლებს და პირი აკმაყოფილებს კანონით დადგენილ ამ მოთხოვნებს. მაგ., კანონი საპენსიო უზრუნველყოფის შესახებ, სადაც მოცემულია საპენსიო დახმარების მიღების წინაპირობები.

სარჩელი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე უფრო მეტად დაკავშირებულია ნებართვების მოპოვებასთან, რომელიც გამოიცემა ადრესატის განცხადების საფუძველზე და ახდენს კონკრეტული საკანონმდებლო აკრძალვის მოხსნასა და კონკრეტულ საქმიანობაზე უფლებამოსილების დადგენას. ტრადიციულად ხდება ნებართვის გაცემის შესაძლებლობის დადგენის ორი ფორმის გამოყოფა:

– პრევენციული აკრძალვა ნებართვის გაცემის შესაძლებლობით; და

– რეპრესიული აკრძალვა, აკრძალვის მოხსნის შესაძლებლობით.

მოქმედი კანონმდებლობის მიხედვით სამშენებლო სამუშაოების წარმოება საჭიროებს შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოს თანხმობას. სამშენებლო საქმიანობის პრევენციული აკრძალვის მიზანია, არა კონკრეტული მოქმედების, მშენებლობის აკრძალვა, არამედ ის აძლევს ადმინისტრაციულ ორგანოს პრევენციული შემოწმების საშუალებას: ხომ არ ეწინააღმდეგება განზრახული მოქმედება მატერიალურ-სამართლებრივი ნორმების მოთხოვნებს. მაგ., განზრახული მშენებლობა კონკრეტულ მიწის ნაკვეთზე ხომ არ ეწინააღმდეგება ქალაქმშენებლობის გეგმებს ან მეზობლის ინტერესებს და სხვა სამშენებლო-სამართლებრივი ნორმებით გათვალისწინებულ მოთხოვნებს.

მშენებლობის უფლება, ეს არის ადამიანის კონსტიტუციით გარანტირებული უფლება. მშენებლობის უფლების რეალიზაციის შეზღუდვა მასზე ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან წინასწარი ნებართვის გაცემის აუცილებლობის დადგენით, მიზნად ისახავს არა ამ უფლების შეზღუდვას, არამედ ახდენს ამ უფლების რეალიზაციის პროცესის სამართლებრივ ჩარჩოებში მოქცევას. პრევენციული აკრძალვის მასობრივი გამოყენება აიხსნება იმ უბრალო მიზეზით, რომ მხოლოდ ამ გზით არის შესაძლებელი თანამედროვე ტექნიკიდან გამომდინარე, საშიშროების თავიდან აცილება. ბუნებისა და ჯანმრთელობისათვის საშიში მანქანა-დანადგარების ექსპლუატაციაში შესვლამდე მასზე ნებართვის აუცილებლობა, ანუ მისი ექსპლუატაციის აკრძალვა მასზე ნებართვის გაცემის შესაძლებლობით იძლევა ეფექტური კონტროლის საშუალებას.

ამის საწინააღმდეგოდ, რეპრესიული აკრძალვის მიზანია კონკრეტული მოქმედების (საქმიანობის) აკრძალვა და მხოლოდ კონკრეტულ შემთხვევებში, საქმის გარემოებათა შესწავლის შემ-

დეგ შეიძლება მასზე განსაკუთრებული ნებართვის გაცემა. ასეთ რეპრესიულ აკრძალვასთან გვაქვს საქმე, როდესაც აკრძალულია გარკვეული სახეობის საბრძოლო იარაღების დამზადება და შესაძლებელია, გამონაკლისის სახით გაიცეს ნებართვა ასეთი იარაღების დამზადებაზე.

როგორც ვხედავთ, ნებართვის მოპოვების პროცესში შეუძლებელია ერთი კონკრეტული საკანონმდებლო აქტის საფუძველზე მოსარჩელის კანონიერი უფლების დადგენა.

2.1.4. შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას მნიშვნელოვანი ყურადღება ექცევა ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელების საკითხს. თუ მოსარჩელის მიერ მოთხოვნილი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემასთან დაკავშირებით ადმინისტრაციულ ორგანოს მინიჭებული აქვს დისკრეციული უფლებამოსილება, ეს ზღუდავს სასამართლოს მხრიდან მისი გადამოწმების შესაძლებლობებს. სასამართლო არ არის უფლებამოსილი გადაამოწმოს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილების მიზანშეწონილობა, ანუ მისი დისკრეციის განხორციელების მართლზომიერება. ყოველივე ეს არ იწვევს დაუსაბუთებელ სარჩელს, არამედ მოსარჩელეს აქვს უფლება მოითხოვოს ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან დისკრეციული უფლებამოსილების ფარგლებში გამოყენება. სასამართლოს აქვს შესაძლებლობა, გადაამოწმოს სახეზე არის თუ არა შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში.

2.1.5. ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება

მოსარჩელის კანონიერი უფლებისა და ინტერესის წარმოშობის საფუძველი შეიძლება იყოს ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმებისას, მოწმდება დაპირების სზაკ-ის მე-9 მუხლთან შესაბამისობა. დაპირება ეს არის ადმინისტრაციული ორგანოს წერილობითი დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს, რომ მოცემული ქმედება განხორციელდება (ამ შემთხვევაში – ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოიცემა), რაც შეიძლება გახდეს დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობის საფუძველი. უფლების დაცვის თვალსაზრისით, აუცილებელია, დავადგინოთ, ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის რომელ სამართლებრივ ფორმასთან გვაქვს საქმე. ფორმალურ-სამართლებრივი თვალსაზრისით, ის არ არის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რამდენადაც არ არსებობს ცნების ელემენტი: „აწესებს, ცვლის, წყვეტს ან ადასტურებს“. ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება არ ახდენს კონკრეტული სამართლებრივი ურთიერთობის მოწესრიგებას, იგი შეიცავს მომავალში ასეთი მოწესრიგების განხორციელების დაპირებას. აქედან გამომდინარე, ცალსახად შეიძლება დავასკვნათ, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება ჯერ კიდევ არ ქცეულა ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტად. მიუხედავად ამისა, სზაკ-ის მე-9 მუხლის მე-4 ნაწილის თანახმად, ის განიხილება, როგორც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და მის ადრესატს ეძლევა შესაძლებლობა, გამოიყენოს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გასაჩივრებისათვის კანონმდებლობით დადგენილი წესი.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობისათვის მნიშვნელოვანია, რომ სახეზე იყოს ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირებიდან წარმოშობილი

დაინტერესებული მხარის კანონიერი ნდობა, ანუ არ უნდა გვქონდეს დაპირების მიმართ კანონიერი ნდობის გამომრიცხველი გარემოებები, რომელიც მოცემულია სზაკ-ის მე-9 მუხლის II ნაწილში.

2.1.6. ადამიანის კონსტიტუციური უფლებები და თავისუფლებები

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის სამართლებრივი საფუძველი შეიძლება იყოს ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების დამდგენი კონსტიტუციური ნორმა. თუმცა ეს უფრო იშვიათობაა, ვიდრე ნორმალური შემთხვევა, იქიდან გამომდინარე, რომ კონსტიტუციით გარანტირებული მოქმედების თავისუფლება არ საჭიროებს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელით მოპოვებას, არამედ დავის შემთხვევაში ამ უფლების დასადგენად საკმარისია აღიარებითი სარჩელი. ხოლო იმ შემთხვევაში, როდესაც კანონი ადგენს კონსტიტუციით გარანტირებული უფლების რეალიზაციის სამართლებრივ ჩარჩოებს, მოსარჩელის კანონიერი უფლებისა და ინტერესის სამართლებრივ საფუძველს ქმნის ეს კანონი და არა კონსტიტუციის ნორმა. ამის საპირისპიროდ თანასწორობის კონსტიტუციური პრინციპი შეიძლება იყოს აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე სუბიექტური უფლების წარმოშობის საფუძველი. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელი შეიძლება იყოს დასაბუთებული, როდესაც ადმინისტრაციული ორგანო თვითნებურად უხვევს ჩამოყალიბებულ მრავალწლიან პრაქტიკას და იღებს დაუსაბუთებელ გადაწყვეტილებას, ან კიდევ, როდესაც დაუსაბუთებლად უარს ამბობს ამ პრაქტიკის შეცვლაზე. სამართლებრივი ურთიერთობის რომელიმე მხარის კანონიერი უფლებებისა და თავისუფლებების შეზღუდვა ან კანონმდებლობით გაუთვალისწინებელი რაიმე უპირატესობის მინიჭება ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას

ხდის უკანონოს, რაც, თავის მხრივ, შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის საფუძველი.

2.2. სასამართლოს გადაწყვეტილება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით

თუ სასამართლო სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმების საფუძველზე დაადგენს, რომ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარი ან გამოცემის ვადის დარღვევა უკანონოა და ეს პირდაპირ და უშუალო (ინდივიდუალურ) ზიანს აყენებს მოსარჩელის კანონიერ უფლებას ან ინტერესს, ის გამოიტანს გადაწყვეტილებას მოსარჩელის დაკმაყოფილების შესახებ. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელთან (სასკ-ის 23-ე მუხლი) დაკავშირებით სასამართლო გადაწყვეტილება შეიძლება იყოს ორი სახის: 1. სასამართლო ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს, გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი და მხარის მოთხოვნით ადგენს აქტის გამოცემის ვადას; ან 2. სასამართლო თვითონ აწესრიგებს სადავო საკითხს.

1. რას გულისხმობს ადმინისტრაციული ორგანოსათვის ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის დავალება?

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნით დაინტერესებული მხარის განცხადებაზე გადაწყვეტილების მისაღებად, აუცილებელია, აქტის გამოცემის ფაქტობრივი და სამართლებრივი წინაპირობების შემოწმება. სწორედ ამ შემოწმების შედეგებს ეყრდნობა ადმინისტრაციული ორგანოს უარი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე. მთელ რიგ შემთხვევებში ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გადაწყვეტილების მიღებისას ბოლომდე არ არის შესწავლილი საქმის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები, ანუ საკითხი არ არის იმ დონემდე

შესწავლილი (ადმინისტრაციული წარმოების ნაყოფი არ არის მომწიფებული), რომ შესაძლებელი იყოს მასზე გადაწყვეტილების მიღება.

მით უმეტეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ვადის დარღვევის, ანუ ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან დაინტერესებული პირის განცხადებაზე უმოქმედობის შემთხვევაში აშკარაა, რომ ორგანოს არა აქვს შესწავლილი აქტის გამოცემის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები.

ეს ორი შემთხვევა, ანუ ის, რომ ადმინისტრაციულ ორგანოს სრულყოფილად არა აქვს ან საერთოდ არა აქვს შესწავლილი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები, არ წარმოშობს სასამართლოს უფლებამოსილებას, დაავალოს ადმინისტრაციულ ორგანოს გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ან დაავალოს მას, რომ შეისწავლოს საქმის ფაქტობრივი და სამართლებრივი საფუძვლები და ამის საფუძველზე გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, არამედ ორივე შემთხვევაში სასამართლო ვალდებულია თვითონ შეისწავლოს საქმის ფაქტობრივი და სამართლებრივი მხარე, ანუ საქმე უნდა გახადოს იმდენად მომწიფებული, რომ შესაძლებელი იყოს გადაწყვეტილების მიღება – ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა. თუმცა ეს არცთუ ისე იოლია. მთელ რიგ შემთხვევებში აუცილებელია საქმის გარემოებათა დამატებით გამოკვლევა, რომელიც მხოლოდ ადმინისტრაციულ ორგანოს შეუძლია განახორციელოს. ეს მიგვიყვანდა ხელისუფლების დანაწილების პრინციპის დარღვევამდე, თუ სასამართლო სრულიად შეცვლიდა ადმინისტრაციულ ორგანოს და გადაწყვეტილების მომზადებიდან საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე დაიკავებდა მის ადგილს. აქედან გამომდინარე, სასამართლო ადმინისტრაციულ ორგანოს უტოვებს საბოლოო გადაწყვეტილების – ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის – პრეროგატივას.

სასამართლო ასევე იმ შემთხვევაში, როდესაც დაადგენს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე უარის უკანონობას და მოსარჩელის სუბიექტური უფლების ხელყოფას, ავალებს ადმინისტრაციულ ორგანოს გამოსცეს ეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, როდესაც სახეზეა შეცდომა დისკრეციული უფლებამოსილების განხორციელებაში (ამაზე ზემოთ გვაქვს საუბარი), რამდენადაც სასამართლო არ არის უფლებამოსილი თვითონ განხორციელოს ადმინისტრაციული ორგანოსადმი კანონით მინიჭებული დისკრეციული უფლებამოსილება.

სასამართლოს ასევე არ შეუძლია თვითონ გამოსცეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, როდესაც გადაწყვეტილების მისაღებად აუცილებელია საქმის ფაქტობრივი გარემოებების ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან შეფასება. მაგ., გამოცდების შედეგებთან დაკავშირებით ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნის შემთხვევაში სასამართლოს შეუძლია შეაფასოს გადაწყვეტილების მიღების პროცესუალური მხარე, მაგრამ ის ვერ აიღებს თავის თავზე გამომცდელის ფუნქციას და ვერ შეაფასებს მოსარჩელის სპეციალურ ცოდნას.

2. სასამართლო რა შემთხვევაშია უფლებამოსილი თვისი განჩინებით მოაწესრიგოს სადავო საკითხი?

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის თაობაზე სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმების შემდეგ სასამართლო ამზადებს საქმეს მასზე გადაწყვეტილების მისაღებად. მოსარჩელის მოთხოვნაა აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემა. ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი არის აღმასრულებელი ხელისუფლების მმართველობითი ფუნქციების განხორციელების სამართლებრივი ფორმა. როგორც წესი, სასამართლოს შეუძლია, დაადგინოს ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში მმართველობითი ფუნქციების განხორციელებაზე, ის ვერ შეითვისებს ამ ფუნქციებს. ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი გამონაკლისის სახით

უშვებს სადავოდ ქცეული მმართველობითი ფუნქციების სასამართლოს მიერ განხორციელების შესაძლებლობას, მთელი რიგი წინაპირობების დაცვით. სასამართლო მხოლოდ იმ შემთხვევაშია უფლებამოსილი თავისი განჩინებით მოაწესრიგოს სადავო საკითხი, თუ აღნიშნული ითვალისწინებს ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას და არ საჭიროებს საქმის გარემოებათა დამატებით გამოკვლევას, ამასთანავე, საკითხი არ მიეკუთვნება ადმინისტრაციული ორგანოს დისკრეციულ უფლებამოსილებას. ამ წინაპირობებს უნდა დავეუმატოთ კიდევ ერთი, არცთუ უმნიშვნელო მოთხოვნა: სასამართლო თავისი განჩინებით მხოლოდ იმ შემთხვევაში მოაწესრიგებს სადავო საკითხს, როდესაც საქმის ინტერესებიდან გამომდინარე, აუცილებელია გადაწყვეტილების სწრაფი მიღება და მისი გადაგზავნა ადმინისტრაციული ორგანოსათვის გაუმართლებელი იქნებოდა.

რაც შეეხება ღონისძიების სამართლებრივ ფორმას, სასამართლოს მიერ სადავო საკითხი წესრიგდება არა ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემით, არამედ განჩინების სახით. რაც ზღუდავს მესამე პირების შესაძლებლობას, გამოიყენონ სასკ-ით ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტისათვის დადგენილი უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები. სწორედ ეს თავისებურებაც მიუთითებს სასამართლოს მხრიდან სადავო საკითხის განჩინებით მოწესრიგების საგამონაკლისო ხასიათზე.

2.3. სასამართლოს გადაწყვეტილება მოქმედების განხორციელების თაობაზე სარჩელთან დაკავშირებით

2.3.1. ზოგადი

მოქმედების განხორციელების თაობაზე სარჩელის დასაშვებობის საკითხს აწესრიგებს სასკ-ის 24-ე მუხლი, ხოლო სარჩელის დასაბუთებულობის შემოწმების კრიტერიუმები მოცემულია სასკ-ის 33-ე მუხლში, რომლის თანახმადაც, სარჩელი დასაბუთებულია, თუ სასამართლო დაადგენს, რომ ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება ან აუარი რაიმე მოქმედების განხორციელებაზე უკანონოა.

დაინტერესებული მხარის უფლება, ადმინისტრაციულ ორგანოს მოსთხოვოს რაიმე ქმედების განხორციელება, შეიძლება გამომდინარეობდეს უშუალოდ საქართველოს კონსტიტუციის ნორმიდან, კონკრეტული კანონიდან, კანონქვემდებარე ნორმატიული აქტიდან, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტიდან, ადმინისტრაციული ხელშეკრულებიდან ან ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირებიდან.

2.3.2 უფლების სამართლებრივი საფუძვლები

ქმედების განხორციელების მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს შეიძლება წარმოადგენდეს ადამიანის ძირითადი უფლებებისა და თავისუფლებების განმსაზღვრელი ნორმა. მაგ., კონსტიტუციის მე-17 მუხლის თანახმად, ადამიანის პატივი და ღირსება ხელშეუვალია. კონსტიტუციის ეს ნორმა დაინტერესებულ მხარეს აძლევს შესაძლებლობას, ადმინისტრაციულ ორგანოს მოსთხოვოს მასზე გავრცელებული პატივისა და ღირსების შემლახველი ინფორმაციის საჯაროდ უარყოფა. კონსტიტუციის 24-ე მუხლის

თანხმად, ყოველ ადამიანს აქვს უფლება, თავისუფლად მიიღოს და გაავრცელოს ინფორმაცია. კონსტიტუციის ეს ნორმა შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გარკვეული საჯარო ინფორმაციის გაცემის მოთხოვნის საფუძველი და ა.შ.

მოქმედების განხორციელების მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველებს, ძირითადად, ქმნის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი. სწორედ ინდივიდუალური აქტი განსაზღვრავს პირის უფლებას, მოითხოვოს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელება, შესაბამისად, ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულებას, განახორციელოს გარკვეული მოქმედება. ოქმების განხორციელების უფლება წარმოიშობა ასევე ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან რაიმე მოქმედების განხორციელების შედეგად დამდგარი ზიანის შემთხვევაშიც.

მოქმედების განხორციელების მოთხოვნის სამართლებრივ საფუძველს შეიძლება ქმნიდეს ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება რელაქტის განხორციელებაზე. რამდენადაც ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება არ არის მიმართული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემაზე, უფლების დაცვის სამართლებრივ საშუალებას ქმნის სასკ-ის 24-ე და 33-ე მუხლები. სარჩელი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დაპირებული მოქმედების განხორციელებაზე არის დასაბუთებული, თუ

- (1) ის გაცემულია უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ;
- (2) ის გაცემულია წერილობითი ფორმით;
- (3) ის გამოხატავს ადმინისტრაციული ორგანოს ნებას, რომ მოცემული ქმედება განხორციელდება;
- (4) სახეზე არ არის ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირების მიმართ კანონიერი ნდობის გამოძ-

რიცხველი ერთ-ერთი სზაკ-ის მე-9 მუხლის II
ნაწილში მოცემული წინაპირობა.

ასევე შესაძლებელია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელების ვალდებულება ჩაიღოს ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებაში. მაგ., როდესაც რომელიმე კერძო ფირმა თანახმაა, ნაკლებად განვითარებულ რაიონში გახსნას ფაბრიკა იქ მცხოვრებთა დასაქმებისა და რეგიონის სოციალური პრობლემების გადაჭრის მიზნით და ამ საწარმოსა და რაიონის გამგეობას შორის იდება ხელშეკრულება, სადაც ჩადებულია გამგეობის ვალდებულება, გაიყვანოს ფაბრიკამდე მისასვლელი გზა.

უფლების სამართლებრივი საფუძვლების შემოწმება შესაძლებლობას გვაძლევს დავადგინოთ ადმინისტრაციული ორგანოს ვალდებულება რაიმე მოქმედების განხორციელებაზე ან მოქმედებისაგან თავის შეკავებაზე. უფლების სამართლებრივი საფუძვლების არსებობა თავისთავად მიუთითებს ამ უფლების მატარებლის კანონიერი უფლებების ან ინტერესის ხელყოფაზე, აქედნად, როდესაც დავადგენთ, რომ დაინტერესებული მხარის უფლებას, მოითხოვოს რაიმე ქმედების განხორციელება, ეს მიუთითებს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ რაიმე მოქმედების განხორციელების ან განხორციელებაზე უარის უკანონობაზე და, შესაბამისად, დაინტერესებული მხარის კანონიერი უფლებისა და ინტერესის ხელყოფაზე.

სარჩელთან დაკავშირებით სასამართლოს გამოაქვს გადაწყვეტილება, რომლითაც ადმინისტრაციულ ორგანოს ავალებს გადაწყვეტილებაში მოცემული სასამართლოს დასკვნების გათვალისწინებით განახორციელოს ეს მოქმედება ან თავი შეიკავოს ამ მოქმედების განხორციელებისაგან.

3. სახელშეკრულებო დავები

ადმინისტრაციულ საპროცესო კოდექსში 2005 წლის 24 ივნისს შეტანილი ცვლილებებისა და დამატებების შედეგია ახალი 25-ე მუხლი, რომელიც ადგენს სახელშეკრულებო დავების განხილვის წესს.

საქართველოს თითქმის ხუთწლიანი სასამართლო პრაქტიკის ანალიზისა და საზღვარგარეთის ქვეყნების გამოცდილების გაცნობის შედეგად უარი ითქვა „ადმინისტრაციული გარიგების“ ინსტიტუტზე. სზაკ-ის მე-2 მუხლის I ნაწილის „ზ“ ქვეპუნქტის ძველი რედაქცია ადმინისტრაციულ გარიგებად მიიჩნევდა ყველა სახის სამოქალაქო-სამართლებრივ გარიგებას, რომელშიც ერთ-ერთ მხარედ ადმინისტრაციული ორგანო მონაწილეობდა. შესაბამისად, ადმინისტრაციულ გარიგებასთან დაკავშირებული დავები საერთო სასამართლოების მიერ განიხილებოდა ადმინისტრაციული სამართალწარმოების წესით, რამაც გამოიწვია ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების გადატვირთვა. ასევე პრობლემას ქმნიდა ცალმხრივი ადმინისტრაციული გარიგების ინსტიტუტი. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებული პრაქტიკა იმდენად ფართო ინტერპრეტაციას აძლევდა ცალმხრივი გარიგების ცნებას, რომ მასში ექცეოდა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი საჯარო მოსამსახურის სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ.

ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების განტვირთვისა და სწორი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების მიზნით, ახლებურად ჩამოყალიბდა სზაკ-ის V თავი. ადმინისტრაციული ხელშეკრულების, როგორც ადმინისტრაციული ორგანოს საქმიანობის ერთ-ერთი საჯარო-სამართლებრივი ფორმის საკანონმდებლო საფუძველს ქმნის საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი. იგი აყალიბებს ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ლეგალურ

დეფინიციას (სზაკ-ის მე-2 მუხლის 1-ლი ნაწილის „ზ“ ქვეკუნქტის ახალი რედაქცია) და ახდენს მისი მარეგულირებელი სპეციალური ნორმების კოდექსის V თავში (მუხლები 65-71-ე) თავმოყრას. ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია დადოს როგორც ადმინისტრაციული, ასევე კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება. ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებისას გამოიყენება ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი და სამოქალაქო კოდექსის შესაბამისი ნორმები (სზაკ-ის 65-ე მუხლის II ნაწილი).

3.1. სახელშეკრულებო დავების გადაწყვეტა საერთო სასამართლოებისათვის მიმართვის გზით

სასკ-ს 25-ე მუხლი ადგენს სახელშეკრულებო დავების განხილვის წესს. აღნიშნული მუხლის I ნაწილი ახდენს ადმინისტრაციული სამართლის პრაქტიკაში დამკვიდრებული წესის სამართლებრივ გაფორმებას: სახელშეკრულებო დავებთან დაკავშირებით დაუშვებელია ადმინისტრაციული საჩივრის შეტანა. ის შეიძლება გადაწყდეს მხოლოდ საერთო სასამართლოებისადმი მიმართვის გზით.

ადმინისტრაციულ ორგანოს აქვს საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილების განხორციელების სამართლებრივი ფორმის არჩევანის თავისუფლება. იმ შემთხვევაში, როდესაც ის აირჩევს საქმიანობის სამართლებრივ ფორმას ადმინისტრაციული ხელშეკრულების სახით, ის ვალდებულია ბოლომდე დარჩეს სამართლებრივი ურთიერთობის ამ საფეხურზე. ხელშეკრულება, როგორც სამოქალაქო სამართლის ინსტიტუტი, არის ორმხრივი (ან მრავალმხრივი) ნების გამოვლენა, რომელიც მიმართულია სამართლებრივი ურთიერთობის წარმოშობის, შეცვლის ან შეწყვეტისაკენ. ხელშეკრულება იდება ხელშეკრულების მხარეების ურთ-

ერთთანმხვედრი, საერთო მიზნისკენ მიმართული ნების გამოხატვის შედეგად. თუ სახეზე არ არის ორმხრივი ნება, შესაბამისად, არ არის ადმინისტრაციული ხელშეკრულება. ადმინისტრაციული ორგანო არ არის უფლებამოსილი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემით ცალმხრივად მოაწესრიგოს ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების შესრულება. ის ვალდებულია ხელშეკრულებიდან წარმოშობილი დავების გადაწყვეტის მიზნით მიმართოს სასამართლოს და როგორც ხელშეკრულების თანასწორუფლებიანმა პარტნიორმა, მოითხოვოს მისი უფლებების დაცვა. ხელშეკრულების მეორე მხარეც – მოქალაქეც – არ არის უფლებამოსილი საჩივარი შეიტანოს ადმინისტრაციულ ორგანოში და მოითხოვოს ადმინისტრაციული წარმოების განხორციელების გზით მისი უფლებების დაცვა. ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით ადმინისტრაციულ წარმოებას აქვს მთელი რიგი თავისებურებები, რომელიც ვერ გავრცელდება სახელშეკრულებო დავების განხილვასა და გადაწყვეტაზე. ამ შემთხვევაში ერთადერთი გზაა თანასწორუფლებიან სუბიექტებს შორის დავის სასამართლოსათვის მიმართვის გზით გადაწყვეტა.

3.2. ადმინისტრაციული და კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება

სასკ-ის 25-ე მუხლის II ნაწილი მიჯნავს ადმინისტრაციული და კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულების დადებასთან, შესრულებასა და შეწყვეტასთან დაკავშირებულ დავებს და განსაზღვრავს საერთო სასამართლოების მიერ მათ შესაბამისად სამოქალაქო სამართალწარმოებისა და ადმინისტრაციული სამართალწარმოების წესით განხილვის ვალდებულებას.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია გამოიყენოს საქმედანობის როგორც საჯარო-სამართლებრივი, ასევე კერძო-სამართ-

ლებრივი ფორმები. სზაკ 65-ე მუხლის თანახმად, ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია დადოს კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება. აქედან გამომდინარე, იბადება კითხვა, თუ რა შემთხვევაში იძენს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული ხელშეკრულება ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ ხასიათს. ამ კითხვაზე პასუხის გაცემას აქვს საპროცესო-სამართლებრივი მნიშვნელობა: ადმინისტრაციული ხელშეკრულების დადებასთან, შეცვლასთან ან შეწყვეტასთან დაკავშირებით წარმოშობილ დავებს განიხილავენ და წყვეტენ საერთო სასამართლოები ადმინისტრაციული სამართალწარმოების წესით (სასკ-ის 25-ე მუხლი).

ადმინისტრაციული და სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულების გამიჯვნას ემსახურება ადმინისტრაციული ხელშეკრულების ცნების ლეგალურ დეფინიციაში მოცემული ელემენტი: „საჯარო უფლებამოსილების განხორციელების მიზნით“. ხელშეკრულების სამართლებრივ ბუნებას განსაზღვრავს ხელშეკრულების მიზანი. არ არის არსებითი ხელშეკრულების მხარეების სამართლებრივი სტატუსი; ის ფაქტი, რომ ხელშეკრულების ერთ-ერთი ან ორივე მხარე არის ადმინისტრაციული ორგანო, არ გვაძლევს იმის შესაძლებლობას, რომ ის მივიჩნიოთ ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებად. შესაძლებელია, ორ ადმინისტრაციულ ორგანოს შორის დაიდოს სამოქალაქო-სამართლებრივი ხელშეკრულება.

ხელშეკრულების მიზანი უნდა განვსაზღვროთ მისი შინაარსიდან გამომდინარე. არსებითია იმის დადგენა, თუ როგორია საქმის ფაქტობრივი გარემოებების, განსაკუთრებით, ხელშეკრულებით ნაკისრი ვალდებულებების ან დადგენილი მოთხოვნების სამართლებრივი ბუნება. ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებასთან გვაქვს საქმე, მაგალითად,

- როდესაც ის ადმინისტრაციული სამართლის ნორმების შესრულებას ემსახურება;
- როდესაც ის ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან სხვა

მმართველობითი ღონისძიების განხორციელების ვალდებულებას შეიცავს;

- როდესაც ის მოქალაქის საჯარო-სამართლებრივ უფლებამოსილებებს ან ვალდებულებებს აღგენს.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულებიდან წარმოშობილი დაეუბის გადაწყვეტის მიზნით, საერთო სასამართლოების განხორციელებულ სამართალწარმოების პროცესს ახასიათებს მთელი რიგი თავისებურებები. საქმისწარმოების განხორციელების საფუძველია დაინტერესებული მხარის სასამართლოში წერილობითი ფორმით წარდგენილი განცხადება, რომელიც უნდა პასუხობდეს სსსკ-ის 178-ე მუხლის მოთხოვნებს. თუ განცხადება აკმაყოფილებს კანონის მოთხოვნებს, მაშინ სასამართლო გამოიტანს განჩინებას სარჩელის მიღების შესახებ, ხოლო, როდესაც სარჩელი არაა შედგენილი სსსკ-ის 178-ე და 179-ე მუხლების მოთხოვნათა დაცვით, მაშინ სასამართლო გამოიტანს განჩინებას ხარვეზის შევსების შესახებ და მოსარჩელეს აძლევს ვადას მის შესავსებად. სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის საფუძველი შეიძლება იყოს სსსკ-ის 186-ე მუხლის რომელიმე პუნქტი.

სახელშეკრულებო დავის გადაწყვეტის მოთხოვნით სასამართლოში შეტანილი განცხადების მიმართ მოქმედებს სარჩელის მიღების შესახებ განჩინების გამოტანის ხუთდღიანი ვადა, რომელიც გათვალისწინებულია სსსკ-ის 183-ე მუხლით, ხოლო გამწესრიგებელი სხდომის ინსტიტუტი, რომელიც გათვალისწინებულია სსსკ-ის 26-ე მუხლით და ემსახურება სარჩელის დასაშვებობის საკითხის გარკვევას, არ გამოიყენება სახელშეკრულებო დავებზე სარჩელის დასაშვებობის დადგენის შემთხვევაში.

3.3. სახელშეკრულებო დავის განხილვა კერძო არბიტრაჟის მიერ

სასკ-ის 25-ე მუხლის III ნაწილი უშვებს ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადებული კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულებიდან გამომდინარე დავის მხარეთა შეთანხმებით განსახილველად კერძო არბიტრაჟისათვის გადაცემას.

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულების დადება არ ემსახურება საჯარო-სამართლებრივი უფლებამოსილებების შესრულებას. კერძო-სამართლებრივ ურთიერთობებში ადმინისტრაციული ორგანო მოქმედებს, როგორც სამოქალაქო სამართლის სუბიექტი. კერძო-სამართლებრივი ხელშეკრულება იდება სამოქალაქო კოდექსის საფუძველზე. მის შესრულებასთან დაკავშირებული დავების გადაწყვეტაც ხდება სამოქალაქო კანონმდებლობის საფუძველზე და, ბუნებრივია, ადმინისტრაციული ორგანო არ შეიძლება იყოს შეზღუდული, გამოიყენოს კერძო სამართლის ისეთი მნიშვნელოვანი ინსტიტუტი, როგორიცაა კერძო არბიტრაჟი.

კერძო არბიტრაჟისათვის მიმართვის აუცილებელი წინაპირობაა მხარეთა შორის შეთანხმება, დავა განიხილოს კერძო არბიტრაჟმა. შესაძლებელია, ეს შეთანხმება წინასწარ ჩაიდოს ხელშეკრულებაში, ან კიდევ დავის წარმოშობის შემდეგ იქნეს მიღწეული ასეთი შეთანხმება.

4. უფლების პრევენციული დაცვა

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის თანახმად, ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების ორგანიზაცია და პროცესი უნდა პასუხობდეს მოქალაქის კონსტიტუციურ უფლებას, საჯარო ხელისუფლებასთან მიმართებაში მისი უფლების ეფექტურ დაცვაზე. ეფექტური მართლმსაჯულება გულისხმობს არა მარტო რეპრესიულ დაცვას, ანუ დარღვეული უფლების აღდგენას, არამედ დროებით დაცვას, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს, რომ საქმეზე საბოლოო გადაწყვეტილებამდე საჯარო ხელისუფლებამ არ დააყენოს პირი რეალური ფაქტების წინაშე. უფლების დროებითი დაცვა ასევე გულისხმობს უფლების პრევენციულ დაცვას, ანუ მოსალოდნელი ღონისძიებების შედეგების თავიდან აცილებას.

სასკ-ის 29-ე და 31-ე მუხლებით გათვალისწინებული უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებები ემსახურება ეფექტური მართლმსაჯულების განხორციელების უზრუნველყოფას. 29-ე მუხლში განსაზღვრული სარჩელის სუსპენსიური ეფექტი სწორედ უფლების დროებით დაცვას ემსახურება, რომლის მიზანია დაცვას პირი მმართველობის ღონისძიებების შედეგებისაგან დავის საგანზე ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესში გადაწყვეტილების მიღებამდე. თუმცა ეს მოიცავს იმ შემთხვევებს, როდესაც დავის საგანია უკვე გამოცემული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, ხოლო, როდესაც საქმე ეხება მოსალოდნელ მმართველობით ღონისძიებას – ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემას ან მოქმედების განხორციელებას ან განხორციელებისაგან თავის შეკავებას – და აქედან გამომდინარე, პირის უფლებების მოსალოდნელ შეზღუდვებს, ამ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია პირის უფლების პრევენციული დაცვის მექანიზმი, რომელიც ჩაიდო სასკ-ის 31-ე მუხლში. აღნიშნული

მუხლი მხარეს აძლევს შესაძლებლობას, სარჩელის აღძვრამდე მიმართოს სასამართლოს მოთხოვნით, ღავის საგანთან დაკავშირებით მიიღოს დროებითი განჩინება, როდესაც არსებობს საშიშროება, რომ არსებული მდგომარეობის შეცვლით ხელი შეეშლება განმცხადებლის უფლების რეალიზაციას ან აღნიშნული მნიშვნელოვნად გართულდება. სასამართლოს დროებითი განჩინება გამოიყენება ასევე სადავო-სამართლებრივი ურთიერთობის წინასწარი მოწესრიგებისათვის, თუ ეს მოწესრიგება აუცილებელია მნიშვნელოვანი ზიანის ან არსებული საფრთხის თავიდან ასაცილებლად, ან სხვა საფუძვლების გამო. ორივე შემთხვევაში დროებითი განჩინების მიზანი ერთია – ღავის საგანზე საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე ისეთი მდგომარეობის შენარჩუნება, რომელიც შესაძლებელს გახდის სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების აღსრულებას. განსხვავება მათ შორის მდგომარეობს მიზნის მიღწევის საშუალებებში – პირველ შემთხვევაში სასამართლოს დროებითი განჩინების მიზანია, შეინარჩუნოს არსებული მდგომარეობა დაინტერესებული პირის უფლებების დაცვის მიზნით (სასკ-ის 31-ე მუხლის I ნაწილის I წინადადება), ხოლო მეორე შემთხვევაში ხდება არსებული მდგომარეობის შეცვლა დაინტერესებული პირის უფლებების დაცვის მიზნით (სასკ-ის 31-ე მუხლის I ნაწილის II წინადადება).

სასკ-ის 31-ე მუხლით გათვალისწინებული დროებითი განჩინება, როგორც უფლების დროებითი დაცვის საშუალება, გამოიყენება იმ შემთხვევებში, როდესაც შეუძლებელი ხდება უფლების დროებითი დაცვა კოდექსის 29-ე მუხლის საფუძველზე, ანუ როდესაც ჯერ კიდევ შეუძლებელია ამკრძალავი (შემზღუდველი) ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადების მოთხოვნით სარჩელის შეტანა სასამართლოში.

სასკ-ის 31-ე მუხლით გათვალისწინებული დროებითი განჩინების ინსტიტუტის ძირითადი მახასიათებლებია:

– მაშინ, როდესაც ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გაუქმების მოთხოვნით საჩივრის ან სარჩელის შეტანა ავტომატურად აჩერებს ამ აქტის მოქმედებას, დროებითი განჩინების მიღების უფლება აქვს მხოლოდ სასამართლოს. დროებით განჩინებას სასამართლო იღებს დაინტერესებული მხარის განცხადების საფუძველზე.

– სასკ-ის 29-ე და 31-ე მუხლებით დადგენილი უფლების დროებითი დაცვის საშუალებებს ის საერთო აქვთ, რომ ორივე შემთხვევაში შესაძლებელი ხდება არსებული მდგომარეობის შენარჩუნება, რომლის მიზანია, დაიცვას პირი მმართველობის ღონისძიებების შედეგებისაგან დავის საგანზე ადმინისტრაციული სამართალწარმოების პროცესში გადაწყვეტილების მიღებამდე.

– სასკ-ის 31-ე მუხლით გათვალისწინებულ უფლების დაცვის საშუალებას შეუძლია უფრო მეტი, ვიდრე არსებული მდგომარეობის შენარჩუნება. სასამართლოს დროებითი განჩინების გამოყენება შესაძლებელია ასევე სადავო-სამართლებრივი ურთიერთობის წინასწარი მოწესრიგებისათვის, ანუ მას შეუძლია არსებული მდგომარეობის შეცვლა ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მოსალოდნელი გადაწყვეტილების თავიდან აცილების მიზნით, როცა ეს აუცილებელია მნიშვნელოვანი ზიანის, არსებული საფრთხის ან სხვა საფუძველების გამო.

4.1. დასაშვებობა

სასკ-ის 31-ე მუხლის საფუძველზე სამართალწარმოება ხორციელდება მხოლოდ განცხადების საფუძველზე. პროცესულარი თვალსაზრისით ის წარმოადგენს დამოუკიდებელ პროცესულურ მოქმედებას. აქედან გამომდინარე, აუცილებელია, სარჩელის დასაშვებობისა და დასაბუთებულობის შემოწმება მართლმსაჯულების პრაქტიკაში დამკვიდრებული სქემის მიხედვით, მთელი რიგი თავისებურებების გათვალისწინებით.

განსჯადობა. სარჩელის დასაშვებობის შემოწმებისას, პირველ რიგში, უნდა შემოწმდეს სასამართლოს უწყებრივი ქვემდებარობა, ანუ უნდა დადგინდეს შედის თუ არა საქმის განხილვა სასამართლო ორგანოების უფლებამოსილებაში. ამის შემდეგ ვარკვევთ სასამართლოს საგნობრივ და ტერიტორიულ განსჯადობას სასკ-ის მე-2, მე-5 და მე-6 მუხლების საფუძველზე. განსჯადობის საკითხს აწესრიგებს ასევე სასკ-ის 31-ე მუხლის II ნაწილი, რომლის თანახმადაც დროებით განჩინებას იღებს საქმის განმხილველი სასამართლო. ასეთ სასამართლოს წარმოადგენს პირველი ინსტანციის სასამართლო, ხოლო, როდესაც დავა იხილება სააპელაციო ინსტანციაში – სააპელაციო სასამართლო. იმ შემთხვევაში, როდესაც განცხადება დროებითი განჩინების მიღების მოთხოვნით სასამართლოში შედის სარჩელის აღძვრამდე, უფლებამოსილ სასამართლოს წარმოადგენს ის სასამართლო, რომელიც უფლებამოსილია განიხილოს და გადაწყვიტოს სადავო საკითხი. განცხადების არაგანსჯად სასამართლოში წარდგენის შემთხვევაში, სასამართლო სარჩელს გადაუგზავნის განსჯად სასამართლოს და ამის შესახებ აცნობებს მოსარჩელეს.

საქართველოს უზენაესი სასამართლო არ არის უფლებამოსილი მიიღოს დროებითი განჩინება, რამდენადაც ის საქმეს არ იხილავს პირველი ინსტანციის წესით. ეს არ ნიშნავს იმას, რომ საქმის საკასაციო წესით განხილვის პროცესში დავის საგანთან დაკავშირებით დაუშვებელი იყოს სადავო საქმეზე დროებითი განჩინების მიღების მოთხოვნა. დაინტერესებულ მხარეს შეუძლია, მოითხოვოს მისი უფლებების დაცვა დროებითი განჩინების საშუალებით. ასეთ შემთხვევაში დროებითი განჩინების მიღების საკითხს წყვეტს ის სასამართლო, რომელმაც ბოლოს განიხილა ეს დავა. ასეთს წარმოადგენს სააპელაციო სასამართლო.

სარჩელის სახე. დროებითი განჩინების მიღების მოთხოვნით შემოსული სასარჩელო განცხადების დასაშვებობის შემოწმებისას, მოწმდება სადავო საქმეზე დასაშვები სარჩელის სახე. მნიშვნელო-

ვანია იმის დადგენა, დაინტერესებულ მხარეს შეუძლია თუ არა უფლების დაცვა სასკ-ის 22-ე მუხლის საფუძველზე. თუ პირს შეუძლია აღძრას სარჩელი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადების მოთხოვნით, ამ შემთხვევაში, დაუშვებელია უფლების დაცვის იმ სამართლებრივი საშუალების გამოყენება, რომელიც გათვალისწინებულია სასკ-ის 31-ე მუხლით. თუ დავის საგანია უკვე გამოცემული ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, მისგან თავის დასაცავად დროებითი განჩინების მიღება არ არის საჭირო, რამდენადაც სარჩელი სასკ-ის 22-ე მუხლის საფუძველზე აჩერებს ამ აქტის მოქმედებას. დაინტერესებული მხარის უფლება, მოითხოვოს დროებითი განჩინების მიღება, გამოძვინარეობს მისი უფლებიდან, აღძრას სარჩელი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისაგან თავის შეკავების მოთხოვნით, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის მოთხოვნით, ქმედების განხორციელების მოთხოვნით ან აღძრას აღიარებითი სარჩელი. ეს ის შემთხვევებია, როდესაც სარჩელის შეტანა თავისთავად არ იწვევს მოსარჩელის უფლებების დაცვას და აუცილებელი ხდება დამატებითი ღონისძიებების განხორციელება პირის სამართლებრივი მდგომარეობის დასაცავად.

მას შემდეგ, რაც გაირკვევა სასარჩელო განცხადების დასაშვებობა, აუცილებელია, სასკ-ის 31-ე მუხლის ტექსტის თანახმად და იმ თანამიმდევრობით, როგორც ეს აქ არის მოცემული, გაირკვეს, თუ რისი მიღწევა სურს მოსარჩელეს: სურს მას დროებითი განჩინების მიღებით არსებული მდგომარეობის შენარჩუნება (სასკ-ის 31-ე მუხლის I ნაწილის I წინადადება) თუ სადავო-სამართლებრივი ურთიერთობის წინასწარი მოწესრიგება (სასკ-ის 31-ე მუხლის I ნაწილის II წინადადება).

განცხადების დასაშვებობის აუცილებელი წინაპირობა არ არის ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან მოქმედების განხორციელება, დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნა დაიშვება ადმინ-

ისტრაციული ორგანოს მხრიდან უმოქმედობის შემთხვევაშიც. აუცილებელია მხოლოდ ადმინისტრაციულ ორგანოში განცხადების შეტანა. ადმინისტრაციულ ორგანოში მოთხოვნის დაყენების (განცხადების შეტანის) შემდეგ იხსნება გზა სასამართლოსკენ. დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნის უფლების წარმოშობის აუცილებელ წინაპირობას არ წარმოადგენს ასევე დავის საგანზე სასამართლოში სარჩელის აღძვრა.

სარჩელის აღძვრის უფლების შემოწმება. სარჩელი დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნით არის დარღვეული ან სადავო უფლების დაცვის საპროცესო საშუალება. ამ საშუალებით შეუძლია ისარგებლოს პირმა, ვისაც სურს სუბიექტური უფლების სასამართლოს მეშვეობით დაცვა. დაუშვებელია სარჩელის შეტანა სხვისი უფლებების დასაცავად. მოსარჩელეს უნდა შეეძლოს საკუთარი უფლების მითითება, რომელიც დარღვეულია ან ემოქმედება ხელყოფა; სარჩელის აღძვრამდე დავის საგანთან დაკავშირებით დროებითი განჩინების მიღების მოთხოვნის შემთხვევაში, განცხადებაში ნათლად უნდა იყოს წარმოდგენილი ის საშიშროება, რომ არსებული მდგომარეობის შეცვლით ხელი შეეშლება განმცხადებლის უფლების რეალიზაციას ან აღნიშნული მნიშვნელოვნად გართულდება. როდესაც მოსარჩელის მიზანია სადავო-სამართლებრივი ურთიერთობის წინასწარი მოწესრიგება, მან ნათლად უნდა წარმოაჩინოს, რომ ეს მოწესრიგება აუცილებელია მნიშვნელოვანი ზიანის ან არსებული საფრთხის თავიდან ასაცილებლად.

უფლებადამცავი ინტერესის არსებობის შემოწმება. სარჩელის აღძვრის უფლების შემოწმებასთან ერთად უნდა შემოწმდეს დროებითი განჩინების მიმართ მოსარჩელის უფლებადამცავი ინტერესი. განცხადებით მოთხოვნილი დროებითი განჩინება უნდა იყოს აუცილებელი საშუალება მოსარჩელის უფლების დროებითი დაცვისათვის. ასეთ აუცილებლობასთან არა გვაქვს საქმე, როდესაც მოსარჩელეს სხვა უფრო იოლი გზით შეუძლია საკუთარი

უფლებების დაცვა ან როდესაც სარჩელის უშედეგობა, ან მისი განზრახ არამიზნობრივი გამოყენება აშკარაა.

მოსარჩელის უფლებადამცავი ინტერესი არ არის, როდესაც მოსარჩელის მიერ დასმული საკითხი ჯერ არ გამხდარა ადმინისტრაციული ორგანოს განსჯის საგანი (მაგ., პირი ითხოვს მისი უფლების დროებით დაცვას მოსალოდნელი პრივატიზაციის თავიდან ასაცილებლად. სინამდვილეში ამ შენობის პრივატიზება ჯერ კიდევ არ გამხდარა ადმინისტრაციული ორგანოს მსჯელობის საგანი. პირის ვარაუდი მოსალოდნელ საფრთხეზე არ არის საკმარისი. საფრთხე უნდა იყოს რეალური).

ადმინისტრაციული ორგანოს მხრიდან დავის საგანთან დაკავშირებით დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნის შემთხვევაში, მისი უფლებადამცავი ინტერესი არ არსებობს, როდესაც ის უფლებამოსილია საკუთარი გადაწყვეტილებით მოაწესრიგოს ეს სამართლებრივი ურთიერთობა და, შესაბამისად, თავიდან აიცილოს ეს მოსალოდნელი საშიშროება (მაგ., ადმინისტრაციულ ორგანოს არ შეუძლია მიმართოს სასამართლოს და მოითხოვოს დროებითი განჩინებით აკრძალოს მოსალოდნელი გაფიცვები, რომელსაც მიზნად ისახავენ ხელფასით უკმაყოფილო სკოლის მასწავლებლები, არამედ თვითონ უნდა მოაწესრიგოს ეს სამართლებრივი ურთიერთობა)

უფლებადამცავი ინტერესის გამომრიცხავი გარემოება შეიძლება იყოს ასევე დასახული მიზნის მიულწევლობა, როდესაც სადავო საკითხთან დაკავშირებით უკვე მიღებულია კანონიერ ძალაში შესული გადაწყვეტილება ან როდესაც შეუძლებელია არსებული მდგომარეობის დროებითი განჩინების მიღების გზით შეცვლა ან კიდევ, როდესაც არსებული მდგომარეობის შეცვლა შესაძლებელია დროებითი განჩინების მიღების გარეშეც ნებისმიერ დროს.

უფლებადამცავი ინტერესის გამომრიცხავი გარემოების წარმოშობის საფუძველი შეიძლება იყოს თვით განმცხადებლის ქცევა. როდესაც განმცხადებელი საკუთარი მოქმედებით ჩაიყენებს

თავს ასეთ „ცუდ მდგომარეობაში“, რაც შეიძლება გამოიხატოს უფლების დაცვის სამართლებრივი საშუალებების გამოყენების საპროცესო ვადების დაუცველობაში, ადმინისტრაციული წარმოების პროცესში მტკიცებულებების წარმოუდგენლობაში ან წარმოების პროცესში მონაწილეობისაგან თავის არიდებაში.

განცხადების ფორმა და შინაარსი, განცხადების მიღება. სასამართლოს დროებითი განჩინების მიღების საფუძველია დაინტერესებული პირის მიერ უფლებამოსილ სასამართლოში წერილობითი ფორმით წარდგენილი განცხადება, რომელიც უნდა პასუხობდეს სსსკ-ის 178-ე მუხლის მოთხოვნებს. თუ განცხადება აკმაყოფილებს კანონის მოთხოვნებს, მაშინ სასამართლო გამოიტანს განჩინებას სარჩელის მიღების შესახებ, ხოლო, როდესაც სარჩელი არაა შედგენილი სსსკ-ის 178-ე და 179-ე მუხლების მოთხოვნათა დაცვით, მაშინ სასამართლო გამოიტანს განჩინებას ხარვეზის შევსების შესახებ და მოსარჩელეს აძლევს ვადას მის შესავსებად. სარჩელის მიღებაზე უარის თქმის საფუძველი შეიძლება იყოს სსსკ-ის 186-ე მუხლის რომელიმე პუნქტი.

დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნით სასამართლოში შეტანილი განცხადების მიღებისა და განხილვის ვადების მიმართ მოქმედებს განსაკუთრებული წესები; სარჩელის მიღების შესახებ განჩინების გამოტანის ხუთდღიანი ვადა, რომელიც გათვალისწინებულია სსსკ-ის 183-ე მუხლით, ასევე გამწესრიგებელი სხდომის ინსტიტუტი, რომელიც გათვალისწინებულია სსსკ-ის 261-ე მუხლით და ემსახურება სარჩელის დასაშვებობის საკითხის გარკვევას, არ გამოიყენება დროებითი განჩინების დასაშვებობის დადგენის შემთხვევაში. განცხადებას დროებითი განჩინების გამოცემის შესახებ გადაწყვეტს დავის საგანთან დაკავშირებით სარჩელის განმხილველი სასამართლო განცხადების შეტანის დღესვე, მოპასუხის შეუტყობინებლად. ამ შემთხვევაში ანალოგიურად გამოიყენება სსსკ-ის 193-ე მუხლი.

4.2. დასაბუთებულობა

დროებითი განჩინების გამოცემასთან დაკავშირებით შემოსული განცხადების დასაშვებობის შემოწმების შემდეგ სასამართლო ამოწმებს განცხადების დასაბუთებულობას ზეპირი მოსმენის გამართვის გარეშე.

განცხადება დავის საგანთან დაკავშირებით სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილების მიღებამდე არსებული მდგომარეობის შენარჩუნების მიზნით დროებითი განჩინების მიღების მოთხოვნით არის დასაბუთებული, ანუ სასამართლო დააკმაყოფილებს განმცხადებლის მოთხოვნას, როდესაც დადგინდება, რომ არსებობს რეალური საფრთხე, არსებული მდგომარეობის შეცვლით ხელი შეეშლება განმცხადებლის უფლებების რეალიზაციას ან აღნიშნული მნიშვნელოვნად გართულდება. ე.ი. დროებითი განჩინება არსებული მდგომარეობის შენარჩუნებაზე გამოიყენება, როდესაც საქმე ეხება არსებული ფაქტობრივი ან სამართლებრივი მდგომარეობის შენარჩუნებას. მაგ., შენობის პრივატიზაციის აკრძალვა, კონკურსში გამარჯვებულის სამსახურში დანიშვნის აკრძალვა, სკოლის დახურვის აკრძალვა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებამდე და ა.შ.

განცხადება დროებითი განჩინების სადავო-სამართლებრივი ურთიერთობის წინასწარი მოწესრიგების მიზნით გამოცემის მოთხოვნით არის დასაბუთებული, ანუ სასამართლო მიიღებს დროებით განჩინებას, თუ დადგინდება, რომ ეს მოწესრიგება აუცილებელია მნიშვნელოვანი ზიანის ან არსებული საფრთხის თავიდან ასაცილებლად. მაგ., აუქციონში, კონკურსში, მისაღებ გამოცდებზე, ლექციებზე დაშვება, ფულადი დახმარების (პენსია, სტიპენდია) გაცემა სასამართლოს საბოლოო გადაწყვეტილებამდე.

4.3. განჩინება დროებითი განჩინების გამოცემის შესახებ

დაინტერესებული მხარის განცხადების დასაშვებობისა და დასაბუთებულობის შემოწმების შემდეგ სასამართლოს გამოაქვს განჩინება დროებითი განჩინების გამოცემის შესახებ, რომელიც უნდა პასუხობდეს განჩინებისათვის სსსკ-ის 285-ე მუხლით დადგენილ მოთხოვნებს. დროებითი განჩინების გამოცემის ან გამოცემაზე უარის თქმის შესახებ გამოტანილ განჩინებაზე შეიძლება კერძო საჩივრის შეტანა, რაც შეაჩერებს ამ განჩინების აღსრულებას.

4.4. სასამართლოს დროებითი განჩინებით გამოწვეული ზიანის ანაზღაურება

თუ სასამართლოს მიერ მიღებული დროებითი განჩინება გაუმართლებელი გამოდგება, იმის გამო, რომ დავის საგანთან დაკავშირებით არ დაკმაყოფილდება მისი მოთხოვნა და დადასტურდება, რომ თავიდანვე არ ჰქონდა მას ამის მოთხოვნის სამართლებრივი საფუძველი, მაშინ მხარე, რომლის მოთხოვნის საფუძველზეც გამოიცა დროებითი განჩინება, ვალდებულია აუნაზღაუროს მეორე მხარეს ზარალი, რაც მას მიადგა დროებითი განჩინების გამოცემის შედეგად. აქედან გამომდინარე, ნათელია განსხვავება უფლების დროებითი დაცვის იმ საშუალებებს შორის, რომელიც განსაზღვრულია სსსკ-ის 29-ე და 31-ე მუხლებით. დროებითი განჩინების გამოცემის მოთხოვნა შეიცავს გარკვეულ რისკს, რაც არ ახასიათებს სსსკ-ის 29-ე მუხლით განსაზღვრულ უფლების დაცვის დროებით საშუალებას სარჩელის სუსპენსიური ეფექტის სახით.

ზიანის ანაზღაურების მოთხოვნა შესაძლებელია დავის საგანთან დაკავშირებით საბოლოო გადაწყვეტილების მიღების შემ-

დეგ. ზიანის ანაზღაურების საკითხს წყვეტენ საერთო სასამართლოები სამოქალაქო სამართალწარმოების წესით.

5. აპელაცია და კასაცია

საქართველოს კონსტიტუციის 42-ე მუხლის თანახმად, ყოველი პირისათვის უზრუნველყოფილია უფლების სასამართლო წესით დაცვა. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულების ორგანიზაცია და პროცესი უნდა პასუხობდეს ადამიანის კონსტიტუციურ უფლებას მისი უფლების ეფექტიან დაცვაზე. ეფექტიანი მართლმსაჯულების განხორციელებას ემსახურება უფლების დაცვის სამსაფეხურიანი სისტემა. ადმინისტრაციული მართლმსაჯულება ხორციელდება საერთო სასამართლოების მიერ დავების პირველი ინსტანციით, აპელაციისა და კასაციის წესით განხილვის გზით. უფლების დაცვის სამსაფეხუროვანი სისტემის მიმართ არსებობს მართებული კრიტიკა. ეს განპირობებულია იმ უარყოფითი მხარეებით, რაც ამ სისტემას ახასიათებს. სახელმწიფოს ფინანსური პრობლემებისა და სასამართლო პროცესზე მზარდი მოთხოვნების ფონზე, სახელმწიფოს არ ძალუძს უზრუნველყოს დავაზე სამჯერადი სასამართლო პროცესი. საკასაციო სასამართლოს მიმართ მზარდი მოთხოვნის იწვევს მის გადატვირთვას, რაც აისახება მართლმსაჯულების ხარისხზე. სამსაფეხუროვანი მართლმსაჯულების უარყოფითი მხარე ვლინდება ასევე უფლების დაცვის თვალსაზრისითაც. დავის განხილვა სამ ინსტანციაში იწვევს საქმეზე ჭეშმარიტების დადგენის გაჭიანურებას მხარის ინტერესების საწინააღმდეგოდ. თუ გავითვალისწინებთ იმ გარემოებას, რომ საკასაციო მართლმსაჯულების მიზანია როგორც პიროვნების დარღვეული უფლებების დაცვა კონკრეტულ სადავო საკითხებთან მიმართებაში, ასევე ერთიანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და სამართლის განვითარებისათვის ხელშეწყობა, ამ ამოცანების ჯეროვნად შესრულების უზრუნველყოფა შეუძლებელი ხდება, თუ

არ მოხდება საკასაციო სარჩელის დასაშვებობის შეზღუდვა. ამ მიზნით სასკ-ის IX თავში შეტანილ იქნა მთელი რიგი ცვლილებები და დამატებები.

5.1. სააპელაციო და საკასაციო გასაჩივრების დასაშვებობა

ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის 1-ლი მუხლის II ნაწილის თანახმად, თუ ამ კოდექსით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში გამოიყენება საქართველოს სამოქალაქო-საპროცესო კოდექსის დებულებები. აქედან გამომდინარე, სასამართლოს ადმინისტრაციულ გადაწყვეტილებათა გასაჩივრებას სააპელაციო და საკასაციო წესით აწესრიგებს სამოქალაქო-საპროცესო კოდექსის მე-8 და მე-9 კარი, იმ შეზღუდვებისა და თავისებურებების გათვალისწინებით, რაც დადგენილია სასკ-ის 34-ე მუხლით.

სასკ-ის 34-ე მუხლის I ნაწილი უშვებს ადმინისტრაციულ დავებზე სააპელაციო და საკასაციო საჩივრის შეტანის შესაძლებლობას დავის საგნის ღირებულების მიუხედავად. სამოქალაქო დავებზე სააპელაციო საჩივარი დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მისი ღირებულება აღემატება 500 ლარს, ხოლო საკასაციო საჩივარი ქონებრივ-სამართლებრივ დავებში დასაშვებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ საკასაციო საჩივრის საგნის ღირებულება 50 000 ლარს აღემატება. სასკ-ის 365-ე მუხლისა და 391-ე მუხლის მე-2 ნაწილის ეს მოთხოვნები ადმინისტრაციულ სამართალწარმოებაში არ გამოიყენება.

ადმინისტრაციულ დავებზე საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის წინაპირობები მოცემულია სასკ-ის 34-ე მუხლის III ნაწილში, რაც ქვემოთ დაწვრილებით გვაქვს განხილული.

5.2. სააპელაციო საჩივარი

სააპელაციო საჩივრის ობიექტია პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილება. სასამართლოსადმი უწყებრივად დაქვემდებარებულ ადმინისტრაციულ საქმეებს პირველი ინსტანციით განიხილავენ რაიონული (საქალაქო) სასამართლოები და მაგისტრატი მოსამართლეები. წერილობითი ფორმით შედგენილი სააპელაციო საჩივარი შეტანილ უნდა იქნეს იმ პირველი ინსტანციის სასამართლოში, რომელმაც გამოიტანა სააპელაციო წესით გასაჩივრებული გადაწყვეტილება. სააპელაციო საჩივრის სავალდებულო რეკვიზიტები განსაზღვრულია სსსკ-ის 368-ე მუხლით. სააპელაციო საჩივრის შესვლის შემდეგ პირველი ინსტანციის სასამართლო დაუყოვნებლივ გადაუგზავნის სააპელაციო სასამართლოს მთლიანად საქმეს და დამატებით შემოსულ ყველა მასალას. თუ სააპელაციო საჩივარი შეტანილია უშუალოდ სააპელაციო სასამართლოში, მაშინ ეს უკანასკნელი საქმეს გამოითხოვს შესაბამისი სასამართლოდან.

ადმინისტრაციულ საქმეზე პირველი ინსტანციის სასამართლოს გადაწყვეტილების სააპელაციო წესით გასაჩივრების უფლება აქვთ: მხარეებს (მოსარჩელესა და მოპასუხეს), მესამე პირებს დამოუკიდებელი სასარჩელო მოთხოვნით, მათ უფლებამონაცვლეებს, თანამონაწილეებს (თანამოსარჩელესა და თანამოპასუხეს), მათი თანამონაწილეობის საფუძვლებით განსაზღვრულ ფარგლებში, პირებს, რომლებიც არ მონაწილეობენ საქმეში როგორც მხარეები, მაგრამ სასამართლო გადაწყვეტილებით განისაზღვრა მათი უფლებები და მოვალეობები ერთ-ერთი მხარის მიმართ.

სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა შეადგენს ერთ თვეს, რომლის არც გაგრძელება და არც აღდგენა კანონით არ არის დაშვებული. ვადის დენა იწყება მხარისათვის გადაწყვეტილების გადაცემის მომენტიდან. „გადაცემა“ გულისხმობს გადაწყვეტილების დამოწმებული ასლის მხარისათვის ან მისი წარმომადგენლისათვის

უშუალოდ სასამართლოში ხელზე მიცემას, რაც მან უნდა დაადასტუროს თავისი ხელმოწერით. გადაწყვეტილების ფოსტის მეშვეობით გაგზავნის შემთხვევაში, გასაჩივრების ვადა აითვლება გადაწყვეტილების ასლის ფოსტისთვის ან კურიერისთვის ჩაბარების მომენტიდან. საქმეში აუცილებლად უნდა იყოს ცნობა, რომ ამ წესით გაგზავნილი გადაწყვეტილების ასლი ჩაბარდა ადრესატს. თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება სააპელაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, სააპელაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან.

სსსკ-ის 370-ე მუხლის თანახმად, თუ გადაწყვეტილების გამოცხადების შემდეგ მხარე სასამართლოს ან მოწინააღმდეგე მხარეს წერილობითი ფორმით განუცხადებს უარს სააპელაციო გასაჩივრებაზე, შემდგომ საპელაციო საჩივარი აღარ დაიშვება. ვერ გავიზიარებთ იურიდიულ ლიტერატურაში გამოთქმულ მოსაზრებას, რომ ეს თითქოს ეწინააღმდეგება საპელაციო საჩივრის შეტანის ერთთვიან ვადას, რომლის განმავლობაშიც მოსარჩელეს ან მოპასუხეს ნებისმიერ დროს აქვს უფლება შეიტანოს სააპელაციო საჩივარი¹. სააპელაციო გასაჩივრებაზე უარის თქმა მხარის უფლებაა. ამ უფლების რეალიზაციას უკავშირდება მეორე მხარის კანონიერი ნდობა ამ უარზე. აქედან გამომდინარე, მართებულია, რომ მხარე, რომელმაც ასეთი უარი განაცხადა, კარგავს უფლებას გაასაჩივროს გადაწყვეტილება სააპელაციო წესით.

სააპელაციო საჩივრის შემოსვლიდან 10 დღის განმავლობაში სააპელაციო სასამართლო ამოწმებს სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობას. კერძოდ, მოწმდება დაცულია თუ არა სააპელაციო საჩივრის წარდგენის ერთთვიანი ვადა, პასუხობს თუ არა სააპელაციო საჩივრის შინაარსი სსსკ-ის 368-ე მუხლის მოთხოვნებს,

---

¹ ვ. ლორია, საქართველოს ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსის კომენტარი, თბ., 2004, გვ. 226.

აპელანტს სსსკ-ის 370-ე მუხლის შესაბამისად უარი ზომ არ აქვს ნათქვამი სააპელაციო გასაჩივრებაზე, გადახდილია თუ არა სახელმწიფო ბაჟი. თუ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმების შედეგად აღმოჩნდება, რომ არსებობს მისი დასაშვებობის ყველა პირობა, სააპელაციო სასამართლო მიიღებს განჩინებას „სააპელაციო საჩივრის განსახილველად მიღებისა და მისი მომზადების შესახებ“. აქვე სასამართლო ნიშნავს სააპელაციო საჩივრის განხილვის დღეს, რის შესახებაც მხარეს ატყობინებს განჩინების მიღებიდან 3 დღის ვადაში. თუ სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმებისას დადგინდა, რომ საჩივრის დასაშვებობის ესა თუ ის პირობა არ არსებობს და ეს ხარვეზი სასამართლოს მიერ დადგენილ ვადაში არ იქნება შევსებული, მაშინ სასამართლოს გამოაქვს განჩინება „სააპელაციო საჩივრის განუხილველად დატოვების შესახებ.“

სააპელაციო სასამართლოს მიერ სააპელაციო საჩივრის განსახილველად მიღებისა და მისი მომზადების შესახებ განჩინების გამოტანა აჩერებს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლას იმ ნაწილში, რომელიც გასაჩივრებულია. თუ სააპელაციო საჩივარი შეტანილია ისეთ გადაწყვეტილებაზე, რომლის მიმართ გამოტანილია განჩინება კანონიერ ძალაში შესვლამდე მისი დაუყოვნებლივ აღსრულების შესახებ, სააპელაციო საჩივრის შეტანა ავტომატურად არ აჩერებს დაუყოვნებლივი აღსრულების შესახებ ადრე გამოტანილი გადაწყვეტილების მოქმედებას. ასეთ შემთხვევაში სააპელაციო სასამართლოს აპელანტის შუამდგომლობით შეუძლია გამოიტანოს განჩინება გასაჩივრებული გადაწყვეტილების დაუყოვნებლივ აღსრულების დროებით შეჩერებისა და აღსრულების ღონისძიებების გაუქმების შესახებ.

სააპელაციო სასამართლო, მართალია, არის მეორე ინსტანციის სასამართლო, რომელიც ამოწმებს პირველი ინსტანციის სასამართლოების გადაწყვეტილებას, მაგრამ საქმეთა განხილვისას იგი

საქმეს ხელმოკრედ შეისწავლის ფაქტობრივი და სამართლებრივი თვალსაზრისით.

5.3. საკასაციო საჩივარი

საკასაციო წესით შეიძლება გასაჩივრდეს სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებები. საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლება აქვთ მხარეებსა და სასკ-ის მე-16 მუხლის II ნაწილით განსაზღვრული წესით საქმეში ჩაბმულ მესამე პირებს. საკასაციო საჩივარი შეიტანება წერილობითი ფორმით იმ სასამართლოში, რომელმაც გამოიტანა გადაწყვეტილება. საკასაციო საჩივრის შემოსვლის შემდეგ სააპელაციო სასამართლო დაუყოვნებლივ გადაუგზავნის საკასაციო სასამართლოს საკასაციო საჩივარს და მთლიანად საქმეს. საკასაციო საჩივრის სავალდებულო რეკვიზიტები განსაზღვრულია სსსკ-ის 396-ე მუხლით. საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადა არის ერთი თვე. კანონი არ ითვალისწინებს ვადის გაგრძელებისა და აღდგენის შესაძლებლობას. გასაჩივრების ვადა აითვლება მხარისათვის გადაწყვეტილების ასლის უშუალოდ სასამართლოში გადაცემის მომენტიდან ან ფოსტით გაგზავნის შემთხვევაში ფოსტაში, ან კურიერისათვის ჩაბარების მომენტიდან. თუ დასაბუთებული გადაწყვეტილების გამოცხადებას ესწრება საკასაციო საჩივრის შეტანის უფლების მქონე პირი, საკასაციო საჩივრის შეტანის ვადა იწყება მისი გამოცხადების მომენტიდან.

საკასაციო საჩივრის შესვლიდან 10 დღის განმავლობაში საკასაციო სასამართლომ უნდა შეამოწმოს, დასაშვებია თუ არა საკასაციო საჩივარი. ამ მიზნით საკასაციო სასამართლომ უნდა შეამოწმოს:

- ა) შეტანილია თუ არა საკასაციო საჩივარი უფლებამოსილი პირის მიერ;

- ბ) შეტანილია თუ არა საკასაციო საჩივარი კანონით გათვალისწინებულ ვადაში;
- გ) შეესაბამება თუ არა საკასაციო საჩივრის შინაარსი სსსკ-ის 393-ე და 396-ე მუხლების მოთხოვნებს;
- დ) სახეზეა თუ არა საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის სსსკ-ის 34-ე მუხლის III ნაწილით დადგენილი ერთ-ერთი წინაპირობა;
- ე) გადახდილია თუ არა სახელმწიფო ბაჟი.

სსსკ-ის 34-ე მუხლის III ნაწილის თანახმად, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ საკასაციო საჩივარი დაიშვება, თუ:

- ა) საქმე მნიშვნელოვანია სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის;

ეს ის შემთხვევაა, როდესაც არსებობს საყოველთაო ინტერესი სამართლის კონკრეტული ნორმის ერთგვაროვნად გაგებისათვის და ეს პრობლემა არ ყოფილა სასამართლოს განსჯადი (ან ქვემდგომი სასამართლოების ინტერპრეტაცია საჭიროებს შემდგომ შეფასებას), რაც, თავის მხრივ, მნიშვნელოვანია სამართლის მეცნიერებისა და პრაქტიკის შემდგომი განვითარებისათვის.

საქმე მნიშვნელოვანია, როდესაც მოსალოდნელია, რომ მასთან დაკავშირებით საკასაციო სასამართლოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილება ხელს შეუწყობს სამართლის ნორმათა ერთგვაროვან გაგებას ან სამართლის შემდგომ გაგებას. ამის პირველი აუცილებელი წინაპირობაა, რომ ეს სამართლებრივი საკითხი ექვემდებარებოდეს გარკვევას, ანუ საქმე უნდა ეხებოდეს სამართლის ისეთ ნორმას, რომელიც ექვემდებარება გადასინჯვას. საკასაციო წესით გადასინჯვას ექვემდებარება მხოლოდ ის სამართლებრივი საკითხები, რომელიც მოიცვა სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებამ, ასევე ის საკითხები, რომელზედაც სააპელაციო სასამართლოს უნდა მიეღო გადაწყვეტილება. ამის საპირისპიროდ ის

სამართლებრივი საკითხები არ შეიძლება გახდეს საკასაციო გადასინჯვის საგანი, რომლებიც წამოიჭრობოდა საპელაციო სასამართლოს მიერ საქმეზე სხვაგვარი გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში. საკასაციო წესით გადასინჯვა მოიცავს საპელაციო სასამართლოს განხილულ სამართლებრივ საკითხებს და მის მნიშვნელობას აწმყოში და არა იმას, რომ სააპელაციო სასამართლოს სხვაგვარ გადაწყვეტილებას „არსებითი მნიშვნელობა ექნებოდა“.

საქმის მნიშვნელობის განსაზღვრის მეორე აუცილებელი წინაპირობაა, რომ სამართლებრივი საკითხი საჭიროებს გარკვევას. საკითხი არ საჭიროებს გარკვევას, როდესაც ის უდავოა, რამდენადაც პასუხი ყოველგვარი დამატებითი დასაბუთების გარეშე გამომდინარეობს კანონის ტექსტიდან. საკითხი ასევე არ საჭიროებს გარკვევას, როდესაც მასთან დაკავშირებით არსებობს უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება. თუმცა ეს უკანასკნელი შემთხვევა არ გამორიცხავს საკითხის შემდგომი გარკვევის საჭიროების წარმოშობას, როდესაც უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკა გახდება ფართო მეცნიერული განსჯის საგანი და მოსამართლეებისა და მეცნიერების მიერ წარმოდგენილი არგუმენტები უბიძგებს უზენაეს სასამართლოს საკუთარი მოსაზრებების გადამოწმებისაკენ.

კასაციის დასაშვებობის ამ კრიტერიუმთან მიმართებაში გვინდა ყურადღება გავამახვილოთ მის ფორმულირებაზე. ნორმის ტექსტში მოცემული ფორმულირება „სამართლის განვითარებისა და ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის“, არ გულისხმობს, რომ აუცილებელია ორივე წინაპირობის ერთდროულად დაკმაყოფილება, არამედ საკმარისია ერთ-ერთის არსებობა. თუმცა აქვე უნდა აღინიშნოს ის გარემოება, რომ ამ ორი კრიტერიუმის ერთმანეთისაგან გამიჯვნა თითქმის შეუძლებელია, რამდენადაც, როდესაც საქმე მნიშვნელოვანია სამართლის განვითარებისათვის, იგი ასევე მნიშვნელოვანია ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებისათვის და, პირიქით.

ბ) სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილება განსხვავდება ამ კატეგორიის საქმეებზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მანამდე არსებული პრაქტიკისაგან;

საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მიერ საკასაციო მართლმსაჯულების განხორციელება მიზნად ისახავს არა მარტო სამართლებრივი დავების გადაწყვეტას და მოსარჩელის უფლებებისა და კანონიერი ინტერესების დაცვას, არამედ ერთგვაროვანი სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას. კასაციის დასაშვებობის ეს კრიტერიუმი ყურადღებას ამახვილებს სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებასა და უზენაესი სასამართლოს მიერ დამკვიდრებული სასამართლო პრაქტიკას შორის შეუსაბამობაზე. ეს ის შემთხვევაა, როდესაც ერთსა და იმავე სამართლის ნორმის საფუძველზე მიღებულ სააპელაციო და საკასაციო სასამართლოს გადაწყვეტილების დასაბუთებაში ხდება ამ ნორმის განსხვავებული ინტერპრეტაცია.

კასაციის დასაშვებობის ამ კრიტერიუმის გამოყენების აუცილებელი წინაპირობაა უზენაესი სასამართლოს პრაქტიკის არსებობა, რომელიც არ გულისხმობს საქმეზე დიდი პალატის გადაწყვეტილების აუცილებლობას, არამედ საკმარისია ერთი კონკრეტული ყველაზე ახალი გადაწყვეტილების არსებობა. ამ ნიშნით კასაციის დაშვება მიზნად არ ისახავს „ურჩი“ სააპელაციო სასამართლოს დასჯას, არამედ ზრდის სააპელაციო სასამართლოს როლს სამართლისა და სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბების საქმეში. სააპელაციო სასამართლოს განსხვავებული გადაწყვეტილება, რომელიც ჯეროვნად არის გააზრებული და დასაბუთებული არ უნდა დარჩეს ყურადღების მიღმა. უზენაესი სასამართლო ვალდებული ხდება სათანადოდ შეაფასოს სააპელაციო სასამართლოს განსხვავებული შეხედულება, აღიაროს ის ან მეცნიერულად დაასაბუთოს საკუთარის უპირატესობა. ყოველივე ეს ბიძგს აძლევს მართლმსაჯულების პრაქტიკის სრულყოფას.

გ) სააპელაციო სასამართლოს მიერ საქმე განხილულია მნიშვნელოვანი პროცესუალური დარღვევით, რომელსაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგზე.

პროცესუალური დარღვევა სააპელაციო საჩივრის დასაშვებობის საფუძველი რომ გახდეს, აუცილებელია, ამ დარღვევას ჰქონდეს ისეთი ხასიათი, რომ აშკარა იყოს მისი უარყოფითი ზეგავლენა საქმის განხილვის შედეგზე. პროცესუალური დარღვევის ხარისხის განსაზღვრის ორ შემთხვევასთან გვაქვს საქმე:

ქართული კანონმდებელი თვითონ ახდენს იმ საპროცესო დარღვევების განსაზღვრას, რომლებიც აუცილებლად იწვევს გადაწყვეტილების გაუქმებას. სსსკ-ის 394-ე მუხლით განსაზღვრული საკასაციო საჩივრის აბსოლუტური საფუძვლები არის საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის კანონმდებლის მიერ იმპერატიულად დადგენილი ნორმა და აქ სასამართლოს შეხედულებისათვის ადგილი არ რჩება. საკასაციო სარჩელი დასაშვებია, თუ

- ა) საქმე განიხილა სასამართლოს არაკანონიერმა შემადგენლობამ;
- ბ) სასამართლომ საქმე განიხილა ერთ-ერთი მხარის დაუსწრებლად, რომელსაც არ მიუღია შეტყობინება კანონით დადგენილი წესით ან მისი კანონიერი წარმომადგენლის გარეშე, თუ ასეთი წარმომადგენლობა კანონით იყო გათვალისწინებული, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა ასეთი კანონიერი წარმომადგენელი ცნობს სასამართლო პროცესის წარმართვის მართლზომიერებას;
- გ) გადაწყვეტილება გამოტანილია საქმეზე, რომელიც სასამართლოს უწყებრივად არ ექვემდებარება;
- დ) გადაწყვეტილება მიღებულია საქმის ზეპირი განხილვის საფუძველზე, რომლის დროსაც დარღვეულია პროცესის საჯაროობის წესები;

- ე) გადაწყვეტილება იურიდიულად არ არის საკმაოდ დასაბუთებული, ან დასაბუთება იმდენად არასრულია, რომ გადაწყვეტილების სამართლებრივი საფუძვლიანობის შემოწმება შეუძლებელია;
- ვ) გადაწყვეტილებას ხელს არ აწერენ ის მოსამართლეები, რომლებიც გადაწყვეტილებაში არიან აღნიშნული;
- ზ) გადაწყვეტილება გამოტანილია იმ მოსამართლეების მიერ, რომლებიც ამ საქმის განხილვაში ადრე მონაწილეობდნენ;
- თ) საქმეში არ არის საპელაციო სასამართლოს სხდომის ოქმი.

საკასაციო სარჩელის აბსოლუტური საფუძვლები უფრო ვიწროა, ვიდრე სასკ-ის 34-ე მუხლის III ნაწილის „გ“ ქვეპუნქტით მოაზრებული საპროცესო დარღვევები. ადმინისტრაციული საპროცესო კოდექსი არ იფარგლება ამ ჩამონათვალით, არამედ უშვებს საკასაციო სასამართლოს მიერ საპროცესო დარღვევის ხარისხის შეფასების შესაძლებლობას. კანონმდებელი ადგენს მხოლოდ შეფასების მასშტაბებს, „რომელსაც შეეძლო არსებითად ემოქმედა საქმის განხილვის შედეგებზე“. სასამართლო საპროცესო დარღვევის შეფასებისას უნდა გამოვიდეს ამ მოთხოვნიდან.

საკასაციო საჩივრის დასაშვებობის შემოწმების შედეგად საკასაციო სასამართლოს მიერ გამოტანილი „განჩინება საკასაციო საჩივრის განსახილველად მიღების შესახებ“ ავტომატურად შეაჩერებს გასაჩივრებული გადაწყვეტილების კანონიერ ძალაში შესვლას იმ ნაწილში, რომელიც გასაჩივრებულია. თუ გასაჩივრებულია გადაწყვეტილება, რომელიც დაუყოვნებლივ უნდა აღსრულდეს, საკასაციო სასამართლოს შეუძლია კასატორის მოთხოვნის საფუძველზე დროებით შეაჩეროს აღსრულება და გააუქმოს აღსრულებასთან დაკავშირებული ღონისძიება.

საკასაციო მართლმსაჯულება შემოიფარგლება სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებების განხილვით მხოლოდ სამართლებრივი თვალსაზრისით, ანუ არ ახდენს საქმის არსებით განხილვას. ამით იგი განსხვავდება სააპელაციო სასამართლოსაგან, რომელსაც შეუძლია შეამოწმოს გადაწყვეტილება როგორც ფაქტობრივი, ისე სამართლებრივი დასაბუთებულობის თვალსაზრისით.

ეფექტური მართლმსაჯულების განხორციელების პრინციპიდან გამომდინარე, დავის განხილვისა და გადაწყვეტის გაჭიანურების თავიდან აცილების მიზნით, ადმინისტრაციული კატეგორიის საქმეებზე საკასაციო საჩივრის წარმოებაში მიღებისა და განხილვის ვადად განისაზღვრა ექვსი თვე.

ტესტები

საქართველოს ზოგადი ადმინისტრაციული კოდექსი

ტესტი 1.

ადმინისტრაციული ორგანოს დაპირება არის

- ა) ადმინისტრაციული ორგანოს წერილობითი დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს, რომ მოცემული ქმედება განხორციელდება;
- ბ) ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც ადასტურებს, რომ მოცემული ქმედება განხორციელდება;
- გ) ზეპირი ან წერილობითი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც შეიძლება გახდეს კანონიერი ნდობის წარმოშობის საფუძველი;
- დ) ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საფუძველზე გაცემული წერილობითი დოკუმენტი, რომელიც ადასტურებს, რომ დაპირება კანონიერია.

ტესტი 2.

ადმინისტრაციული წარმოების ენაა

- ა) ქართული, ხოლო საზღვრისსპირა რეგიონებში – აგრეთვე რუსული;
- ბ) ქართული, ხოლო აფხაზეთში – აგრეთვე აფხაზური;
- გ) ქართული, ხოლო აფხაზეთში – აგრეთვე რუსული;
- დ) ქართული, ხოლო აფხაზეთში – აგრეთვე აფხაზური და რუსული.

ტესტი 3.

ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია აღმოუჩინოს აუცილებელი სამართლებრივი დახმარება სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს

- ა) ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანოს მოთხოვნის საფუძველზე;

- ბ) საერთო ზემდგომი ორგანოს თანხმობის საფუძველზე;
- გ) შესაბამისი წერილობითი თხოვნის საფუძველზე;
- დ) ქვემდგომი ორგანოს წერილობითი თხოვნის საფუძველზე.

ტიპსტი 4.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია მიმართოს სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენის თხოვნით, თუ:

- ა) არ შეუძლია თვითონ განახორციელოს მოქმედება სამართლებრივი ან ფაქტობრივი მიზეზების გამო;
- ბ) გააჩნია მოქმედების შესასრულებლად აუცილებელი ფაქტების საკმარისი ცოდნა, ხოლო ამ ცოდნას არ ფლობს შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანო;
- გ) დოკუმენტები ან სხვა რაიმე მტკიცებულება, რომელიც აუცილებელია საკითხის გადასაწყვეტად, არ იმყოფება შესაბამის ადმინისტრაციულ ორგანოში;
- დ) მოქმედების საკუთარი საშუალებით შესრულებისათვის აუცილებელი ხარჯები არ აღემატება სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენისათვის გასაწევ ხარჯებს.

ტიპსტი 5.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია არ აღმოუჩინოს სამართლებრივი დახმარება სხვა ადმინისტრაციულ ორგანოს, თუ:

- ა) ეს არ სცილდება მისთვის კანონმდებლობით მინიჭებული უფლებამოსილების ფარგლებს;
- ბ) სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენა ზიანს აყენებს სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ინტერესებს, ანდა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ კანონით დაკისრებულ ვალდებულებათა განხორციელებას;
- გ) სამართლებრივი დახმარების აღმოჩენა ზიანს არ აყენებს სახელმწიფოს ან ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მმართველობის ინტერესებს, ანდა ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ კანონით დაკისრებულ ვალდებულებათა განხორციელებას;
- დ) ეს არ შედის მისი ინტერესების ფარგლებში.

ტესტი 6.

ადმინისტრაციული ორგანო, რომელიც ითხოვს სამართლებრივ დახმარებას, ვალდებულია აანაზღაუროს სამართლებრივი დახმარების გაწვევისათვის აუცილებელი ხარჯები, თუ ისინი აღემატება

- ა) 50 ლარს;
- ბ) 100 ლარს;
- გ) ადმინისტრაციული ორგანოს ბიუჯეტის 25%-ს;
- დ) 500 ლარს.

ტესტი 7.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოიცემა

- ა) მხოლოდ წერილობით;
- ბ) წერილობით ან ზეპირად;
- გ) ზეპირად, მხარის მოთხოვნის შემთხვევაში, აგრეთვე წერილობით
- დ) ზეპირად, გადაუდებელი აუცილებლობის შემთხვევაში, აგრეთვე წერილობით.

ტესტი 8.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ძალაში შედის

- ა) მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობიდან მე-14 დღეს;
- ბ) მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობიდან მე-10 დღეს;
- გ) მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობიდან ან გამოქვეყნებიდან მეორე დღეს;
- დ) მხარისათვის კანონით დადგენილი წესით გაცნობისთანავე ან გამოქვეყნების დღეს.

ტესტი 9.

კანონით დადგენილ შემთხვევებში ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი შეიძლება ძალაში შევიდეს ოფიციალურ გაცნობამდეც, თუ

- ა) დაყოვნებამ შეიძლება არსებითი ზიანი მიაყენოს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს;

- ბ) დაინტერესებული მხარე თანახმაა;
- გ) კანონი არ ითვალისწინებს მისი ოფიციალური გაცნობის ვალდებულებას;
- დ) გაცნობამ შეიძლება არსებითი ზიანი მიაყენოს სახელმწიფო ან საზოგადოებრივ ინტერესებს.

ტექსტი 10.

დაინტერესებული მხარისათვის ფოსტის მეშვეობით გაგზავნილი ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ძალაში შედის

- ა) გაგზავნიდან არა უგვიანეს მე-14 დღისა;
- ბ) გაგზავნიდან არა უგვიანეს მე-7 დღისა;
- გ) გაგზავნიდან არა უგვიანეს მე-2 დღისა;
- დ) გაგზავნისთანავე.

ტექსტი 11.

ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის საჯაროდ გამოცხადება ნიშნავს

- ა) შესაბამისი ადმინისტრაციული ორგანოს ოფიციალურ ბეჭდვით ორგანოში გამოქვეყნებას;
- ბ) ბეჭდვით ორგანოში გამოქვეყნებას, რომელიც გამოიცემა კვირაში ერთხელ მაინც;
- გ) ბეჭდვით ორგანოში გამოქვეყნებას, რომელიც ვრცელდება ადმინისტრაციული ორგანოს მთელ სამოქმედო ტერიტორიაზე და გამოიცემა კვირაში ერთხელ მაინც;
- დ) ადმინისტრაციულ ორგანოში ყველასათვის ხელმისაწვდომ ადგილზე, ღიად განთავსებას.

ტექსტი 12.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი გამოცემისთანავე ითვლება არარად, თუ:

- ა) იგი ეწინააღმდეგება კანონს ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები;

ბ) ეს პირდაპირ არის მითითებული კანონში ან მის საფუძველზე გამოცემულ კანონქვემდებარე აქტში;

გ) მისი შესრულება შეუძლებელია ფაქტობრივი მიზეზების გამო;

დ) კანონმდებლობის შესაბამისად ეს პირდაპირ არის მითითებული ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტში.

ტექსტი 13.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი ბათილია, თუ

ა) იგი ეწინააღმდეგება კანონს ან არსებითად დარღვეულია მისი მომზადების ან გამოცემის კანონმდებლობით დადგენილი სხვა მოთხოვნები;

ბ) შეუძლებელია მისი გამომცემი ორგანოს დადგენა;

გ) გამოცემულია არაუფლებამოსილი ორგანოს ან არაუფლებამოსილი პირის მიერ;

დ) მისი შესრულება გამოიწვევს სამართალდარღვევას.

ტექსტი 14.

დაუშვებელია კანონსაწინააღმდეგო აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ბათილად ცნობა, თუ

ა) ეს ეწინააღმდეგება დაინტერესებული მხარის ინტერესებს;

ბ) კანონის დარღვევას არა აქვს არსებითი ხასიათი;

გ) შესაძლებელია მისი შედეგების აღმოფხვრა აქტის ბათილად გამოცხადების გარეშე;

დ) დაინტერესებულ მხარეს კანონიერი ნდობა აქვს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მიმართ.

ტექსტი 15.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილი არ არის ძალადაკარგულად გამოაცხადოს კანონის შესაბამისად გამოცემული აღმჭურველი ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, გარდა იმ შემთხვევისა, თუ

ა) იგი ეწინააღმდეგება კანონს;

ბ) შეუძლებელია მისი გამომცემი ორგანოს დადგენა;

გ) დაინტერესებულმა მხარემ არ შეასრულა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი ვალდებულება, რომლის შეუსრულებლობაც კანონმდებლობის შესაბამისად შეიძლება გახდეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ძალადაკარგულად გამოცხადების საფუძველი;

დ) ადმინისტრაციულმა ორგანომ არ შეასრულა ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტით დადგენილი ვალდებულება.

ტიპი 16.

ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნაწილის ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადება

ა) არ იწვევს ამ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სხვა ნაწილების ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადებას;

ბ) იწვევს ამ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სხვა ნაწილების ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადებას;

გ) არ იწვევს ამ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სხვა ნაწილების ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადებას კანონით დადგენილ შემთხვევებში;

დ) არ იწვევს ამ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის სხვა ნაწილების ბათილად ან ძალადაკარგულად გამოცხადებას, თუ ადმინისტრაციული ორგანო მიიღებს შესაბამის გადაწყვეტილებას.

ტიპი 17.

ადმინისტრაციული ხელშეკრულება შეიძლება დაიდოს

ა) წერილობითი და ზეპირი ფორმით;

ბ) მხარეების შეთანხმების საფუძველზე წერილობით ან ზეპირად;

გ) წერილობით, ხოლო ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგენილ შემთხვევებში, აგრეთვე ზეპირად;

დ) მხოლოდ წერილობითი ფორმით.

ტიპი 18.

თუ კანონი არ ითვალისწინებს სხვა სახის ადმინისტრაციული წარმოების გამოყენებას, ადმინისტრაციული ორგანო ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს ამზადებს

- ა) ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების წესით;
- ბ) მარტივი ადმინისტრაციული წარმოების წესით;
- გ) საჯარო ადმინისტრაციული წარმოების წესით;
- დ) მარტივი ან ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოების წესით.

ტექსტი 19

ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ ადმინისტრაციული წარმოების საკითხთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღებისას (ინდივიდუალური ადმინისტრაციული საქმეთა დამუშავების აქტის გამოცემისას)

- ა) ხორციელდება ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოება;
- ბ) იმართება ზეპირი მოსმენა;
- გ) გამოიყენება საჯარო წარმოების წესები;
- დ) ცალკე ადმინისტრაციული წარმოება არ დაიწყება, თუ კანონით სხვა რამ არ არის გათვალისწინებული.

ტექსტი 20.

ადმინისტრაციულ წარმოებას ახორციელებს

- ა) უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო;
- ბ) უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს შემდგომი ორგანო;
- გ) უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს ქვემდგომი ორგანო;
- დ) უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ საამისოდ შექმნილი დამოუკიდებელი ორგანო.

ტექსტი 21

თუ დაინტერესებული მხარის განცხადება ან მის მიერ წარდგენილი სხვა დოკუმენტი შედგენილია არასახელმწიფო ენაზე

- ა) ადმინისტრაციული ორგანო გალღებულია უზრუნველყოს განცხადების ან დოკუმენტის თარგმნა;
- ბ) ადმინისტრაციული ორგანო უნარიანობს მის მიღებაზე;

გ) დაინტერესებული მხარე ვალდებულია ადმინისტრაციული ორგანოს მიერ დადგენილ ვადაში წარადგინოს განცხადების ან დოკუმენტის სანოტარო წესით დასრულებული თარგმანი;

დ) ადმინისტრაციულ ორგანო უზრუნველყოფს თარგმანს დაინტერესებული მხარისათვის შესაბამისი ხარჯების დაკისრებით.

ტექსტი 22

თუ კანონით განსაზღვრულია ვადა, რომლის განმავლობაში დაინტერესებული მხარე ვალდებულია წარადგინოს რაიმე განცხადება ან დოკუმენტი

ა) ეს ვადა დაცულად არ ჩაითვლება დოკუმენტის არასახელმწიფო ენაზე წარდგენის შემთხვევაში;

ბ) ეს ვადა დაცულად ჩაითვლება დოკუმენტის არასახელმწიფო ენაზე წარდგენის დროსაც;

გ) დაინტერესებული მხარის მოთხოვნით ეს ვადა დაცულად ჩაითვლება დოკუმენტის არასახელმწიფო ენაზე წარდგენის დროსაც;

დ) ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით ეს ვადა დაცულად ჩაითვლება დოკუმენტის არასახელმწიფო ენაზე წარდგენის დროსაც.

ტექსტი 23

თუ განცხადებით მოთხოვნილი საკითხის გადაწყვეტა მიეკუთვნება სხვა ადმინისტრაციული ორგანოს, უფლებამოსილებას, ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია

ა) არა უგვიანეს 5 დღისა გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს;

ბ) არა უგვიანეს 5 დღისა დაუბრუნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები განმცხადებელს;

გ) არა უგვიანეს 5 დღისა დაუბრუნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები განმცხადებელს უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოზე მითითებით;

დ) არა უგვიანეს 15 დღისა გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები უფლებამოსილ ადმინისტრაციულ ორგანოს.

ტმსტი 24.

თუ განცხადებაში აღნიშნული საკითხი სასამართლოს განსჯადია ან შეუძლებელია უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანოს დადგენა, ადმინისტრაციული ორგანო

ა) არა უგვიანეს 5 დღისა გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები განსჯად სასამართლოს;

ბ) არა უგვიანეს 15 დღისა გადაუგზავნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები განმცხადებელს;

გ) არა უგვიანეს 15 დღისა დაუბრუნოს განცხადება და მასზე დართული საბუთები განმცხადებელს განსჯადი სასამართლოს მითითებით;

დ) განცხადებას შესაბამისი დასაბუთებით დაუბრუნებს განმცხადებელს მისი შეტანიდან 5 დღის განმავლობაში.

ტმსტი 25.

ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე დაინტერესებული მხარე, ვალდებულია ადმინისტრაციული ორგანოს მოთხოვნიდან 3 დღის ვადაში დანიშნოს წარმომადგენლად საქართველოში განსაზღვრულ მისამართზე რეგისტრირებული ქმედუნარიანი პირი, თუ

ა) მას არ გააჩნია მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი საქართველოში ან რეგისტრირებულაა მისამართის მითითების გარეშე;

ბ) განცხადება წარადგინა 15-ზე მეტმა პირმა;

გ) ის მიემგზავრება საზღვარგარეთ საქმიანი ვიზიტით;

დ) მას არ გააჩნია ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილეობისათვის საჭირო იურიდიული განათლება.

ტმსტი 26.

ადმინისტრაციული ორგანო გადაწყვეტილებას ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემის ან მასზე უარის თქმის შესახებ იღებს განცხადების წარდგენიდან

ა) შვიდი დღის ვადაში;

ბ) დაუყოვნებლივ;

გ) მეორე დღეს;

დ) ერთი თვის ვადაში.

ტესტი 27.

თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტი, რომელიც არ ეხება მესამე პირის ინტერესებს, უნდა გამოიცეს განცხადების წარდგენიდან

- ა) 15 დღის ვადაში;
- ბ) ერთი თვის ვადაში;
- გ) დაუყოვნებლივ;
- დ) სამი თვის ვადაში.

ტესტი 28.

თუ კანონმდებლობით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს აღასრულებს

- ა) მისი გამომცემი ადმინისტრაციული ორგანო;
- ბ) დამოუკიდებელი ადმინისტრაციული ორგანო;
- გ) აღმასრულებელი;
- დ) დაინტერესებული მხარე.

ტესტი 29.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის ნებაყოფლობით შესრულების შესახებ პირისათვის მიცემული ვადის გასვლის შემდეგ ინდივიდუალური ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის აღსასრულებლად გამოიყენოს აღსრულების უზრუნველყოფის შემდეგი საშუალება:

- ა) გაფრთხილება;
- ბ) ადმინისტრაციული პატიმრობა;
- გ) უშუალო იძულება;
- დ) ყადაღა.

ტიესტი 30.

ადმინისტრაციული საჩივარი წარდგენილ უნდა იქნეს ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოქვეყნების ან ოფიციალური წესით გაცნობის დღიდან

- ა) სამ თვეში;
- ბ) ერთი თვის ვადაში, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი;
- გ) აქტით დადგენილ ვადებში;
- დ) ერთ წელიწადში, თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი.

ტიესტი 31.

ადმინისტრაციული ორგანოს ქმედება უნდა გასაჩივრდეს

ა) ერთი თვის ვადაში იმ დღიდან, როდესაც შესაბამისი დაინტერესებული მხარისათვის ცნობილი გახდა ამ მოქმედებათა განხორციელების ან განხორციელებისაგან თავის შეკავების შესახებ;

ბ) ზიანის დადგომიდან ერთ თვეში;

გ) ზიანის მიყენებიდან სამ თვეში;

დ) სამი თვის ვადაში იმ დღიდან, როდესაც შესაბამისი დაინტერესებული მხარისათვის ცნობილი გახდა ამ მოქმედებათა განხორციელების ან განხორციელებისაგან თავის შეკავების შესახებ.

ტიესტი 32.

ადმინისტრაციული ორგანო არ განიხილავს ადმინისტრაციულ საჩივარს, თუ

ა) არსებობს სასამართლოს გადაწყვეტილება ან განჩინება იმავე დავის საგანზე მოსარჩელის მიერ სარჩელზე უარის თქმის, მოპასუხის მიერ სარჩელის ცნობის, ან მხარეთა მორიგების დამტკიცების შესახებ;

ბ) სასამართლო წარმოებაში არ არის საქმე დავაზე იმავე მხარეებს შორის, იმავე საგანზე და იმავე საფუძველით;

გ) არ არსებობს ამ ორგანოს ან ზემდგომი ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილება იმავე საკითხზე;

დ) ზემდგომ ადმინისტრაციულ ორგანოში არ მიმდინარეობს ადმინისტრაციული წარმოება იმავე ადმინისტრაციულ საჩივართან დაკავშირებით.

ტექსტი 33.

თუ კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით სხვა რამ არ არის დადგენილი, უფლებამოსილი ადმინისტრაციული ორგანო ვალდებულია ადმინისტრაციული საჩივარი განიხილოს და შესაბამისი გადაწყვეტილება მიიღოს

- ა) ერთი თვის ვადაში;
- ბ) 10 დღის ვადაში;
- გ) 6 თვის ვადაში;
- დ) ერთი წლის ვადაში.

ტექსტი 34.

ადმინისტრაციული ორგანო უფლებამოსილია განიხილოს და გადაწყვიტოს ადმინისტრაციული საჩივარი ზეპირი მოსმენის გაუმართავად, თუ

- ა) არსებობს ადმინისტრაციული საჩივრის განხილვაზე უარის თქმის საფუძველი;
- ბ) ადმინისტრაციულ წარმოებაში მონაწილე ერთ-ერთი დაინტერესებული მხარე თანახმაა საქმის განხილვაზე ზეპირი მოსმენის გაუმართავად.
- გ) საქმის სირთულიდან გამომდინარე ეს არ არის აუცილებელი;
- დ) ადმინისტრაციული საჩივრის ოპერატიულად გადაწყვეტის ინტერესი ამას მოითხოვს.

ტექსტი 35.

სახელმწიფო ადმინისტრაციული ორგანოს, აგრეთვე მისი თანამდებობის პირის ან სხვა სახელმწიფო მოსამსახურის მიერ მისი სამსახურებრივი მოვალეობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია

- ა) სახელმწიფო მოსამსახურე;
- ბ) სახელმწიფო;
- გ) სახელმწიფო და საჯარო მოსამსახურე სოლიდარულად;
- დ) სახელმწიფო ან საჯარო მოხელე.

ტიპსტი 36.

თუ კერძო პირი რაიმე საქმიანობას ახორციელებს სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანოს მიერ დელეგირების ან დავალების საფუძველზე, ასეთი საქმიანობის განხორციელებისას მიყენებული ზიანისათვის პასუხისმგებელია

- ა) კერძო პირი;
- ბ) სახელმწიფო ან კერძო პირი;
- გ) სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანო და კერძო პირი სოლიდარულად;
- დ) სახელმწიფო ან ადგილობრივი თვითმმართველობის (მმართველობის) ორგანო.

ტიპსტი 37.

თუ კანონით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოცემისას (მიღებისას) გამოიყენება

- ა) მარტივი ადმინისტრაციული წარმოებისათვის დადგენილი წესები;
- ბ) ფორმალური ადმინისტრაციული წარმოებისათვის დადგენილი წესები;
- გ) საჯარო ადმინისტრაციული წარმოებისათვის დადგენილი წესები;
- დ) ადმინისტრაციული წარმოების განსაკუთრებული წესები.

ტიპსტი 38.

გადაწყვეტილება ნორმატიული ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის გამოსაცემად ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების გამო წერილობითია და

- ა) წარმოადგენს ნორმატიულ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს;
- ბ) არ წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს;
- გ) წარმოადგენს ადმინისტრაციულ ხელშეკრულებას;
- დ) წარმოადგენს ინდივიდუალურ ადმინისტრაციულ-სამართლებრივ აქტს.

ტესტი 39.

ადმინისტრაციული წარმოება ნორმატიული აქტის გამოსაცემად შეიძლება დაიწყოს ფიზიკური ან იურიდიული პირის, ადმინისტრაციული ორგანოს განცხადების საფუძველზე

- ა) ადმინისტრაციული ორგანოს გადაწყვეტილებით;
- ბ) მხოლოდ კანონით გათვალისწინებულ შემთხვევებში;
- გ) ზემდგომი ორგანოს თანხმობით;
- დ) ადმინისტრაციული წარმოების ყველა მხარის თანხმობით.

ტესტი 40.

თუ კანონით ან მის საფუძველზე გამოცემული კანონქვემდებარე აქტით სხვა რამ არ არის დადგენილი, ადმინისტრაციულ-სამართლებრივი აქტის მომზადებისა და გამოცემის ვადა

- ა) განისაზღვრება გადაწყვეტილებით ნორმატიული აქტის გამოცემასთან დაკავშირებით ადმინისტრაციული წარმოების დაწყების შესახებ;
- ბ) განისაზღვრება ერთი თვით;
- გ) არ არის შეზღუდული;
- დ) განისაზღვრება ვადით არა უმეტეს სამი თვისა.

პანჯეხბი

1.	ა	21.	ბ
2.	ბ	22.	ბ
3.	ბ	23.	ა
4.	ა	24.	ღ
5.	ბ	25.	ა
6.	ა	26.	ღ
7.	ბ	27.	ა
8.	ღ	28.	ა
9.	ა	29.	ბ
10.	ბ	30.	ბ
11.	ღ	31.	ა
12.	ბ	32.	ა
13.	ა	33.	ა
14.	ღ	34.	ა
15.	ბ	35.	ბ
16.	ა	36.	ღ
17.	ღ	37.	ბ
18.	ბ	38.	ღ
19.	ღ	39.	ბ
20.	ა	40.	ა

რედაქტორი მ. ჩიკვილაძე
ტექნიკური რედაქტორი ლ. ნინიკაშვილი
კორექტორი მ. კილაძე

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 7.12.06
საბეჭდი ქაღალდი 60X84 $\frac{1}{16}$
ნაბეჭდი თაბახი 16

ფასი სახელშეკრულებო

გამომცემლობა „მერიდიანი“,
თბილისი, აკ. წერეთლის გამზ., 112